Норман ЛуисСпециалист от Сицилия

ЧАСТ ПЪРВА

1

Три седмици след като съюзниците нахлуха в Сицилия през 1943, малък отряд мароканци от англо-канадската армия, която напредваше навътре от крайбрежието, уби командира си и дезертира. Като заграбиха четири джипа, мароканците офейкаха от полесражението на запад и го ударихa на мародерство. Когато бензинът им свърши в Кампамаро, те превърнаха селото в своя крепост и база за набези в околностите. Вдигнали над коленете галабеите си, с развяващи се плитки и с ножове между зъбите, те връхлитаха от мрака върху уединени чифлици, грабеха, палеха, режеха главите на непокорните и изнасилваха мъже, жени и деца; сетне с крясъци и кикот бързаха обратно в Кампамаро с плячката, украсили ръцете си с колекция от пръстени, изтръгнати или отрязани от пръстите на жертвите. Понякога влачеха със себе си някое и друго момиче или момче, а когато свършеха с тях и изтерзаните, окървавени деца се измъкваха с пълзене, те думкаха барабаните си и лудуваха цяла нощ.

През нощта на третия ден от престоя им в Кампамаро седемнадесетгодишният Марко Ричоне, който още при появата на мароканците се беше укрил заедно с майка си и сестричката си в една стара изба за зехтин, се измъкна и се добра през планините до чифлика на най-близкия в околността „почтен мъж“, Таляфери от Сан Стефано.

Таляфери — дребен, съсухрен от слънцето селянин, който беше живял много години в Америка — повика тримата си подчинени от братството и всички заедно скроиха план за действие. Тъй като разбираха, че са много малко на брой, за да се опълчат срещу мароканците с оръжие, а и не бяха сигурни дали подобна съпротива ще остане безнаказана след пристигането на основните съюзнически сили, те измислиха класическо разрешение на проблема. Марко Ричоне описа обстановката в района на Кампамаро: мароканците гладуват, няма никакъв хляб, а селяните са изклали и изяли всички други животни освен свинете, които съгласно мюсюлманската религия не стават за ядене. Намериха девет пилета из стопанствата на Сан Стефано, заклаха ги и ги инжектираха с мишемор. Ричоне се нае да отнесе пилците в Кампамаро. Дадоха му велосипед и той пое по планинския път към селото, окачил пилетата на кормилото. Щом се появи в селото, мароканците рипнаха отгоре му, виейки като песове. Вързаха му ръцете и го замъкнаха в една барака, където му се изредиха — от старши сержанта надолу по чин и старшинство —

всички, които пожелаха. Сетне изпекоха пилетата на шиш и ги изядоха. Изтече повече от половин час, преди да се прояви парализиращото действие на отровата, проникнала в тъканта, нервите, кръвта и костите и избила накрая през върха на всеки косъм от твърдата коса на мароканците. С кипнали вътрешности мароканците се мятаха с вопли във всички посоки, разкъсваха с нокти плътта си, повръщаха жлъчка, а от задниците им струеше кървава слуз. Смъртта настъпваше бавно, един успя да изпълзи на половин миля от селото и там, задъвкал буца пръст, издъхна цели осем часа по-късно.

Преди, да изтече денят, всичко свърши и в Кампамаро трябваше да помислят какво да правят с труповете на единадесетте мароканци. Те усложняваха положението, защото се разчу за появата на съюзнически авангарди в околността. Изходът бе предложен от досетливия Ричоне, който измъкна отнякъде един захвърлен от немците автомат и с него направи на решето труповете, като преди това ги разположи така, сякаш те бяха паднали с оръжие в ръка и с лице към врага.

Хитростта беше по на почит от храбростта в Кампамаро и в селото започнаха да гледат на Ричоне като на герой. Преди богослужението свещеникът дон Емилио Кардона го прегърна на прага на черквата пред очите на всички. Земевладелецът дон Карло Маня даде да се разбере, че не възразява той да се сгоди за дъщеря му, която беше слабоумна, но имаше най-голямата зестра в областта. Група старци, които всеки ден в пълно мълчание играеха карти в селската кръчма и не допускаха никого при себе си, го поканиха да играе с тях. Мина повече от седмица, преди първите съюзнически танкове да влязат в Кампамаро, а дотогава труповете на мароканците, които никой не беше пипнал, пострадаха от горещината и от роящите сиви врани в околността. Съюзниците не проявиха никакъв интерес, извлякоха труповете през нощта и ги заровиха в зеленчуковите градини, където те щяха да послужат вместо тор.

С приключването на този епизод завърши и участието на Кампамаро в световния конфликт, но ролята на Марко Ричоне за спасяването на селото не мина незабелязана и за нея се заговори. Проявените от Ричоне качества не се срещаха често, за да бъдат пренебрегнати. Нанесеният от Мусолини удар върху братството на почтените го беше отслабило и обезкръвило; страшното някога братство сега се оглавяваше от непрекъснато намаляващ брой старци. Мнозина от тях смятаха, че няма да е зле да се посмекчат строгите изисквания и да се потърси нова кръв.

Не мина и месец и в един дом в Сан Стефано зад спуснатите капаци на прозорците се състоя рядка и вълнуваща церемония, при която Таляфери и тримата му подчинени се събраха да приемат Ричоне за член на братството. Петимата, облечени като за сватба в тесни тъмни костюми, насядаха около една маса; сетне, използвайки кухненския нож вместо обреден кинжал, всеки от тях прободе върха на палеца си. Капките кръв падаха и се смесваха върху къс хартия със знаци, преписани от книгата на свети Киприан — селски наръчник по магия, който винаги може да се намери в такива затънтени планински села. Таляфери подържа хартията над пламъка на една свещ, изгори я и церемонията завърши. Никой не продума нито дума. Петимата станаха и се прегърнаха.

Церемонията потресе Марко Ричоне. Отсега нататък той щеше да принадлежи на тях, щеше да бъде верен само на тях и на никой друг. Вече нямаше защо да раболепничи пред закона, да се тревожи да не престъпи божите заповеди, защото тайнствените мълчаливи хора, които го взеха под закрилата си, сами диктуваха законите и по своему опрощаваха греховете. От него се искаше само да бъде предан на непоклатимия кодекс и на онези, които живееха по него; а тъй като богатството и общественото положение не означаваха нищо в братството, негови членове можеха да бъдат и овчари, и принцове; но те можеха да бъдат разпознати начаса сред тълпата по твърдия им поглед, по онова зловещо спокойствие, което идва от съзнанието за собствената сила и неуязвимост.

2

Отвън цареше обедното спокойствие на големия славен град, потънал в тъмнооранжево под многото си куполи; вътре — напрегната апатия сред поръждавелите палмови листа на хотел „Соле“, където всяка палма сякаш тънеше в малка пустинна мараня. Бяха изпратили Марко с почти безнадеждната заръка за мартини в един град, който не предлагаше нищо друго освен марсала; при това във виното често имаше противно много жълтък. Брадли остана да отбива нападките на Локатели.

— Пот ме избива всеки път, когато мисля за това — рече Локатели. — Той дори още не е възмъжал. Двадесет и две годишен хлапак.

Брадли престана да тананика самодоволно Non Ti Scorda di Me[1], мелодия, пропита от носталгията, която бе обзела всички към края на войната.

— Тук годините не са същите — каза той. — Тези хлапаци растат бързо. Преди да навършат двадесет, те вече са зрели хора със съзнание за отговорностите си. На вид може да е хлапак, но всъщност е сериозен семеен мъж.

— Знаеш ли на колко години е жена му?

— Четиринадесет. Какво от това? Такъв е обичаят тук.

— Досега не са ни възлагали по-сериозна задача от тази.

— И едва ли ще ни възложат.

— Ще ни изстинат местата, ако нещо се оплеска.

— Нищо няма да се оплеска. Той е човек на дон К. и това ми стига. Дон К. не е вчерашен, още не съм срещал човек като него. Нашият приятел ще изпълни всичко, каквото му е наредено. И то компетентно.

Брадли скопчи ръце, а сетне ги разтвори, като с този жест сякаш събра и отхвърли всички други възражения на Локатели. Той съзнаваше, че е човек, в чиито жили тече по-хладна кръв, който не действува импулсивно, защото всичко обмисля, и се стараеше някак си да компенсира това: беше прихванал от италианците изразителната им жестикулация, както и цяла гама от екзалтирани възгласи. И сега запремигва ненужно, а сдържаният и навъсен Локатели, който рядко използваше ръцете си освен при хранене, продължаваше да се терзае от опасения и да мрънка предупреждения.

— Ние ще спасим Европа — заяви Брадли — и този невзрачен на

вид младеж ще ни помогне в това. Чака го голямо бъдеще.

— Не, така няма да я спасим — възрази Локатели. — Ако действаме по сценария на дон К., няма да постигнем друго, освен да създадем куп мъченици. Ако изпортим нещо, свършено е с нас в тази страна. Край!

Наблюдавайки го, Брадли поклати глава. Локатели седеше с присвита между раменете глава и приличаше на лешояд. Брадли овладя обхваналото го раздразнение. Този човек, някогашният безценен сътрудник, сега се превръщаше в тежест, и то само защото песимизмът беше заразителен. Той беше един от основателите на Централното управление за информация още преди Пърл Харбър и с ентусиазъм се беше прехвърлил в неговия филиал — предизвикалото завист и насмешки Управление за стратегическо разузнаване, чиито сътрудници още тогава бяха кръстени от випускниците на Уест Пойнт „драгуните на Донован“. Локатели се залавяше за всичко с байроновска стръв и жар: не го плашеше никаква операция нито в норвежкия тил, нито в окупирана Франция. Той за малко не постигна най-големия си успех в тайното посещение при Мусолини през 1943 и последвалото го споразумение, съгласно което диктаторът трябваше да остане като глава на италианското правителство, напълно готов да сътрудничи на победителите и да дресира народа си така, както не биха могли да сторят това съюзниците. Изпълнението на споразумението беше осуетено от намесата на Чърчиловите войнолюбци и с това звездата на Локатели беше започнала да залязва. С ликвидирането на Управлението за стратегическо разузнаване го завещаха на ЦРУ заедно — както сега си мислеше Брадли — с маса други безделници. Още ненавършил четиридесет, Локатели сякаш изведнъж се състари: по челото му се очертаха дълбоки бръчки, а очите му изгубиха блясъка си.

Брадли вдигна глава и видя Марко, който идваше към тях между палмите, стъпвайки безшумно с американските офицерски боти с каучукови подметки.

— Ето ги и напитките — рече той — Постарай се да не проличи, че не му вярваш много. Чувствителен е въпреки каменното си лице. — И той подхвърли: — Как успя?

— Намерих — отвърна Марко. — И му казах, че трябва да е много сухо.

Той пристъпваше внимателно по излъсканите плочки, впил поглед в двете чаши на подноса, с напрегнато и лишено от всякаква изразителност лице, което сякаш те гледа от някоя сватбена

фотография или от портрет при годишен акт.

— Истинско: сухо мартини — каза Брадли — Фантастика, а? Как успя?

— С бармана сме от един край — поясни Марко. — Калтанисета. — За пръв път от запознанството им преди една седмица той се усмихна.

Излязоха с щабната кола на пет мили от града по пътя за Сагана и паркираха в някаква изоставена кариера за варовик, изсечена в планинския склон. Мястото пустееше под обедното слънце, миришеше на пелин и пустиня, а отразените от бели скали слънчеви лъчи ги заслепяваха от всички посоки. Поеха по една пътека и изгубиха пътя от очи. На места през тревата избиваше варовита кал и Брадли забеляза колко внимава Марко да не изцапа ботите си. Локатели беше поизостанал от тях.

— Всичко ли върви според очакванията ти? — попита Брадли.

— Всичко е екстра — увери го Марко. — Големият митинг ще се състои в Коло на 1 май. Кремона се е съгласил да присъства, а това значи, че там ще бъдат и всички провинциални партийни лидери. Точно на това се надявахме.

— Радвам се, че е така. Все пак искаме да чуем всички подробности по операцията, която предлагаш. Сега не е време за увъртания и тайни. За нас не е достатъчно да ни кажеш, че еди-кой си ще бъде ликвидиран, трябва да знаем как смяташ да действаш.

Брадли усети, че Марко се смущава. Държеше се като срамежливка, от която искат да измъкнат подробности за половия акт.

— Ще ги отпратят — отговори той. — Няма никакви проблеми. Те просто ще изчезнат.

Спокойният и сдържан младеж, който обикновено избягваше да бъде категоричен, си позволи един рядък, нетърпящ възражение жест — сякаш с невидимо перо в ръка сложи черта в края на страницата.

— С това ти пак не ни казваш нищо — отбеляза Брадли.

Локатели присви очи напрегнато, подготвяйки се за нещо, което не би искал да чуе.

— Ще ги нападнат бандити — обясни Марко.

— Боже мой! Бандити, а? Да не искащ да кажеш, че пак нашият стар приятел Атилио Месина?

— Атилио е единственият от бандитите, който все още има сили да извърши такава операция.

— Виж ти! Добре измислено, няма що. А той съгласен ли е да направи тази услуга?

— Ще му наредят и той ще го изпълни.

Не прозвуча ли гордост в тихия и равен глас? Трудно беше да се каже. Ако някой друг беше заявил такова нещо, Брадли не би си сторил труд дори да се разсмее при подобна нелепост. Но в устата на Марко всичко звучеше изумително достоверно.

— Кой ще му нареди?

— Един човек.

— Искаш да кажеш дон К.

Марко не отговори нищо, а Брадли вече съжаляваше за нетактичността си.

— Как ти се струва това, Джон? Бива си го, а? Атилио ще разреши всичките ни проблеми. Какво ще кажеш?

Локатели гледаше встрани.

— Предпочитам да не коментирам.

Камък на шията, помисли си Брадли. Чудеше се понякога дали центърът не му беше натътрузил нарочно този човек. Дали те — опасявайки се от дързостта, съмнявайки се в проницателността и силата му — не бяха натоварили Локатели с тайната задача да го контролира?

Марко се беше спрял да отрие ботата си о сноп едра трева. Откъсна листо от един храст и с него изчисти от лъскавата кожа полепналия варовик.

— Цялата компартия на Сицилия ликвидирана с един замах — отбелязва Брадли. — Просто насъскваш бандитите срещу тях. От това по-просто здраве му кажи! В която и да е друга страна това би било чиста фантазия.

— И тук е чиста фантазия — каза Локатели.

— Ще ликвидираме само ръководителите — поясни Марко. — Шепа хора, които влияят опасно на селяните.

— И ще се вдигне страхотна олелия — рече Локатели.

— Да, страхувам се, че тук си прав, Джон — съгласи се Брадли. — Представяш ли си каква врява ще настъпи?

— Обществеността ще възнегодува срещу бандитите — отбеляза Марко. — Бандитите ще действат по нареждане, но за това няма да знае никой.

— Смяташ, че истината никога няма да излезе наяве? — попита Локатели.

— Уверен съм — отговори Марко.

— Откъде тази увереност?

— Има начини да се осигури това.

— Без тайни и увъртания, моля — намеси се Брадли.

— Освен нас само бандитите ще знаят истината, а те също ще изчезнат. Щом стане ясно, че от бандитите вече няма полза, те ще бъдат отстранени.

Отстранени. Изчезнали. Брадли слушаше думи от собствения си речник. „Живеем в странен свят. Тези евфемизми, предполагам, изпълняват някаква защитна функция… ограждат въображението от вредната действителност.“

Вървящият редом с него Локатели се приближи и закътка укорително със сух, сякаш излизащ от корема му глас:

— … А да си се замислял някога какво ли ще каже генералът за това?

— Генералът — повтори Брадли. — Нелсън ли беше онзи, който държеше далекогледа пред сляпото си око? Генералът? Защо да си създаваме ядове предварително, а, Джон? — Той се взираше в трите сенки мъничета, които бягаха пред тях под обедното слънце. — Как беше името на онова място, Марко? Където бандитите ще пречукат комунягите?

— Коло. Близо до Лекара Фриди.

— Не го зная. Удобно ли е за операцията?

— Митингът ще се състои на открито, в горния край на един проход, наоколо е все планина. Естествен амфитеатър от скали.

— Добре го каза — рече Брадли. — Образно.

— Там ще се съберат няколко хиляди души от селата около двата края на прохода. В даден момент пътищата могат да бъдат блокирани и хората ще се окажат в капан. Цялата местност ще бъде под обстрела на картечници и минохвъргачки.

— Вече използват и минохвъргачки, а?

— И противотанкови гранатомети — допълни Марко. — Модерни полеви телефони, радиопредаватели, всичко. Вашата армия им даде всичко, каквото поискаха, без планинска артилерия.

Брадли вдигна вежди и ококори очи да покаже изненадата си.

— От кого са взели цялата тази железария?

— От предишния генерал — отговори Марко.

— Да, разбира се, почвам да забравям. Времето, когато задвижиха онази платонична история със сепаратистката държава. Жалко, че нищо не излезе от това. Ще задоволиш ли любопитството ми: къде ще бъдат полицията и карабинерите по време на тази работа?

— Някъде другаде.

— Просто някъде другаде. Марко, непрекъснато ме смайваш. Още един въпрос: можем ли да изтървем тази работа?

— Не ви разбирам, мистър Брадли.

— Колко души освен Кремона възнамерявате да очистите?

— Най-много тридесет. В това число мнозинството от провинциалните партийни лидери.

— Изключено — обади се Локатели. — Дума да не става.

— Тридесет бива — рече Брадли. — Стотина ще дойдат малко множко.

Измъчен и тревожен, но възпиран от благоприличие в присъствието на Марко, Локатели отчаяно впиваше нокти в дланите си.

— Ловка политическа хирургия, на време и на място — отбеляза Брадли. — Не е кой знае каква цена за свободата.

— Клането си е клане, както и да го наричаш — възрази Локатели. — Кремона го имат тук за герой.

— Имаха го — поправи го Брадли. — Мина им вече времето на партизаните. Колко й трябваше на тълпата в Ерусалим да забрави Исус Христос? Тези твои бандити — обърна се той към Марко, — които ние, напразно или не, снабдявахме с оръжие, винаги са отстъпвали по брой на силите за сигурност — горе-долу един срещу тридесет. Как така все още действат?

— Има някои неща, в които човек не може да вникне напълно — каза Марко. — Може би още не им е дошло времето да изчезнат.

Ама че страна! Ама че страна! С някакъв див възторг Брадли заоглежда пейзажа, издълбаните стени на кариерата и небето с ленивите врани под него. Една конска муха го ухапа по напуканата кожа на ръката и мигновено беше размазана.

Марко продължаваше обичайното изложение, което рано или късно всеки сицилианец правеше пред готовия да го слуша чужденец:

— От многовековната си история сме извлекли много поуки. Научихме се да разрешаваме по свой начин проблемите си. Чужденецът не винаги може да ни разбере.

— Струва ми се, че си прав. Марко. Едва ли някой чужденец ще ви разбере. Кога трябва да се произнесем по този твой възхитително прост план?

— Трябва да знаем скоро — каза Марко. — Митингът е само след две седмици, а такава възможност може и да не ни попадне вече.

Утробният глас на Локатели заскърца в ухото на Брадли:

— Генералът е в отпуск още цяла седмица. Най-малко седмица, докато го видиш.

— Кой ти е казал, че искам да го видя? — удиви се Брадли. — Ще му кажем, когато всичко свърши.

Оставиха Марко на Куатро Канти и гледаха след него, докато стегнатата му тъмна фигура се разводни и изчезна в хорския водовъртеж. Брадли свърна във „Виа Македа“. Поради недостига на бензин все още нямаше много коли, но срещнаха няколко шарени каруци и много пешеходци, по чиито лица все още личаха следите от военновременния глад. В редици по десетина те крачеха по улицата към любимите си кафенета, където се редяха за чашка ерзац кафе преди следобедната почивка.

Локатели отново премина в настъпление:

— Тук не е Италия, а сицилианците не са италианци.

— Казвал си го и преди, Джон. Може би има разлика, но какво от това? Не бива да очакваш, че ще споделя предубежденията ти.

— За бога, какво знаем за този човек?

— Освен че го праща дон К., той е проверен от нашето разузнаване. Работил е две години за англичаните в Катания, а после още две години в базата в Калтанисета. Поисках справка от командира на базата, той е в луд възторг от него. Каза ми, че от всички сицилианци, работили при тях, Марко единствен не е уличаван в кражба. Говори се също, че е член на Почтеното братство.

— Ако съществува такова братство — отбеляза Локатели.

— Да.

— И какво възнамеряваш да правиш? — попита Локатели.

— Да продължа — каза Брадли.

— Не съм срещал по-шантава работа от тази.

— Единственото разумно нещо. Звучи необмислено, но ако премислиш, не е така. И без това сицилианците сами ще го свършат.

— Защо тогава не го оставиш на тях?

— Защото като участваме и ние, ще можем да насочваме операцията. Искам да съм в течение. „Пък и защото — помисли си Брадли — обичам историята и искам да съм част от нея; защото обичам тази страна и смятам, че е мой дълг да я защитя.“

— Кажи това на генерала и чуй какво смята той.

— Той е обикновен войник, това не е лъжица за неговата уста. Пък и време няма. Шефът е човек простодушен, да е жив и здрав. Но войникът си е войник.

Един невъзможен участък от пътя ги принуди да намалят скоростта на пешеходна: бомбените кратери от преди четири години бяха запълнени с чакъл и пръст, но пътната настилка не беше възстановена.

— Този план е самодейност в най-лошия смисъл на думата — обади се Локатели.

— Бих казал самодейност в грандиозен мащаб.

— Като си помисля какво рискуваме, тръпки ме побиват.

На Брадли му се искаше да каже: това е ново смело начинание и ние двамата сме в него. Какво значение имат генералите и политиците? *Ние* сме новите хора. *Ние* даваме тон.

Но той просто подхвърли:

— Трябва да пийнеш.

Бяха вече на площад „Руджеро Сетимо“; отвъд него градът не предлагаше никакви развлечения, но на самия площад се намираше единствената пивница в Палермо — освен бара в хотел „Соле“, — където понякога можеше да се намери истинско сухо мартини. Ще прекарат там половин час и Локатели вероятно ще измъкне от джоба украсената с автограф снимка на Дучето с някакво странно бомбе, която той винаги носеше със себе си, и ще заклати глава над нея. „Надеждата на нашето време — ще каже той. — Най-оригиналният философ след Платон.“ А Брадли вежливо ще се съгласи с него.

Той спря до тротоара, изключи двигателя и добродушно плесна Локатели по кокалестото бедро.

— Горе главата, Джон. Може дори да успея да ти уредя някоя отпуска по болест в родината, ако те интересува това, но само след голямото събитие, разбира се. Само след събитието.

Марко бързаше, доколкото му позволяваше тълпата, по булевард „Виторио Емануеле“ и влезе в кафене „Венеция“, където застана малко встрани от другите клиенти, конто пиеха някаква помия от печени орехи. Получи чашка истинско кафе от бармана, който почти не го познаваше, но реагираше отзивчиво на цялата гама от трепети на човешката душа. На стъкления щанд бяха наредени малки сладки от марципан и жълтък. Марко взе една, глътна я на две хапки и обърса старателно краищата на пръстите си с книжната салфетка. Барманът се навърташе наоколо, вдигнал почтително вежди, готов да поднесе втора чашка от кафето за привилегировани, но Марко поклати глава. Нямаше за какво да говори с раболепния младеж зад бара. За Марко този човек и бъбривите му клиенти почти не съществуваха, макар че те бяха

напълно реални в сравнение с чужденци като Брадли и Локатели, които принадлежаха към някакъв призрачен свят — бездънните декори на собствената му вселена, която ще престане да съществува заедно с него.

Когато излезе от кафенето, един-двама от посетителите се обърнаха и го проследиха с поглед. Той извървя бързо стоте крачки до „Вико Марота“, където живееше и където го очакваше тялото на младата му жена. Възбуда и нетърпение закипяха в кръвта му, когато свърна от главната улица в тесния проход към глухата и задънена уличка, където той и Тереза живееха след сватбата. Тук, на тъмните приземни етажи, живееше цяла колекция от най-евтините и най-мърляви курви в града; на горните етажи, където бяха наблъскани полугладни чиновници, вятърът все още развяваше разкъсаните плакати с лика на Мусолини. Минавайки покрай един джип с карабинери от новия отряд за борба с бандити, които бяха насядали в него като пъстри новооперени пилци по краищата на гнездото си, докато сержантът им подръпваше с удоволствие от забранената цигара, Марко влезе в един вход и се изкачи до квартирата си на третия етаж.

Чу как Тереза зашляпа с чехлите по голия под на коридора. Зад откреxнатата врата се показа предпазливо триъгълното й личице, сетне тя откачи верижката и го пусна да влезе. Прегърна го през врата, а той впи устни в нейните, усети зъбите й срещу своите, натиска на гърдите й и издутия корем, долови мириса на плътта й. Тя не носеше нищо под роклята, като всяка сицилианка у дома си през лятото; той повдигна роклята й до кръста, погали я по задника, сетне — пъхнал два пръста на дясната си ръка между краката й, — я вдигна на ръце и я пренесе през коридора в стаята със защорени прозорци, в която нямаше нищо освен полумрак, маса и едно легло.

Марко отпусна жена си на леглото и я облада с победна агресивност, разпалван от нейните писъци, били те от болка или от удоволствие. Голям му е като на африканец, обичаше да се хвали с него майка му пред всичките си приятелки. В села като Кампамаро и Сан Стефано все още се ширеше старият обичай: при оброка на децата половите органи на момчето да се показват пред близките на момичето, та да се знае какво може да се очаква от него, като му дойде времето. Обикновено той прекарваше с нея час или повече, тласкан по равно от традицията и от страстта, забавяйки докрай оргазъма; после, обезсилени, те хапваха малко макарони и той тръгваше да довърши работата си за деня. Така минаваше сиестата всеки ден, а вечер си

лягаха рано, за да започнат отново неуморното друсане, без да губят много време. Всеки достоен за уважение мъж всекидневно налагаше такава епитимия на жена си и на себе си.

Отдръпвайки се накрая, Марко с уплаха видя кръв по чаршафа.

— Сигурно съм те наранил.

— Не си.

— Сигурна ли си?

— Разбира се.

Той провери с пръст петното и после го разгледа внимателно.

— Поразгорещих се.

— Не.

— Страх ме е за детето. Трябва да повикаме доктор Беломети.

— Няма да му дам да припари до мен. Ще полежа с вдигнати колене. Ще подложа възглавница под краката.

— Той си спомни, че това й беше помогнало при ужасния кръвоизлив през първата брачна нощ.

— Отивам за доктор Беломети — настоя той.

— Не го искам. Повикай Бруна, ако можеш.

Бруна беше акушерката, беззъба кудкудякаща вещица, която раздаваше ужасни варива и беше търсена от всички старомодни съпрузи, които отхвърляха услугите на лекарите по гинекологични въпроси.

Но Марко отиде за Беломети, с което доказа, че е в състояние да скъса с традицията при действително критични обстоятелства.

— Тя има кръвотечение още от първата нощ — обясни той на доктора. — Не много. От време на време.

Беломети, който беше роден в някакво селище от коптори в арабски стил на планината Камарата, където достигналата брачна възраст жена никога не излизаше на улицата след шест сутринта и където все още виждаше в спомените си изцапаните с кръв чаршафи, изложени триумфално по прозорците на брачните стаи, погледна Марко с уважение. Времената се измениха, предимно към по-лошо, но все още се срещаха неколцина истински мъже.

— А пък и тези болки…

— Искаш да я прегледам?

— Да, докторе. Не се сърдете, моля, но първо си измийте ръцете. Ако ви трябва пеницилин, мога да намеря.

— Вярвам в провидението, чистите бинтове и чистия въздух — рече Беломети. — Боите се от слънцето… оттук и половината беда. Държите щорите спуснати и стаята се превръща в свърталище на

бацили.

„Селяни, преселили се в града — мислеше си Беломети, — но си останали селяни по душа, потискани от ужасното еднообразие на селския живот, търсещи избавление от него във всякакви буйства, а това в леглото е просто най-достъпното.“ Сети се за онзи contadino[2], който не можеше да си позволи нищо освен кукурузена каша, който пъхаше в устата си сурови люти пиперки и дъвчеше, докато от очите му не рукнеха сълзи. Знаеше, че в някои села вестникопродавците изкарваха по някоя лира в повече с някой брой, в който оцветяваха на ръка снимките на жертвите на вендета с течащата от тях кръв.

Беломети накара Тереза да легне на хълбок с прибрани към корема крака и започна прегледа, а Марко, с гръб към тях, се вслушваше с тревога в учестеното й дишане. Беломети беше единственият мъж освен него, който виждаше и докосваше тялото й. Сякаш я дефлорираха за втори път, мислеше си Марко; и колкото повече се мъчеше да си внуши, че докторът изпълнява дълга си безпристрастно и добросъвестно, както вече е правил стотици пъти, толкова по-упорито във въображението му засядаше мисълта, че Беломети все пак е мъж. Красотата на Тереза — гъстата черна коса, ограждаща лицето, пълните устни и характерните за южнячката хубави очи, тънката талия, пищната гръд и широките бедра — караха всеки мъж на улицата да обръща глава и трудно беше да се повярва, че разголените й срамни части и прегледът на тялото й няма да възбудят всеки мъж, дори привикналия доктор.

Тишината, нарушавана от време на време от леките въздишки на Тереза, бе прекъсната от един единствен сподавен стон, когато Беломети вмъкна разширителя и го разтвори докрай. Миг по-късно прегледът завърши и докторът съобщи, че няма нищо сериозно. Марко погледна крадешком предната част на панталоните на доктора, докато двамата крачеха по коридора към вратата, и подозренията му се разсеяха. Беломети, бърникайки в чантата си, снижи гласа си до шепот:

— Ден-два почивка, това е всичко. Необходими са известни предпазни мерки на този стадий. Не се отпускай с цялата си тежест върху нея. Подпирай се на лакти. Тя е млада, но добре сложена. Ще намина пак идната седмица, ако искаш.

Той си тръгна, като на вратата припомни на Марко, че природата е най-големият лечител и че всъщност да умреш е така естествено, както и да живееш, но визитата му с нищо не успокои Марко. Този

следобед се страхуваше да остави Тереза сама, боеше се, че тя просто не поиска да признае болките, опасяваше се от ново кръвотечение. Струваше му се, че ако в негово отсъствие се случи опасен кръвоизлив, ще удари часът на старите вещици наоколо с техните тайни лекарства и с опасните инфекции, които могат да предизвикат.

3

Два дни по-късно Марко се отправи с Брадли и Локатели към Монтелупо, селото на бандитите. Той ги беше посъветвал да не отиват с него, но отстъпи пред настойчивостта на Брадли. За това пътуване Брадли беше нает един фиат четиристотин с регистрационен номер от Палермо, а двамата американци се бяха преоблекли като търговски пътници в лошо ушити костюми от местна тъмносива тъкан. Локатели също беше настоявал Марко да отиде сам при бандитите, изтъквайки, че има опасност да бъдат отвлечени, и ставаше все по-мрачен, докато Марко им показваше по запустелия планински път местата, където бандитите бяха устройвали засади, и крайпътните кръстове с букетчетата увехнали цветя, поставени от опечалените родственици. Брадли шофираше така, както говореше и се движеше — самоуверено и претенциозно.

— Как ще се държим, ако наистина ни пипнат? — попита Локатели.

Брадли забеляза, че с растящата си придирчивост и с чувствителността си към етичните проблеми Локатели ставаше все по-нерешителен. Опасността — призрак, който някога прогонваха със смях — сега беше станала нещо реално. Стиснал с ръце краищата на седалката в колата, Локатели се кахъреше и за въоръжените засади сред скалите, и за скоростта на колата по пътя, който изобилстваше с остри завои и пропасти.

— Това няма да стане — отсече Брадли. — Няма такава вероятност.

— А защо не?

— Защото ако знаем нещо за тези момци, то е, че имат идеално разузнаване. Те се дърпат с полицията и с армията, не с нас.

— Ами всички онези цивилни, конто те държат за откуп?

— Италианци, не американци. Досега не е имало нито един случай със служители на съюзниците.

— Ако ни наредят да спрем, спираме веднага — каза Марко. — Никакви опити за съпротива или за бягство. Когато обясним кои сме, ще ни пуснат.

— Според теб колко души има в този район?

Брадли съсредоточи вниманието си върху идващия остър завой. Взе на голяма скорост наклонената дъга, скосена малко повече от необходимото, като в средата даде газ и задните гуми обсипаха с град

от чакъл тънката стена от бучиниш и повитица, която скриваше пропаст, дълбока сто фута. Колата се наклони и поднесе, пейзажът се размести рязко като в калейдоскоп. Над главата си Локатели видя варовикова скала и разбра, че тя продължава в пропастта, вдясно от пътя. Той стисна зъби. Цяла армия може да се скрие в гъстите шубраци между скалите.

— Сто-двеста души, а сега може би и по-малко — отговори Марко. — Някои от бандитите прекарват в планината само свободното си време. Края на седмицата, когато няма какво да правят или когато не могат да намерят никаква работа по чифлиците.

Локатели се намръщи.

— Знаеш ли какво ще направя, когато сляза от кораба? — обърна се той към Брадли. — Ще коленича и ще целуна земята.

— Ще ти доскучае, когато се махнеш оттук — рече Брадли. — Ще разбереш, че ти липсва напрежението.

Показа се Монтелупо — купчина сиви келяви постройки сред скалите.

— Е, пристигнахме — рече Брадли. — Романтично е по своему, нали?

Той намали скоростта, за да се полюбува на дивата природа, прикътала селото. Ето какво значи да си в естествената си среда, помисли си той: тези грамадни бели скали, кацнали сякаш нарочно една върху друга; тези подобни на ледници залежи от варовик, които по-далеч приличаха на снежни полета; тук-там някой бор, причудливо огънат от вятъра; в подножието ждрело, в което се хвърля водопад; идиличният овчар на хълма, който при даден знак сигурно изкопава оръжието и тръгва с бандата на Месина. С една дума, мястото все още пазеше изящния си езически чар и Брадли хареса всичко наоколо.

От главния път към селото се виеше тесен неравен черен път, по който те изминаха няколкостотин метра, и спряха под сянката на една смокиня. Марко отиде да се срещне с бандитите. Недалеч от мястото, където спряха, в някакъв обор без прозорци, чиято врата беше отворена, се тъмнееха силуети на хора и кози. Една пършива магарица вдигна опашка и пусна към тях жълта струя. Навсякъде наоколо по изполюшените клонки цъкаха насекоми.

— Не мога да разбера защо няколко хиляди войници и полицаи търсят из целия остров този приятел — каза Локатели, — когато той си седи в родното село.

— При това си живее не лошо — добави Брадли. — Четиринадесет карабинери загинаха при засади миналата седмица, а

главният полицейски инспектор — как му беше името? — се качва тук да пийне бутилка вино с него.

— Какво значи това тогава? — попита Локатели.

— Нужен им е.

— Ако вземеш да напишеш това в книга, никой няма да ти повярва.

— Няма да публикуват такава книга.

— На двайсет-трийсет метра от нас се крие тайфа бандити. Най-опасните в историята.

— Въпреки това тук си в пълна безопасност, колкото и на „Деветдесет и трета“ улица в Ню Йорк. Дори повече.

— Не би трябвало да е така — рече Локатели. — Всичко това би могло да се избегне.

Голяма лъскава конска муха влетя с бръмчене в колата. Локатели, я пропъди и бързо вдигна стъклото.

— Какво би могло да се избегне?

— Цялата тази бъркотия. Ако бяхме готови за игра с Мусолини, нямаше да възникне нито един от тези проблеми.

— Зная — каза Брадли. — Неведнъж си ми повтарял това. Но не бяхме. Там е бедата, не бяхме.

Марко отиде в селската кръчма, където го очакваше негова милост Санто Флорес. Той беше „почтеният мъж“, който властваше над голям, но без определени граници район североизточно от Палермо. Попрехвърлил шестдесетте дебелак с прошарена коса, обезсилен от огромната си маса и слабите дробове, той можеше да се придвижва само с помощта на двамата си телохранители, които го подкрепяха отстрани и кажи-речи го тътреха. Шествието се запъти бавно към щаба на Атилио Месина на една уличка в края на селото: двамата телохранители влачеха по калдъръма сумтящия и задъхващ се от астма Санто Флорес, следвани на почтително разстояние от Марко. Улицата беше безлюдна, капаците на всички прозорци — затворени. Минаха през площадчето, където по нареждане на Месина бяха екзекутирани публично полицейски доносници и хора, обвинени в потискане на бедните, и свърнаха в тясната уличка към дома на майката на бандита, където той живееше, когато не действаше в планините.

Тук Санто Флорес, който беше получил кавалерска титла от краля на Италия и беше близък приятел на няколко херцози, беше набутан безцеремонно заедно с охраната му в някакво предверийце, а Марко го въведоха при Атилио Месина. Знаменитият бандит го

изненада в известен смисъл. Трудно беше да се повярва, че този натруфен със зелена копринена риза младеж с къси пръсти и зализана коса е могъл да извърши толкова много убийства. Той влезе в стаята като актьор и в претъпканото със селска покъщнина помещение замириса на одеколон. През войната се беше изявил като изтъкнат партизански командир, беше сразявал всички изпратени срещу него войски, което му беше създало ореол на съвременен Робин Худ за радост на певците на балади. Англичаните, а после и американците го снабдяваха с оръжие в налудничавите си надежди, че някак си ще съумеят да откъснат Сицилия от Италия, като създадат самостоятелен марионетен режим — нещо като колония или дори американски щат — начело с Месина. Този сапунен мехур вече се беше пукнал, съюзниците искаха да го заличат от паметта си, а за хората от тайното братство, които сега държаха властта в ръцете си, Месина беше само един досадник. Бяха решили да го ликвидират, но му бе отредено да изпълни една последна задача, преди да мине в забвение.

Марко връчи на Месина писмото от дон К., в което на бандата нареждаха да се хвърли срещу комунистите в Коло. В замяна човекът, който тъй или инак се разпореждаше със съдбините на всички сицилианци, гарантираше на бандитите, че ще им бъде разрешено да емигрират в Бразилия.

Без да каже нито дума, Месина разкъса плика и извади писмото. Четеше го бавно, мърдайки устни беззвучно, както правят всички полуграмотни селяни. На лицето му се изписваха последователно мислите, които го вълнуваха: начумереното съмнение в началото отстъпи място в края на самодоволна усмивка. Марко констатира с презрение тази неспособност да се крият чувствата; впрочем какво друго можеше да се очаква от един бандит.

Месина отиде до вратата и извика; миг по-късно в стаята влезе Анибале Сарди, негов братовчед и заместник-командир на бандата. С огромните си черни, доближени очи, с лицето си на невестулка и с американската си офицерска униформа, комично съчетана с лъснати черни ботуши, Сарди направи още по-лошо впечатление на Марко. Всъщност взаимната неприязън между бандитите и хората от Почтеното братство беше нещо традиционно. „Почтените“ презираха бандитите заради тяхната недисциплинираност, разгорещеност и липса на определена цел, а бандитите на свой ред презираха онези, на които според тях не достигаше мъжество и които постигаха целите си с непочтени средства. Много често, когато в трудни времена бандитите — наети да охраняват собствеността на едрите

земевладелци — превишаваха пълномощията си и се налагаше да бъдат ликвидирани, техни палачи ставаха „почтените“.

Месина и Сарди отидоха до картата, забодена с карфици на стената в един ъгъл на стаята. Месина намери Коло, показа го на братовчеда си и двамата поведоха тих разговор. Междувременно оставиха Марко да чака прав. Оказаният му хладен прием беше оскърбителен: по местния обичай трябваше да го поканят да седне, да изпие чаша вино и да му предложат втори стол, на който да остави шапката си независимо дали носи шапка или не.

Друго Марко не беше и очаквал. Бандитите на Месина бяха дръзнали да оскърбяват и заплашват дори хора с ранга и престижа на Санто Флорес и „почтените“ преглъщаха обидите, без да проявят с нищо гнева си, само регистрираха лица, имена, време и място и ги влагаха в архива на неумолимата си памет. За Марко това посрещане послужи само за тренировка на волята. То му даде възможност да упражнява изкуството на безразличието. Безразличието е бронята на „почтените“, които се стремят да развият у себе си безстрастие, граничещо със себеотрицанието, и така се подготвят за хладнокръвни и резултатни действия. Той стоеше и наблюдаваше, пъхнал ръце в джобовете на сакото си, и си налагаше да не изпитва каквото и да било към онези, чиито нареждания току-що беше предал.

След няколко минути го отправиха без нито дума, само с едно кимване на главата, сякаш отпъждаха досаден просяк. Навън Санто Флорес се беше плъснал на един стол, а до него стояха навъсените му телохранители. Преди двадесет години Санто Флорес също би останал невъзмутим пред оскърблението, но с постепенното отслабване на физиката и нервите, беше загубил малко и от самоконтрола си и сега се тресеше с почервеняло от яд лице.

4

В навечерието на 1 май всички участници в драмата, която щеше да се разиграе на другия ден, заемаха местата си. Мрачни и притеснени от наперените си нови униформи, бандитите бъхтеха през планините към мястото, където щяха да устроят засадата. Те вече бяха убедени, че някъде отпред ги чака гибел и че краят им наближава. Наетите да помагат в операцията овчари, които трябваше да носят тежките оръжия, вършеха това с нежелание и неприязън, а някои от тях дори трябваше да бъдат изкарани от домовете им под дулото на пистолета. Малко преди бандата да тръгне на поход, Месина разбра, че Сарди се е уговорил с един белодробен специалист от Палермо, който се съгласил при необходимост да му даде алиби, като потвърди, че на 1 май Сарди е бил на изследване в неговата клиника.

Хиляда или повече селяни от шест села в района се бяха стекли в градчето Миера в подножието на планинския проход Коло, където идния ден щеше да се състои политическият митинг. Те бяха заели хановете и всички свободни стаи в частните домове, а онези, за които не стигнаха места, вече се бяха разположили удобно, и в добро настроение по улиците. Митингът се очертаваше като най-внушителната публична изява от този род в Западна Сицилия още от дните преди фашистката диктатура, но много хора бяха дошли заради скотовъдната изложба и зрелищата, а не толкова от интерес към политиката. Когато Брадли, Локатели и Марко пристигнаха в градчето със стария раздрънкан фиат, вече беше паднала безлунна, дъхаща на трева нощ. Известно време Локатели се дърпаше и не искаше да участвува в експедицията, но накрая, след като Брадли се съгласи на сериозни изменения в плана, той реши да отиде с тях. След като видя, че не подействува нито един от доводите му в полза на така наречената от него „икономия на терора“, Брадли се съгласи с предложенията на сънародника си, тъй като не искаше и да помисли да действува сам. Беше решено да не убиват Кремона и секретарите на провинциалните партийни организации, а да ги отвлекат и да ги отстранят от политическата сцена, докато минат изборите.

Но той отхвърли и опасенията на Локатели от връзките им с дон К.

— Не виждам защо изобщо трябва да участвува този човек — каза Локатели. — Можеш ли да ми обясниш защо той трябва да ни помага?

— Той ни е длъжник — отговори Брадли. — А и за него е изгодно, ако сме заедно в тази работа.

— Защо?

— Защо ли? Ами защото се прикриваме едни друг.

— Никак не ми се ще да прикривам този човек.

Запазили им бяха стаи в местната locanda[3]. Брадли и Локатели излязоха да се поразходят, а Марко отиде на среща с пратеник на бандитите. Гледаха след него, докато той изчезна в празничната тълпа, изпълнила осветяваната от ракети улица.

— Мислил ли си някога за предчувствието? — попита Брадли.

— Май не съм.

— Понякога се чудя. Ясно като в мъгла — рече Брадли. — Този младеж предизвиква у мен странно усещане — нещо, което не мога да обясня. Струва ми се, че той е способен на големи дела, които далеч надхвърлят сегашната операция. Имам планове за него.

— Няма никакъв морал — отбеляза Локатели.

— Напротив, моралът му е много строг. Само че се различава от нашия.

— Водил съм интересни разговори с него — каза Локатели. — Интересува го само едно — семейството му. За него не съществува нищо друго, в това число ти и аз. Ето какво трябва да помниш за него.

— Не бих казал такова нещо.

— Това е типичен сицилиански манталитет. Мислят само за своите. Не ги е грижа за никого извън семейството.

— Може да се окаже много полезен за нас… Нямам предвид само сегашната операция — каза Брадли. — Струва си да имаш под ръка такъв момък.

Марко се срещна със своя човек в една пивница в покрайнините на града. Онзи биеше на очи с бялата си градска мушама с ватирани рамене и се перчеше с часовника си с датник и с двата тежки златни пръстена. Този деветнадесетгодишен розоволик син на фермер на име Кучинели беше най-добродушният и същевременно най-жестокият от бандитите: в актива си имаше осемнадесет убийства. Марко го измъкна от пивницата на улицата, където Кучинели огласи нощта с безсмисления си смях. Месина беше избрал именно него за тази задача, защото знаеше, че ако карабинерите го сгащят, Кучинели никога няма да им се даде жив и да им позволи чрез изтезания да измъкнат от него плановете за засадата. Кучинели съобщи на Марко,

че бандитите са заели вече позиции в планините над откритата местност, където щеше да се състои митингът, и че те ще нападнат точно в девет сутринта. На свой ред Марко го уведоми, че сега има други нареждания и Кремона и приятелите му трябва да бъдат заловени живи. Кучинели се разкиска в знак на съгласие, прегърна Марко на раздяла и му подари две американски пури, които Марко прие учтиво, но ги захвърли, щом Кучинели изчезна от погледа му.

Марко после намина при друг бандит, който иначе — когато имаше достатъчно работа — работеше като сарач да изхрани семейството си; даде му плик с двадесет хиляди лири, нареди му да вземе двама приятели и да отиде в село Фермагоста, на десет мили източно от Миера, където призори на другия ден да нападнат с халосни гранати полицейския участък и да удължат нападението колкото се може повече. Въпреки дадените от високо място нареждания от района да бъдат изведени частите за обществена сигурност, за да се гарантира на бандитите пълна свобода на действие, някой беше оплескал работите и тридесет и двама души от отряда за борба с бандитите бяха останали в Миера, та по този начин Марко се надяваше да ги извади оттам.

Брадли и Локатели сновяха между отделните групи и разглеждаха семействата, наклякали като вещици от всякакъв чешит около казаните, в които се вареше шкембе за вечеря; детската публика в куклення театър, която кръвожадно приветстваше избиването на сарацините от кръстоносците; тълпата, привлечена от певеца на балади, който обещаваше — въпреки забраната на полицията — да възпее подвизите на Атилио Месина.

Локатели се задръгна отчаяно по брадата и по шията, които го сърбяха от нерви. Откакто Марко ги напусна, той се чувствуваше съвсем беззащитен и изоставен на произвола на съдбата.

— Как смяташ, къде е Ричоне? — попита той Брадли.

— Спомена нещо, че търси някакъв приятел. Вероятно това е предлог да се измъкне от нас.

— Днес май е по-кротък от други път.

— Ти си по-вещ от мен в настроенията.

— Тази история май му действува на нервите.

— Няма такова нещо у Марко. Той е костелив орех. Може би е станало нещо в семейството. Жена му нещо не е в ред. Не ме посвети в подробности.

— Чудно как изобщо е отворил дума за това.

— Нямаше друг избор. Тя не се доверява на техния лекар и ходи при акушерка. Той се бои да не я инфектират.

— Нещо опасно ли е?

— Изглежда. Ако говорим за селските акушерки, тази страна е, кажи-речи, като Африка. Спират вагиналните кръвотечения с варени билки, които натъпкват вътре. Сапунът и водата са табу.

— Какво го накара да се обърне към теб?

— Искаше да знае имаме ли гинеколози в армията.

— Имаме ли?

— Има по един във всяка военна болница, вероятно заради медсестрите. Във всеки случай уредих да я приемат, щом се върнем.

— Утре, надявам се — рече Локатели.

— Разбира се, утре. Не се тревожи, Джон, тази работа няма да отнеме повече от два часа.

Локатели пак се почеса по шията. Едно дете, побягнало от разхвърчалите се от огъня искри, се блъсна в краката му и нададе вой; Локатели напразно прерови джобовете си за парче шоколад, с което да го успокои.

— Все още не ме свърта от тази история, Роналд.

— Зная, Джон. Така си устроен. Трябва да престанеш да се тревожиш и да разбереш, че на този етап вече не можем да направим друго.

— Според мен ние поехме един много опасен и в крайна сметка безчовечен път. Погледни само това гъмжило от деца.

— Няма нищо страшно. Никой няма да пострада.

— И няма да стрелят с минохвъргачки. Уверен ли си в това?

— Напълно.

— Защото няма точен минохвъргачен огън… поне аз не съм видял такова нещо.

— Минохвъргачки няма да има — увери го Брадли. — Идеята, както се разбрахме, е да се дадат няколко изстрела във въздуха, тълпата да се разбяга и бандитите да се втурнат и да хванат червените. Това е определено за девет сутринта. По същото време ще има надбягвания с мулета и парад с каруци, а децата ще гледат точно това. Мястото е два пъти по-голямо от футболно игрище. Всички атракции и сергиите с лакомства са в единия край, а политическият митинг е на другия. Хората, които се забавляват на панаирната площ, няма дори да разберат какво става. Доволен ли си?

— Не, не съм — отвърна Локатели, — защото в такива случаи обикновено нещо се изпортва. Виждал съм твърде много типично

военни бъркотии. Ще съм доволен, когато всичко свърши.

— Няма да има никаква бъркотия, защото главата, разработила плана, просто не е военна. Десет минути — толкова ни трябват за тази малка операция, а после всички се връщаме у дома.

— Дано е така — каза Локатели. — Дано!

Спаха зле през тази нощ на смехове, груби шеги и музика на латерна, които отекваха из глухите улици. На закуска Локатели опита попарата от хляб в козя суроватка и я заряза.

— Виждал ли си Марко? — попита той.

— На покрива е с бинокъла — отговори Брадли, който въпреки всичко, което предстоеше, се чувствуваше чудесно.

— Как мислиш, закъде се разбърза толкова полицията?

— Мога да ти кажа: към Фермагоста. Нападнали са казармата на карабинерите рано тази сутрин.

— Далеч ли е оттук?

— Не, но няма да се пречкат тук поне до обяд. Ще трябва да се изкачат дотам пеша, за да не попаднат на засада.

— Съвпадение?

— Едва ли — каза Брадли. Той си позволи една многозначителна самодоволна усмивка, после бързо огледа малката гола стая, подредена бедно, но с вкус. Двама селяни в дебели празнични дрехи и с шапки ядяха мълчаливо кукурузената си каша в далечния ъгъл. Над дарение от восъчна хризантема една мадона, притиснала до гърдите си типичен за местните бордеи младенец с маймунско личице, гледаше безучастно пред себе си. — Всичко ще мине добре — каза той. — Политиканите тръгнаха с оркестъра преди половин час, а на площада чакат да бъдат строени още пет-шестстотин души.

— Митингът е по-голям, отколкото си мислех — рече Локатели и вдигна ръка към гърлото, докъдето вече се беше разнесъл нервният обрив.

— Марко смята, че от Миера ще се съберат около хиляда души. Предполага се, че от другата страна ще дойдат два пъти повече.

— Три хиляди. Как ли ще ги сместят?

— Ще бъдат попритеснени — каза — Брадли.

— Много народ. Нещо положително ще се обърка.

— Няма. Защо да се обърка?

— Ще има стрелба. Ти сам каза, че идеята е да се обърне тълпата в бягство. Ще изпотъпчат децата. В паниката мнозина ще бъдат смазани.

— Да се надяваме, че това няма да стане — каза Брадли.

— Надявай се ти. Но това не е достатъчно.

— Всичко става. Трябва да сме готови да приемем, че ще има няколко пострадали. Но какво са те в сравнение с огромната изгода, която сигурно ще дойде в резултат от тази малка превантивна операция. Нацистите обръщаха в паническо бягство тълпите по пътищата на Франция. Идеята беше добра, защото така не се стигна до сражения. Хората трябва да бъдат сплашени, за да се отдръпнат от червените. Акцията може фактически да прекрати гражданските конфликти на този остров за цяло десетилетие.

— Терорът не дава желания резултат — каза Локатели.

— За съжаление, дава.

— Трябва да убеждаваме хората, а не да ги тероризираме. Ако тази работа се превърне в клане, ще стане сто пъти по-лошо.

— Няколко души с изпочупени кокали — това още не е клане — рече Брадли. — Хайде да не губим чувството си за перспектива.

Последната латерна в шествието се изтърколи покрай тях в магарешката каручка и от нея се разнесе старата популярна песен „Mamma sono tanto felice“. Локатели усети как сълзите напират в очите му. Макар да гледаше с презрение и недоверие на сицилианците, той се разчувства.

— Има ли друг такъв народ? През всичките години у тези хора не изчезна желанието да пеят серенади на майките си.

— Те гласуваха единодушно за червените при първия тур миналия месец — каза Брадли.

Той остави лъжицата на масата и се усмихна помирително на Локатели. Някога този човек предизвикваш възхищение у Брадли, когато беше в състояние да се надсмива над всички предписания и да поема всякакви рискове. Но с течение на годините заедно с физическите сили го напусна и мъжеството. Сега той винаги разглеждаше всеки проблем от двете му страни. Със секването на жизнените му сили го обземаше гибелно състрадание, което едва прикриваше слабостта и нервното изтощение. Би било много по-разумно, ако не бяха го включили в тази операция. На следващата среща с генерала Брадли възнамеряваше да засегне колкото се може по-деликатно въпроса за подмяната… „за предпочитане с някого, който гледа на нещата по-простичко. По-силна личност. Може би дори, ако позволите, с нотка на цинизъм в характера?“ Хрумна му един цитат от Лорка (генералът веднъж беше доверил, че е във възторг от него): „… човек с окаменели устни.“

— Нали не се каниш да се измъкнеш сега, Джон? — попита той тихо. — Не се каниш да излезеш от играта и да ме оставиш да се оправям сам?

След час градчето опустя. Ослушвайки се през прозореца за глухото потракване на каручките с латерните, Локатели чу само цвъртенето на врабците. Покритите с оръждавели храсталаци планини се издигаха около Миера, но дори през бинокъла на Брадли по склоновете им не се забелязваше никакво движение.

Марко пристигна с колата и Локатели пръв слезе при него.

— Нещо си притихнал. Perché stai zitto? Тревожи ли те нещо?

— Нищо, мистър Локатели.

— Смяташ ли, че всичко е наред?

— Всичко.

— Там ли са всички?

— Повечето. Митингът вече започна.

— А нашите приятели?

— Готови са за действия. Говорих снощи с един техен човек.

— Може ли да се разчита на тях?

По гладкото безизразно лице на младоженеца пробягна ехидна усмивка.

— Те са бедни, глупави хора, мистър Локатели, но са длъжни да изпълнят заповедите.

Брадли слезе с тропот по стълбите. Очите му блестяха, лицето беше изопнато от възбуда. Радостно предчувствие го караше да се вълнува, изпълваше го с убеждението, че сега е пред върха на своята кариера. Той се ухили на Локатели, прегърна Марко и го потупа леко по гърба.

— Колко време ще ни е необходимо да стигнем там, Марко?

— Десет минути. Може и по-малко, ако пътят е свободен.

— О, чудесно! По-добре няколко минути по-рано, вместо да закъснеем за представлението.

Качиха се във фиата, Брадли на волана, и потеглиха. След пет мили по лъкатушещия и разбит черен път наближиха прохода. Наложи се да намалят скоростта: няколко изостанали семейства, които се придвижваха с овцете и магаретата, бяха блокирали пътя. В такъв ден селяните махаха с ръка на непознатите, а понякога протягаха към тях бутилки с вино. Марко се наведе и дръпна Брадли за ръкава.

— Ако спрете, оттук се вижда всичко.

Брадли изтегли колата от пътя, форсира я по една височинка и

изключи двигателя. Излязоха от колата, изкатериха се по склона и се огледаха. На две мили от тях планината Пицута, където чакаше в засада основното ядро на бандитите, беше забила причудливия си връх в небето; отвъд платото тънеше в мараня, подобен на стъпаловидна пирамида, връх Кумета, където извиканите на помощ овчари под дулата на бандитските пушки чакаха да ударят в тил тълпата селяни. Коло се гушеше между двете планини сред огромни валуни, разхвърляни там от предисторически катаклизми.

— Лунен пейзаж — рече Брадли и разпери широко ръце от удивление и възторг пред открилата се гледка. Тя се отпечата в ретината на очите му малко разфокусирана, с призрачни контури в цветовете на дъгата и с мрачния скален масив, увенчан с някаква неестествена светлина. Вятърът свистеше тихичко между острите като бръснач хребети, както свистят в небето черните бързолети. На няколкостотин метра от тях група селяни беше открила пряк път до целта надолу по склона; от такова разстояние те изглеждаха странно разкривени, сякаш слезли от картините на Брьогел. Трудно можеше да се различи нещо от човешкия мравуняк в Коло поради разстоянието.

— Ще трябва да се доближим.

— Искате да влезем в Коло, така ли, мистър Брадли? — попита Марко предпазливо.

— Защо не? Оттук не се вижда нищо.

— Може би няма да намерим безопасно място за паркиране.

— Защо да не си опитаме късмета?

Качиха се отново в колата и продължиха; в подножието на Пицута влязоха в Коло, където вмъкнаха колата сред невъзможното гъмжило от селски каруци, и започнаха да си пробиват път пеша през шумната оживена тълпа. Шумното празнично веселие беше преобразило до неузнаваемост кротките сицилианци. Възрастните се мъчеха да надвикат детските пискуни и свирки, латерните свиреха, а панаирджийските кресльовци рекламираха хазартните игри и показа на разни изроди. Млади селяни се надбягваха с мулета, преструвайки се, че не могат да ги обуздаят. От тълпата се носеше мирис на кожи, кравешка пот, възжени подметки и дърва за огрев. Брадли забеляза много майки кърмачки. Интересно, помисли си той, дали има някакъв политически смисъл във факта, че повечето от момчетата носеха червени книжни шапки.

Започнаха да търсят митинга и видяха, че хората са се събрали около огромен камък, от който ораторът говореше пред тълпата. Кремона беше започнал речта си. Той беше партизанин, герой от три

схватки с немските войски в района на Удине; там беше загубил до китката ръката си, беше попаднал в плен и беше изтезаван от Гестапо в казармите в Палманова, откъдето беше избягал и поел отново командването на бригадата „Гарибалди“. С осем от привържениците си той стоеше под червеното знаме, пъхнал протезата в джоба на куртката и жестикулирайки непрекъснато със здравата си ръка, сякаш се мъчеше да отпъди досаден комар, както се стори на Локатели. Поради разстоянието беше невъзможно да се долови какво говореше героят с тънкия си пронизителен глас. В очакване на операцията нервите на Локатели отново му изневериха: техният бунт се изрази в спазми в стомаха. Той се изпърдя предпазливо, опасявайки се, че газовете могат да бъдат последвани от диария.

Вече беше девет и четвърт, нападението закъсняваше с петнадесет минути. Брадли често поглеждаше часовника си, тревожейки се, че всеки момент Кремона може да завърши речта си, да слезе от трибуната и да изчезне.

— Какво бави нещата? — попита той шепнешком Марко.

— Според мен не са разчели колко време им трябва да се спуснат от планината.

— Къде според теб са сега нашите приятели?

— Може би са вече в тълпата и си пробиват път към оратора.

— Работата е там, че той всеки момент може да свърши речта си. Какво ще стане тогава?

— Той ще говори най-малко още час. Тези речи са много дълги. Тепърва разправя за приключенията си през войната. Това винаги продължава половин час.

Локатели не можеше да чуе разговора им. Брадли дари Марко с изпитаната си макиавелска усмивка.

— Ясно ли им е, че ако не могат да го заловят, трябва да го отстранят по какъвто и да е начин?

— Ясно им е.

В този миг Марко само гореше от нетърпение операцията веднъж да завърши; иначе му беше все едно — разбира се, при условие че нейният изход удовлетвори началниците му. В ума му беше само Тереза. Предишната нощ тя отново се беше оплакала от болки. Сега той си я представяше в леглото в мрачната вътрешна стая; твърде свенлива, за да повика на помощ съседките, а болките започват да се повтарят и да стават по-остри; без помощта на акушерката, която Марко докарваше с колата; пищейки от болка и страх, докато водата изтича и кървавият зародиш излиза от утробата й. Тези видения бяха

последвани ни от други: неудържим кръвоизлив, сепсис и разложение.

Когато Брадли заговори отново, той сякаш даде израз на собствените опасения на Марко:

— Да се надяваме, че не е станало нищо лошо.

— Дано е така, мистър Брадли.

— Чухте ли? — обади се Локатели.

— Какво? — попита Брадли.

— Този пукот. Като че ли е изстрел. Брадли се ослуша.

— Фойерверк — каза той. — Ракети. На тези празници винаги правят фойерверки.

Както хората от Почтеното братство властваха над бандитите и ги използваха, така и те на свой ред използваха и потискаха злочестите овчари в своя район, много от които в трудни времена бяха готови сами да го ударят на разбойничество, но, общо взето, предпочитаха да бъдат оставени на мира и да си гледат животните. Готвейки се за операцията в Коло, бандитите завербуваха насилствено петдесет и трима овчари. Трима избягаха по пътя — единият от тях раниха, но той успя да изпълзи извън обсега на бандитския огън. Макар че на всеки овчар дадоха по една лека карабина, шестимата бандити, които отговаряха за тях, им нямаха доверие и сами носеха патроните. Те носеха и един радиопредавател, с който щеше да работи един от бандитите и с чиято помощ щяха да поддържат връзка с основния отряд. Овчарите и техните пазачи заеха преди здрач позиции по склоновете на пирамидалната планина Кумета. Според плана на другата сутрин по радиосигнал от Месина те трябваше да се спуснат от планината, да заобиколят в тил празнуващата тълпа и да заловят — или при необходимост да убият — онези политически личности, които се опитат да избягат, когато Месина нанесе главния удар. За да няма нови бягства на овчари, бандитите, които и без това бяха изнурени от дългия преход през планините, трябваше да ги пазят и цяла нощ.

Слухът, че ги водят в капан и че техните командири се канят да ги оставят на произвола на съдбата, беше разстроил дисциплината сред бандитите. Те чувстваха, че няма да се оправят без численото превъзходство на овчарите, но не можеха да рискуват да им раздадат патроните преди часа на нападението. След безсънната нощ нервите взеха да им играят номера: макар и лишени от въображение, тези хора започнаха да мислят за знамения и поличби и да вземат пасящите овце за човешки фигури, дебнещи сред скалите. Установената сутринта радиовръзка с Месина, който се намираше на Пицута, внесе известно успокоение, но по-късно, когато до началото на операцията оставаха

броени минути, едно непредвидено обстоятелство объркa всичко. Двама младежи от Миера, които търсеха уединено място за срещата си с някаква странстваща проститутка, се натъкнаха на скривалището на бандитите. И тримата бяха хванати и вързани. Оказа се, че едно от момчетата е братовчед на радиста, и бандитът научи от него, че чичо му и леля му са сред тълпата в Коло. Убеден, че клането е неизбежно, радистът изведнъж свърна зад една скала и побягна. Двама от другарите му го подгониха, а петима овчари, възползвайки се от суматохата, също побягнаха. Започна престрелка между бандитите и дезертьорите, но никой не беше ранен. С излизането на радиопредавателя от строя връзката между двата бандитски отряда беше прекъсната.

Мълчанието в ефира хвърли в пълно отчаяние бандитите на Пицута и скоро те бяха сковани от нерешителност. Тези необразовани хора бяха запазили вродената си схватливост и изтънчените си животински сетива и така надушваха близостта на смъртта, сякаш тя издаваше мирис. Между отделните групи по склоновете на Пицута все едно по телепатичен път запълзяха слухове. Всички започнаха да мислят, че полицията и карабинерите са решили да забравят прословутите си традиционни разногласия и да се обединят, за да ги унищожат. Някои твърдяха, че са чули стрелба в района на Кумета, и като най-правдоподобно се наложи обяснението, че това е внезапно нападение от страна на временно обединилите се сили за поддържане на реда.

Основният отряд на бандитите беше разделен на три групи, всяка от които беше получила по една картечница „Бреда“, и за всеки случай по една 78-милиметрова минохвъргачка, макар че използването им беше забранено. Малко след девет, когато напрежението беше достигнало своя връх и вече петнадесет минути нямаше връзка с Кумета, един пост на горния склон на Пицута съобщи, че откъм тила на бандитите напредва отряд от тридесетима души, които вече са на половин миля от тях. Около Месина се надигна вълна от паника и той сметна за необходимо да я спре, като извади пистолета си. Той не вярваше, че появата на тези неизвестни хора крие някаква опасност: по-вероятно бе това да са селяни, които отиват на митинга, а не цивилни полицаи, изпратени да нанесат предателски удар. Но време за изясняване нямаше, първоначалният план беше рухнал с мълчанието от Кумета и подготвеният с такава хитрост капан вече не съществуваше. Ако сега Месина наредеше на хората си да влязат в селото и да заловят Кремона и другите политически водачи, нямаше

кой да пресече на червените пътя за бягство. Нямаше никакво време да се скалъпва нов план, а и Месина не беше уверен докога ще съумее да удържи бандата си. Не беше в характера на бандитите да изчакват, те се изявяваха най-добре в боя, Месина даде знак на картечарите да открият огън.

Джузепе Кремона, ръководителят на Сицилианската комунистическа партия, веднага разбра какво означава глухото тракане, което накара някои от неговите слушатели да затърсят с поглед ракети в небето. Беше преживял много сражения и засади и можеше да разпознае тежката картечница по бавното ѝ равномерно тракане. Той закрещя предупредително и размаха ръце като голяма птица, която се готвеше да литне, но макар че на отделни места, където куршумите попаднаха на плът и кости, тълпата се люшна, той не успя да накара всички да разберат какво става. Секретарите на осем провинциални партийни организации седяха тържествено на столовете зад Кремона и третият ред от картечницата на Месина повали четирима от тях на куп, от който зашуртя кръв. Единият се повдигна и се хвърли към Кремона да му покаже ръката си — три от пръстите висяха на парченца кожа; но когато Кремона се обръщаше да го прегърне и утеши, едни куршум се впи в гръкляна му. За миг Кремона остана прав, олюлявайки се и вдишвайки въздух през дупката в гърлото, сетне рухна възнак.

Както и Кремона, Брадли остана поразен от първоначалната мудна реакция на тълпата, от ръкомаханията и крясъците, предизвикани по-скоро от недоумение, отколкото от страх. Когато различиха далечния грак на картечниците сред врявата, която сами бяха вдигнали, и когато се затъркаляха първите окървавени жертви, първият порив на хората беше не да бягат, а да се скупчат като стадо. На картечарите на Месина отдалеч им се струваше, че тази плътна селска маса потръпва при досега на куршумите както потръпва кожата на коня, когато му досаждат насекоми. Скоро откриха огън всички картечници, а бандитите, въоръжени само с пушки, стреляха неистово, без да си дават труд да се прицелват. Под този огън тълпата се разпръсна; от нея се отдели една обзета от паника група, която още не беше схванала откъде се стреля, и хукна към Пицута да търси укритие. Това беше добре дошло за бандитите, които обезумяха съвсем и откриха огън с минохвъргачките. Стрелбата беше несръчна и напосоки, мините падаха ту сред тълпата, ту около нея някои не причиняваха никаква вреда, а други избиваха сума народ.

Страхът, помисли си Брадли, е заразително и опасно чувство, тигър, който трябва да бъде прикован и обезоръжен със силата на погледа. Безсмислено е да бягаш, да залягаш, дори мускул да трепва по лицето ти, когато мините свистят над главата ти. Към него се носеше човек в селска имитация на градски костюм; лицето му беше кървава маска, на която личеше само зейналата устна кухина. Зад човека обезумели мулета се вдигаха на задните си крака и едно от тях, галопирайки, изръси вързоп синкави черва от разпрания си корем. Деца, които не бяха потърсили закрила зад полите на майка си, бягаха като зайци и пред всяка избухнала отпред мина отскачаха назад, сякаш да избягнат ловджийска мрежа.

Локатели също беше обзет от животински страх, но критичният момент му възвърна предишното ледено спокойствие. Той се стегна вътрешно, не му оставаше нищо друго, освен да се държи. Без нужда стисна окуражаващо ръката на Марко, когато наблизо избухналата мина продъни тъпанчетата му и вдигна фонтан от разбита на прах скална маса. Наоколо бръмчаха рикоширащи куршуми, а мините сякаш сдъвкваха скалите и плюеха парчета обсидиан, остри като бръснач. Той избърса кристалния прах от лицето си и зачака момента, когато ще може да се даде помощ, да се потърси безопасно място за осакатените деца, да се успокои обезумялата тълпа и да се преброят жертвите.

Вдъхнал кордитен дим и варовиков прах, Брадли вдигна по навик ръка към устата си да заглуши кашлицата и видя нещо като червен плужек, залепнал на опакото й. Преди да го тръсне с погнуса от ръката си, за миг си помисли, че това може да е късче от устна. Наблизо избухна мина и във въздуха се разхвърчаха някакви парцали и късове — сигурно беше пряко попадение. Един странен пример на човешко поведение прекъсна хода на мислите му: някаква жена стенеше ужасена не толкова защото беше ранена, а защото кръвта беше съсипала празничната й рокля.

Неистовият шум вече беше затихнал и Брадли изведнъж се намери сам. Беше спокоен, но задъхан, сякаш току-що се беше изкачил бегом по стълби. Крясъците заглъхваха, някъде далеч пропукаха няколко изстрела. Селяните около него се раздвижиха като насън, изнурено. Някъде зад гърба му кисел старчески глас непрекъснато се оплакваше от някаква рана. Коло беше побрал цялата тази агония и страх в някакви си петнадесет минути.

В същото време сред кратката схватка с овчарите на Кумета бандитите побягнаха, като носеха един от другарите си, който беше

смъртно ранен. На Пицута Месина беше дал заповед да се изтеглят, но една отдалечена група, с която той не можа да се свърже, продължаваше безцелно да обсипва с куршуми тълпата в усилията да поддържа духа си. Брадли изведнъж бе обзет от чувство за празнота, загуби всякакъв интерес към всичко. Нещо се беше изцедило от него, оставяйки само тъжна пустота — също като след близост със жена, помисли си той.

Марко отново изникна отнякъде и отупа праха от тъмния си костюм. Лицето му беше напълно безизразно.

— Нещо май я оплескахме, а? — каза Брадли.

— Прекалено много стрелба — отвърна Марко. — Кремона е мъртъв — добави той бързо, чувствайки инстинктивно, че тази вест ще компенсира донякъде провала на първоначалния план.

Брадли се помъчи да постигне каменното лице на Марко.

— А онези, които бяха с него?

Марко беше готов с допустимия сега евфемизъм:

— Според мен те също са отстранени, мистър Брадли.

— Цялата тайфа? Не може да бъде! Месина сигурно е мръднал.

— Той винаги е бил луд — отбеляза Марко. — Но сега е и луд, и самотен. Сега той вече никъде няма приятели.

Интуицията му подсказваше, че Брадли не е недоволен от неочаквания развой на събитията. Марко изобщо не беше допускал, че Брадли е искал да бъдат изтълкувани буквално дадените от него в последната минута нареждания да бъде ограничен мащабът на бандитската операция. Бяха се разбрали помежду си, разменяйки си заговорнически погледи. „Не бяхме искали на съвестта ни да тежи клане — беше казал тогава Брадли и почти със същия тен, с който настояваше за предпазливост и умереност, беше добавил: — Но лично аз няма да се разстроя, ако на някои бъде даден малък урок.“

Изказаните под формата на намек становища на Брадли бяха съвпаднали с мненията на Марковите началници. Беше дошло време да се ликвидират бандитите, а на селяните много отдавна трябваше да бъде даден урок. Сам Марко чрез стария си приятел Таляфери беше предложил с един куршум да убият двата заека. Селяните сигурно никога нямаше да забравят клането, което им устроиха този ден, и скоро щяха да узнаят кой го е извършил. Бандитите изобщо не биха просъществували без тайната подкрепа на селяните: те им даваха храна и подслон, уведомяваха ги за местонахождението на войската и на полицията. Сега селяните ще се опълчат против бандитите и ще ги оставят в ръцете на хората от Почтеното братство, които бяха решили

да ги ликвидират.

— Къде е Локатели? — попита Брадли.

— Върна се там да помага на ранените. — Да отидем да помогнем и ние — рече Брадли. — Трябва да направим, каквото можем, за тези хора.

5

Изнизаха се неусетно два безгрижни месеца. Марко продължи да работи в складовете на базата в Калтанисета, където отговаряше за договорите за доставки от населението. Благодарение на него останалата на острова малка група съюзнически войски беше снабдена с най-зрялото и най-сочното грозде и с най-отбраните домати на такива ниски цени, които подбиваха всички доставчици на едро в Палермо. Полковникът повиши заплатата му и му даде за лично ползване един джип. Марко се хранеше в офицерския стол, но се държеше все тъй коректно, не говореше, странеше от другите и не пиеше в бара. Като забеляза, че за редките отсъствия на Марко винаги има разрешение от щаба, полковникът заподозря, че Марко може да е нещо повече, отколкото изглежда на пръв поглед, и един ден го покани на обед в изискания ресторант „Ла Паломино“. Но Марко тактично отклони поканата.

В семейството му всичко вървеше добре въпреки трудните времена. Тревожните симптоми у Тереза бяха изчезнали, когато той се върна от Коло, и повече не се появиха. Една седмица те се пазиха, но сетне престанаха да се въздържат и подновиха буйствата в леглото. Въпреки че той непрекъснато се суетеше около нея и я тъпчеше с какво ли не — хомеопатични лекарства, шарлатански лекове, инжекции и прекалени дози витамини, — Тереза си беше здрава.

Марко изпращаше редовно пари на майка си и на по-големия си брат Паоло, който така и не се оправи напълно след войната и двегодишния престой в английския лагер за военнопленници. Сестра му Кристина, която през 1943 беше офейкала с един офицер от съюзническите армии, накрая беше открита в Катания, където изкарваше хляба като проститутка. Марко изпрати при нея един свещеник, който да я придума да се откаже от този живот, и й отпусна зестра от сто хиляди лири; тя се надяваше скоро да се омъжи за някакъв майстор от фабрика за пластмаси. Марко непрекъснато настояваше майка му и брат му да се преместят при него в Палермо, но както изглежда, те бяха доволни от живота в планинското село и му отказваха под разни предлози.

В средата на август полковникът от склада предаде на Марко бележка от Брадли, който го канеше на среща в Парко дела Фаворита. Отиде с известно нежелание, предчувстващ, че го чака неприятност. Брадли, когото той не беше виждал от май, му стисна ръката до болка,

ощастливи го с актьорската си усмивка и два пъти му благодари, че е дошъл. Седнаха под палмите на разкошна стара скамейка от ковано желязо във викториански стил. Мина доста време, докато американецът стигна до същината на въпроса.

— И кога очаквате детето?

— След два месеца.

— Чудесно — рече Брадли. — Сигурно се вълнуваш много?

— И двамата се вълнуваме.

— У дома ли ще ражда?

— В болницата Санто Анджело.

— Това е най-добрата болница. Разправят, че е обзаведена с много съвременна техника. Ще я гледат добре.

— Запознаха ме с главния гинеколог — каза Марко.

— Чудесно. Друго си е да имаш връзки. Какви са плановете ти за близко бъдеще?

— Надяваме се да отидем на почивка, щом Тереза бъде в състояние да пътува. На езерата. Сирмионе.

— Там е хубаво. Особено в това време на годината. Ще се отървете от жегата. И Сирмионе ще ви хареса. Скромно, но приятно място. Зная го добре.

— Чува ли се нещо за мистър Локатели? — попита Марко.

— Не ми е писал — отвърна Брадли. — Както знаеш, той се върна в Щатите.

Лицето му, което на места носеше отпечатъка на удоволствията, характерни за наближаващия средна възраст човек, беше се изопнало, сякаш разчертано на квадрати и триъгълници от енергичната ръка, на художник кубист. Той се озърна бързо и предпазливо по навик, но мястото беше спокойно и едва ли някой би могъл да им досажда. На двайсетина метра от тях стар градински пазач събираше на бастун с шип твърдите, опадали през лятото листа на някакво екзотично дърво, и сумтеше от удоволствие при набучването на всяко листо. По-нататък някаква бавачка, натъкмена с одежди от края на века — с дантелена шапчица, колосани маншети и памучни ръкавици, наблюдаваше изпод слънчобрана си две деца.

— Имаме голям проблем, Марко — рече Брадли. — Историята в Коло се обърна срещу нас.

— Не ви разбирам, мистър Брадли.

— Някой се е раздрънкал пред един смахнат сенатор у нас и му е представил доклад с всички подробности. И, между другото, точния брой на пострадалите.

— Макар че тези сведения изобщо не бяха публикувани тук?

— Да. Нещо повече, назовани са, изглежда, имената на всички участници и най-вече моето.

— Имате ли представа кой би могъл да предаде тези сведения?

— Да, но това е само подозрение, тъй че не искам да говоря повече по въпроса. Вероятно се досещаш кого имам предвид?

— Само петима души знаеха всички факти около Коло, мистър Брадли. В това число и мистър Локатели. Мистър Локатели май беше много разстроен от станалото.

— Да, така е. А и беше започнал да пие твърде много. Казах, че не желая да говоря повече за това, да спрем дотук. Бедата е там, че може да се вдигне адски шум. Засега вестниците още не знаят нищо, но ако тази работа се разчуе, ще я използват като оръжие при изборите. Противниците на президента няма да се спрат пред нищо, за да дискредитират правителството. Не е изключено да изпратят тук комисия от Конгреса.

— С каква цел?

— Да съберат факти и да разпитат свидетели.

— В Сицилия е невъзможно да се намерят свидетели.

— Да, разбира се, това все пак е нещо. — Лицето на Брадли се разтегна като ластик в признателна усмивка, сетне изведнъж се сви. — Какво стана с онези бандити, които организираха тази работа? Защо те още шарят насам-натам? — Ако някое заинтересувано лице успее да се добере до тях сега, ще имаме големи неприятности.

Полюлявайки се във въздуха, край тях мина кафяво листо на път към земята, където, застанал нащрек като дуелист с острия си бастун, го чакаше старият пазач. Зад него бавачката от миналия век дремеше, присвита свенливо.

— Станаха някои неизбежни задръжки — отговори Марко. В разговорната му реч все повече се чувствуваше влиянието на многобройните писма, които той диктуваше при работата си в склада. — Но смятаме, че въпросът ще бъде разрешен в близките дни — добави той.

— Радвам се да чуя това. Напоследък във вестниците почти не пишат за тях. Трудно е човек да разбере какво се мъти.

— Водачите, Месина и Сарди, са изолирани от техните хора — обясни Марко. — А без ръководство останалите са като тяло без глава. Могат да бъдат ликвидирани всеки момент.

— Виж, това е добре — рече Брадли. — А самите Месина и Сарди? Лесно ли ще бъде да ги довършим, както май си мислиш?

— Смятаме, че няма да има никакви затруднения. Сарди е готов да предаде Месина, когато му дойде времето.

— Да го предаде на кого?

— На полицията.

— Но нали полицията винаги е подкрепяла Месина?

— Само полковниците и генералите, мистър Брадли. Обикновените полицаи го ненавиждат. Той е избил твърде много от тях.

— Прощавай, Марко, не знаех как стоят нещата. Живея между вас вече толкова години, но все още съм пеленаче, когато опре до такива работи. Значи големците смятат, че е полезно да имат под ръка този човек, а дребните риби са на друго мнение. Впрочем, като става дума за ликвидирането на бандите, кой ще се заеме с тази мръсна работа? Хората от братството?

— Кой, мистър Брадли?

— Приятелите, ако предпочиташ. Теб те наричат приятел, нали?

— Старая се да бъда приятел на моите приятели.

— Я не го усуквай. Зарежи заобикалките — разсмя се Брадли. — Добре, така да бъде. Главното са твоите уверения, че каквото и да се случи, няма защо да губим съня си заради бандитите.

— Бъдете спокоен.

— В течение ли е дон К. на замисленото от теб окончателно разрешение на въпроса?

— Кой е този дон К., мистър Брадли?

— Дон Клаудио Вилалба. Нима изобщо не си чувал за него?

— Зная го по име, разбира се. Но нищо повече.

— Слушай, Марко, кой кого се мъчи да избудалка? Ще те смая ли, ако ти кажа, че поддържаме връзка с дон К. още отпреди нахлуването? Ще те изненада ли това, Марко?

Очите на Марко гледаха Брадли с такава безизразност, с каквато гледаха на богомолците огромните мозаечни липа на светците от стените на катедралата в Монреале. Тази подчертана безизразност на погледа и равнодушието на лицето минават пред сицилианците за невъзмутимост, която е много на почит, но това е всъщност чисто източна и отрицателна черта, нямаше нищо общо със западното разбиране за невъзмутимост. Брадли понякога подозираше, че зад това се крие дори умението да престанеш да мислиш.

За миг той се ядоса. „Тоя знае, че на мен ми е известно, тогава какъв смисъл има всичко това? Защо не бъде поне малко откровен с мене?“

— Нима не ти идва наум — попита той, — че цялата тази тайнственост може да иде много далеч? Разбирам много добре, че такава е местната традиция, от която се възхищавам и която уважавам, но когато двама души като нас — нека бъдем реалисти! — преследват едни и същи цели, това може да доведе до объркване и да намали ефикасността. „Да му кажа ли? — помисли си той. — Защо пък не.“ — Знам кой е дон К., знаем кой си и ти. Известно ни е, ако щеш, и това, че дон К. те изпрати при нас, че се славиш като неговия най-буден момък. При това положение защо отсега нататък да не поразменяме някои сведения? Това ще облекчи живота ни.

Марко се усмихна, както правеше винаги, когато е смутен.

— Мистър Брадли, вие грешите много, уверявам ви. В нашата страна обичат да преувеличават. Твърде много хора говорят, каквото им хрумне. Всеки може да ви потвърди, че работя осем часа на ден в склада на базата. Не ми остава никакво време да се бъркам в работи, които не ме засягат. Може да се каже, че имам няколко връзки — приятели, ако щете, — но нищо повече. Мъча се да помогна, това е напълно естествено.

Брадли слушаше усмихнат обичайната димна завеса от думи и оправдания. Наследство от Изтока. Никога не ги заставяй да кажат просто „да“ или „не“, дори да се опиташ, ще бъде чиста загуба на време.

— Да, да, зная — рече той. — Добре, Марко. Нека бъде твоята.

Съвещанието, на което трябваше да бъдат обсъдени плановете на Марко за ликвидирането на бандитите — дон К. беше запознат с тези планове от Таляфери, — се състоя във вилата на архиепископа в Монреале. Присъстваха шефовете на единадесет фамилии от Почтеното братство, всеки от които, влизайки, се навеждаше да целуне пръстена на ръката на дон К. По това време дон К. беше на петдесет и няколко години, човек с грубовато, уморено лице и със замислени очи. Беше известен с немарливото си облекло, с навика си да ходи винаги по чехли, с грубия си език, с лъхащия от него лек мирис на краварник, с умението си да се прави на заспал посред някой отегчил го разговор и с хипнотичната си, както изглежда, власт над истинските господари на острова: принцовете, херцозите, бароните, самия архиепископ. За него имаше безброй легенди; според една от тях по време на съюзническия десант тон просто вдигнал телефона, помолил да го свържат с немския фелдмаршал в Рим и му наредил да изтегли войските си. От факта, че войските загадъчно изчезнаха, че Западна

Сицилия се предаде на съюзниците без нито един изстрел и че след време съюзниците обсипаха дон К. с почести и любезности, може да се предположи с основание, че в легендата има нещо вярно. Когато войната свърши, той беше дал да се разбере, че целта му е да установи мир и порядък в Сицилия, и то тогава, когато в планините шареха тридесет и две банди от престъпници, а в източния край на острова действаше без особен успех сепаратистка армия, тайно въоръжена от съюзниците, и когато възкръсналите профсъюзи правеха непоносим живота на едрите земеделци и ги плашеха с призрака на класовата борба.

Марко беше повикан в Монреале, в случай че се наложи да го разпитат за подробностите на плана, но той прекара в бездействие часове в един хамбар заедно с телохранителите, които бяха дошли с господарите си; те бяха все хора, известни с умението си да мълчат. В няколкото случая, когато стана дума за дон К., те говореха почтително за „известно лице“. Съвещанието започна в седем сутринта, а по пладне Марковият покровител Таляфери излезе, потупа го по рамото и му кимна, давайки да се разбере, че всичко е минало гладко. Двамата отпътуваха с колата на Таляфери.

Планът на Марко, който допадна на всички от братството, защото беше лесно осъществим, предвиждаше бандите, изолирани от водачите си, да бъдат примамени от планините, където те бяха в стихията си, в непознатите им равнини, където можеха да ги притиснат без шанс за спасение и спокойно да ги избият. Планът допадна много на дон К., защото му даде възможност да определи за екзекутор единствения човек от братството, който застрашаваше поста му начело на организацията — Бенедето Джентиле от Монреале. Започнал живота си като козарче, той беше запазил любовта си към животните и това го караше да живее като примитивен номад в колибите, построени покрай пасищата на огромните му вече стада. Джентиле, който имаше зъб на бандитите заради навика им да задигат козите му, прие с удоволствие възложената му задача. Така той подписваше собствената си смъртна присъда, според дон К., защото беше достатъчно да се разчуе, че Джентиле е виновен за убийството на някой бандит, и той щеше да стане жертва на роднините на убития. Дори и могъщият Джентиле не би могъл да оцелее, щом го подгонят десетина или повече мъже, които ще зарежат всякакви други занимания и ще чакат, ако се наложи, години наред, докато дойде денят на разплатата.

В съответствие с плана на Марко на полицейските началници

беше наредено да изтеглят от Монреале всички свои сили и да ги съсредоточат в планините в района на Трапани. Там бандитите се държаха в очакване на новини от Месина и Сарди, които уж действаха за паспорти за тях с оглед на безпрепятственото им заминаване за Южна Америка. Както обикновено, техен шпионин в полицията ги държеше в течение за намеренията и придвижването на полицейските сили и само часове след пристигането на полицейските отряди в района на Трапани бандитите получиха писмо, написано уж от Месина. В него се нареждаше на бандата да се придвижи на малки групи на интервали от по два дена към Монреале, където да се обадят на Джентиле, който ще ги подслони и ще ги упъти по-нататък.

В това нямаше нищо необичайно. При безкрайните си скитания бандитите винаги се придвижваха на тройки и на четворки, за да не бият на очи, и когато спяха под покрив, това винаги беше дом на човек от Почтеното братство. Джентиле беше сварен неподготвен от пристигането на първата четворка бандити, които направиха прехода през планините два пъти по-бързо, отколкото очакваше той; наложи се да ги приемат приятелски, да разсеят вродената им мнителност, да притъпят бдителността им, след което ги придумаха да пийнат вино със сънотворно, вързаха ги и ги предадоха на полицията. Положението ставаше опасно за Джентиле, затова той незабавно опаса фермата си с въоръжени мъже, конто посрещнаха следващата група с огън от засада. Единственият оцелял бандит, по когото стреляха от канавките и иззад стените, успя да се измъкне до шосето за Палермо, където го подгониха с кола и го прегазиха.

Третата и четвъртата група — станали по-предпазливи просто инстинктивно, поради засилилото се чувство за обреченост, което ги мъчеше от дълго време — решиха да изменят маршрута си, който ги водеше на изток. Но бяха загубени. Без нови инструкции от Месина, които уж трябваше да получат чрез Джентиле, те се заскитаха безцелно из местността, пълна с капани. В момент на смут и отчаяние техният шпионин ги заряза, отиде в един участък на карабинерите, каза кой е и представи удостоверение от тайната полиция, което криеше в тръбичка, пъхната в ануса. Сержантът на карабинерите позвъни в щаба в Палермо за инструкции, получи ги, върна се, подсвирквайки си, извади пистолета си и със завидно хладнокръвие стреля два пъти в главата на шпионина.

Неколцината останали на свобода бандити загубиха всякакво самообладание и се разбягаха във всички посоки като подплашени овце, чули вълчия вой. Някои от тях бяха заловени от овчарите, които

те така често бяха тормозили в миналото, и според един обичай, запазил се в района от бронзовия век, бяха вързани и хвърлени в дълбоки пропасти, за да не могат родствениците да открият останките им и „в присъствието на трупа“ да дадат обет за кръвна мъст. Беше време, когато всеки подозрителен странник можеше да бъде взет за бягащ бандит и — за по-сигурно — биваше бързо и тихомълком ликвидиран. Двама души, които влязоха в болницата в Монреале с огнестрелни рани, но без задоволително обяснение как са ги получили, бяха прехвърлени тайно в Корлеоне в клиниката на известния доктор Ди Анджелис, член на Почтеното братство, който ги приспа с инжекции. Друг човек от братството беше посетен една нощ от красивия и безстрашен Кучинели, който с автомат в ръцете най-приятелски поиска да му дадат кола, пари и храна; всичко това му беше дадено незабавно, но Кучинели не беше изминал и десет мили, когато динамитен заряд разпердушини и него, и колата така, че родителите му получиха за погребението само една ръка и чифт напоени с кръв ботуши.

Онези, които загинаха от ръцете на безмилостни врагове, можеха да се смятат за щастливи, защото двамата, които Джентиле беше упоил и предал на властите, както и няколкото закъсали бандити, прибрани от полицията, бяха бити с пръчки по тестисите при разпита; а ако полицията сметнеше, че някои от тях се държат арогантно, разпитът започваше, след като им натъпкваха в устата човешки изпражнения.

Почти всички бяха станали бандити като млади, сърцати и решителни селяни, твърде смели, за да търпят унижения и военновременните беди. В планините те се биеха умно и често по рицарски, но постепенно, под непрекъснатото напрежение, мъжеството им се бе изродило в животинска жестокост и накрая се беше стигнало до там, че ги унищожаваха с не по-малка жестокост. Последната отчаяна тройка, издържала триседмична обсада в неотбелязаните на картата пещери на Страсета, уби един ефрейтор от карабинерите, взет като заложник, и изяде бутовете му. Когато ги заловиха, за това им престъпление ги окуциха, поляха ги с бензин и ги накараха да бягат, за да се спасят; малко по-късно мъчителите им се впуснаха след тях, като ги „обстрелваха“ с горящи клечки кибрит. Месина, който не знаеше нищо за тези събития, беше изпратен от главния инспектор Манкузо в Кастелветрано да чака военен самолет, който щеше да кацне на тамошната писта и да го измъкне от страната. В деня преди отлитането Манкузо пропътува с кола петдесетте мили от Палермо до Кастелветрано да се сбогува с Месина. Той взе със себе

си една хубавичка проститутка от най-добрия публичен дом в града и кошница храна и същата вечер тримата се угостиха с печени на шиш дроздове, пармска шунка и вино от Орвието. След вечеря двамата се развличаха поред с проститутката. Хлипайки прочувствено, Манкузо обясни на Месина, че го обича повече от собствения си син, и макар това да не беше съвсем вярно, той наистина се беше привързал към бандита през двете години, когато под неговото командване хиляда полицаи безуспешно преследваха разбойниците из планините. Когато Манкузо си тръгна в два часа сутринта, Месина беше много пиян, а един час по-късно, когато пристигна Сарди, за да свърши работата, за която щяха да му платят толкова добре, той беше заспал на стола.

Арестуван въпреки дадените му обещания, Сарди малко по-късно почина в затвора. Смъртта му не изненада никого, но за нея беше необходима старателна подготовка. Бандитът беше заявил откровено, че когато го изправят в съда, той ще разкаже всичко, което му е известно; опасявайки се, че ще се опитат да му затворят устата, той стана изключително предпазлив: не хапваше нищо от онова, което му носеха в килията, преди то да бъде опитано от котенцето, което му бяха разрешили да държи при себе си. За онези, които изчакваха и следяха какво става, удобният случай дойде, когато Сарди почувствува отново болка в гърдите. Лекарят му предписа едно добре известно патентовано лекарство. Когато му занесоха шишенцето в килията, Сарди го огледа внимателно, разпечата го и изпи съдържанието. И в същия миг се строполи на пода и закрещя, а след половин час беше мъртъв.

Същия ден главният инспектор Манкузо, на излизане от кафене „Венеция“, където беше изпил чашка черно кафе и изял два малки бадемови кекса, получи сърдечен удар на улица „Македа“ и почина в линейката на път за Санто Анджело. При следствието за причините за смъртта му следователят беше удивен от обстоятелството, че линейката е пътувала цял час до болницата — разстояние, което обикновено се изминава за десетина минути. Когато седмица по-късно полковник Фоска, командир на отряда карабинери за борба с бандитите, който често беше работил заедно с Манкузо, падна под колелата на трамвая, оказа се, че е получил апоплектичен удар. В пивниците и кафенетата на Палермо, където коментираха тези неща, хората недоумяваха как такъв млад и енергичен човек е намерил смъртта си по този начин, но скоро го забравиха. През този период Марко получаваше разрешения за отсъствие от склада много по-често, отколкото преди.

Оставаше още онази главна фигура, страшният Джентиле, който през целия си живот не беше напуснал фермата си повече от пет-шест пъти. Но сега, разбрал, че вдовицата на един от загиналите при клането в Коло е принудена да продаде стадо кози, той се изкуши да посети Миера. По това време като че ли никой не беше в състояние да намери пари, затова и цените бяха ниски; освен това Джентиле разчиташе на факта, че ако неговият агент разгласи предварително, че той ще бъде там, другите купувачи едва ли ще си дадат труд да дойдат. Джентиле пристигна, огледа козите, предложи цена и седна на сянка край една от масите пред кафенето на малкия площад, където няколко седмици преди това селяните се събираха под знамената, преди да потеглят за Коло. Близо до него на вртележката с кончета играеха деца, а в далечината тънеше в мъглявина силуетът на фаталния Пицута. Тук пред очите на не по-малко от стотина души към Джентиле приближи един непознат, който погледна да свери външността на Джентиле със снимката в ръката си, извади от джоба си тежък револвер и стреля пет пъти в главата и тялото на Джентиле. Полицията не можа да намери нито един свидетел, който да е видял нещо или да е чул стрелбата — факт, който печатът изкоментира с беззъб сарказъм. Във вестниците се появиха снимки на покрития с одеяло труп и ручейчетата кръв по калдъръма. След два дена имаше репортажи за погребението на. Джентиле: дългата цяла миля колона от коли, морето от цветя, надгробното слово на един депутат от парламента. После хората забравиха всичко. В онези времена такива неща ставаха всяка седмица.

Ликвидирането вървеше бързо и гладко и към края на септември, по-малко от месец след срещата на Марко с Брадли, всичко завърши успешно. Дон К. изрази в типичния за него стил благодарността си към Марко за участието му в успешната операция. Марко, който никога не чакаше награди, беше навестен от Таляфери, който го поздрави и му предаде добрите пожелания и признателността на „известно лице“. Същевременно Таляфери го посъветва да закупи колкото се може повече земя в един район край южните покрайнини на Палермо. Голяма част от този район заемаха старите общински сметища и затова се смяташе, че той не става за нищо. Но само седмица след като Марко внесе депозит за 10 декара, закупени почти без пари, общината съобщи, че районът е определен за срочно изграждане на нов индустриален комплекс. Още на другия ден Марко разпродаде земята и получи сума, петнадесет пъти по-голяма от заплатената от него. Една десета от печалбата той дари на сиропиталището Дели Ермети, защото

така постъпваше всеки член на братството, а не защото бе уверен, че за постъпката му ще бъде докладвано на дон К., което щеше да укрепи още повече положението му.

Това трябваше да се отпразнува и Марко заведе Тереза на екскурзия до крайморския градец Мондело, където беше запазил маса в ресторанта „Зу Тану“. Ресторантът беше образец на сицилианска викториана, нещо средно между замък и джамия, изграден сред тамаркските в края на сърпообразния плаж, на един час път с карета от Палермо в добрите стари дни, когато принцове и херцози пристигаха с куртизанките си, за да се възбудят с омари и шампанско, преди да се полюбят в някоя от интимните стаи в заведението. Сред плюша, мраморните купидони и потъмняла позлата цареше атмосфера на строга дискретност. Постоянните посетители на „Зу Тану“ бяха необщителни, разговаряха почти шепнешком в дълбоките ниши с маси и никога не виждаха повече, отколкото би трябвало да видят. Заведението беше любимо място за отдих на хората от братството, когато изпадаха в романтично настроение.

Специалитет на заведението бяха подвижните плажни кабини, останали още от времето, когато човекът се сетил да се къпе в морето. Някога те били изтегляни с коне във водата на дълбочина една-две педи, което давало възможност на посетителите да слязат по няколкото стъпала от онова, което тогава минавало за разкошно обзаведена стая, и да потопят в морето крайниците си в пълно уединение. Конете бяха изчезнали още в началото на двадесетте години, но все още се намираха няколко кабини, които — макар и поразкапани — се използваха често от гостуващите двойки, които ги наемаха за няколко часа с една единствена цел.

Наемането на кабините беше почти задължително при сантиментални годишнини, но когато Марко даде знак на келнера какво им е необходимо, с разочарование разбра, че всички по-хубави кабини са наети; свободна беше само една малка: тясна, неудобна и тъмна, обзаведена с едно канапе, чиито пружини бяха съсипани от стогодишна усилена употреба. Тереза беше в последния месец от бременността, пъпът й — хлътнал в огромния корем, движенията й — бавни и затруднени; Марко помнеше предупрежденията на доктор Беломети, тъй че можеха да се сношават само в една неудобна и непристойна поза.

По-късно, когато си припомняше събитията през този ден, Марко стигна до извода, че именно тогава Тереза, едва навършила петнадесет

години, изведнъж беше престанала да бъде дете и беше поела задълженията си на зряла жена. В разговора той просто беше подхвърлил, че се е случило нещо съвсем неочаквано и сега тяхното собствено бъдеще и бъдещето на детето може да се смятат за сигурни. Беше й казал, че скоро ще напуснат малката квартира във Вико и ще започнат нов живот, и Тереза, без да го разпитва повече, мислеше как ще устроят живота си при тези нови обстоятелства.

Като всички селяни, родени в каменистата пустиня на Сицилия, и те бяха жертва на една особена психоза: непреодолим страх от безсилието и самотата, срещу който воюваха непрекъснато с всички средства. Наплашени от несигурното настояще и ужасното минало, селяните бягаха при първа възможност от планинските села към която и да е малка община, където вече нямаше да бъдат жертва на разбойници, и живееха с надеждата, че по-нататък ще се преселят в самия Палермо с неговите вечни тълпи и три вида полиция. Всеки човек като Марко, който си оставаше селянин по душа, с гените на безнадеждно раболепие в кръвта си, търсеше непрекъснато обич и преданост, правеше всичко възможно да завърже колкото се може повече връзки, да се огради с верни приятели и с хора, които са му задължени, да бъде кръстник, когато това е възможно, да урежда политически бракове за децата си. Всяка жена като Тереза, узнала какво е страх още в скута на майка си и видяла с очите си страданията на беззащитните, искаше да отгледа неуязвими синове, които да станат адвокати, политици и свещеници. В безпощадната борба за парче изпосталяла земя безспорен победител ставаше онзи, който можеше да огради семейството си с крепостен вал и да го брани от всички останали. Такива хора бяха не само силни, но и добри — в местния диалект се използва една и съща дума за „доброта“ и „сила“. Така дон К., който беше най-силен, беше и най-добър — носител на железния ореол на могъществото. Безсилие и нещастие фактически са равнозначни думи. Ако има възможност за избор, жената избира съпруга си така, както това правят жените в африканските племена: не по неговата външност, а по това, дали е способен да се бие за нея и за семейството. Тереза инстинктивно беше усетила у Марко безграничната селска твърдост и дори ако той беше джудже, тя пак щеше да се омъжи за него, а не за някакъв красив слабак, който няма да може да защищава бъдещето на семейството си.

6

През следващия месец бяха положени здравите основи на благополучието на семейство Ричоне. С помощта на Таляфери те се пренесоха в изискания район Акуасанта, в апартамент, който купиха за две трети от исканата цена. Той беше в нов жилищен блок с мраморно преддверие, асансьор, с големи колкото купел плювалници на всяка стълбищна площадка, с огромни прозорци, плувен басейн, детска площадка и портиер, облечен в нещо като адмиралска униформа, който се обръщаше към всички с учтивата форма в трето лице единствено число — обичай, възстановен след Мусолини. В апартамента оставаха две свободни стаи и те решиха, щом се роди бебето, да опитат отново да придумат майките си — и двете бяха вдовици — да останат при тях. Марко беше особено привързан към тъща си, която все така прекарваше дните си, наведена над гергефа в родното си село Пиопо. Като разбра, че брат му Паоло иска да купи гараж в Кампамаро, той му изпрати като подарък двеста хиляди лири. Стана член на три местни клуба и две благотворителни организации. Купи си кола „Ланча Аугуста“ със специална каросерия „Фарина“ и в свободното си време се занимаваше с регулирането на двигателя й. В края на месеца в болницата Санто Анджело се роди първото им дете.

Два дена по-късно Брадли позвъни по телефона и поиска нова среща с него.

— Преди всичко най-сърдечни поздрави, Марко. Забележително събитие. Син, а? Чудесно! Надявам се, и двамата са добре.

— Добре са, мистър Брадли. Нямаме главоболия. Всичко свърши за два часа.

— Чудесно! Как ще го кръстите?

— Амедео.

— Хубаво име. Необикновено. Харесва ми. Забележително събитие, Марко. Радвам се и за двама ви.

Този път бяха седнали в друг ъгъл на Парко дела Фаворита, в изоставена беседка край един повреден фонтан; изтичащата под земята вода изпълваше въздуха с дъх на оранжерийни растения.

— Новото е, че вече си тръгвам — рече Брадли. — Идната седмина заминавам за Щатите. Исках да те видя и да се сбогуваме.

— Ще се видим пак, нали, мистър Брадли?

— Не съм сигурен, Марко. Едва ли ще се върна тук. Няма какво да правя тук, нямам вече поле за действие.

— Беше ни много приятно да работим с вас. Ще ни липсвате.

— Благодаря, Марко. Искам да те попитам нещо направо. Как вървят нещата при тебе сега? Разбрах, че базата е закрита. Къде ще приложиш своите удивителни способности?

— Надявам се да постъпя в една компания за продажба на недвижими имоти.

— Смяташ ли, че това ще те удовлетвори? — Лицето на Брадли беше готово да се разтегли в подигравателна усмивка и това накара Марко да оспори намека, че новата му работа ще бъде нещо посредствено.

— Това е промяна за мен. Ще натрупам опит.

— Напоследък тук стана някак тихо — рече Брадли. — Истински завет… Това, впрочем, се дължи главно на теб, Марко. Минаха дните, когато човек не можеше да отвори вестник, без да прочете, че са отвлекли някого или че Месина е обстрелвал някой полицейски участък. Ти свърши удивителна работа.

— О, моята роля беше съвсем скромна.

— Виж, тук не можеш ме излъга. Не допускаш ли, че зная повече, отколкото си мислиш? Всички онези фокуси зад закрити врата във вилата на един божи служител. Чието име по-добре да не споменаваме, Марко, по-добре да не споменаваме. Пък и защо да се тревожим? Резултатите са налице.

— Онези неприятности, за които споменахте, там в родината… Някакъв сенатор, който любопитстваше, нали? Какво излезе накрая?

— Нищичко. Всичко заглъхна от само себе си. Знаех, че ще стане така, ако нещата се развиеха в желаната от нас посока.

— Радвам се. Сега сигурно сте спокоен.

— Спокоен, а? Не ме пързаляй. Това беше труден момент, признавам. — Брадли изведнъж присви вежди като от силна болка и стисна дясната си ръка, сякаш беше изпарил пръстите си във вряла вода. Както много други жестове, които беше научил от италианците, и този не беше съвсем уместен — в случая защото беше неаполитански, несвойствен за Сицилия. — Все пак, това е минала работа. Сега трябва да мислим за бъдещето, а то ще бъде интересно, Марко. И трудно, няма защо да си правим илюзии. Нямам предвид вече Сицилия… това е стара история. Говоря за Берлин, Латинска Америка. Рано или късно, Далечния Изток.

— Да става каквото ще, важното е аз да си живея на спокойствие.

— Не бива да се разсъждава така, Марко. Старите хора може би имат право да мислят така, но младите трябва да проявяват интерес.

Говоря за бъдещето на цивилизацията. Не те ли тревожи заплахата за нашата западна култура и наследство?

— Ако искате да бъда откровен — не, мистър Брадли, не ме тревожи; твърде дребна личност съм, да ме вълнуват такива работи. Нека други да мислят по тях.

Брадли изведнъж го сграбчи за ръката, давайки си вид, че върши това импулсивно. И този жест беше неуместен пред един сицилианец — мъжете в Сицилия си позволяваха такива жестове само при някои тържествени случаи.

— Марко, ти ще пропаднеш тук. Ще си пропилееш живота.

— Съжалявам, че мислите така, мистър Брадли. Не виждам какво бих могъл да променя.

— Какво ще кажеш да дойдеш в Щатите?

— Вие се шегувате, мистър Брадли.

— Този път не се шегувам. Предложението ми съвсем не е шега, уверявам те. Бих искал да влезеш в моята организация.

— Изключено. Извинете. Тук е целият ми живот, моето семейство.

— Не искам да решиш въпроса още сега. Не настоявам да чуя от теб „да“ или „не“, просто си помисли. Не мога да ти предложа кой знае какъв материален стимул, но повечето хора намират, че днес в Щатите се живее доста добре в сравнение с тукашните трудни условия. Мога да ти кажа едно: на жена ти ще й хареса там. Ще имаш възможност да изпратиш момчето си в добро училище, когато му дойде времето. Защо не поговориш с Тереза и да видиш какво мисли тя по този въпрос? Може би няма да е лошо да поговорим тримата за това.

— Не разбирам едно, мистър Брадли — за какво съм ви? Аз следвам право във вечерни курсове, но ще минат години, докато завърша, ако изобщо завърша. А и законодателството в Щатите е различно. Ще трябва да започвам всичко отначало.

— Марко, нужни са ни необикновените ти способности, а ти знаеш не по-зле от мен какво имам предвид. Преди да отхвърлиш това предложение, искам да го премислиш много внимателно. Има време за още разговори на тази тема, преди да замина. Трябва да се запиташ дали искаш да прекараш остатъка от живота си в някаква канцелария в един тих град като този, или да станеш двигател на събитията.

— Непременно ще помисля върху това — рече Марко — и ще поговоря с Тереза, но едва ли ще се решим на такава крачка. Тя има майка, аз също, да не говорим за брат ми и сестра ми. Не можем да ги оставим тук. Току-що купих нов апартамент в Акуасанта. Трябва да

мислим за много приятели и роднини. Смятам, още сега мога да кажа: изключено.

— Все пак, моля те, помисли ден-два — каза Брадли. — Ще ти се обадя пак тази седмица.

След разговора, Брадли отиде направо в стария си щаб на улица „Асидоро Карини“, където неговият приемник Алистер Фергюсън само за една седмица беше извършил коренни промени. Както беше обещал генералът, това беше млад човек с твърд характер и с „реалистичен поглед“. Всичко у Фергюсън, който за първи път стъпваше в Европа, беше свежо и ново, в това число и живата му младежка дързост, придобита във военното училище, която носеше като костюм от скъп магазин. Гладко обръснат, с лице на типична съвременна издънка на Ню Ингланд с монголоидни скули, гъсти безцветни вежди, весели бръчици около очите и розови, все още младежки свежи страни. Макар че на входа към „палацо“-то стоеше постоянно на пост италиански войник, а посетителите трябваше да показват пропуските си на бариерата пред приземния етаж, Фергюсън беше настоял да сложат секретна брава на вратата му, а със секретна ключалка се затваряше и новата чудесна автоматизирана картотека, която заемаше една трета от кабинета му.

— Не клъвна — каза Брадли. — Както и очаквах.

— Защо отказва?

— Защото и тук му било много добре. Млада жена, дете, прилично състояние, известно обществено положение. Защо да се отказва от всичко това заради живот, който — откровено казано — не гарантира дори елементарна сигурност?

— Защо наистина?

— Не ламти за пари, както ламтят хората у нас. А и вече има това, което човек иска от живота.

— Ако не и повече.

— И колкото и странно да е, сицилианците не са любители на приключения.

Брадли поглади с ръка неотдавна внесеното от САЩ писалище на Фергюсън, което изпълваше кабинета с мириса на изкуствена кожа. Почти от едно поколение сме, а ни дели цял едни човешки живот, помисли си той. Американците се проявяваха все повече и повече като американци и този млад човек нямаше да успее да прикрие своята националност и намеренията си, както наивно си мислеше той, когато, облечен в неугледен италиански костюм от евтин плат, се смесеше с тълпата в Палермо. На другия ден след пристигането на Фергюсън

Брадли го беше подложил на една проверка, която според него мина задоволително.

— Карабинерите са пипнали един подозрителен — подхвърли Брадли. — И се канят да му откъснат мъдете.

— Как, буквално?

— Именно. Рекох си, че може би ще поискаш да дойдеш с мен. Смята се, че така ще могат да изтръгнат признание за не повече от десет секунди. Може би има какво да понаучим от тях. Не зная, но струва ми се, че светът не върви към добро. Чакат ни трудни времена.

Отидоха заедно на разпита, който беше кратък и признанието дойде бързо. Брадли съвсем не държеше да гледа това зрелище, но с усилие на волята си наложи да не чува нищо и да не мисли за нищо. Когато всичко свърши, Фергюсън като че ли беше попребледнял, но не загуби присъствие на духа.

— Получените навреме сведения могат да спасят живота на стотици, а и на хиляди невинни хора — каза Брадли. — Самият аз винаги съм бил вярващ християнин. Единственото, с което не мога да се съглася, е, че на злото трябва да се отвръща с добро.

— Ще се оправи ли този човек? — попита Фергюсън с похвално нехаен тон.

— О, вероятно да. Макар че едва ли вече ще бъде мъж като преди.

— Толкова ли ни е необходим Ричоне? — възобнови прекъснатия разговор Фергюсън.

— Рано или късно ще ни потрябва. Това момче е наистина голям тактик. Когато става въпрос да се подготви операция, той е ненадминат. Той организира блестящо тази история с Месина. Не беше пропусната нито една подробност.

— Но дали тази пека я наречем специфична способност ще намери приложение в Щатите? Искам да кажа, в непозната обстановка.

— Щатите непознати за сицилианец? Ти се шегуваш. Той ще се чувствува като риба във вода.

— Какво възнамеряваш да правиш? — попита Фергюсън.

— Не зная. Трябва да помисля. Ще ми се да го взема, ако мога да измисли как. Дон К. може би ще помогне.

— Ще се съгласи ли?

— Ако го понатисна.

— А как би погледнал Ричоне на това, да го измъкнат оттук, без да го питат дали това му харесва или не? — попита Фергюсън.

— За това ще мислим, когато стане…, ако изобщо стане.

Затруднен донякъде от неумението си да борави със съвременните евфемизми, Фергюсън затърси необходимата дума.

— Смяташ ли, че той… хм… премахна Джентиле?

— Не собственоръчно, разбира се. Имаме работа с човек, който пипа тънко. Ето какво е направил той — и мога да те уверя, че това е истина: подшушнал на един от хората на Месина, че Джентиле има вина за деликатния край на прочутия им роднина.

— Макар че Джентиле е един от тайфата, с други думи неприкосновен на теория?

— Възможно е да е неприкосновен при обичайни обстоятелства, но той беше започнал да става твърде самоуверен. Възможно е да е решено на някакъв съд, че той трябва да изчезне.

Мушкайки нервно с пръст няколко пъти, Фергюсън успя да натисне един бутон на картотеката си. Едно от чекмеджетата се плъзна напред, електрическият механизъм забръмча и се показа секция от някакъв класьор. Но той видя, че картоните са празни, и това го разочарова.

— Как успяваш да се докопаш до всички тези истории? — попита той.

— Връзки. Виждам често една известна личност, напуснала неотдавна затвора в Данемора.

— Да не е Спина?

— Именно. Дон К. го поканил на знаменитото съвещание в Монреале, когато са взели решението.

— А защо Спина трябва да ни върши услуги? Та нали когато го измъкнахме от затвора, бяхме квит. Той с нищо не ни е задължен.

— Засега не, но той смята, че може да дойде такова време.

— Полага ли ми се да зная нещо повече?

— Много малко. Съгласен съм с онази стара поговорка в нашата служба: колкото по-малко знае човек, толкова по-добре за него. Спина май смята, че скоро можем да му бъдем полезни. Това задоволява ли любопитството ти?

— Бих искал да се срещна с него — рече Фергюсън. Брадли поклати глава.

— Няма да стане. Той е приятен, но крайно необщителен. От време на време бъбрим на чашка кафе. За мен прави изключение, защото сме стари приятели, но общо взето избягва хора.

— Джон Локатели участвува в онази работа заедно с теб, нали?

— Работихме заедно известно време.

— Какво според теб го е подтикнало към това, което направи?

— Беше зле с нервите, струва ми се.

— Мислиш ли, че само страхливецът посяга на живота си?

— Не — отговори Брадли. — Никога не съм бил на такова мнение. Той вече беше стар за този начин на живот, който беше принуден да води. Вероятно нервите му не са издържали на напрежението и натоварването. Може би някои неща са прелели чашата. Кои сме ние да отсъдим?

— Беше приятен човек. Видях го в Центъра. Дойде да ни изнесе лекция.

— Един от най-добрите — каза Брадли. — Чувствителен… може би прекалено чувствителен за нашата работа. Вероятно си чул за голямата сделка с Мусолини, която почти беше сключил. Всички ние се възхищавахме от Джон Локатели. Смятам, че нервите му не са издържали.

— Той си остана идеалист до края — рече Фергюсън, сетне се намръщи: беше изтървал дума, характерна за един свят, от който се беше отрекъл. — Беше някак си искрен — поправи се той.

— Локатели си позволи разкоша да пази съвестта си чиста — отбеляза Брадли. — Това го принуждаваше да действува донякъде като въжеиграч. Къде по-добре е да предадеш съвестта си в ръцете на родината. — И двамата се разсмяха.

— Предполагам, че тази двойна игра с Джентиле щеше да го разстрои — каза Фергюсън.

— Сигурно си прав. Той беше обикновен войник, който живееше с митовете от миналото.

— В Центъра говорят за тези неща.

— За какви неща?

— Като тази история с Джентиле.

— Още ли се говори за това?

— Вълшебните приказки на нашето време — каза Фергюсън. — Слушаш ги и ги забравяш, защото всъщност не вярваш в тях. После изведнъж се озовеш в място като това и виждаш, че всичко е реално. Проучвам някои от работите, които ми даде. Тези вендети. Невероятно! Онзи четиринадесетгодишен хлапак, когото застреляли онзи ден за нещо, което баща му е извършил, преди той да се роди. Как могат да бъдат такива тези сицилианци?

— Защото са различни от нас.

— Аз съм тук, защото не ме изпратиха в Париж — каза Фергюсън.

— Зная.

— На теб всъщност ти харесва тук, нали?

— Да.

— А какво ти харесва, ако разрешиш да попитам?

— Какво ми харесва ли? Не зная. — Та може ли човек да обясни тази сплав от неопределени усещания? Този душевен отклик на лапис лазули на големия град, мраморните грифони, гърдестите ангели, прозиращото през палмите небе, бледожълтите лица, парадирането с кръвта на девствениците, дъха на невидима вода, лицето на Христос, надничащо иззад рамото на усмихващия се архиепископ? — Нещата, както разбираме, са започнали тук приблизително както в Атина. — И аз помогнах за спасяването на този край, убеждаваше се той, помогнах да го защитим. — Трябва да идеш в Сиракуза — каза гласно.

— С удоволствие. Този град мирише целия на лайна — възмути се Фергюсън.

— Говорехме защо сицилианците са различни — продължи Брадли. — Те имат своя религия, различна от християнството. Придържат се към традициите. Тяхната преданост има по-ограничен обхват, но е по-силна от нашата. Ако са на твоя страна, това е до края. Затова искам да взема Ричоне. Представям си ситуации, в които ще бъде незаменим.

Фергюсън се помъчи да изтълкува усмивката на Брадли. Той все крои нещо, за това го бяха предупредили още в Щатите. И доста фантазира. Досега винаги е сполучвал, но някой ден ще оплеска здравата работите. Фергюсън усещаше, че е на път да се набърка в една от онези грандиозни авантюри, на каквито почиваше легендата за Брадли.

— Ако се наложи да отидеш при дон К., какво според теб ще направи той?

— Ще упражни натиск — отвърна Брадли, изпитвайки несъмнено удоволствие от евфемизма. — Не твърдя нито за миг, че ще стане така, но има вероятност хората на Джентиле да разберат кой всъщност го е пречукал. Ако стане така, колко време даваш на Марко да остане на този остров?

Очите на Фергюсън се разшириха от възхищение. Ето какво се казва предателство от най-чиста проба: небивала измама, тройна игра, студена и романтична като полярен леден връх.

— Разбирам — каза той.

7

Сицилия се успокои и се занизаха години на мирен живот, благоденствие и братска любов. Хрисимите и невероятно трудолюбиви селяни се върнаха по нивите и безропотно работеха по дванадесет, четиринадесет и дори шестнадесет часа на ден; профсъюзните водачи, които се опитваха да се намесят, първо бяха предупредени, а после онези от тях, които упорстваха, бързо и тихомълком бяха ликвидирани. Хората от Почтеното братство се грижеха за пласмента на земеделските произведения и разпределяха горе-долу справедливо между селяните водата от кладенците и водопроводите под техен контрол на цени, които селяните така или иначе смогваха да платят. Църквите бяха пълни. Дребните кражби престанаха: туристка, забравила чантата си на някоя маса в кафенето, можеше да я намери след един ден на същото място. Собствениците на магазини се върнаха към почтената търговия. Проститутките от гладните следвоенни дни отдавна бяха превъзпитани. По време на всички църковни празници се организираха религиозни шествия и раздаваха безплатно макарони. Всички гласуваха за християндемократите и хората жадуваха да направят нещо за ближния си.

За Марко и за Тереза това беше период на спокойствие и задоволство, когато думата „надежда“ изгуби всякакъв смисъл при един живот, от който едва ли би могло да се иска нещо повече. Година след Амедео им се роди момиченце, което изрекоха Лучия. Семейство Ричоне потърсиха от Кампамаро бавачка; облечена във все още модния късен викториански стил, с бели памучни ръкавици и обшит с дантели слънчобран, тя извеждаше децата всеки ден в близкия „Парко дела Фаворита“. Всички опити да придумат майките си да напуснат планинските села и да дойдат да живеят с тях в Палермо не дадоха резултат и в края на всяка седмица Марко и Тереза отиваха веднъж до Кампамаро, веднъж до Пиопо. Те бяха все така влюбени един в друг и Марко не преставаше да трепери над здравето на Тереза. Доктор Беломети правеше редовни визити да лекува децата от въображаеми болести и по настояване на Марко ги инжектираше с витамини, които бяха съвсем ненужни при отличното им здраве. На шестия си рожден ден Амедео тръгна на детска градина, която се държеше от монахини и беше субсидирана почти изцяло от баща му.

Марко работеше при стария си покровител Таляфери, който с финансовата помощ на дон К. беше открил на „Виа Кавур“ кантора за

продажба на недвижими имоти, и за няколко години преуспя дотам, че изкупи една цяла строителна компания; тя започна да застроява с жилища и фабрики земите, конто Таляфери често успяваше да закупи на нищожни цени в покрайнините на града. Таляфери се грижеше за приятелите си и за приятелите на своите приятели. Следващата му стъпка беше да стане собственик на компания за камионен превоз, с която превозваше материали до многобройните строителни обекти. Би му било много по-лесно и по-удобно, ако даваше за ремонт камионите в самия Палермо, но той ги изпращаше за основен ремонт в гаража на Паоло в Кампамаро на тридесет мили от града.

Ръководството на кантората за недвижими имоти беше работа, която допадаше на Марко. Важно беше да поддържа добри отношения с градските власти; да умее да прави услуги на кмета и на влиятелните общински съветници; да помни именните дни на децата и на съпругите на градските първенци; да знае как да прави подаръците с жест и по такъв начин, че влиятелният и същевременно докачлив човек да не се обижда; да бъде изключително коректен при всяка сделка. Изпълнявайки всекидневните си задължения, той се срещаше с всички по-влиятелни граждани на Палермо и неизменно им правеше добро впечатление. Беше удостоен с честта да коленичи пред архиепископа и да целуне пръстена му. В елегантно обзаведената му квартира в Акуасанта идваха на вечеря и командирът на карабинерите, и началникът на pubblica sicurezza[4]. Успехът му беше окончателно затвърден при кръщавката на дъщеря му, когато наред със секретаря на архиепископа и много барони сред гостите изведнъж се появиха и двама размъкнати непознати. Това бяха дон К. и неговият градинар и шофьор. Дон К. постоя пет минути, остави плик с петдесет хиляди лири, пошушна нещо неразбираемо на ухото на Марко и си тръгна, но Марко съзна, че от тялото на стареца в неговото се вля могъщество и че всички гости станаха свидетели на този апотеоз. Тези дни вдъхваха надежда, че слънцето ще сияе вечно на безоблачно небе.

Но ето че в Палермо пристигнаха двамата братя Джони и Пит Ла Барбера, изгонени като нежелателни лица от Съединените щати. Завърнали се в родината си, те основаха авангарда на онова, което вестниците щяха по-късно да нарекат La Mafia Nuova — Новата мафия. Джони беше на четиридесет и три, а Пит на четиридесет години; напуснали Сицилия още като деца и натрупали солидно състояние от лихварство и безогледни гешефти в нюйоркското пристанище, докато някому не хрумнало, че щом не са се потрудили да получат американско гражданство, нищо не пречи да ги изгонят.

Джони и Пит се откроявaха рязко на фона на Палермо. Редом с белите си кадилаци бяха донесли и навика си да се перчат, нещо непознато за сдържаната атмосфера на острова. Двамата знаеха не повече от няколко италиански думи. Посещаваха често ресторанти като „Каприче“ и „Олимпик“, където правеха шумни гуляи в компанията на най-скъпите куртизанки в града и няколко от местните паразити. Отначало сицилианците сметнаха за свой дълг да ги приемат, но направиха това сдържано. Човек от Почтеното братство, принуден по някаква причина да прекоси Атлантика, винаги можеше да разчита на гостоприемство от друга страна на океана и знаеше, че ако реши да остане, ще му намерят място. Затова местните хора гледаха да проявяват търпимост към братята от Америка.

Три месеца след пристигането им в Палермо братята Ла Барбера купиха един бивш военен лагер на пътя за Бокадифалко зад чертите на града, превърнаха главната сграда в лаборатория, оградиха целия участък с телена ограда, по която течеше електричество, и започнаха да преработват внасяния от Бейрут морфин в чист хероин. След това поеха малка фирма за опаковка и експорт на плодове и в продължение на няколко месеца всяка каса лимони, изнасяна за Щатите, съдържаше поне един пластмасов лимон, пълен с хероин. Когато един честен докер откри в откраднатa от него каса пълен с хероин лимон и съобщи това на нюйоркската полиция, тя ликвидира мрежата, а братята Ла Барбера вложиха в строителството трите милиона долара, спечелени от наркотиците.

Градът се разрастваше и много фирми участваха в строежа на нови пътища, мостове, жилищни райони, учреждения и хотели, и във всяка от тях част от капитала принадлежеше на хора от братството. Беше време, когато някои добре си оплитаха кошниците, а дребните актове на принуда бяха прикривани зад лицемерни приказки и усмивки, но с появата си на сцената братята Ла Барбера сложиха край на мекия афоризъм „живей и не пречи на другите да живеят“. На острова винаги е било обичайно да се предупреждава врагът един единствен път, но онези, които влизаха в конфликт с братята Ла Барбера, отказвайки да им се продадат или да ги вземат за съдружници, биваха избивани направо от засада, прегазвани с кола или дори — предварително зашеметени — хвърляни в морето. За ужас на зачитащите традициите хора от братството някои непокорни биваха избивани дори пред очите на семействата им и за пръв път в историята на Сицилия похитиха една жена, за да принудят съпруга й да се подчини. Братята Ла Барбера се оградиха с местни престъпници —

straccie, или измет, както ги наричаха хората от братството, — подсилени от гангстерски елит, внесен от Съединените щати. За по-малко от година те овладяха центъра на Палермо. Пратениците на дон К., които отидоха в щаба на Джони Ла Барбера на „Виа Македа“ с поръчение да предотвратят избухването на война, просто бяха изхвърлени по стълбите от охраняващите щаба straccie.

Няколко дни по-късно, през есента на 1953 година, Джони Ла Барбера отвори с ритник вратата на канцеларията на Таляфери, блъсна секретарката, която се опита да му препречи пътя, влезе, отпусна се в един стол и сложи крака върху бюрото на Таляфери.

Таляфери четеше някакво писмо, което секретарката току-що беше донесла. Той продължи четенето. Ла Барбера извади голяма пура, подряза края й и я пъхна обратно в горния джоб на сакото си. Таляфери продължи да чете, отбеляза, без да бърза, нещо върху писмото с дребния си акуратен почерк и го остави встрани.

— Ти си Таляфери, нали? — попита Ла Барбера. Едър мъж, той имаше пискливия глас на джудже.

Таляфери вдигна поглед.

— Точно така.

— Аз съм Джони Ла Барбера.

— Зная. Виждал съм те.

— Хей, ти говориш английски доста добре. Как така?

— Живях дванадесет години в Щатите. Какво те води насам?

— Таляфери, пречим си един на друг. Ти подбиваш моите цени, аз твоите. Докъде ще стигнем така?

— Аз не се оплаквам — рече Таляфери.

— Така ли? Аз пък имах впечатлението, че работите ти не вървят много добре през последните няколко месеца. Може да са празни приказки, но разправят, че са отхвърлили твоята оферта за строежа на новия Сагански мост.

Таляфери проучваше внимателно едрото кокалесто лице, търсейки признаци на слабост и суетност, които биха му подсказали как да започне щурма на тази цитадела.

— Още не съм чул да са приели твоята.

— Защо ми казваш това?

— Роси не се е отказал още.

Ла Барбера се ухили до ушите, а на бузите му цъфнаха детски трапчинки.

— Не чете ли сутрешния вестник? Клетникът ни напусна. Взе, та

умря. Някой му пръснал черепа в онова кабаре в Мондело… как му викаха.

— Жалко — рече Таляфери. — Роси беше добър мой приятел.

— Да, добър момък беше. Имаше само един недостатък: беше вироглав. Не вървеше в крак с времето.

— Ти драскаше да изкупиш част от предприятието му, нали?

— Ами! Кой ти каза?

— Тези работи се разчуват.

— Не е точно така. Може би съм му предложил сделка, каквато съм готов да предложа и на теб. Твоите работи забоксуваха и, както е тръгнало, след един месец току-виж си фалирал. През последните седмици се наложи да уволниш половината си хора. Чувам, че е спрял строежът и на сградата на Криспи след злополуката със скелето, при която се претрепаха двама души.

Таляфери се беше втренчил в ръката си, свита в юмрук. Този разговор беше покачил кръвното му и той усещаше как тупкат слепоочията му. Беше от онези хора, които се измъчват, когато не могат да намерят отдушник за гнева си.

— Какво искаш? — попита той.

— Участие наполовина — отсече Ла Барбера. — Плащам по сегашните цени. Ако ме караш да чакам, ще получиш много по-малко.

— Няма го майстора — каза Таляфери.

— Помисли. Не бързай и помисли хубаво.

— Няма какво да мисля.

— Сега все още има какво да продадеш. Имаш авоари. Инвентарът и машините можеш да запишеш по костуемата цена. Няма да те мина, Таляфери: обичам да играя честно с всеки.

— Казах не.

Ла Барбера стана.

— Жалко, мислех си, че ако станем съдружници, ще можеш да изплуваш. Знаеш къде да ме намериш, ако решиш другояче.

Таляфери го изпрати до вратата и видя, че на площадката на стълбището чакаха двама ухилени рецидивисти, побойниците на Ла Барбера. Единият поздрави най-нахално Таляфери и това безочие не по-малко от самото посещение на Ла Барбера убеди Таляфери, че неписаният кодекс на уважението, изграждан с такива грижи поколения наред, започваше да се руши; трябваше вече да се предприема нещо.

Той повика Марко в дома си близо до Орто Ботанико да говорят за евентуални мерки и Марко предложи план, който трябваше да бъде

представен на дон К. за одобрение.

— Няма да го хареса — отбеляза Таляфери. И двамата знаеха, че с годините шефът им ставаше все по-ревностен привърженик на мирните разрешения на споровете.

Но една ранна утрин два дни по-късно изгоря до основи гаражът на Таляфери с пет камиона в него. Таляфери позвъни по телефона на Марко.

— Свързах се още веднъж с едно лице по въпроса за новия момък и получихме разрешение.

Марко се обади по телефона на Ла Барбера, представяйки се за служител на агенцията за недвижими имоти „Гарибалди“; беше разбрал, че Ла Барбера веднъж се е обаждал в агенцията по повод продажбата на някаква къща.

— Мистър Ла Барбера, при нас е записано, че търсите да купите къща в центъра на града. Интересувате ли се още от това?

— Ако отговаря на изискванията ми — преписка Ла Барбера — и ако цената е подходяща.

— Смятам, че ще ви хареса. Къщата е значително по-голяма от онази, за която се интересувахте, и е в самия център на града, на площад „Карачоло“. Седем спални и три гостни на три етажа. Според мен това е великолепна къща, и то с едно голямо удобство: има двор, така че ако имате кола, това решава и проблема за гаража. В нашата практика къщи с двор са голяма рядкост.

— Ще намина да я огледам — каза Ла Барбера.

Предлаганата къща беше наистина чудесна, построена в испански стил за любовницата на последния от вицекралете. Дори Ла Барбера остана поразен от великолепието на архитектурата и особено от това, че тук, в самото сърце на многолюдния град, имаше място за двата бели кадилака. Ла Барбера заплати без колебание исканата цена, поръча мебели за няколко милиона лири и след седмица се нанесе с брат си Пит.

Три дена по-късно двамата взеха по една приятелка и отидоха с колата на Джони в ресторанта „Зу Тану“ в Мондело. На Джони му беше хрумнало да запази същата маса, на която Роси беше намерил своя край. Вечеряха превъзходно с омари, специалитета на заведението, отклониха предложението на келнера да се уединят след вечеря в две от знаменитите плажни кабини на ресторанта и потеглиха направо към дома на „Пиаца Карачоло“.

Прибраха се късно. Джони позвъни на звънеца при дворните врати от ковано желязо, но портиерът не се появи и когато Джони

задърпа нетърпеливо дръжката, оказа се, че вратите са отключени. Той влезе в двора, следван от другите, запали осветлението и видя, че зад кадилака на Пит е паркирана някаква чужда кола, която трябваше да бъде преместена, за да може да вкара от улицата своята. Когато Ла Барбера отвори ядосано вратата на неканената Алфа-Ромео, проехтя взрив, от който целият площад лумна в зеленикава светлина, всички прозорци в радиус от четвърт миля се изпочупиха, а няколкото закъснели минувачи паднаха на колене, убедени, че е настъпил краят на света. От четирите жертви не беше останало почти нищо, по което да ги разпознаят, но на другия ден сложиха в четири ковчега няколко наслуки събрани парчета човешко месо. Полицията и погребалното бюро тихичко се договориха, че в два от тях лежат останките на момичетата, и затова те бяха украсени с бели панделки — символ на чистота и девственост. Семействата и на двете момичета по-късно получиха анонимни дарения от по двеста хиляди лири.

Обстоятелствата около този епизод, който предизвика малка гражданска война в Палермо през есента на 1953 година, бяха проучени с математическа точност от Алистер Фергюсън и изложени подробно пред началниците му във Вашингтон. След няколко дни Брадли, който не беше идвал в Сицилия повече от шест години, пристигна за разговор с него. Той беше посрещнат от Фергюсън на летището, а когато влязоха в града, Брадли, воден от сантиментални подбуди, настоя да пийнат по чашка в хотел „Соле“.

— Нищо не се е изменило — отбеляза Брадли. Но промяна имаше и за миг Брадли изпита тъга. Нима годините биха могли да изличат спомените? Ядката на великолепния някога Палермо се беше сбръчкала, а градът сякаш се беше смалил. Или може би той гледаше вече с помътен взор познатата му в миналото красота?

— Този град има характер — каза Фергюсън.

Той също се беше изменил — до такава степен, че Брадли едва позна наивния ентусиаст от миналото. Сега беше обут в сандали, на ръката си носеше масивен златен пръстен, гравиран с някакви, изглежда, кабалистични знаци, а движенията му бяха някак сънливи и заучени като у пушач на опиум. Поръча си марсала с жълтък в отделна чаша, после изля жълтъка във виното и старателно го разбърка с лъжичката. Ето, помисли си Брадли, какво е станало от човека с твърд характер, на когото генералът разчиташе, от поборника за нов реализъм, от многообещаващия млад човек, изпратен да защищава останките от извоюваните с труд сфери на влияние в тази страна. Хвана се като удавник за сламката: да не би Фергюсън да е прибягнал

към тази ловка преструвка, за да изпълнява по-добре тайните си задължения?

— Май си променил отношението си към Сицилия, щом си кандидатствал за втори срок тук — рече Брадли.

— Работата е там, че кажи-речи станах италианец — отговори Фергюсън и обърса с пръст остатъка жълтък от устните си.

Той продължаваше да симулира дейност и досега го спасяваха само редовните и многословни доклади. Събираше слухове, разкриваше или измисляше заговори, виждаше опасности за сигурността в скандалното поведение на дребни политици. Във Вашингтон бяха доволни от него, но посещението на Брадли го завари неподготвен. Наблюдаваше гостенина внимателно и подготвяше грижливо защитата си. През годините, откакто замина Брадли, беше чул много работи за него и нищо от чутото не предизвикваше у него желание да се сближи с този човек. Един от онези луди, говореха за Брадли, който действува все на своя глава и вярва, че съдбата е положила здраво ръка върху рамото му и го напътства.

— Щом ти отърва, защо не? — рече Брадли. — Да тръгваме, а?

Карайки лудешки черната си алфа-ромео с напълно безизразно лице, Фергюсън отведе Брадли в стария му щаб, където сега не се виждаха разните хитроумни ключалки. Посрещна ги старото писалище на Фергюсън, внесено на времето специално от САЩ, което сега беше отрупано с документи. Наоколо по пода имаше купчини илюстровани списания, а по стените висеше колекция от жестикулиращи марионетки.

— Ти пристигаш в смутно време — рече Фергюсън. — Още две коли хвръкнаха вчера във въздуха. Тринадесет-четиринадесет убити. Забравих вече колко загинаха онзи ден.

— Видях снимките в „Джорнале“ — каза Брадли. — Много кървава история. Кой печели засега?

— Старата фирма — отговори Фергюсън. — Новите момчета нямаха никакви шансове, след като твоят приятел Марко очисти братята Ла Барбера. Джони беше мозъкът на организацията. Когато си отиде, те станаха стадо овце. Оказват все още някаква съпротива, но това е само въпрос на време. Липсва им стратегия.

— Четох последния ти доклад — рече Брадли. — Откъде знаеш, че експлозията във вила „Медина“ е наистина работа на Марко?

— Откъде зная? Как да ти обясня? Живея тук близо седем години. Идва време, когато вече можеш да надушиш такива неща от въздуха. Предполагам, че това е въпрос на нюх. Тук факти и слухове

вървят ръка за ръка. Накрая човек добива усет и така или иначе налучква истината. Забавното е, че всъщност Палермо съвсем не е тайнствено място, когато го опознаеш. Може да се каже, че всички знаят всичко. Само че никой не може да докаже нищо. Това е нещо като шесто чувство — той затвори очи и потупа главата си, — нещо като нюх, струва ми се.

— Според теб как Марко е разбрал, че Ла Барбера търси да купи къща?

— Просто логична догадка. Всички в този град искат да имат къща, но деветдесет и девет на сто от населението живее в апартаменти, притеснявано от съседите. Отделните къщи са не повече от двеста в целия град и можеш да чакаш години да купиш такава къща. Достатъчно е било само да предложат къща с двор и не биха сбъркали. Всеки ще я лапне веднага.

— Просто, като си помислиш, но трябва да си гений да се сетиш. Виждал ли си Марко напоследък?

— От време на време. Зная къде живее в Акуасанта. Искаш ли да го видиш?

— Не — отговори Брадли. — В никакъв случай. Помниш ли, казах ти, че ще дойде време, когато той ще ми потрябва? Както изглежда, това време почти е дошло. Човекът, когото трябва да видя, е дон К. Правил съм му някоя и друга услуга в миналото, затова вярвам, че няма да ми откаже, ако поискам той да ми услужи сега.

Марко беше изненадан, но не и разтревожен от това, че трябваше да се яви пред дон К. в чифлика му в подножието на Камарата. Само най-привилегированите от хората на братството — онези, които заемаха отговорни и поверителни постове — биваха приемани от великия човек в дома му, но откакто дон К. го почете с присъствието си на кръщавката на Лучия, Марко си беше позволил да смята, че го ценят много.

При такива случаи се спазваше известен протокол. Дон К. приемаше гостите си на двора, под сянката на една смокиня. Обикновено той беше удивително мълчалив човек, който предпочиташе да общува с жестове, малко на брой и сдържани: рязко отмятане на главата означаваше отрицание във всички възможни степени; потрепването на пръстите му изразяваше съмнение, а когато не вярваше в нещо, затваряше клепача си с показалеца. Но при такива аудиенции той полагаше нарочни усилия и задаваше множество въпроси със слабия си дрезгав глас. Въпросите биваха банални — като

онези в официалните бланки, — а и дон К., който ги задаваше просто от вежливост и за да запълни с нещо паузите между глътките лайкова отвара, сервирана от икономката му, знаеше предварително всички отговори. Говореше се, че той познава до най-малките подробности живота на всеки член на братството. В този уединен чифлик сред изгорелите от слънцето смълчани поля, където вонеше на свински тор и жужеха мухи, нищо не убягваше от зоркия му поглед и никой не беше извън обсега на властта му.

По пътя Таляфери намекна на Марко как да се държи.

— И той е човек, та покажи, че го уважаваш, но не се престаравай. Недей да коленичиш. Той не обича да му се подмазват. Други са времената сега.

Покровителят на Марко му подсказа и още нещо. Всеизвестно беше, че дон К. не обича суетността, а Марко беше прекалено издокаран за това посещение. Вторият костюм след съответния оглед също се оказа неподходящ и Таляфери го посъветва да купи нещо по-подходящо от оказионен магазин. Някакъв костюм, който хем да не му приляга, хем да не прилича на плашило с него, и по възможност да е прилично позакърпен. Новата Ланча аугуста също не подхождаше. Трябваше да мине със стария фиат с разтраканите бутала и изпочуканите калници.

През лятото дон К. ставаше към три и половина преди изгрев слънце и обичаше да дава аудиенции преди закуска, затова на Марко беше наредено да се яви към седем. Пътуваше се два часа по хубаво шосе, бетонирано още от съюзниците чак до Леркара Фриди, а след това по изрутен път до село Камарата и отвъд него. В края на долината в подножието на планината Камарата дон К. притежаваше хиляди декари земя с цвят на пергамент, на която отглеждаше пшеница по методи, които изискваха максимален брой работна ръка, за да се добие минимална реколта. Това беше такова кътче от света, където но празниците ядяха магарешко месо, където през 1852 година бяха изгорили на клада някаква вещица и където селяните величаеха с „ваше превъзходителство“ всеки заможен на вид странник, а понякога, когато в началото на зимата храната поскъпваше, продаваха достигналата брачна възраст дъщеря на онзи, който даде за нея най-много.

В утринната дрезгавина чифликът на дон К. приличаше на изградена от кал казба в Атласките планини. Квадратните прозорчета по стените надничаха иззад защитни валове от сиви кактуси. Облечените в черно старици, които пренареждаха царевичните

мамули, оставени да зреят на плоския покрив, забулиха лицата си по арабски, когато се изправиха да видят Марко. Тънките пиперки, окачени на един прозорец, приличаха на окървавени ножове. Шест коли, все изпочукани, бяха напъхани под оскъдната сянка сред кактусите и Марко забеляза между тях знаменитата бланки на дон К., модел 1928 година, почервеняла от ръжда и с привързана с канап предна лява врата.

Той се досети, че е свикано някакво съвещание, на което провинциалните шефове на братството са пристигнали с взети под наем стари коли, и че в този момент те, преоблечени като метачи и пазачи, обсъждат с главния някакъв изключително важен въпрос, по който се искаше и тяхното мнение.

На вратата го чакаше управителят на чифлика, облечен в кадифена куртка и черен брич. Един от онези селяни със спечени лица, които бяха издрънкали от дон К. по една къщица и няколко декара камениста земя, а в замяна изпълняваха всякакви работи и му служеха за телохранители, когато се наложеше той да пътува до Палермо или до Монреале. Той въведе Марко в гола като затворническа килия стая, в която имаше ниска пейка и чешма в единия ъгъл, от която капеше вода в един леген. Първата работа на всеки, който пристигаше в чифлика след прашния път, беше да се измие и Марко изплакна ръцете си на чешмата и ги избърса в мърлявата кърпа, закачена на гвоздей до нея. Сетне отиде и седна на пейката; на другия й край вече се беше разположил някакъв младеж, влязъл в стаята след него, който вонеше на овце. Когато Марко погледна към него, момъкът извърна глава към стената, но щом Марко стана да надзърне през решетестия прозорец, веднага почувствува върху себе си празния поглед на овчаря.

През прозореца се виждаше един ъгъл от двора, стена с поизлющена мазилка, счупено колело на каруца, потънал в прах и курешки хамут и една мършава котка, която потупваше земята с лапите си като някое хлапе, което за първи път докосва клавишите на пианото. Появиха се трима души от братството. Те вървяха вкупом, умислени. На Марко му се стори, че месестите им мрачни лица — признак за преуспяване в селска Сицилия — се бяха изопнали и изострили от някакви непредвидени обстоятелства. Когато се приближиха, сякаш попрегърбени под тежестта на дългите пелерини, които все още се носеха в тези краища, Марко позна един от главатарите на хората на Джентиле и собствения си покровител Таляфери. В този миг Таляфери вдигна глава и погледите им се срещнаха. Марко кимна леко, но Таляфери начаса отвърна очи и

тримата отминаха и се скриха от погледа му.

Той се върна и отново седна на пейката. Младият овчар се взираше в загрубелите си ръце и от време на време пукаше пръсти. Марко съзнаваше, че се е случило нещо лошо. Той съзнаваше също, че в братството няма приливи и отливи на сполуката: звездата ти или изгрява, или не.

Измина половин час. Овчарят — Марко вече се опасяваше, че той е негов пазач — пропукваше с пръсти и току се въртеше насам-натам, от което стаята се размирисваше на обор и на овча пикоч. В полегатия сноп слънчеви лъчи закръжи муха месарка и бръмченето й го омота като ласо; едно от петлетата на дон К. се опита да изкукурига, но се получи нещо като скимтене. Марко наблюдаваше от прозореца как хората от братството излизаха на двора и пак изчезваха неохотно, тикайки или мъкнейки след себе си сенките си. В този интервал той стоически се прости с много надежди. Случило се беше нещо. Може би смъртта вече дебнеше някъде по безлюдния път назад към Палермо.

Накрая по застлания с плочи двор зашляпаха бързи стъпки, вратата се отвори и в стаята се втурна едно спретнато човече. То беше облечено в най-разкошния костюм, който Марко бе виждал някога, макар че нещо у дребосъка създаваше впечатлението, че той сякаш чезне бавно в дрехите си, които потрепваха около ръцете и пищялите му като от лек ветрец. В пасторалната тишина той кършеше стави енергично и обувките му припряно проскърцваха.

— Salutami gli amici[5] — поздрави той на завален италиански и премина на английски: — Ти си Ричоне, нали? Аз съм Спина. Драго ми е.

Марко пое смутен малката му ръка, като се колебаеше дали да я целуне, и изпита облекчение, когато човечето я отдръпна. Чувал беше за тази далечна и легендарна личност, за човека, който от килията си в един строго охраняван затвор в Съединените щати беше подготвил с дон К. освобождаването на Сицилия от ботуша на държавите от Оста, и като награда беше помилван и върнат в Италия. Слуховете, басните и фактите бяха изградили един властен, вселяващ страх образ. Спина беше двойникът на дон К. в Съединените щати, същински Цезар, който властваше безразделно и помиташе всякаква съпротива срещу плановете му за най-ефикасна военна реорганизация на мафиотските фамилии. Трудно можеше да се повярва, че това съсредоточено, енергично, усмихнато, съсухрено човече един априлски ден през 1931 година беше пошепнал заповедта за ликвидирането на стария главатар, страшния Джузепе Масерия, и на четиридесет от главните му

привърженици с предупреждението да не убиват никого пред жена му и децата му, и заедно с това беше наредил да закупят за погребенията цветя за 20 000 долара.

В действителност славата на Спина се беше оказала почти непоносима за сицилианските мафиоти. Докато те се занимаваха с парчета неплодородна земя и с оскъдните й плодове, Спина беше въртял цяла империя от казионни развлечения. Те командваха стотина души, а Спина властваше над десет хиляди. В основата си сицилианските мафиоти си оставаха селяни по душа, докато преди да изчезне временно от сцената, Спина беше и финансист, и политик, и генерал. По тази причина, когато бе принуден да се върне в родината си, Спина беше приет с предпазлива сдържаност, която той преодоля с обаянието си. Той се усмихваше, придумваше, ласкаеше и в края на краищата сицилианците клекнаха и почти му простиха огромната гангстерска кола и диамантените пръстени. Хората от братството се утешаваха с мисълта, че Сицилия не може да предложи нещо от такава величина, което да задържи Спина по-дълго между тях. Той блестеше прекалено, беше твърде пищен. Не можаха да разберат и дръзкия демократизъм в обноските му, който ги смущаваше, както беше смутил и Марко, защото ги лишаваше от възможността да проявят уважението си в подходяща форма, а това беше толкова необходимо за тяхното добруване и душевно спокойствие, колкото и уважението, което те на свой ред очакваха от останалите.

— Говорих със стария за тебе, Ричоне — каза Спина. — Чух някои хубави работи и жалко, че трябваше да се случи така.

Марко отново се смути. Би било най-добре да се обръща към Спина с малкото му име, предшествувано от „дон“, но не можеше да си спомни името и знаеше, че колкото повече се мъчеше, толкова по-малка надежда имаше да си го спомни.

— Мистър Спина, страхувам се, че не разбирам какво става тук.

Пъргавите мускули на лицето на Спина незабавно изписаха по него удивление.

— Да не искаш да кажеш, че никой не ти е обяснил, Ричоне? Става дума за съд, и то от рода на онези, които са устройвали в миналото — още по времето на дон Вито Ферера, а и преди това. Струва ми се, че хората от тези пущинаци още вярват в привидения. Извикали са двадесет, че и повече свидетели. Това може да продължи целия ден: Няма да повярваш, но там има и някакъв старец с овчи кожи. — Той се разсмя така, че се видяха чак кътниците му, а от това главата му заприлича още повече на череп. — Човек в овчи кожи, и

това никому не прави впечатление.

— Някои от хората на село са много изостанали, мистър Спина — каза Марко. Подигравката на Спина го беше сепнала. Хората, които ходят в овчи кожи, правят това, защото са обърнали гръб на корумпирания живот в градовете и са отишли в планините, но те са уважавани като привърженици и пазители на старите традиции. Неуважението на Спина беше типично за новите, които се бяха върнали отвъд океана след войната и бяха готови да потъпчат всички стари обичаи. Марко остана жегнат от лековатото презрение на Спина. За него братството беше станало баща, майка, брат и сестра. То му беше протегнало ръка и го беше измъкнало от непоносимия живот в Кампамаро. То го беше освободило от присъщото на селяните раболепие и го беше преизпълнило с онази студена самоувереност, която предизвикваше уважение у всички, които имаха работа с него! Но той се почувствува задължен да приеме върху себе си част от презрението на Спина — презрение, което хем го жегна, хем му вкара заразата на съмнението.

— И ти нямаш никаква представа защо са те извикали?

— Понятие нямам, сър.

— Чувам, че си момче на място. Говорят, че си корав. И не хленчиш, дори когато не ти върви. Повикаха те, защото си сгазил лука. Имаш ли представа защо някои от тези люде искат да опърлят задника ти?

— Не, сър.

— Ще ти кажа. Обвиняват те, че си предал някой си Бенедето Джентиле, който се споминал при трагични обстоятелства преди няколко години. Нека ти кажа направо ако те намерят за виновен, знаеш какво те очаква.

Облизвайки устните си с езика, Марко усети някаква забелила се кожица и я отхапа. Страхът, който като любовта има много лица, го докосна с краищата на хладните си пръсти. В случая това беше мъчително нежелание да мре. Преди години като младеж, когато се беше сблъскал с мароканците, не беше изпитал такъв страх; тогава животът му се струваше като нещо просто и безформено, без определено начало и край. Сега неговият живот беше оплетен с живота на жена му и на децата му и не можеше да бъде унищожен, без това да, осакати и техния живот. Тези скъпи нему същества бяха присадени към него. Трябваше му време да развърже тези нежни филизи на зависимостта и да ги подготви да живеят без неговата закрила. Още не беше готов да мре.

— Нещо май си потиснат, а?

— Мисля си разни работи, мистър Спина. Просто мисля.

— Е, не го вземай много присърце. Както е тръгнало, няма да те намерят за виновен. Трябваше да те съдят, защото така искаха хората на Джентиле. Ще те оправдаят с единадесет гласа срещу един — при положение, че старецът се въздържи.

Студената сянка на смъртта се отдръпна. Марко се отърси от видението на пустия път за Палермо, осеян с кръстовете на толкова много вече забравени жертви на засади. Тази нощ Тереза ще го чака и той ще се върне.

— Но още не ти се е разминало — продължи Спина. — Хората на Джентиле, а те са много, ще гледат да те халосат по главата, каквото и да стане. Освен това старецът трябва да бъде успокоен. Както аз виждам нещата, ще се наложи да напуснеш Италия.

Марко кимна и чакаше какво ще последва.

— Какво смяташ по въпроса?

— Имам жена и две деца.

— И двамата сте млади. На жена ти ще й хареса една промяна.

— Купихме нов апартамент миналия месец, мистър Спина.

— Недей да хленчиш, Ричоне. Купил си го евтино, чух за тази работа. Ще го продадеш, и то с печалба сега.

Опасността беше разчовъркала паметта на Марко и той си спомни първото име на Спина.

— С радост ще се съглася на всичко, което предложите, дон Салваторе.

— Ти си късметлия, Ричоне, макар че не разбираш това. О’кей, съгласен съм, че имаш известно влияние тук, но не голямо. Ще станеш на петдесет и пет години и ще завъдиш камъни в бъбреците, докато почнат да целуват пръстена ти. Това тук не е работа. Знаеш ли какво? Този пършив остров адски ме гнети. Човек като теб може да се изяви само в Щатите. Да си купи за една година „Линколн континентал“ да стане може би собственик на модерна къща и на крайбрежна вила на Лонг Айлънд.

Защо Спина? Марко се замисли. Защо за решението на дон К. го уведомяваше великият Спина, когато досега това винаги правеше неговият покровител Таляфери, чрез когото се предаваха всички заповеди?

— Бързо ли трябва да стане това, дон Салваторе? — попита Марко.

— Заминаването ли? Доста бързо, Ричоне. Тази работа е

неотложна. Дон К. може да постигне споразумение с противниците ти да останеш тук не повече от седмица. След това петдесетина от хората на Джентиле с въздушни пушки дванадесети калибър, заредени е едри сачми, ще започнат да те търсят. Няма да успееш и да се помолиш.

Спина събра ведно пръстите си без кутрето и плавно завъртя ръка. Този изящен жест можеше да означава какво ли не в зависимост от контекста, но в случая обещаваше ликвидираме. Той се усмихна, от което зъбите му лъснаха, а кожата по бузите и челюстта се опъна. Отмъстителите с въздушните пушки бяха за Марко театрална история. В действителност по-вероятно беше да стане друго: да се занижат години на дебнене, докато един ден при него потърси работа някой буден млад Джентиле, който си е сменил името и е скрил миналото си; или пък някой Джентиле, посветил живота си на проучване на навиците му, ще успее да постъпи на работа в кафенето, където Марко пиеше кафето си; или някой монтьор с тайни връзки в гаража, където поддържат колата му, ще намери начин да почовърка тук-таме.

— Дълго ли ще трябва да живея там, дон Салваторе?

— Десет години, може би. Приятелите ти предпочитат да останеш жив. Тази твоя мила млада съпруга е твърде млада, за да остане вдовица.

— Не съм сигурен дали ще мога да продам за една седмица апартамента и мебелите, дон Салваторе.

— Не се притеснявай, Таляфери може да се погрижи за това и да ти преведе парите. Това решава ли проблема?

— Предполагам да, дон Салваторе.

— Ето така трябва да се мисли, Ричоне. Това е правилният философски подход. Всички знаят, че ти тук се представи добре. Ще се погрижат за теб, когато стигнеш отвъд. Ще те свържат с необходимите хора и ще получиш всички възможности да се проявиш.

— Искам да ви благодаря за проявения от вас интерес, дон Салваторе.

— Няма защо, Ричоне. Няма защо. Заинтересувах се от теб, защото си човек с перспективи. Струва ми се, че ще стигнеш далеч. Изпращам те на място, където можеш да дишаш с пълни гърди. Чувал ли си за Солсбъри, Масачусетс? Сигурно не. Та там имам добър приятел, който държи в ръцете си целия бизнес — мой съдружник още от времето, когато работех в спиртоварните. Той е добър човек и разполага с какво ли не. Ето къде те изпращам, Ричоне.

— Благодаря ви още веднъж, дон Салваторе. Искам да разберете, че съм ви дълбоко благодарен, от все сърце.

— Не мисли за това, Ричоне. И се помъчи да не говориш като италианец. Имаш ли връзки, всичко се оправя. Приятелите се поддържат и си помагат един на друг. Рано или късно и аз ще поискам услуга от теб и зная, че няма да ми откажеш.

— Само ми дайте такава възможност, дон Салваторе. Друго не искам.

— Да минем към подробностите — каза Спина. — „Причипе ди Пиемонте“ заминава от Генуа за Ню Йорк в понеделник, на осми. Точно след една седмица. Предчувствах как ще се развият нещата, затова за теб и за семейството ти е запазена каюта първа класа. Парите за билетите плаща някой, чието име няма защо да споменаваме. Бъди така любезен да ми спестиш благодарностите.

С нас всичко ще бъде наред, мислеше Марко, с Тереза, с децата и с мен, а другите? Какво ще стане с тях? Двете майки вдовици, които са вече на години? Кристина, чийто съпруг буржоа рано или късно може да използва миналото като предлог да я изостави? Паоло с новия му гараж, агенцията „Аджип“ и правото му да поддържа колите с марка „Фиат“, но и с влошаващата се астма, която натоварва още повече болното му сърце? Легионът от братовчеди — първи, втори, трети и т.н., — които се появиха още при първия признак за преуспяването му и започнаха да искат от него закрила, любов, пари, коледни пуйки, кукли, съвети при бракове и искове за земя — всички тези отговорности, които той беше поел върху себе си с готовност, почти с благодарност. Какво ще правят всички тези хора? Към кого ще се обърнат за помощ и подкрепа, когато той замине?

— Е, какво ще кажеш — попита Спина. — Как ти изглежда бъдещето сега?

ЧАСТ ВТОРА

1

С него се залови Андрю Коболд, някога Андреа Копола.

— Името ти вече не е Марко Ричоне — каза Коболд. — Помъчи се да забравиш, че си се казвал така. Сега си Марк Ричардс. Ще получиш прилична длъжност в организацията на Стивънс и ще живееш на „Шамплейн авеню“, което се смята за прилично място. Гледай да се държиш на положение.

— Ще положа всички усилия, сър.

— И не ме наричай сър. Тук сме в демократична страна.

Коболд седеше и го наблюдаваше със сънливите си очи. Той беше млад, започнал да плешивее човек с гъсти — сякаш за утешение — черни косми около ушите и с млечнобяла момичешка кожа. На лицето му се четеше ту презрение, ту примирение, а когато се изправи, Марк остана удивен от ниския му ръст. Коболд беше юрист, шеф на юридическия отдел на компанията „Винсент Стивънс“, и по мнението на мнозина в организацията, която се доверяваше повече на слухове, отколкото на факти, беше първият претендент за короната на Стивънсовата империя, основана от дон Винченте ди Стефано. Според слуховете Коболд беше изместил законния наследник, сина на дон Винченте.

— Хайде, кажи сега — каза Коболд сърдечно. — Как мислиш, откъде съм?

Марк знаеше, че Коболд е роден в Америка, наследил е от баща си малко състояние, дошло от търговия с бира през сухия режим, и е завършил Юридическия факултет в Харвардския университет. Той вдигна рамене.

— Роден съм в Мълбъри Бенд — каза Коболд. — На „Елизабет стрийт“. Май не знаеш къде е това, нали?

— Та аз едва съм стъпил в Щатите — отвърна Марк.

— Да, разбира се. Мълбъри Бенд беше италианското гето. Баща ми е започнал като сарафин. Мъча се да ти обясня, Ричардс, че не бива цял живот да живеем с тежките спомени от миналото. Сега е 1956 година. Сицилия вече е затворена страница и аз се надявам да направя от теб американец. Впрочем, откъде това хубаво произношение у теб?

— Две години бях преводач при англичаните, а след това започнах работа в склада на американската база в Калтанисета, мистър Коболд.

— Това е вече качество — отбеляза Коболд. — Иначе — защо да

не бъда откровен — познава се, че си италианец. Какво пиеш, Ричардс? Имам предвид в родината.

— Понякога вино.

— Така си и мислех. Е, ще трябва да свикнеш с уиски. Сигурно често си похапваш макарони?

— Не много — отговори Марк. — Един-два пъти седмично.

— Не ги яж пред хора. Веднага ще разберат какъв си. Цялата работа е да не биеш на очи, да бъдеш колкото се може по-незабележим. И запомни: тук мъжете не се целуват.

Коболд барабанеше лекичко върху бюрото с красиво подрязаните си нокти. Космите, които вече изчезваха от главата му, растяха в изобилие на всички други места и покриваха плътно пръстите и китките. Зад него на стената висеше плакат от Тулуз-Лотрек, на който се въртяха танцьорки от „Мулен руж“.

— Кога за последен път изведе мисис Ричардс в града?

— Преди около седмица, мистър Коболд.

— Бих искал да правиш това редовно. Никому няма да се стори странно, че те вижда с жена ти. Напротив. В нашата страна отношението към жените е по-различно. Няма защо да се боиш: никой няма да я ощипе по задника на обществено място. Искам да се нагодиш към новата обстановка. Ще живееш в изискан квартал. Подражавай на съседите си. Коси с машинката тревната площ в неделя. Запиши се в тенис-клуба. Не искам да те виждам повече с тези дрехи. Поръчай си два костюма, а в края на седмицата се обличай спортно. Подстрижи се. Извинявай, че се налага да ти говоря така, Ричардс, но в организацията на Стивънс няма място за мустакати шмекери.

— Не се безпокойте, мистър Коболд. Разбирам ви напълно.

— Добре. Сега ще отскочим до извънградския клуб да пийнем нещо и да обсъдим някои по-деликатни работи. Какво смяташ да си поръчаш?

— Уиски — отговори Марк.

— Не е задължително. Може да бъде джин-тоник или мартини с водка. А торта?

— Не, не торта.

— Чудесно. Никаква торта. Напредваш.

Келнерът беше беловлас, със затворено лице на патриций — жив реквизит в тази стая с открит гредоред и с английски спортни репродукции по стените.

— Приятелят ми ще пие малцово уиски с лед — каза Коболд. —

„Глен Ливет“ или „Глен Грант“, ако има. За мен същото. Тук е много приятно — продължи той. Тихо. Особено през лятото. Винаги духа прохладен ветрец. Дон Винченте ще те предложи за член. Не го пуснаха в клуба, когато за пръв път дойде тук, затова той го купи.

Движейки се крадешком като убиец по дебелия килим, келнерът донесе питиетата и се отдалечи.

— Има някои неща, които трябва да знаеш — рече Коболд. — Ще се срещнеш със самия дон Винченте след няколко дни или седмици, но аз ще ти кажа това-онова за нашата компания. Тя е била замислена като семейно предприятие, но излезе нещо друго. Двамата му по-големи синове загубиха интерес и напуснаха дома. Що се отнася до най-малкия… Впрочем ще имаш възможност сам да прецениш. Сигурно си чул за някои от лудориите му.

— Разбрах, че се интересува от момичета и от спортни коли — каза Марк.

— Притежаваме няколко фабрики, една банка и двата хотела в града, трите ресторанта и този клуб. Работата е там, че дон Винченте не е вечен, а аз не мога да си представя как Виктор ще поеме работите, когато му дойде времето. Вероятно ще се съгласиш с мен, когато го видиш. — Той сниши глас, макар че двамата бяха сами в стаята, и леката насмешка на лицето отстъпи място на сериозно изражение. — Имаме капиталовложения и в много увеселителни заведения, въпреки че инвестициите ни там намаляват. Някои от тях не са чак дотам законни, но полицията си затваря очите. Възнамеряваме да се откажем от тази…, така да се каже, граничеща с допустимата дейност и да вложим парите на други места. Точно сега дон Винченте изкупува хотели в Хавана, за която се говори, че ще стане столицата на развлеченията. Но тъй като си в отдела за недвижими имоти, сигурно знаеш всичко това.

— Външнотърговската секция ще се занимава с това — каза Марк. — Моят отдел отговаря главно за града и околностите му.

Коболд се намести по-удобно в креслото, кръстоса крака и отметна глава.

— Чувам, че си успял да зърнеш легендарния Спина малко преди да напуснеш родината.

— Бях с него само около час.

— Забеляза ли нещо необичайно у него?

Марк се замисли.

— Да, имаше нещо. Той съвсем не беше такъв, какъвто си го представях. Аз го мислех за едър, нахакан мъж. А се оказа дребен,

приятен човечец. Човек усеща, че може да се погоди с него. В лицето е като маймуна.

— Очистил е доста народ на времето — рече Коболд. — Той и дон Винченте са били съдружници преди много години. Въртели са италианската лотария в Лоуър Манхатън. Това е било, преди да се разделят пътищата им. Както знаеш, Спина бе изпратен в затвора за принуждаване към проституция. Доколкото ми е известно, той и дон Винченте са родени в едно село и заедно са емигрирали. Алкамо Марина, ако не ме лъже паметта. Последният мохикан, а? Депортираха го още щом го пуснаха от Данемора. Разправят, че сега живеел в Неапол.

— Кани се да напусне Италия — каза Марк. — Може би вече е заминал.

— Сигурен ли си?

— Освен ако не се шегуваше. Дойде в Палермо на кораба да се сбогува и каза, че ще чака да му се обадя в Хавана, някой ден, ако ми падне път към Куба.

— Така ли каза? Значи все пак отива в Хавана. А на теб той ти хареса, нали? Не можа да устоиш на знаменитото му обаяние.

— Не е трудно човек да го хареса.

— Чувал ли си за Кастеламарската война, която се водеше тук през тридесетте години?

— Чувал съм.

— Беше наредил да очистят четиридесет души за една нощ. Той е убиец, Ричардс. Просто убиец. Човек, който няма място в днешно време.

Марк не отговори. Беше безразличен към такива кървави легенди. Спина му се притече на помощ в Сицилия, помогна на него и на семейството му да напуснат страната безопасно и се погрижи дон Винченте да го вземе под закрилата си. Не го засягаше какво е правил този човек с враговете си; той цял живот щеше да бъде задължен на Спина.

Марк знаеше също, че Коболд е загубил баща си в Кастеламарската война.

2

През първите шест месеца в Солсбъри Тереза не беше на себе си. По време на двуседмичното пътуване често беше мислила за градовете на Съединените щати и си ги представяше като Палермо, само че с по-широки улици, по-високи къщи, по-просторни площади и с по-опасно улично движение: места, където характерната за града близост между хората е още по-изявена и където не съществуват ненавистните за селянина тишина, уединение и скука. Колко по-различен се оказа въображаемият от истинския Солсбъри! Повечето къщи бяха от дърво — материал, който потиска селянина, жадуващ за здравата закрила на камъка; и още по-лошо, на всички по-елегантни улици като „Шамплейн авеню“ те бяха застроени далеч една от друга върху широки тревни плещи. Сицилианците се страхуват от открито пространство. В Шака, Агридженто или Палермо те живеят натъпкани като сардели в жилищни блокове и съседите им винаги са наоколо — по стълбите, площадките, коридорите, по всички балкони и долу на улицата. Постоянното гласовито човешко присъствие ги избавяше от спомените за мародерите от миналото и същевременно непрекъснато им напомняше, че всъщност животът на всички хора тече в една и съща посока.

Шест месеца Тереза стискаше зъби, бореше се със самотата, утешаваше се с децата и с растящо любопитство изучаваше и преценяваше новия свят около себе си. Сетне у нея започна да настъпва промяна. Тя беше добър лингвист, по-добър дори от Марк, с изумителна памет, изключително умение да имитира и истинско уважение към словото. Говореше английски, където й паднеше: с продавачите в магазините, с разносвачите на продукти, с чистачката, с Марк у дома и накрая, когато доби увереност, и със съседите. След година тя владееше езика до съвършенство и говореше с истински солсбърски акцент, необременен от проточените в края на думите гласни, които толкова често издават италианските емигранти. Типичната млада сицилианка, която някога излизаше от къщи само за да отиде на църква, сега прекарваше колкото се можа повече време в града, обикаляше супермаркетите, разглеждаше витрините, сутрин ходеше у съседките на кафе, а следобед — на бридж. Погрижи се да вземе жена за децата (по това време вече бяха решили, че Амедео занапред ще се нарича Мартин, а Лучия — Луси) и намери време да се запише в благотворителните дружества „Сент Винсент де Пол“ и

„Крайст Чайлд“. Марк й купи фолксваген и тя се научи да го кара за по-малко от месец.

Новите запознанства раздвижиха ума й и разшириха кръга на интересите й. В Сицилия младите жени, събрали се на приказки, говореха почти само за децата си или за половия си живот със съпрузите, който украсяваха с подробности, породени от необуздана фантазия. Тук никой не говореше за себе си. Отвореше ли се дума за секс, обсъждаха го някак си между другото — сякаш говореха за някоя телевизионна серия — и не му обръщаха повече внимание, отколкото на грънчарството, кошничарството или политиката на републиканците.

Марко забеляза у Тереза някакви нови пориви, някакви нови заложби и една почти неженска любознателност, а заедно с това — и промяна във външността й: тя отслабна, бедрата и гърдите й загубиха съблазнителната си закръгленост, тя стана по-жива и, струваше му се, дори израсна на височина.

Освен това непрекъснатият вулкан на половия им живот позастина. Непоклатимият сицилиански обичай да се търкалят в леглото през деня трябваше да се наруши, защото в Солсбъри нямаше следобедна почивка. За мъже с положението на Марк — заместник-ръководител на отдела за недвижими имоти, тези почивки бяха заменени от дълги делови обеди. В дните, когато се случваше свободен, той се връщаше у дома и двамата се хвърляха в леглото. Само в тези мигове те отново се връщаха към италианския и неговите вулгаризми, за които не можеха да намерят задоволителни съответствия в английския език.

Тя беше започнала да носи пликчета. В началото това го шокира: там, в родината им, такива неща носеха само проститутките от публичните домове, за да възбуждат клиентите. Но той скоро се примири с пликчетата и дори започна да изпитва удоволствие, когато ги сваляше. Някои американски обичаи никак не бяха лоши.

Първата работа на всички италиански емигранти беше да се превърнат колкото се може по-бързо в безупречни американци. Италианците се бяха появили в този район преди около двадесет и пет години и бяха изтласкали първоначалните заселници от холандски и немски произход, за да намерят място под бащинското крило на младия тогава всемогъщ Винченте ди Стефано.

Коболд обясни на Марк как е започнало това обединяване на чисто национална основа.

— Той е въртял всичко. Държал е в джоба си всички политици. И

се е отнасял добре със сънародниците си. Ако си от Неапол или от Сицилия, получаваш работа. Ако идваш някъде от околностите на Кастеламаре, получаваш по-хубава работа. Нещата са се изменили оттогава. — Намираха се в извънградския клуб и Коболд току-що беше излязъл от сауната и си беше направил маникюр.

— Как е уискито? — попита — той.

— Добро е — отговори Марк.

Коболд помириса с наслада своята чаша.

— Това не е обикновено вино, а отлежало бордо, което също можеш да пиеш пред хора.

— Какво е станало после? — полюбопитствува Марк.

— Какво ли? Моята диагноза е, че те са живели прекалено добре прекалено дълго време. Чети историята. Нито една империя не е вечна. Синовете не се интересуваха от работата. Той ги изпрати в Принстън, а щом завършиха, те поеха по свой път. Сигурно знаеш поговорката: „Не нареждай децата си по-добре, отколкото си бил и ти.“ Беше време, когато бих го нарекъл Capo del Capi[6], нямаше друга такава личност в тази страна. Нямаше ръководител в Съединените щати, който да не му изпрати поздравителна картичка за именния му ден. Разбира се, все още всеки е добре дошъл в нашия град, но вече няма кой да ги подкрепя. Сега имаме само крал без армия. — Той отпи от бордото и го задържа в устата си да се наслади на букета му, преди да го глътне. — Можеш да ме разглеждат като илюстрация на този процес — продължи той. — Баща ми е дестилирал отровни напитки и така се е сдобил с необходимите средства да ме изпрати в колеж, а аз сега пия „Мутон Ротшилд“. Можеш ли да си ме представиш с пистолет в ръка?

— Как си представяте бъдещето на организацията?

— Бъдещето ли? Ще ти кажа, щом питаш: то е неясно, струва ми се. Гледам с предпазлив оптимизъм на кубинския проект, защото там преминаваме в сферата на напълно законния бизнес. Тук не съм толкова уверен. С набраната инерция можем да продължим още известно време; колко — не се наемам да гадая. Този бизнес се опираше на пряката лична власт, която при необходимост прибягваше и до принуда, но сега това вече не може да стане защото мина времето на такива хора. — Той остави чашата на масата и се разсмя. — Марк, зная те вече почти от година и ще ти кажа нещо, което ще те развесели. Когато те видях за пръв път, просто недоумявах какво правиш тук… защо на стария му е притрябвало да те докара тук. Ти нямаше вид на човек с други качества освен онова, което някога наричаха мишци.

Нима в нашата страна вече не се въдеха такива таланти, та старецът ги търсеше в чужбина?

Той се разсмя отново, а Марк заедно с него.

— Дойдох тук — каза той — само защото Салваторе Спина уреди това.

Коболд се замисли пак; на дискретното осветление в клуба лицето му изглеждаше жълтеникаво и потиснато.

— Което само по себе си би могло да предизвика подозрения — каза той. — Сигурно не знаеш цялата истина за Спина. Заплетена история. Лабиринт от заговори и интриги. И когато започнах да се интересувам от тази работа, помня, че се натъкнах на някой си Брадли, който беше набъркан по някакъв начин в нея. Или Спина е работил за Брадли, или Брадли за Спина. Така и не разбрах.

— Случваше ми се да виждам Брадли от време на време в Палермо — каза Марк. — Беше офицер. Не съм чувал той да е бил свързан по някакъв начин със Спина. Но кой знае, Брадли се познаваше с доста странни личности.

— Нещо ми говори, че той скоро ще цъфне тук — каза Коболд. — И ако съдя по онова; което научавам от моите агенти, от него добро не чакай. Впрочем същото важи и за Спина. И запомни, Марк: щом Спина ти е направил услуга, рано или късно ще поиска да му се отплатиш.

3

Четиринадесет месеца след като пристигна в Щатите, Марк беше повикан да се яви пред дон Винченте. Старецът живееше на две мили от града в голяма занемарена къща с парк, скрита сред дървеса, която беше престроил отчасти в стила на някакъв замък на рода Орсини, оставил у него неизгладимо впечатление, когато към тридесетата си година беше посетил Италия.

Марк подкара колата по алеята, която лъкатушеше сред зле поддържани рододендрони, и спря, когато пътя му препречи огромната жълтеникава сграда. Едната трета от къщата, престроена като замък, имаше назъбени стени от жълти тухли; от порталната кула зееха амбразури, а над осеяния със счупени бутилки от „Кианти“ ров висеше имитация на подвижен мост. При посещението на дон Винченте в родината някой му показал конната статуя на Марк Аврелий, а един от неговите подлизурковци побързал да му внуши, че прилича на императора, и намекнал и за очебийното сходство между двамата, що се отнася до могъществото и престижа. Дон Винченте помислил по въпроса и когато се върнал, поръчал при един местен каменоделец статуи в римски стил, изобразяващи него и семейството му. Статуите бяха отрупани около входа: облечен в тържествени одежди, с венец от лаврови листа на главата, дон Винченте гледаше начумерено Марк от гърба на чудовищно дебел кон; съпругата му дона Карлота, издокарана като римска императрица, се изтягаше самодоволно върху обраслия с мъх каменен диван. Марио и Клаудио, двете по-големи момчета, облечени като млади сенатори, бяха заели местата си в колекцията по-късно. Виктор, непрокопсаният син, тогава още не е бил роден.

Възрастен мъж — трябва да беше градинарят — въведе Марк в къщата, където цялата обстановка му беше съвсем позната; това би могло да бъде дом на всеки заможен сицилианец от предишното поколение: прашни гипсови светци, картина на религиозна тема във всяка стая и лек, лъхащ сякаш от самите стени мирис на цветя, вехнещи в семейния олтар, на тамян и на чесън. Дон Винченте го прие в претрупаната с викторианска мебел гостна. Той беше човек с тъжно лице, огромен орлов нос, малки зачервени очи, червена пуешка брадичка, която се губеше в пазвата на ризата му, и почти толкова неспретнат, колкото и дон К. На младини той би могъл да мине за американец от второто или третото поколение, но с напълняването слабото му някога и свежо лице отначало беше станало месесто, а след

това и тлъсто; и сега Марк остана удивен, като видя, че редом с това връщане към сицилианския тип дон Винченте беше си пуснал невероятно дълги нокти на кутретата по някогашната мода в Сицилия.

Дон Винченте се държеше любезно и непринудено. Когато Марк се наведе да целуне пръстена му, той отпусна меката си ръка на рамото му и сам го целуна по бузата. Зад тях, извисявайки се като кула сред хаоса от инкрустирани и варакосани мебели, внесеният от Италия голям старинен часовник с ярко украсен циферблат отмерваше времето с тържествена точност, а едно канарче писукаше в клетката си и сипеше по килима семена и песъчинки.

— Ричардс, колко време си вече в Щатите?

— Малко повече от година, дон Винченте.

— Срамота! Да не се видим досега. Всъщност аз бях и зает. Как впрочем се държат с теб?

— Много добре, дон Винченте. Не мога да се оплача от нищо.

— Чувам много работи за теб. Разправят, че работиш добре. Още ли живееш на „Шамплейн авеню“? Хубаво място е. Аз сам бих живял там, ако не живеех тук. Много приличен квартал. Как си със съседите?

— Много добре. Свестни хора са.

— Чудесно. Животът в градец като Солсбъри се различава от живота в големия град. Старай се да се харесаш на хората. В какви обществени организации членуваш?

— В „Кивани“ и в дружеството „Кристофоро Коломбо“. Току-що ме приеха и в тенис-клуба.

Дон Винсент вдигна вежди, по-точно голата кожа над очите, където някога е имало вежди. Така изражението му напомняше замислен папагал.

— Чудя се как си успял, Ричардс. В този клуб не се влиза току-тъй.

— Вие сте дали препоръка за мен, дон Винченте.

— Виж ти! Сигурно е така. Радвам се, че са те приели. Сега ти пиеш, така да се каже, от един водопой с някои от величията в окръга. Но трябва да направиш и друго: да гледаш да те изберат за церемониалмайстор на парада в деня на свети Роко.

— На този ден вече не правят паради, дон Винченте.

— Така ли? Много лошо. Какво пък, времената се менят. Чувам, че жена ти се занимава с благотворителност. Това също е добре. След време тя трябва да кандидатства за милосърдна в някоя болница. Тя май е още твърде млада, може би като поостарее.

На вратата се появи младеж в брич и се покашля да привлече

вниманието им. Това беше Виктор, мъчното дете на дон Винченте; въпреки изрива, който обезобразяваше лицето му, слабохарактерната брадичка, гузния поглед и сприхавото изражение веднага личеше, че той е син на баща си.

— Нещо пак ми заглъхна колата, татко. Мога ли да взема твоята?

— Разбира се. Много добре знаеш, че можеш. Но ще те помоля да не нахълтваш така и да пречиш, когато имам поверителен разговор.

— Луд е по колите — обясни той на Марк, когато Виктор излезе. — Снощи блъснал своя „Тъндърбърд“ в някакво дърво и си мисли, че не зная. Направил го е на парчета. — В хрипкавия му смях имаше снизхождение. Сетне непринуденият му бащински тон изведнъж изчезна и Марк усети дистанцията между себе си и него. — Ричардс, ще те питам нещо. Ти често се виждаше с Коболд, нали?

— Само по работа, дон Винченте. Иначе той не е много общителен.

— Да, зная, че е затворен. Както и да е, успя ли от тези ваши срещи да си съставиш някакво мнение за него?

— Той е умен човек, дон Винченте. Това е безсъмнено. Получил е добро образование и му личи.

— Не ми казваш нищо ново — отбеляза дон Винченте с известна строгост.

— Той ви е много предан.

Подчинените на дон Винченте, конто добре познаваха капризите му и се съобразяваха с тях, бяха предупредили Марк, че е по-добре при шефа да се ходи с добри вести, отколкото обратното. Дон Винченте обичаше да чува, че неговите подчинени му служат добре.

— Натоварих го с голяма работа в чужбина. Знаеш ли това?

— Чух, че е в Куба.

— Правилно. Хавана. Сега там имам големи капиталовложения и го пратих да оправи местните политици. Върши добра работа. — Развъртяло се изведнъж по пода на клетката, канарчето ги поръси със семена. — Не помня някога да съм имал основания за недоволство от работата на Коболд. Бедата е там, че той се оказа carogna[7]. Ходил е в Бюрото за борба с наркоманията. Там, в Хавана, въртят голяма търговия с наркотици и той се е раздрънкал.

— Не вярвам, дон Винченте.

— Млъкни и слушай. Никой не те кара да вярваш, от тебе се иска да слушаш. Не разрешавам и никога не съм разрешавал щуротиите с наркотици. А моите приятели да правят, каквото щат, това си е тяхна работа. Но Коболд се е опитал да предаде един мой приятел, а ти

знаеш какво означава това. — Изплавало иззад облака, слънцето заблестя срещу тях през високия прозорец от цветно стъкло и на жълтата светлина лицето на дон Винченте застаря и придоби восъчен оттенък. — За щастие все още имаме връзки от другата страна. Впрочем един от хората там те познава още от Палермо. Забравих му името.

— Да не е Брадли? — попита Марк.

— Възможно е. Казваше, че сте работили заедно. Обеща да намине някой ден да се видите. Хубаво е да имаш връзки в такива времена, Ричардс. Когато някой се мъчи да предаде мой приятел, все едно, че предава мен. Човекът, за когото се е раздрънкал, е и твой приятел.

Спина, помисли си Марк. Всичко съвпада. При срещите си с Коболд в извънградския клуб било при деловите обеди, било при обсъждането на чашка на юридическата страна на някоя нова сделка със земя — неизбежно възникваше една и съща тема: Спина и преместването му в Хавана, участието му в търговията с наркотици, възможните му амбиции. Мъчейки се да спечели симпатиите на Марк или поне да го неутрализира като привърженик на Спина, Коболд открито намекваше какво може да се очаква от Спина. Здравето на дон Винченте се влошаваше и ако още важеше някогашният суров сицилиански обичай, той отдавна да беше детрониран. Макар и само няколко години по-млад от дон Винченте, Спина беше сравнително здрав и тъй като дон Винченте нямаше достатъчно умен и силен син да го наследи, Спина виждаше себе си като негов законен приемник. Но понеже след изгонването му от Щатите не можеше да се върне там, той беше убедил дон Винченте да прехвърли капиталите и дейността си в Хавана, където в подходящи я момент смяната щеше да бъде уредена без много шум. Марк не споделяше тревогите на Коболд за състоянието на нещата сега и в бъдеще, но ето че Коболд се беше опитал да използва властите като оръдие за собствените си амбиции и желание за мъст, което очевидно беше непростимо престъпление.

— Чух, че си майстор по тънките работи, Ричардс, затова ще те помоля да направиш нещо за мен.

— Всичко, каквото мога, дон Винченте.

— Мразя предателите, сигурно и ти ги мразиш. Този човек сядаше на масата ми всяка неделя. Онази негова голяма къща на „Риджуей“, аз му я подарих за сватбата. Всеки ще ти каже, че с него се отнасях по-добре, отколкото със собствения си син. Знаеше всичките ми планове. Това е голяма измяна. — От вълнението в края на

огромния нос на дон Винченте се появи и затрептя капка. Той извади кърпа и шумно се изсекна. — Ще ми направиш голяма услуга, Ричардс, ако отидеш в Хавана и уредиш тази работа.

— Когато казвате да я уредя, дон Винченте…

— Това значи да я *уредиш*. Повече не искам да чуя за мистър Коболд.

Молбата — всъщност заповедта — изискваше незабавно съгласие. Дори най-малката проява на нежелание би била фатална, защото и най незабележимото колебание начаса щеше да бъде открито.

— Кога искате да тръгна, дон Винченте?

— Още щом намислим как да се оправим с тази работа. Разноските са от мен. Останалото е твоя грижа. Зная, че нямаш никакъв личен опит като Sicario. От теб се иска да организираш работата… и ще ти кажа откровено, няма да е лесно. Възможно е това да се окаже най-трудната задача, с която досега си се залавял. Този Коболд е къде-къде по-хитър от Джентиле.

Джентиле, помисли си Марк, той знае за Джентиле. Седи си тук в този приют сред пущинака, никъде не излиза, а знае всичко, което става. Възхищението му от дон Винченте се засили.

— Коболд е хитър. Сигурно се досеща какво го чака. Живее в баровски хотел и не мърда никъде без двама телохранители. Току-що ми докладваха обстановката. Те спят в апартамента му. Чакат го пред вратата, дори когато отива в клозета. Можеш да наемеш всички убийци в Куба и пак да не успееш да се докопаш до него. Щях да забравя да ти кажа, че той се има много с тамошния полицейски началник.

— Който и да се наеме с това…

— Ти — прекъсна го дон Винченте.

— … ще трябва да го пречука, когато телохранителите липсват.

— Разбира се. А кога ще се удаде такъв случай?

— Когато е с жена.

— Значи той си пада по мадами, а? — попита дон Винченте.

— Така разправят.

— Макар че си има хубава женичка. Еврейка.

— Не знаех, че е женен, дон Винченте.

— Той не говори за нея и не я показва никому. Не ни се ще да набърквам жени в тази работа, но ако няма друг изход…

Дон Винченте се славеше с пуританството си, със своята неприязън към проституцията, с готовността си по-скоро да се откаже от някоя сделка, отколкото да разреши непристойни кабаретни номера

в увеселителните си заведения. Жените, дори да не бяха сицилианки, за него бяха бъдещи майки.

— Може да не се наложи да намесваме жена, дон Винченте. Може би тези телохранители не са непрекъснато с него. Ще трябва всичко да се види на място. Ще трябва да се отиде там и ден-два да се следи къде ходи, за да се реши какво може да бъде направено.

— След работа той винаги е мъкнел някоя фуста със себе си — рече дон Винченте. — Това трябваше да ми подскаже, че не бива да му се вярва.

— По какви момичета си падаше нашият стар приятел Коболд? — попита Марк помощника си Ди Сантис.

— Блондинки — отговори Ди Сантис. — Студени красавици. Както и всеки втори италианец.

— Чакай, ти сам си италианец.

Ди Сантис току-що беше завършил университета, където беше специализирал икономика. Имаше типичното за родените в Америка италианци чувство за хумор.

— Разбира се, че съм, но се мъча да избягвам пороците на нацията.

— Къде може човек да потърси такива руси бомби?

— Навсякъде. Нашият край е пълен с такива курви, които допадат на хора като Коболд. Така е, откакто телевизията заби нож на Холивуд и Калифорния загуби чара си. Сега на „Дуайт стрийт“ можеш да гледаш кабаретни номера на двадесет места.

Така беше. Техният стил и репертоар вариераше от „Фламинго“, където в събота вечер показваха всичките тридесет и две пози от Камасутра и гърлите шареха между масите, готови да рипнат върху някой хубавец и да наврат главата му между гърдите си, до „Баварския замък“, където сега се подвизаваше една певица на блусове, чието главно достойнство беше високият мелодичен глас — тя не сваляше пликчетата си.

Линда Уотс, родом от Саут Бенд, щата Индиана, беше по начало сериозна девойка и в миналото способна секретарка, но бе имала нещастието да спечели градския конкурс за красавици. След това тя се почувствува задължена да позира за снимки в списанията, а оттам мина към участие в кабаретни програми. Не можеше нито да пее, нито да танцува много добре, но имаше грациозни движения и онзи вид несигурна хубост, която зависи от краткотрайния тен и грим.

Марк отиде в гримьорната й след нейния номер. Някога дон

Винченте беше собственик на „Баварския замък“ и макар че го беше продал заедно с всичките си други владения на „Дуайт стрийт“, името му все още значеше нещо там.

— Чувам, че работата не върви много добре, Линда. Какво ще кажеш да спечелиш набързо десет хиляди?

— Десет хиляди? Какво трябва да направя — да ограбя банка?

Смехът й беше неприятен. Той беше част от арсенала на момиче, принудено да търси закрила зад щита на привидна житейска опитност и твърдост. По същата причина и лицето й беше започнало да губи от миловидността си. Спасяваше я онова, което винаги оставаше ново и привлекателно за южняка: сините очи и плътно прилепналият шлем от бледозлатиста коприна.

— Ще трябва да позабавляваш един мой приятел.

— Да се разберем веднага. Аз си изкарвам прехраната с пеене… поне засега.

— Ангажиментът ти тук приключва, нали?

— Другата седмица. Провалих се — най-страхотният провал в историята.

— Няма защо да се унижаваш. Прекалено добра си за такъв вертеп — каза той съвсем искрено.

— Благодаря за благата дума, приятелю; имах нужда от нея. Във всеки случай пак ме чака помощта за безработни. Каква беше сумата, която спомена?

— Десет хиляди.

— Чудех се дали съм чула добре. Какво му е на твоя приятел — да не е болен от проказа?

— Доколкото знам, нищо му няма.

— Разправяха ми за някакъв петролен шейх: когато лягал с момиче, избивало го да чупи кокоши кълки. Да не става дума за нещо такова?

— Приятелят ми е млад, хубав, обаятелен и паралия. Много бих се изненадал, ако има склонност към извращения. Ще трябва да прекараш най-много два-три дена с него.

— И нощи, естествено.

— Възможно е. Не зная. Ако той пожелае, да. Когато задачата приключи, ще се наложи да забравиш всичко.

Последното изречение сложи край на шеговитата й самозащита. Лицето на Линда доби замислен, умен вид, около устата и носа изведнъж се появиха бръчици.

— Защо? — попита тя отривисто и малко по-тихо. Марк отпи без

удоволствие от чашата уиски с лед, която му донесоха по нейно настояване. Той предпочиташе глуповатата шеговитост от преди една минута. Сега лицето на Линда беше прекалено, по мъжки хладнокръвно.

— Защото ще получиш цяла пачка, а нямаш пукнат цент.

— Не те питам за това. Искам да зная повече за тази работа. Нима очакваш да приема такова предложение, без да зная за какво става дума?

— В града ще се намерят двеста добри момичета, които ще легнат с този мъж и за стотачка — каза Марк. — Разликата е там, че ти имаш глава. Запознах се с биографията ти и разбрах, че умът ти сече. Оттук и предложението за десетте хиляди. Мога само да ти кажа, че става въпрос за законна сделка. Няма да ти се наложи да престъпваш закона.

— Млад, обаятелен и паралия, а? А къде ще стане всичко това? Тук в Солсбъри?

— Не. В един курорт, някъде на юг. Щом изтече договорът ти. Моят приятел вече е там. Ще заминеш и ще останеш с него няколко дни, ще се помотаете известно време, после се прибираш в хотела.

— Няма ли да се връщам тук?

— Не, прибираш се в хотела. Това влиза в сделката.

— Искаш да кажеш да остана там?

— Да. Докато не ти се каже нещо друго.

— Не разбирам. Ще трябва да ми обясниш малко по-подробно.

— Няма нищо повече за обясняване. Човекът е самотен. Интересува се от момичета, особено от твоя тип. Там, където той е сега, няма такива момичета, затова те изпращаме при него. По-точно, завеждаме те, защото и аз ще дойда с теб.

— С други думи, поднасяте му много скъп подарък. — Тя се постара гласът й да звучи колкото се може по-язвително. — Ти си италианец, нали?

— Защо мислиш така?

— Личи ти по всичко с изключение на говора. Италианците държат всичко в нашия град. Зная случайно, че и този вертеп е собственост на италианец.

— Бил е — поправи я той. — Не виждам какво отношение има това към нашата работа.

— Нещо ме кара да мисля, че работиш за същия този човек.

— Не е важно кой съм аз и за кого работя. Зная случайно, че искаш да зарежеш този занаят, а моето предложение ти дава

възможност да сториш това. Вашите знаят ли какво правиш тук, в Солсбъри?

— Как не! — стресна се тя. — Аз съм от добро презвитерианско семейство. Баща ми беше дякон.

— Трябва да се върнеш у дома — каза той. — Ти си доста хубавичко момиче. Трябва веднага да се върнеш в Саут Бенд, да се омъжиш за някой застраховател и да си родиш деца. Говоря сериозно: този живот не е за тебе. Ще се върнеш, все едно че ти е провървяло, и никой няма да знае нищо. Можеш да забравиш изобщо за случилото се.

— Трябва да помисля — каза тя. — Ще помисля и ще ти кажа.

— Съжалявам, но се налага да решаваш незабавно. Какво ти пречи да решиш веднага?

Досегашната й нерешителност я беше посъстарила; временните сенки под очите скоро щяха да станат постоянни.

— Да ти кажа ли? Защото ме е страх.

— От какво?

— От цялата тази работа. Има нещо странно в нея. Той сложи ръце на раменете й.

— Малката, за какъв ме помисли преди няколко минути?

— За италианец.

— Добре, да допуснем, че наистина съм италианец. Сигурно си чула какво говорят за тях?

— И още как — рече тя. — И още как.

— Каквото и да са ти разправяли, на всички е известно едно: италианците не създават неприятности за хубавите момичета. Питай когото искаш от приятелите си. Освен това имам чувството, че двамата ще се разбираме добре.

— Но нали не става дума за теб, а за друг.

— Да, но аз ще бъда там. Ще имам грижата за теб, докато дойде време да се върнем.

Тя кимна, сякаш в знак на благодарност, и леката начумереност изчезна от лицето й.

— Виждаш ли, работата е там, че лесно се плаша — каза тя. — Не обичам да съм сама.

4

Два дена по-късно, в навечерието на заминаването, Марк се натъкна на усложнения у дома си.

Бяха планирали за седмица напред да ходят тук и там и Тереза, която никога не го питаше защо излиза или кога ще се прибере, като че ли се ядоса, когато той й каза, че ще пътува.

— Не можа ли поне да ме предупредиш?

— Самият аз не знаех до днес.

— Но защо Куба?

— Защото компанията иска да увеличи капиталовложенията си там.

— Ти не говориш испански.

— Няма защо да говоря испански. От мен се иска да направя оценката на една сграда.

— Колко време няма да те има?

— Вероятно седмица. Възможно е и по-малко.

— Ще взема да отменя всичко. Не виждам защо да не дойдем с теб. Слънцето ще подейства добре на децата.

— Съжалявам. Няма да стане.

— Защо?

За пръв път в семейния им живот тя поставяше под съмнение безпрекословната му власт. В Сицилия той щеше да й обърне гръб и да излезе начаса, без да й отговори, а по-късно през деня или същата нощ в леглото тя щеше да направи всичко възможно да изкупи непокорството си. Но сега той отговори меко:

— Защото няма време да уредя всичко необходимо.

— Не е нужно много време да запазиш още три билета.

— Това е командировка — каза той спокойно, но в тона му се почувствува категоричност. — Ще бъда непрекъснато в движение.

— Не можеш ли да ни оставиш в някой хотел някъде по крайбрежието, докато вършиш работата си?

— И това не може.

Той си обясни държанието й с влиянието на дамския клуб и обкръжението от дейни, будни жени. Нейните снимки го убеждаваха, че тя си е останала същата, но той вече не долавяше хубостта й, както човек не долавя уханието на дълго употребяван парфюм. Той не искаше от жената да бъде тъпа, но смяташе, че умът й трябва да бъде подчинен на онази особена женска проницателност, която е нейна

дарба. Приятелките, които Тереза беше успяла да намери в Солсбъри, не му харесваха поради склонността им да мислят повече и да чувстват по-малко.

— Ако смяташ, че децата се нуждаят от курорт, защо да не отидете в Маями? Слънце, колкото щеш, плюс чистота и храна, с която са свикнали.

— Маями ми омръзна — каза тя. — Затова не искам. Защо поне веднъж не ни вземеш със себе си, когато тръгваш някъде?

— Защото там, където отивам, не е подходящо за семейни излети. Точно сега в Куба става революция; по улиците убиват хора. Кой води жената и децата си по такива места? Аз сигурно пак ще ходя там и ако дотогава революцията е свършила, ще уредя да дойдеш и ти. Обещавам ти.

Но Тереза не се успокои и негодуванието й се изрази в мълчание, което продължи до края на деня. За пръв път се наложи той да й подобрява настроението, а не обратното, както винаги ставаше в миналото при редките им спречквания.

Марк беше оставил на Линда билета до Ню Йорк на контролното гише и когато се качи в самолета, тя вече седеше на мястото си. Той не погледна към нея. Когато стюардесата мина с куп списания, той взе „Нюзуик“ и заби нос в него. След няколко минути погледна назад и видя, че тя вече оживено разговаряше със съседа си, който се беше наклонил към нея, цял превърнат в слух. Марк забеляза, че белият ленен костюм й отива повече от ламената рокля в „Баварския замък“. Беше й се сторило съвсем логично, че той не иска да ги видят заедно в самолета. Седяха отделно и в самолета от Ла Гуардия до Маями. Този път тя седеше пред него, на втората редица. Изглеждаше доволна и спокойна, поръча си едно след друго две питиета, сетне натисна копчето, за да извика стюарда, и започна някакъв разговор с него, жестикулирайки изящно като танцьорка от Бали. По-късно, следвана от мъжките погледи, мина уханна и надменна по пътеката до тоалетната, където остана доста време.

В Маями паспортните формалности го принудиха да й помогне.

— Какво е това? — попита тя.

— Туристическа карта. Необходима ти е за Куба.

— Не ми каза, че отиваме в чужбина.

— Хавана не е чужбина. Това е тропикът на САЩ. Там говорят английски.

— Нямам нищо против — каза тя. — Веднъж гледах някакъв стар филм за Куба. Не беше ли с Алис Фей? Винаги ми се е искало да отида

в Хавана.

От десет хиляди фута Куба беше парче земя, окъпано в сияйна светлина и наметнато със зелен килим. Самолетът заслиза с подрусване през кълбестите облаци и въздушните течения на ранната вечер и ги стовари в Ранчо Бойерос. Потопиха се веднага в топлия като мляко въздух, в процеждащата се през палмите зеленикава светлина и в нелепата тълпа от туристи със сламени шапки и с маракаси в ръце. Сега Марк и Линда вървяха неотлъчно един до друг. Той я водеше за ръка и колкото по-открито, почти безсрамно, изразяваха възхищението си набитите мъже в удивително чисти ризи, които с нежелание им правеха път и я изпращаха с блеснали очи, толкова по-здраво той я стискаше за ръката. Взеха лимузина до центъра на града, където Марк остави Линда в „Линколн“, тих хотел на „Авенида Италия“, а сам продължи към „Севиля“, където беше отседнал Коболд.

Зарегистрира се и получи стая на петия етаж с изглед към тясна улица с бясно движение. Самият хотел беше шумен, с голи подове от керамични плочки и вечно тръшкащи се врати; хладните стени още не бяха поели натрупаната през деня жега. Той взе душ, преоблече се в лек костюм и се опита да позвъни на Коболд, но от централата му казаха, че не отговаря. После слезе при рецепцията и под предлог, че е недоволен от стаята си, поиска плана на хотела. Коболд беше отседнал в надстройката на осмия етаж в апартамент с гостна и спалня навътре; тъй като апартаментът беше ъглов, спалнята се проветряваше от две страни.

Следващият час мина в разузнаване на хотела и околността. „Севиля“ беше замислен във величествения стил на миналото с щедро използване на пространството за вътрешни дворове, коридори и площадки на стълбищата. Асансьорите се обслужваха от персонал и се движеха бавно. Главният вход беше откъм улица „Куартелес“, тя беше с еднопосочно движение и излизаше на булевард „Марти“ със задължителен завой надясно. В хотела можеше да се влезе и през друг вход откъм булеварда през един безистен. Поради обявеното военно положение и спорадичната стрелба по улиците и двата входа се охраняваха от войници с автомати.

Преглеждайки набързо хаванския вестник „Пост“, излизащ на английски, който той купи от тютюнопродавницата, Марк разбра, че същата сутрин от улиците са прибрани пет трупа — жертви на престрелки или на убийства от предишната нощ. Той излезе на улица „Куартелес“, свърна надясно и се озова на малък площад, където видя

паркирани половин дузина полицейски коли с картечници, които чакаха да бъдат вдигнати по тревога. Беше ясно, че около „Севиля“ нямаше никаква възможност да бъде ликвидиран Коболд.

Служебният вход на хотела също не беше подходящ за бързо бягство след операцията; до сутерена се отиваше или с асансьора, за който се чакаше средно три минути, или през една врата в края на стълбището, която като че ли беше постоянно заключена.

Марк беше седнал в бара да обмисли на чашка кафе тези обстоятелства, когато го потърсиха по телефона. Обаждаше се Линда.

— Помолих те да не звъниш по телефона — каза той.

— Извинявай. Скучаех. Успя ли да видиш твоя приятел?

— Още не.

— Чудя се какво да правя.

— Защо не излезеш да се поразходиш?

— В този град? Невъзможно. Не ме оставят на мира дори във фоайето. Трябваше да се кача в стаята си. На мога ли да дойда да пийнем нещо?

— Не, по-добре стой там. Ще почакам приятеля си още един час и ако не дойде, ще мина да те взема да вечеряме някъде.

Към девет Коболд още не беше дошъл, затова Марк отиде с такси до „Линколн“, взе Линда и отидоха в ресторант „Ел Бохио“, рекламиран като местна забележителност във вестник „Пост“. За да привлекат туристи, бяха го построили като селска колиба с тръстиков покрив; сервираха в градината под окичените с разноцветни лампи дървета, пълни с тревожно чуруликащи птичета. Нощта беше скрила всички увехнали от слънцето багри на Хавана и я беше превърнала в творба, изваяна от слонова кост.

От околните сгради струеше меко сияние, сякаш камъкът още задържаше част от слънчевата жарава на деня, а лекият шум в ресторанта скоро потъна в царящото наоколо спокойствие.

Като поемаха в дробовете си мекия въздух на града и галени от неговите тихи звуци, Марк и Линда се преобразиха. Романтичната й душа, потънала до вчера под пластове от безразличие, взе връх и преструвките, които тя с такава упоритост се беше мъчила да усвои, загубиха убедителност. Марк, привърженик на всичко земно и измеримо, се трогна от тази промяна у нея. Той забеляза, че гласът й омекна, а резкият смях, който често й служеше като щит, изчезна. Сега тя отново беше секретарка в отпуск, откровена и безгрижна, която няма какво да загуби.

Между кратуните, увиснали от увитото около решетка стебло,

двамата виждаха канала Моро, по който — сякаш теглена от невидими сценични работници — се плъзгаше към морето гемия с опънати на скърцащите мачти платна. На носа й стояха безмълвни трима рибари с фенери на дълги прътове:

— Каква красота — каза тя.

— Градът е доста приятен, когато за час-два престанат да се стрелят помежду си.

— Чудесен е. Иска ми се да остана тук и изобщо да не се връщам у дома. Защо ли не направим точно това?

Дава ми да разбера, помисли си той, че е достъпна: нещо, в което изобщо не беше се съмнявал. Предпочитайки да не излиза от рамките на деловите отношения, той извади от джоба си плик с десет стодоларови банкноти и го бутна към нея.

— Щях да забравя — каза той. — Авансът, за който говорихме.

— Не сега — възрази тя.

— Работата си е работа. Вземи го.

Тя пак отказа с глава, но той взе чантата й, отвори я и пусна вътре плика.

— Защо трябваше да ми напомняш?

— Говориш, като че ли те чака кой знае какво изпитание.

— Така е.

— Слушай, Линда, не се докачай, но зная как стоят нещата в кабаретния свят. Все си преживяла едно-друго. Просто ти се е налагало.

— Смяташ ли, че съм правила нещо такова преди?

— Сигурно не, но все пак не виждам какво толкова те плаши.

— Има нещо ужасно безсърдечно в тази история. Слушай, сериозно, мога ли да се откажа сега?

— Не — каза той. — Не можеш. Късно е да се отказваш.

— Колко време трябва да прекарам с този твой приятел?

— Предполагам два-три дена. Казах ти вече.

— Не може ли по-малко?

— Не зная. Може толкова, а може и повече. Още дори не сме сигурни дали той ще се съгласи.

— Искаш да кажеш, че когато ме види, може и да не поиска да спи с мен?

Марк сви рамене.

— Какво ще правим тогава?

— В такъв случай сделката пропада, но хилядарката е твоя.

— Дано стане така — каза тя.

— Не вярвам. Моят приятел има добър вкус. Струва ми се, че той ще хлътне здравата по тебе.

— Ти си женен, нали?

— Да.

— Обичаш ли жена си?

— Да.

— Как е в леглото? Повечето италианки са добри, нали?

— Така разправят. Лично аз никога не съм имал основание да се оплаквам.

— Ти не ме харесваш — каза Линда.

— Тук бъркаш.

— Искам да кажа, че физически не те привличам.

— Защо мислиш така?

— Защото ако те привличах, нямаше да ми кажеш онова, което каза за жена ти.

— В повечето случаи говоря истината. Не мога другояче.

— Жалко, че храниш към нея такива чувства — от моя гледна точка, разбира се. Кажи ми готов ли си да направиш нещо за мен?

— Зависи. При сегашните обстоятелства съм длъжен.

— Не се тревожи, няма да искам от теб да си навлечеш неприятности. Само ми се иска да поостанем тук ден-два, когато свърши това. Не непременно тук, в града, а може би на някой хубав плаж, където ще можем да се къпем, да лежим на слънце, да се отпуснем. Ако ме харесваш, това няма да е кой знае какво затруднение за теб.

— Не мога да ти обещая нищо — отговори Марк. — Ще видя какво мога да направя.

— Тук е чудесно — каза тя. — Но после ме чака Саут Бенд, така че няма защо да се размечтавам.

На връщане извървяха пеша шестте преки до „Линколн“ покрай сивите стени на сградите от стария град, изпъстрени от нощните светлини. Линда остана очарована от семействата, насядали благопристойно в сутеренните всекидневни с решетести прозорци, от окичените с палми градски площади и от файтоните, теглени от слаби като скелети, но пъргави коне, изпод чиито копита хвърчаха искри. Марк се размисли при вида на многото жълти коли на военните и на силите за сигурност, струпани на всяко кръстовище, които опипваха мрака със снопове светлина от въртящите се лампи.

На една пресечка от хотела видяха малка тълпа. Хората гледаха мълчаливо нещо в канавката. Марк докосна ръката на Линда.

— Почакай ме тук малко — каза той и си запробива път през тълпата.

В канавката лежеше младеж с неестествено разперени ръце и крака. Главата му опираше о бордюра. Изтеклата ся празните очни кухини кръв беше засъхнала по бузите.

— Muerto — прошепна някой доверително на ухото му. — Estudiante. Policia. Le han sacado los ojos[8].

Той се върна при Линда и бързо я отведе.

— Какво имаше? — попита тя.

— Някакво момче, пречукано от полицията — отговори той. — Тук май не си поплюват.

В хотела тя каза:

— Качи се при мен. — И след няколко минути: — Моля те, не си отивай.

Той се възбуди от увереността, че нейното тяло го очакваше, че оставайки все още тайна за него, то щеше да му принадлежи без всякакви предисловия или уговорки. Обзе го нещо като онази радост в детството, когато сутринта на Богоявление будеха него, брат му и сестра им, за да получат подаръците си, увити в пакети така, че не можеше да се познае какво има вътре. Но в хотелската стая с нейния мирис на „Флит“, с къркорещите тръби и с трепкащата синкава светлина на старомодните флуоресцентни лампи го очакваше познатата проза. От Линда лъхаше на алкохол, а тя усещаше в устата си мириса на престояла бира.

— Така ли се любите с жена ти? — попита тя.

При тези думи той стана и отиде до прозореца. Звездите бяха изчезнали, небето беше бледо и пусто, а отвъд града унилата луна беше превърнала в стомана Хаванския залив. Марк започна да се облича, замисли се какво му предстои на другия ден.

5

Коболд му позвъни в стаята от кафенето на хотела преди осем сутринта и Марк се облече бързо и слезе. Завари Коболд самичък пред барчето, в тънък ленен костюм, който не беше измачкан въпреки влагата на Хавана. На близката маса, пльоснали се като отегчени шимпанзета в зоологическата градина, седяха двама нискочели мулати. Телохранители, помисли си Марк. Той седна до Коболд пред барчето и срещна хладния му поглед.

— Виж ти неочаквано удоволствие — обади се Коболд без капка удоволствие в гласа.

— Звънях ти два пъти — каза Марк. — Снощи се прибрах късно.

— Разбрах — рече Коболд. — Всъщност снощи те видях в „Ел Бохио“. Малко фалшиво, но все пак приятно заведение. Какво те води в Хавана?

— Компанията се интересува от някакъв имот.

— За какво ще го използва?

— За казино.

— О, господи! Пак ли? Пак казино! — На лицето му се изписа недоверие. — Все пак, защо ти?

— Питай Теди Маклийн от външнотърговския отдел — каза Марк.

— Казината тук са спомен от миналото, поне ако се съди по сегашната обстановка.

— Не аз определям политиката на нашата компания.

Мрачен негър в хусарска куртка се довлече до бара при тях.

— Кафе? — попита Коболд.

— Може.

— Traigame dos cafés[9] — поръча Коболд на бармана. — Искаш ли препечен хляб? — обърна се той към Марк.

— Само кафе.

— Y un tostado para mi[10].

Барманът се отдалечи, а слънцето, което дебнеше някъде зад сивите силуети на сградите от другата страна на улицата, заби между тях като меч непоносимо ярък лъч. Коболд мълча намусен десетина секунди.

— Къде се намира този твой имот? — попита той изведнъж с рязък даскалски тон.

— „Авенида де Масео“, 264–66. — Марк беше подготвен за

разпит.

— Искаш да кажеш „Малекон“, крайбрежната улица. Вече не я наричаме „Масео“. — Коболд се пооживи, може би утешен от възможността да постави на място Марк, да му покаже, че той е външно лице. — Сградата е от години в списъците на комисионерите. Целият морски бряг се превърна в огромно бунище. Можеш да купиш на нищожна цена парцел на „Малекон“. Колко искат сега?

— Триста хиляди.

— Триста хиляди ли? Значи сто хиляди по-малко от миналия месец. Другия месец ще можеш да го купиш за двеста хиляди — ако още го продават. Ако изобщо продължават продажбите. Нека ти кажа нещо, Ричардс. Ако компанията купи този имот, ще си хвърли парите на вятъра. Не мога да разбера само защо са изпратили теб, когато е било достатъчно да ми се обадят по телефона.

— Изглежда евтино в сравнение с всичко друго, което са закупили тук — отбеляза Марк. — Предполагам, че дон Винченте искаше да дойда тук, защото покупката на недвижими имоти влиза в моята сфера.

Барманът пристигна с кафето и препечения хляб и ги удостои с измъчения си поглед.

— Лошото на нашата компания е — рече Коболд, — че в много случаи дясната ръка не знае какво прави лявата. Не веднъж, а десет пъти съм казвал на дон Винченте: сега не е време да се купуват имоти в Хавана. Зная, че нямаш понятие от политика, Ричардс, но не си ли разбрал, че в тази страна става революция? Чу ли стрелбата снощи?

— Видях някакво момче, което сигурно са го изхвърлили от полицейска кола. Някой му беше извадил очите.

— Обичайна история — каза Коболд. — Донеси още малко масло — извика той след бармана. — Имаше сражение по улиците към три сутринта. Двадесет или тридесет студенти убити. Трябва да разбереш едно: тези момчета — имам предвид студентите — са на път да победят. Правителството всеки момент ще падне. Затова няма никакъв смисъл да се купуват имоти сега. Ако искаш да правиш някаква сделка, ще трябва да я правиш с новите. Каквото и да купиш сега, може да го загубиш. Ако купиш онзи парцел на „Малекон“, ще го загубиш. Но уговоря ли аз сделката с новото правителство, това е друга работа. Те ще спазят всички условия. Затова ти казвам, че си губиш времето.

Някакъв подранил пияница влезе, поклащайки се леко — като носен от вълните удавник, чието разплуто лице скоро щеше да стане

храна за рибите. Един от нискочелите на масата стана от стола, хвана го за ръката и бързо го изпроводи навън.

— Защо са ти тези горили — попита Марк.

— В такъв град не винаги знаеш кой ти е враг — обясни Коболд: — Глупаво е човек да рискува. Впрочем, тези двамата са полицаи. Можеш ли да ми кажеш в кой друг град срещу малък хонорар местният полицейски началник ще уреди да се грижат за теб?

— Доколкото разбрах, Салваторе Спина е в града — каза Марк. — Какво мисли той за бъдещето тук?

— Не съм се виждал със Салва. Обстановката тук е такава, че той на една страна, аз — на друга. Спина се занимава с наркотици. Чувам, че само миналия месец е продал стока за пет милиона долара. Разправят също, че от тази сума на тукашния президент се паднал почти един милион. Което значи, че Спина поддържа президента, а президентът — Спина. А щом дойде новата власт, Спина ще изчезне. Ние пък вършим законна търговия, значи оставаме тук. И защо не? Субсидираме нещо сигурно.

— Тази работа ми се струва малко опасна.

— Още седмица-две. Другия месец един много добър наш приятел ще седи в президентското кресло.

Докато Коболд продължаваше да говори, като подчертаваше от време на време думите си с гъвкави движения на ръцете и с изразително повдигане на веждите, което беше наследил от баща си, Марк си блъскаше главата със сложните технически проблеми около ликвидирането му. Телохранителите като че ли бяха бдителни и кадърни. Влезе още някакъв турист, не толкова пиян, но заразен от временна лудост, която обземаше повечето посетители на Хавана. Хилеше се глупаво и размахваше купеното от сувенирния магазин препарирано алигаторче. Запъти се към тях с най-добри чувства, но телохранителят му препречи пътя. Куба е страна, помисли си Марк, в която предпазните мерки са усъвършенствани да парират всякаква опасност. В процентно изражение, беше разбрал той, полицаите тук бяха шест пъти повече, отколкото в САЩ. Пределно ясно му беше, че никой наемен убиец не би са наел с тази работа, колкото и да му обещаеш, защото едва ли щеше да остане жив после.

— Едно не разбирам — продължаваше Коболд, — каква е ролята на Брадли в тази игра. Нали помниш, говорихме за него и преди. Не мога да се отърва от мисълта, че той стои зад Спина. Но защо? Моите хора ми докладват, че се е появил тук миналата седмица. Ти как мислиш?

— За Брадли ли? Нищо не мога да кажа.

— Има нещо у него, от което ме свива под лъжичката — рече Коболд. — Същото изпитвах отначало и когато ти дойде. Не ми беше съвсем ясно какво правиш в Щатите. Сега вече те познавам по-добре и разбрах, че играеш почтено. Не обичам много загадките. Както и да е, хайде да забравим неприятностите. Колко време ще останеш?

— Не повече от необходимото — каза Марк. — Трябва да видя този имот, да го оценя и след това потеглям.

— Защо бързаш? Остани поне няколко дни. С удоволствие ще те поразведа — искам да кажа, ще ти покажа неща, които човек като тебе може да оцени и които туристите не виждат. Този град има какво да предложи. Да вземем този хотел. Можеш ли да ми посочиш друг първокласен хотел в света, където ако попиташ пиколото за жена, той ти докарва цяла колекция? Виждал ли си такова нещо? При това предлагат ти не скапани уличници, а наистина хубави фльорци.

— Значи тук ти харесва?

— Много. Бих препоръчал този град на всеки, който няма възражения срещу карамелените задници. Ако ти се прииска, кажи да ти доведат prieta. Така им викат тук; учтивата дума за негърка. — Той се разсмя така, сякаш устата му беше пълна. — Нощем, както казват, всички котки са сиви.

Трябва да се намери някакъв начин, мислеше Марк. Например ако Коболд има кола, може да докарат със самолет от Палермо онзи специалист, който взриви колата на братята Ла Барбера в двора на дома им на „Пиаца Карачоло“.

— Нещо, което никога няма да срещнеш тук — каканижеше Коболд, — е гъшата кожа. Кожата им е една такава, мека като коприна, каквато рядко се среща при белите. Лично аз не поддържам мнението, че имат неприятен мирис, и за себе си мога да кажа, че съм доста придирчив в това отношение. Между другото — ще ми простиш любопитството — откъде намери това лъчезарно създание, с което беше снощи? Сигурно не е местна придобивка.

— Тя е от нашия град, пожела да дойде с мен. Искаш ли да те запозная?

— Ако не си придобил някакви изключителни права върху нея — отвърна Коболд.

— Няма такова нещо. Оказа се, че намеренията й са били други. Според мен целта й е била по-скоро да види Хавана, а не да прекара уикенда е мен.

— Чудесно… искам да кажа от мое гледище — допълни

Коболд. — Защо да не вечеряме заедно довечера? Да кажем в „Ел Парадисо“? Имат го за най-доброто кабаре в света.

— Ще я попитам.

— Как мислиш, ще дойде ли?

— Не виждам защо да не дойде. Ще й се обадя по-късно и ще ти кажа.

— Така. Няма да се ангажирам тази вечер. Хайде да се разберем така: ако не ми се обадиш, значи всичко е наред и ще ви чакам във фоайето в осем.

Когато Коболд се изниза от стола, телохранителите скочиха и тръгнаха към него от двете му страни.

— Чакам ви, значи — каза той, обърна се и излезе, следван по петите от двамата мулати.

Досега, помисли си Марк, всичко според плана върви толкова лесно. За него беше странно, че този човек — толкова благоразумен в действията си, толкова проницателен, умен и властен, че както разправяха, беше започнал да оспорва влиянието на самия дон Винченте — не беше унаследил нищо от инстинкта на дедите си, който да го предупреди, че смъртта го дебне.

Разположено достатъчно близо до брега, за да се вижда заливът, но и достатъчно далеч, за да не може вятърът да донася мириса на изпражнения от плажа, „Ел Парадисо“ минаваше за най-шикарното кабаре в света. Обикновено небето служеше за покрив на огромната кръгла сграда, увенчана с диадема от светлини; но кабарето се славеше с един механизъм, посредством който само със завъртането на един ключ 22 000 квадратни фута покрив се плъзгаше безшумно на мястото си и заменяше истинските, забулени от дъжда звезди с още по-ярък небосвод с хиляди изкуствени звезди, които мигаха досущ като истински в сини розетки от анодизиран алуминий.

Заведоха ги до запазената от Коболд ъглова маса. Той се разположи в ъгъла между двете стени така, че да може да вижда всичко, а ако някой искаше да има вземане-даване с него, първо трябваше да мине покрай двамата телохранители в тъмносини костюми на съседната маса, конто седяха замислени на чашка „дайкири“.

Присъствието на Линда измени до неузнаваемост държането и дори външния вид на Коболд. Сутринта във влажната атмосфера на „Севиля“ той се беше сторил вулгарен на Марк, а сега у него личеше известно достойнство.

Целият чаровен фалш на Хавана като че ли беше съсредоточен

тук, за да създаде около тях романтична атмосфера. От чудесните имитации на тропически дървета, по чиито клони бяха залепени истински орхидеи, над масите висяха пластмасови лиани, а от изкусно прикритите лампи струеше лунна светлина. В „Ел Парадисо“ всичко беше на висота. Храната — отлична, обслужването — бързо, шампанското — истинско. Два оркестъра изпълняваха ту рокендрол, ту оглушителни ритми от африканските джунгли.

Коболд се държеше с Линда пленително, с внимание и уважение. Ясно беше, че тя го харесва и че той е запленен от нея. Красотата й сега беше подчертана до съвършенство: великолепните коси — посребрени от скъпата лунна светлина на „Ел Парадисо“, лицето й — като на дете, очите й — без сянка от хитрина; и нито гънка или бръчица, която да загрозява безупречната й кожа.

Седнал на безопасното място в ъгъла, Коболд се извини, че не може да танцува, понеже си бил навехнал глезена, и Марк и Линда излязоха на дансинга.

— Е, какво ще кажеш? — попита Марк.

— Никак не е лош — отговори тя. — Надмина очакванията ми.

— Андрю си го бива. Казах ти, че ще ти хареса.

— Какво ще стане по-нататък?

— Струва ми се, ти също му харесваш. Така че нека нещата вървят по естествения си път. Ще ме блъсне страшно главоболие. Когато си тръгнем, вероятно ще го склоня да ме остави в „Севиля“, а после да те закара в хотела ти.

— А после?

— После ли? Ами, зависи. Аз държа нашият приятел да те вижда колкото се може по-често през следващите няколко дни. А на теб оставям да прецениш как най-добре може да стане това.

— Трябва ли веднага да легна с него?

— От теб се иска да решаваш сама. Ще ти позвъня сутринта. Няма да е зле да те покани някъде утре вечер. А ако поиска и вдругиден — още по-добре.

— Искаш да го виждам колкото се може по-често.

— Именно. Искам да сте заедно колкото е възможно повече време.

Оркестърът засвири нещо с труден латиноамерикански ритъм, който ги прикова в ъгъла на дансинга, а после те се отлепиха един от друг, за да поддържат по-лесно такта. През изкуствената джунгла на „Ел Парадисо“ Марк виждаше непрекъснато обърнатия към тях малък бледен овал на лицето на Коболд.

— Кажи ми, моля ти се, за какво е всичко това — каза Линда.

— Свързано е с една сделка. Трябва да съм по възможност в течение на това, как той си прекарва времето. Ако не друго, поне ще зная кога е с тебе.

— Когато котката я няма, мишките играят, а?

— Нещо такова.

— Какви са тези двама кубинци с него?

— Телохранители — каза той. — Положението в страната е несигурно. Полицията осигурява охрана на всеки, който идва тук по важна работа.

— Разбирам — каза Линда. — А защо и на теб не дават телохранители?

— Не съм чак толкова важен. Аз просто искам да купя една разнебитена сграда на брега.

— Какво трябва да кажа за себе си, ако почне да ме пита?

— Казвай му истината, доколкото е възможно. Не съчинявай.

— А ако разбере за нашата уговорка? — попита тя.

— Ще бъде фатално. Не мога да си представя нещо с по-неприятни последици.

— Чудя се дали ме е страх от теб — каза тя. — Като че ли да.

— Няма от какво да се страхуваш — каза Марк. И — додаде по-бавно: — Зная, че ще изпълниш задълженията си. Докрай.

— Започваш вече да не ми харесваш толкова — каза тя.

— Жалко. Ти започваш да ми харесваш все повече.

— Може ли да се върнем на масата сега?

— Когато оркестърът спре — отговори той. — И помни, че Коболд ни гледа. Не поглеждай към него. Отпусни се и се дръж така, като че ли ти е много забавно и интересно.

Рано сутринта Марк позвъни на Линда от стаята си.

— Как е?

— Прекрасно — отговори тя. — Поне така мисля. Току-що се събудих.

— Прощавай, че се измъкнах така снощи. Пред очите ми се мержелееха тъмни петна. Иначе прекарахме добре вечерта, нали? Знаех, че ще се радваш да се запознаеш с Андрю Коболд. Как мина?

— Чудесно — каза тя. — Андрю беше очарователен.

— Какво има за днес? Някакви специални планове?

— Имам новина за теб. Ще обядваме заедно. Мисля, че довечера отиваме на друго място, пак със звезди на покрива. Доволен ли си?

— Да.

— Така и мислех.

— Нещо за утре?

— Всъщност да. Утре отиваме с кола на излет на някакъв плаж.

— На кой плаж?

— Не ми казаха.

— Ще ми се да те видя днес по някое време — каза Марк.

— Както искаш. Предполагам следобед ще бъда повечето време в стаята си.

— Ще ти се обадя към пет или шест — каза той. — Да видим как се оформят нещата. Може би ще успеем да пийнем по нещо.

От опит Марк знаеше, че телефонните разговори се подслушват, за срещите се докладва, проверяват се подробностите по предполагаемите делови преговори. Всичко трябваше да съвпада, затова той добросъвестно отиде да огледа сградата на „Малекон“ с един човек от кантората за продажба на недвижими имоти. Трите съседни сгради бяха строени от някакъв милионер, пощурял от печалбите от продажбата на захар. Те бяха странни и отвратително боядисани крайбрежни дворци, предназначени за развлечения, но видът им говореше за маниащина и ужасии. Марк добросъвестно изкачи мраморните стълбища с позлата, разгледа покоите на Синята брада, където витаеше дух на обреченост, прекоси прогнилия под, за да хвърли поглед към морето през зацапаните от солената вода прозорци. От една миля навътре, подгонени от свежия северняк, гривестите жълтеникави вълни се устремяваха към брега и се разпадаха там немощни, замърсени от нечистотиите на градските клоаки. Почти пред самата сграда приливът тършуваше с никотиновите си пръсти между черните скали, а десетки негри, подредени грижливо като украшения върху камина, клечаха по естествена нужда.

Като завърши огледът, Марк с непроницаемо лице се осведоми за всички подробности и поиска да му дадат фотокопия от договора за наемане на сградата. Посолството го снабди със списък на оценителите, но не се реши да препоръча нито един от тях. „До един са продажници“, осведоми го търговското аташе.

Той позвъни в кантората си в Солсбъри и поговори с Маклийн, който отговаряше за външнотърговските сделки, предполагайки, че някой е заложил ухо някъде по линията.

— Да правя ли оценката сега?

— Както искаш — отговори Маклийн. — Ако смяташ, че си

струва.

— Поговорих с Андрю Коболд. Той не мисли така.

— Андрю Коболд ли? Какво прави той там?

— Урежда нещо с тукашните власти. Не ми се полага да зная какво точно.

— Добър момък е този Коболд.

— Един от най-добрите.

— Казваш, че не възприема нашата идея?

— Смята, че трябва да изчакаме, че можем да спечелим.

— А ако някой друг ни изпревари?

— Андрю казва, че това няма да стане. Според него сградата е обявена за продажба от години. Тук изобщо нещо се мъти. Може би не биваше да купуваме всички тези хотели. Мисля, че трябва да поизчакаме.

— Ти си там на самото място, Марк. Прави както намериш за най-добре.

— Има някои неща, конто трябва да обсъдя с теб, преди да предприема каквото и да било.

— Във всеки случай виж каква е най-ниската цена сега. Това няма да ни навреди.

— А оценката?

— Защо пък да не я направят? Колко струва това?

— Тук всичко става бавно. Може да заседна до четвъртък. Не трябва ли да бързам?

— Ден-два нямат значение. Може да се поогледаш няма ли още нещо, което представлява интерес за нас.

— Добре.

— И поздрави Андрю, ако го видиш пак.

— Непременно.

— Кажи му също, че му пожелавам успех с каквото и да се е заел там.

6

Дон Винченте му беше дал един адрес на ъгъла на „10-а“ и „27-а“ улица, Ведадо, който се оказа уединена административна сграда до стената на гробището Колумб. На входа стоеше кубински часовой, а друг войник шареше около гишето при входа, където някакъв цивилен, когото Марк взе за американец, го попита за целта на посещението, поговори с някого по телефона и едва тогава му разреши да се качи в асансьора. На петия етаж трети кубински войник го придружи по коридора до един кабинет, където го очакваше Салваторе Спина.

— Изненадан ли си, Ричардс?

— Почти, дон Салваторе.

— Не ти личи — каза Спина. — Нищо не проличава на този твой сурат. Казвал ли ти е някой, че приличаш на сфинкс?

Марк пое малката загоряла ръка и се наведе над нея, без обаче да я докосне с устни. Спина се беше състарил от последната им среща насам и изсушената му от слънцето кожа, станала вече на пергамент, скоро щеше да се втвърди като гьон. Но веселите маймунски очички опипващи безизразното лице на Марк, бяха по-живи от всякога.

— Аз знаех, че сте в Неапол, дон Салваторе.

Това беше казано от дипломатичност. Тактът изискваше да не се даде на Спина да разбере, че в компанията „Винсент Стивънс“, пък и във всяка от другите организации в Съединените щати, с които тя поддържаше някакви връзки, почти всички знаеха, че той се е прехвърлил в Куба, като и причините за това. Беше кажи-речи обществена тайна, че Спина е сложил ръка върху международната контрабанда с наркотици, която в бъдеще щеше да се ръководи от Хавана. Някои дори знаеха, че огромни количества хероин и кокаин сега се превозваха направо от Средиземноморието в Куба, където ги стоварваха без никакви митнически неприятности, а оттам ги прехвърляха в Щатите по добре проверени и сигурни канали.

— Реших да се заселя в Хавана преди осемнадесет месеца — обясни Спина. — Чудесен град. Хубав климат, а и аз обичам морето. Какво ще кажеш за тази гледка, Ричардс? Не е ли чудна?

Марк покорно хвърли поглед навън към града под ветровитото небе. На миля от брега рибарски лодки играеха по вълните по посока към пристанището. Долу гледката се изчерпваше със самото гробище — престолния град на мъртвите, чиито гробове стигаха досам високите огради: десет хиляди кубинци, подредени в спретнатите

архиви на смъртта.

— Наистина много хубава гледка, дон Салваторе. Спокойна.

— Изпълва ме с усещане за лекота и простор — каза Спина, — а на мен точно това ми трябва. Хавана е чудесен град. Жалко, че дойде точно сега, когато шепа студенти създават главоболия. Снощи имаше нападение срещу двореца, както сигурно си чул. Избити са всички нападатели, та може би работите ще поутихнат за известно време. Сегашният президент се оказа наш много добър приятел, а със следващия може и да не се работи толкова леко. Колко мислиш да останеш тук?

— Колкото се наложи, дон Салваторе.

— Не повече, а? Защо? Не ти ли харесва Хавана?

— В Щатите ме чакат жена и две деца.

— Да, разбира се, зная. Домошар си ти, Ричардс. Какво пък, няма да те държим повече от необходимото. Мога да ти кажа направо, че зная защо си тук и какво трябва да направиш. Задачата ще бъде сложна. Имаме затруднения с този Коболд; хитър е, а пръснал и маса пари, където трябва. Сигурно си чул всичко това?

— Дон Винченте ми каза как стоят работите.

— ’ncarugnutu[11], по нашенски. Човек, който престъпва клетвата си. Има само едно средство в случай като този, Ричардс. Livarisi! la petra di la scarpa — да извадиш камъчето от обувката. Нали си чувал този израз? Разбираш какво искам да кажа?

— И още как, дон Салваторе. Не виждам друг изход.

— Откога си тук?

— От два дена.

— Значи не си имал много време да проучиш обстановката.

— Усетих само, че той май се досеща какво го чака. Не мърда никъде без две кубински фантета.

— Разбрах, че си дошъл тук с някаква фльорца. Тя включена ли е в играта?

— Казаха ни, че Коболд бил по женската част. Сметнахме, че може да лапне по нея, та тя да го следи изкъсо.

— Лапна ли?

— Така изглежда, дон Салваторе. Ще се види с нея два пъти днес и утре пак.

— Въпросът е дали освобождава от време на време фантетата, Ричардс.

— Ще знаем отговора след няколко часа, дон Салваторе.

— Защото ако ги държи все около себе си, не виждам какво може

да се направи. За да ликвидираме Коболд, трябва ни някой кубински наемник, но докато не отстраним фантетата, няма да се намери човек, който да се заеме с тази работа. Сигурно ще искат да използват картечница, а ще ги е страх да не би да чукнат някое фанте по погрешка. Миналия месец един уби полицай; пипнаха го, вързаха го за бронята на една патрулна кола и го влачиха от Ведадо чак до полицейското в центъра на града. По костите му не беше останало месо да нахраниш и едно куче.

Марк разбра, че този случай е потресъл Спина, който се гнусеше от някои работи, изпитваше отвращение при вида на кръв и не обичаше ненужното насилие. Още от времето, когато трябваше да бъдат ликвидирани старият му шеф Масерия и онези, които му бяха останали верни, Спина предпочиташе да чуе, че са довършили някого чисто, с един-единствен куршум в главата.

— Ти си специалистът, Ричардс. Какво е разрешението?

— Ако успеем да го отделим от тия горили, някой добър стрелец може да му види сметката. Но ще намерим ли такъв?

— Разбира се, тук е родината на добрите стрелци, няма никаква трудност да намерим някой. Но аз трябва да намеря начин да гарантирам сигурността му. Тази услуга може да ми направи един много близък приятел, но ако нещо, се оплеска, аз отнасям всичко. Не мога да си позволя провал в тази работа. Първо искам да зная как ще можем да го откъснем от онези и тогава ще говоря с моя приятел.

— Той се кани утре да заведе въпросното момиче на излет някъде по крайбрежието.

— Не виждам какво ще ни помогне това. Предполагам, че не си ходил по тукашните плажове. Ако отидат някъде на плаж, това ще бъде или Хайманитас, или плажът на яхтклуба. Яхтклубът е ограден с десетфутова ограда, за да не влиза там всякаква сган. На Хайманитас на всеки десет крачки стърчи пазач, а има и келнери по плувки, та ако някому се припие нещо, да не излиза от водата. Да ликвидираме нашия приятел на тези плажове — то е, кажи го, все едно да влезем в двореца и да пречукаме президента.

— Нещо ми говори, че те ще отидат на някой уединен плаж, дон Салваторе. Идеята за излет не се връзва някак с описваните от вас места. Струва ми се, че Коболд ще търси място, където да остане насаме с момичето, където да са далеч от тълпата.

— Може и да си прав тук. Кой ще ти тръгне на излет с мадама по места като Хайманитас или яхтклуба?

— Можем ли да намерим толкова добър стрелец, че да го чукне,

когато е с момичето?

По живото лице на Спина се изписа изненада и възмущение.

— Зависи какво подразбираш под това. Да не искаш да кажеш, когато са се вкопчили?

Макар и прекарал няколко години в Данемора за организиране на проституцията в Ню Йорк, Спина хранеше нежни чувства към жените изобщо и не щеше и да чуе някоя жена да стане жертва на злодеяние.

— Не, имам предвид, когато са близо един до друг. Да кажем на една-две крачки.

— Разбирам. Виж, ако ме питаш, не ми се поемат никакви рискове. Затова ако наемем някого, той трябва да е стрелец и половина. Познавам един, за когото разправят, че от двеста ярда може да улучи право в главата човек сред тълпа от хора.

— Тук, в Куба ли, дон Салваторе?

— Всъщност той излежава доживотна присъда на остров Пинос за ред убийства и палежи. Може би ще издействувам да ми го дадат за един ден.

— Искате да кажете, че ще го пуснат от дранголника да свърши тази работа?

— Ако познаваш, когото трябва, и ако платиш достатъчно, всичко е възможно. Този приятел е психопат, мръднал. Влече го към убийства, защото чувал камбани в главата си или нещо такова. Разправят, че никога не пропуска. Както разбрах, последния път го пуснали да пречука някакъв мексикански политик в Ногалес, който се заканвал да раздрънка нещо за някаква концесия за казино. Някакви приятели от Феникс потрошили сума ти пари по това казино. Те разбрали, че мексиканецът е луд по коне и родео, та отишли да го видят в Ногалес и организирали родео в негова чест. Проблемът бил как да го отделят от хората около него; и взели, та го натряскали здравата, качили го на коня и го извели на арената. Този психопат му пробил главата още с първия куршум от сто и петдесет ярда. При това конят рипал като щур. Какво ще кажеш, а?

— Малко ми е трудно да повярвам.

— Какво? Че е успял да убие мексиканеца върху подскачащия кон от сто и петдесет ярда?

— Не толкова това, а другото: че в една цивилизована страна е възможно да пуснат човек от затвора за такава работа.

— Кой ти говори за цивилизована страна? Броили са двайсет хиляди да го измъкнат, за да свърши тази работа. Мисля, че ще го наемем за по-малко. Във всеки случай няма защо да се тревожиш,

сметката плащам аз.

— Ако смятате, че това може да се уреди, въпросът почти е решен.

— Ще поговоря с моя приятел в правителството и ще ти кажа, щом науча нещо. Къде да те търся?

— Довечера се връщам в „Севиля“. А сега искам да видя момичето, може да ми каже нещо ново.

— Сигурно ще ти е интересно да узнаеш, че истинската му страст е фотографията — каза Линда. — Иска да ме снима… та затова отиваме на плажа.

— Какви снимки?

— Художествени, предполагам. — Тя направи гримаса.

Марк беше отскочил до „Линколн“ за десет минути и сега те седяха във вътрешния двор и пиеха сок от тропически плодове с привкус на ягоди и сметана, от който в устата оставаше неприятно усещане. Както всеки сицилианец, Марк ценеше високо достойното поведение, затова неволно се възхищаваше от умението на Линда да се приспособява към обстановката. Дори когато си почиваше, тя не губеше грациозността си. Трудно беше човек да си представи, че тази невъзмутима руса Прозерпина ще се изправи пред слабоумната публика и ще започне бавно да се разсъблича под музикален съпровод. Нищо чудно, че имаше всички изгледи Коболд да хлътне по нея.

— Интересно защо не е останал снощи? — каза той.

— Сигурно защото онези бяха с него.

— С тези телохранители ще закъса с любовта.

— Върви ли всичко според очакванията ти? — попита тя.

— Ще продължим да опитваме — каза той. — Как мина обедът?

— Хубаво. Отидохме в един рибарски ресторант край доковете. Там обядваха истински рибари, не само туристи.

— С телохранителите на съседната маса?

— Точно така. Този път бяха с кремави костюми от лъскава коприна.

— За какво разговаряхте?

— За разни работи. С него се прекарва добре, забавен е. Много мил е, човек веднага го харесва.

— Не забравяй, че работиш за мен — каза Марк.

— Нямам намерение да забравям. Това не ми излиза от ума.

— Все едно, че си агент по недвижими имоти или застрахователен агент. Личните отношения с клиента не влизат в

сметката.

— Разбирам това много добре. Може би трябва да добавя към казаното досега, че ти все още ми харесваш повече от него.

— Хубав комплимент — каза той. — Дано си искрена.

— Разбира се. Надявам се, че си помислил по това, за което те помолих — да останем тук ден-два, след като свърши тази история.

— Още нищо не съм решил, но ще помисля. Тези телохранители…

— Ти се отби при мен само по работа, нали? Продължавай.

— Сигурно са били в колата, когато е пристигнал да те вземе?

— През цялото време. Единият седеше до него отпред, другият до мен.

— Да знаеш случайно колата негова ли е?

— Не. Наема я от „Хърц“. „Кадилак“. С шофьор.

— Каза ли ти какво ще прави днес след обед?

— Спомена нещо за среща с някакъв политик. Ще мине да ме вземе към осем. Ще вечеряме в „Сан Суси“, а утре ни чакат плаж и снимки.

— Не знаеш ли къде е това?

— Не. Отиваме на излет, това е всичко, което ми каза, а ако вятърът утихне, ще се къпем.

— Сигурно ще ти се обадя сутринта — каза Марк.

Той позвъни на Спина от една телефонна кабина.

— Можем ли да разговаряме?

— Откъде се обаждаш?

— От една кабина близо до „Линколн“.

— Няма опасност да ни подслушват — каза Спина. — Но човек никога не знае. Внимавай какво приказваш, а преди да продължим, имам новина за теб. Човекът, от когото се интересуваме, може би ще бъде доставен.

— Отлично. Аз също имам новини. Нашият приятел утре отива на плаж с намерението да прави снимки.

— На голо ли?

— С такова впечатление съм.

— Полезно сведение. Значи плажът трябва да бъде уединен. Някъде около Санта Фе или Баракоа. Кажи-речи единствените места в радиус петдесет мили от града, където човек може да прекара необезпокояван от никого. Имаш ли карта?

— Мога да взема.

— Сигурно в едно от тези две места. Може би не е зле да отидеш там веднага и да огледаш района. Виж какво може да се направи, ако се окаже, че сме прави.

— Добре — съгласи се Марк.

— А щом се върнеш, бих искал да се срещнем.

Едно обаждане на Коболд реши всичко.

— Тъкмо излизам — каза той. — Иначе можех да ти покажа най-хубавите места на картата. Сега във водата е истинска напаст от жарещи медузи, така че ако искаш просто да поплуваш, по-добре иди на някой от клубните плажове. Можеш да се запишеш за член в самия хотел.

— Бих искал да се отърва от кресливата музика. Предпочитам плаж, където мога да се разсъблека на открито.

— Тогава ще подминеш клуба „Мирамар“. Кажи им да те карат на запад от града. На изток няма нито едно прилично място. Баракоа не е лошо, но зад рифа има акули и баракуди, така че не влизай навътре. Ще наемеш ли кола?

— Сигурно ще взема от „Хърц“.

— Не паркирай колата много далече. Ще ти свалят гумите за пет минути.

Марк продължи няколкостотин ядра по страничния път и паркира в сянката на раздърпана от вятъра палма, където следите от колелата на колите, които преди него бяха слизали към брега, бяха почти засипани. Той изключи двигателя и за минутка остана неподвижен; розови рачета заизлизаха от дупките си в пясъка наоколо. Горе по шосето минаваха камиони — по един на три-четири минути. Над „Мирамар“, влачейки зад себе си реклама на бирата „Кристал“, кръжеше ниско самолет, който после отлетя, а пясъкът и водата погълнаха бумтежа на моторите му. Недалеч стърчеше навес, стъкмен от потрошени мачти и плавей и покрит с палмови листа, а пред него имаше купчина големи раковини. Той беше виждал по брега и други такива навеси; издигаха ги вероятно скитници негри, които спяха, където им падне. Марк излезе от автомобила и отиде до водата; тя беше изхвърлила на брега върволица от лъскави медузи — купчинки желе, сякаш току-що изтърсени от купичките, а приливът беше застинал като глеч над полупотопения коралов риф. Прелитащият над водата кафяв пеликан изведнъж се гмурна за риба, изчезна за миг в матов гейзер от пяна, сетне отново се появи на повърхността двадесетина ярда по-далеч. Някъде между брега и хоризонта

бързоходен катер пореше водата по посока към „Миримар“. Марк махна с ръка, но не получи никакъв отговор от катера, от което заключи, че сигурно не го виждат.

След около час иззад скалите изникна ненадейно негър от купчина раковини, които беше извадил от плитчината. Недалеч от навеса той се зае да им извади месото. На всяко друго място той просто би използвал мачете да среже върха на раковината, но тук, близо до крайбрежните клубове, лакираните раковини се продаваха като сувенири. За да извади месото, негърът вдигаше всяка раковина високо над главата си, после я запращаше с всичка сила в мокрия пясък. След двадесет-тридесет хвърляния зашеметеното и умиращо мекотело накрая се пущаше от черупката. Ловецът на раковини, дангалаг с огромни ръце и крака, с порижавяла от слънцето и от солената вода коса, направи цяло представление от тази операция; подскачаше и танцуваше по пясъка, а когато хвърляше раковината, отмяташе глава и изкрещяваше някакво заклинание. Той като че ли не забелязваше Марк. Марк гледаше лудориите му с презрение — това беше някакъв получовек, същество от мрачните дълбини на един чужд нему свят, полуобезумял от немотия и самота.

Той изчака, докато слънцето се сблъска с пламтящия хоризонт на запад и отскочи лекичко, преди да потъне в него; после пое обратно към Хавана и кантората на Спина зад гробището.

— Така, вече разполагаме с този човек — каза Спина. — Всичко е уредено. Дават ни го при същите условия, както и с мексиканеца: двадесет хилядарки на ден, или петдесет за седмица. Пристига утре сутринта със самолет от Нуева Герона.

— Придружава ли го тъмничар?

— Такова нещо не е казано.

— Дон Салваторе, а откъде са сигурни, че той ще се върне в затвора?

— Моят приятел обясни, че той имал синче, което държали като заложник, докато се върне.

— Това е дивотия.

— Разбира се, че е дивотия. Повече от дивотия. Както и да е, сега той е на наше разположение. Въпросът е, ще можем ли да го използваме? Да ти е хрумнало нещо? Какво става с онзи плаж?

— Ако отидат някъде, това ще бъде преди Баракоа.

— Така си и мислех.

— Ако му трябва спокойствие, там е кажи-речи единственото

такова място.

— Пусто е, а? Провери ли?

— Само разни празноскитащи.

— Как е движението по пътя?

— От време на време минават камиони за фермите. Не много. Местността изглежда така, като че ли оттам е минал ураган.

— А полиция няма ли?

— Не видях такова нещо.

— Те и в града имат маса работа, та няма защо да си търсят белята в околностите.

— Там е много тихо. Само на двадесет мили от града, а все едно че си в друг свят.

— Чиста работа — каза Спина. — Знаеш ли какво? Толкова чиста, та чак не му се вярва на човек. — Той се усмихна някак тъжно, сякаш си спомни нещо лично преживяно. — Сполучливият удар не се нанася току-тъй. Да пречукаш някого чисто и безпрепятствено е най-трудното нещо на този свят. Все ще се случи нещо непредвидено.

— Може да премислят и изобщо да не отидат на плаж, дон Салваторе. А може и ураган да връхлети утре.

— Сигурно ще има ураган утре, ако ни е съдено да преживеем още едни през този сезон. Все пак трябва, струва ми се, да сме готови, в случай че няма да има ураган.

7

Боначеа Леон беше една от най-жалките отрепки, които Марк някога беше срещал. Към единадесет сутринта двамата пристигнаха в Марианао и оставиха колата в паркинга на един ресторант малко след кръстопътя с „Авенида дел Голфо“, откъдето минаваше всяка кола, движеща се на запад. Седнаха под един чадър с реклами на кока-кола на петдесетина крачки от пътя — синкава лента с наредени покрай нея на равно разстояние сенчести палми. Ресторантът беше един от многото в околностите на Хавана, който вечерно време обслужваше бели мъже с чернокожите им любовници; всеки можеше да паркира колата си край пътя в отделна бамбукова клетка и скрит от очите на останалите, да чака да бъде обслужен. По пладне Марк и Боначеа бяха единствените посетители. Палещите лъчи на слънцето бяха потопили в безмълвие цялата околност. Не минаваха почти никакви коли. Шофьорът, истински гангстер от Канзас, доставен от Спина заедно с колата, отпиваше газирано питие зад волана.

Приличаше на гангстер от филмите през тридесетте: не се делеше от меката си шапка и цедеше през зъби думите си. И тримата бяха снабдени с официални ordenes de mision[12], които ги избавяха от неприятности с полицията, а Боначеа имаше и специален открит лист, подписан от секретаря на министъра на вътрешните работа.

Боначеа ядеше сандвич с кюфте със съсредоточеността на човек, който слуша класическа музика. Той седеше прегърбен и дъвчеше замислено, а ризата му висеше като торба около хлътналия му гръден кош. Имаше восъчната кожа на туберкулозно болен, под която сякаш не течеше кръв. Изпод гладкото изпъкнало чело гледаха сънливи, бадемовидни очи, които заедно с гладката, не видяла бръснач кожа над горната устна и няколкото тънки косъмчета в краищата на устата подсказваха, че някъде в родословието се е намъкнал китайски имигрант. Не бяха говорили нищо за предстоящата задача, но Боначеа, който беше научил английски в затвора, се радваше на възможността да разисква кариерата си на художник.

— Обичате ли да рисувате, мистър? — попита той Марк.

— Обичам, разбира се — каза Марк с извърнато встрани лице.

— Какво рисувате, мистър? — любопитстваше Боначеа.

— Каквото ми падне. Задната веранда. Стените. По дяволите, всичко.

— Аз рисувам картини — обясни Боначеа и извади от джоба си

куп изрезки от вестници за самостоятелната изложба в Нуева Герона на картини, рисувани от него в затвора. Марк им хвърли поглед и ги върна. Изпита погнуса дори само от докосването до изрезките, пипани преди това от Боначеа. Поотмести стола си, за да не допира неговия, но почти веднага Боначеа, жаден за всякакво общуване, пак се доближи към него.

Спина беше успял да понаучи нещо за Боначеа. Бил е говедар в Алта Гарсия, провинция Камагуей, на шестнадесетгодишна възраст го завербували в един отряд, сформиран от някакъв кубински диктатор за борба с враговете му. Връщайки се веднъж с влака у дома след обичайната касапница, Боначеа стрелял по един селянин, който пътувал с волска кола по успоредния на железопътната линия път, и го убил, за което получил доживотна присъда. Той обяснил на психиатъра, че нямал никаква причина да убива селянина, но споменал, че тогава имал ерекция. От вниманието на някои лица, които били на процеса, не убягнала една характерна подробност: от влак, движещ се почти с четиридесет мили в час, Боначеа беше успял да улучи човека право в главата.

Марк изпи бирата си и тялото му мигом я превърна в пот. От напрежение стомашните му мускули се стегнаха, сякаш се готвеше да вдига тежко, и той почувствува, че не може да поеме достатъчно въздух в дробовете си. Както се взираше в синкавия блещукащ път, стеклата се от клепачите пот замъгли погледа му. Боначеа го дърпаше за ръкава. Сега искаше да му покаже семейни снимки: бърнеста мулатка, жена му, и къдрокосо светлооко момченце с моряшко костюмче. Това беше синът му, когото държаха като заложник. Боначеа се беше венчал в енорийската църква на Нуева Герона в присъствието на заместник-директора на затвора. „Живее си като в луксозен хотел — беше отбелязал Спина. — Жена му го навестява и той може да я чука, когото си поиска. Той е ценна вещ.“

Боначеа си поръча още един сандвич, повдигна горното парче да помирише месото и задъвка отново. После бръкна в устата си с тънкия си пожълтял от никотина показалец, извади от зъбите някакво хрущялче, разгледа го с интерес и го перна от пръста си. Принуден да гледа всичко това, Марк изпита такава погнуса, че тя избълъска на заден план напрежението от очакването. В старата Сицилия човек, принуден да се занимава с такава работа, поне би знаел как да се държи. От служителя на смъртта се изисква минимум достойнство, но този беше достоен само за презрение. Огромна хапка беше разкривила раболепната усмивка на Боначеа; сетне гърлото му се сви, той

преглътна, изпъшка и отново даде знак на келнера.

Марк се загледа встрани, където пейзажът излъчваше трептяща омара от всичките си пори. Жегата беше покрила със сиво наметало всички цветове, а жълтеникавата лагуна, която лежеше между ресторанта и морето, се беше раздвижила. Появи се рекламна кола, чиито високоговорители зареваха в напечената пустош възхвали за лекарството против болки „Мехорал“; от срещуположната посока покрай ресторанта пробръмча на „Веспа“ някакъв свещеник и расото му сякаш остави чернилка в пепеливия въздух. Когато и той отмина, наоколо не остана живо същество освен бялата чапла, кацнала върху една разкапана крава в блатото.

Гангстерът в колата натисна лекичко клаксона и Марк поглеждайки към Хавана, видя как от влажната далечина изплува наетият от „Хърц“ шоколадов кадилак. Той стана и се мушна зад бамбуковата преграда, през която можеше да вижда пътя, а човекът от Канзас се просна на предната седалка и се направи на заспал. Кадилакът на Коболд наближи, забави ход и сви рязко в паркинга, при което гумите му изсвистяха по чакъла. Един от телохранителите седеше отпред до шофьора, а Коболд беше отзад, между другия телохранител и облечената в бяло Линда. Първият телохранител влезе в ресторанта, сетне излезе с няколко мукавени кутии и синя пластмасова торбичка. Той сложи всичко в багажника и те продължиха пътя си в западна посока. Марк и Боначеа изчакаха кадилакът да изчезне от погледа им, после се качиха в колата и тръгнаха след него, но бавно, кажи-речи със скоростта на пешеходец. След пет мили видяха, че кадилакът е паркирал точно там, където предполагаше Марк. Свърнаха, от пътя в горичката от ниски палми. Боначеа взе от багажника пушката в кафявия брезентов калъф за въдици и като оставиха шофьора в колата, двамата с Марк се спуснаха на плажа й тръгнаха по пясъка.

Миналогодишният ураган беше изсипал пясъци с различни цветове и ги беше размесил. Сред локви от застояла морска вода стърчаха палми, окичени с раковини, а тук-там от пясъка се подаваха бамбукови стебла — като снопчета косми, щръкнали от брадавиците по иначе гладка буза. С калъфа за въдици Боначеа веднага се превърна в част от пейзажа: някакъв скитник по крайбрежието, тръгнал да търси удобен прибой за лов на костури. Марк му даде знак да не бърза и продължи напред сам; така щеше да му бъде по-лесно при неочаквана среща, ако изведнъж налетеше на тях зад някоя дюна („Мина ми през ум, че може да ви срещна някъде тук, Андрю. Не, няма да ви преча. Да

знаеш някое място, където мога да се изкъпя гол?“).

За щастие той забеляза Коболд и компанията му от върха на пясъчния насип откъм подветрената страна на палмовата горичка. Там долу цареше оживление. Под плажния чадър бяха наредени сгъваема масичка и няколко стола, а Линда и шофьорът разопаковаха кутиите с храна; Коболд и телохранителите бяха слезли досам водата и гледаха двете редици рибари, които теглеха въжетата на една плитководна мрежа и бавно я извличаха на брега.

Коболд се залови със снимките: групови снимки и снимки в едър план на рибарите, после изщрака цял филм по рибите, пляскащи в последната преграда на мрежата. Когато накрая изтеглиха улова на брега, той отново снима рибата, после рибарите с риби в ръцете. Последваха преговори между един от телохранителите и рибарите, след което Коболд си избра риба и подаде пари. Последва събиране на плавей и стъкване на огън, за да се изпече рибата. Под чадъра започнаха да отварят бутилки и да изпразват чаши. Рибарите, общителни хора, се присъединиха към компанията на Коболд и приеха да хапнат и да пийнат с тях. Никой не бързаше, Коболд току вдигаше фотоапарата за нови снимки. Линда позираше с рибарите, а Коболд приклякаше и снимаше ту от един, ту от друг ъгъл; тя се смееше срещу слънцето през мрежата от златисти коси, а зад нея тъмнееха телата и проблясваха зъбите на десетина усмихнати кубински синдбадовци.

Марк и Боначеа клечаха в парцаливата сянка на палмовата горичка, а комарите се кълбеха като дим над гниещата растителност и ги хапеха. Боначеа беше извадил отнякъде нов сандвич и дъвчеше, а около устата му се въртеше рояк нетърпеливи мухи. Долу на плажа Коболд се поотдалечи от останалите, приклекна и презареди апарата в собствената си сянка. Марк дочу драскането на метала по твърдия брезент при изваждането на пушката от калъфа, а секунди по-късно почувствува върху ръката си лекото, но противно докосване на пръстите на Боначеа.

— Ahora? — прошепна Боначеа. — Сега ли?

— Не. За бога, почакай, докато не ти кажа. Вдига ли много шум тази играчка?

— Малко.

Създалата се обстановка в най-добрия случай може да се оцени като задоволителна, помисли Марк. Нямаше никаква възможност операцията да мине гладко, в класически стил. Професионалистът у него се стремеше тя да остане неразрешима загадка, сензация за утрешните издания на вестниците, която — в тази страна с

всекидневно изобилие от убийства — ще бъде забравена до довечера. Ако имаше свидетели, никой не трябваше да остане жив, за да каже какво е видял. Но в случая това беше невъзможно. На плажа имаше твърде много хора: рибарите, които май нямаха никакво намерение да си тръгват, шофьорът и двамата телохранители, които миг след изстрела щяха да се втурнат като хрътки към мириса на барут. И най-важното, имаше жена, която Марк, не щеш ли, харесваше и която при всички случаи, съгласно непоклатимите традиции, трябваше да бъде пощадена.

Той наблюдаваше и изчакваше удобния момент. Обстановката наистина не беше от най-добрите, но по-добра възможност едва ли щеше да се представи. Долу на плажа, където сивотата на тропика по пладне беше погълнала всички цветове с изключение на червеното на плажния чадър и оранжевото на Линдините бикини, оживлението постепенно замираше. Някои от рибарите накрая събраха улова и тръгнаха в индианска нишка — хора без сянка — към своето невидимо село. Малцина останали, неуспели да се преборят със съня, се бяха изтръшкали в тясната като нож сянка на една измъкната на брега лодка. Разхладила глезените си във водата, Линда се върна и се обтегна по корем под чадъра, а Коболд приседна на пясъка до нея. Шофьорът и телохранителите се настаниха на столовете и единият от тях задряма, клюмнал глава на гърдите и провесил ръце до пясъка. След като Линда излезе от водата, морски птици долетяха от изцъкленото небе и накацаха там, където отливът беше оставил локвички по пясъка. Самолетът с рекламата за цигари мина още веднъж над далечния „Мирамар“, бръмчейки приспивно, а после потъна отново в плътната тишина на небето.

Будният телохранител стана и се затътри към перестия бамбук върху една изкорубена скала, която показваше докъде бият вълните по време на бурите през септември. Той се скри навътре в бамбука, разкопча панталона си и се изпика. Някакъв камък или раковина привлече вниманието му; той го вдигна, разгледа го и го захвърли. Помая се още няколко минути, като подритваше пясъка и си избираше камъни, сложи някои в джоба си, отказа се от други и се върна на мястото си.

Боначеа, подпрял се на колене и лакти, се местеше насам-натам, за да намери по-добра опора, и пясъкът тихо проскърцваше под него. Той издърпа затвора на пушката.

— Ahora — прошепна той отново.

— Не. Казах ти, чакай.

Последва безкрайно дълга пауза, през която сърцето на Марк натежа в гърдите му и започна да се надува като плондер; сетне Коболд изведнъж се надигна, изправи се на крака и протегна ръка на Линда да вдигне и нея. Един от телохранителите също стана от стола си и понечи да тръгне след тях, но Коболд му махна да се върне. Хванали се за ръце, те закрачиха към бамбука и бледите им градски тела изглеждаха тъмни на фона на ослепително белия пясък. Фигурата на Коболд закриваше отчасти Линда; окаченият на врата фотоапарат се люшкаше по гъсто окосмената му гръд. Спъван от пясъка, той сякаш газеше до колене във вода, разперил ръце да се хване за въздуха.

Навлязоха в бамбука с илюзията, че никой не ги вижда. Сега, помисли си Марк. Устата му се напълни със слюнка, която не беше в състояние да преглътне. Неподходящ момент и неподходяща обстановка. Заповед, изпълнена така, както не би трябвало — в нарушение на неписаните закони. Той вдигна ръка да даде знак на Боначеа. Линда свали бикините си. Коболд я прегърна за миг, сетне отстъпи и вдигна апарата към очите си.

Боначеа душеше въздуха като куче. Марк го погледна с крайчеца на окото и забеляза обезумелия израз на лицето му. Изведнъж усети острия котешки мирис на потта му.

— Ahora?

— Да, Ahora!

Изстрелът не беше нещо повече от хълцане, пръдня, презрително „пфу“, но през дулото просъска като змийски език отлитащият куршум. Трудно беше да се повярва, че след този звук — като от детско пушкало — ще последва нещо сериозно, но почти в същия миг приклекналата фигура с фотоапарата, вече омаломощена от жегата, сякаш се разпадна. От коленичилата и трепкаща като мираж фигура на Линда долетя пронизителен писък. Някаква птица, кацнала досам водата, подскочи във въздуха и се спусна на същото място. Изпод сянката на преобърнатата лодка се изтърколи рибар, който се обърна с лице към тях, засенчил очи. Един от телохранителите се разкрещя, взе да сочи с ръка и посегна към хълбока си.

Марк и Боначеа се обърнаха и криейки се зад дюната, забързаха надолу. Но не изминали и тридесетима крачки, видяха да се задава ловецът на раковини, когото Марк беше срещнал предишния ден. От палещото обедно слънце абаносовата му кожа беше посивяла като на прокажен. Той се шляеше по брега, понесъл няколко раковини и малък октопод, окачен на кука. Любопитството и надеждата да продаде октопода го накараха да свърне и да затича към тях. Когато позна

Марк, устата му се разтеглиха в глупава усмивка.

Боначеа се разкикоти и цял олигавен, вдигна пушката, а негърът спря и белозъбата му усмивка се изкриви от объркване. Той захвърли раковините и октопода и вдигна ръце да закрие лицето си, после, когато Боначеа натисна спусъка и пушката хлъцна, ги отпусна. Куршумът се заби точно под носа, където остави едва забележима дупчица, прониза мозъка и излезе откъм тила, изхвърляйки костици, мозък и кръв. Негърът заподскача бясно — един последен лудешки танц на нервни клетки и мускули, след който рухна на пясъка, Боначеа избърса с ръка лигите си и пъхна пушката в калъфа. Когато излязоха на пътя, шофьорът ги забеляза и докато те тичаха към него, той изплю угарката от пурата и включи двигателя.

Срещнаха първото градско такси в предградието „Алмандарес“, а щом видяха телефонна кабина, Марк нареди на шофьора да спре.

— Откарай този човек на летището — каза той. — Вътрешни линии.

После влезе в кабината и набра номера на Спина.

— Рекох си, че сигурно чакате да ви се обадя.

— Как мина? — попита Спина.

— Всичко е наред.

— Сигурен ли си, че всичко е както трябва?

— Повече или по-малко. Не можах да проверя, но изглеждаше добре от мястото, където се намирах. Ако този човек наистина е това, за което го представят…

— Мина ли, така да се каже, гладко? Нали разбираш какво искам да кажа?

— Може би не толкова гладко. Имаше известно усложнение.

— Какво става с тази особа?

— Заминава. Тази вечер има самолет.

— Обратно там, откъдето дойде, в уюта и уединението на личния си апартамент. Ама че страна, а? Ама че страна! Ами фльорцата?

— Ако всичко върви според очакванията, тя може да тръгне утре.

— Работата може да се проточи — каза Спина. — Може да решат да я поразпитат, макар и формално. Възможно е да се проточи. Ти с нея ли тръгваш?

— Мисля, че така ще е най-добре — каза Марк. — Просто да съм сигурен, че няма да й се случи нещо.

— Това е разумна мярка. Слушай, важното е да се пипа внимателно. Сам разбираш. Няма значение какво ще каже тя тук,

защото никой няма и да я слуша и всичко може да се уреди. По-важно е какво ще разправя впоследствие. За мен това няма значение, но аз мисля за теб. Един ден може да ти навлече големи неприятности. Може да се намериш натясно.

— Благодаря за предупреждението. Ще взема всички необходими мерки.

— Налага се. Трябва да проумее, че говори ли, ще си загуби езичето. Слушай, смяташ ли да се отбиеш при мен, преди да тръгнеш?

— Не знам. Ще ми се, но по-добре първо да видя как ще се развият нещата. Струва ми се, че в близките часове ще съм зает.

— Е, ако не се видим, приятно пътуване, и не забравяй да наминеш, когато дойдеш пак. Тук въртим голяма работа, тя тепърва ще се разраства, та смятам, че пак ще се върнеш.

— И аз мисля така.

— И поздрави от мен всички симпатяги у дома. Кажи им, че много ми се иска да дойда да се видим, но те знаят как е.

Той взе такси до „Севиля“. Никой не беше го търсил. Отиде в бара и за пръв път в живота си поръча двоен коняк. После се качи в стаята си, съблече се, пусна жалузите и си легна. Лежа цял час и недоумяваше защо се чувства така, мъчеше се да разсее непреодолимото безпокойство, досадната тревога, която изпитваше за пръв път и която всеки друг незабавно би определил като срам. През целия си живот Марк се беше задоволявал да спазва правилата, да държи себе си отговорен само пред моралните закони на своите събратя. Сега за пръв път той наруши духа на собствения си морален кодекс. Спомни си, че дори Спина беше останал потресен от предложението Коболд да бъде ликвидиран в присъствието на жена.

Когато телефонът иззвъня, първата му мисъл беше да не го вдига. Но накрая вдигна слушалката, знаейки, че го търси Линда.

— Аз съм в болницата Мирафлорес. Случи се нещо ужасно.

Последва пауза. Може би имаше неизправност по линията, или пък й беше трудно да говори.

— Не те чувам — каза той. — Говори. Какво има? Какво се е случило?

— Андрю е тежко ранен. Стреляха по него, струва ми се, че умира. Полицията е тук сега и не мога да разбера какво говорят. Той само лежи там, никой не се грижи за него, не се опитват дори да му помогнат.

— Не го ли прегледа лекар?

— Дойде, погледна го и отмина. Ужасно е. Оставят го да си умре.

— Идвам веднага — каза Марк.

Болницата Мирафлорес беше на другия край на града, в Буена Виста, близо до летището, и докато той се облече, повика такси и прекоси града, мина повече от половин час. Намери Линда в приемната на отделението за нещастни случаи. Някаква монахиня бъбреше молитви над покритото с чаршаф тяло в носилката, сложена върху количка. Вонеше на етер, усещаше се и лекият мирис на кръв. Сакат човек в мръсен болничен халат събираше с метла угарки и окървавени парчета памук. Линда се появи, съпровождана от една сестра, която побърза да ги остави сами.

— Той издъхна — каза тя. — Накараха ме да подпиша документ. — Марк беше удивен от безизразния й глас, който контрастираше странно с разстроения й вид. — Не ги интересуваше нищо друго, освен да подпиша необходимия формуляр. Не помогнаха с нищо. Погледнаха го и толкоз.

— Вероятно не са можели да направят нищо. Той в съзнание ли беше?

— Според мен не. Изобщо не се помръдна. Лежеше неподвижен до последните минути, а преди да умре, захриптя ужасно.

— Не е усетил нищо — каза Марк. — Сигурно е било някаква нервна реакция.

— Дано да е така — отвърна тя. — Имаше страшна рана. — Тя вдигна разплакалото си лице, станало неприветливо от скръбта. — Знаех, че ще умре.

Монахинята стана, пусна броеницата в джоба на полата си, взе огромната сламена торба, пълна с пакети сапун на прах, тоалетна хартия и бисквити, и си тръгна. Под чаршафа Коболд изглеждаше съвсем дребен, все едно, че там лежеше труп на дете.

— Полицаите бяха тук до преди няколко минути и казаха, че искат да ме видят пак — каза тя. — Взеха ми туристическата карта. Утре сутринта трябва да отида в някакво учреждение.

— Кажи ми какво стана — каза Марк.

— Бяхме на плажа и някой стреля по него.

— Кой?

— Не видях. Той ми говореше нещо и изведнъж се строполи. Остана да лежи на пясъка с раздробено лице. Чух изстрел и той падна, това беше всичко.

— Сами ли бяхте?

Тя го погледна с някакво неясно любопитство.

— Защо ми задаваш въпроси? Може и да съм луда, но нещо ми говори, че знаеш предварително всички отговори. Както и да е, отговорът е: не. Там бяха онези двамата, които не се отделяха от него, и шофьорът. Всички тръгнаха заедно с полицията.

— Трябва да пийнеш нещо, аз също — каза Марк. — Да излезем оттук и да отидем някъде да поговорим.

В пивницата на съседната пряка кубински работници играеха на домино, някакъв папагал крякаше по испански, а на тезгяха беше заспала котка. Той поръча два коняка.

— Може да са го застреляли революционерите — каза той.

Това предположение като че ли я раздразни. Лицето й се изопна и тя впери очи в неговите.

— Не подценявай интелигентността ми — каза тя.

— Казах „може“. Сума народ избиват сега в тази страда. В „Пост.“ днес имаше предупреждение от полицията да не се пътува извън града.

— Защо им е потрябвало на революционерите да стрелят по Андрю? — каза тя. — Ако са искали да убиват някого, щяха по-скоро да убият кубинците, които бяха с нас. Андрю нямаше нищо общо с тях.

— Може би тук бъркаш.

— Какво отношение имаш ти към тази история и какво е моето място в нея? Защо преди всичко ме доведе тук? Защо ми даде пари да следя Андрю?

— Казах ти вече.

— Но не успя да ме убедиш. Зная, че съм тъпа, но не чак дотам.

— Казах ти всичко, което можех да ти кажа. Не е в твой интерес да знаеш повече.

— Утре полицията пак ще ме разпитва. Някакъв полицейски капитан, който говори английски, ще ни задава сума въпроси. Ще ме пита защо съм дошла тук.

— Отговорът е, че си дошла на почивка.

— С тебе?

— Разбира се. Защо не? Ако те питат.

— Да кажа ли че ти и Андрю се познавахте?

— Ако те питат.

— А да им кажа ли, че ходихме заедно в онова кабаре?

— Кажи им всичко. Няма смисъл да криеш каквото и да било.

— Включително и нашата сделка?

— Не, за това няма да споменаваш.

— Знаех, че няма да искаш това да се разчуе — каза тя.

— От самото начало ти дадох да разбереш, че ти са плаща за твоята съобразителност — рече Марк.

— Да, но сега искам да зная истината.

— Много добре, ето: истината е, че Андрю взе да се бърка в голямата политика Започна да има вземане-даване с противната страна и плати за това скъпо. Това беше неизбежно.

— А ти какво общо имаш с тази история?

— Двамата работехме в една фирма. Той боравеше с парите на нашата фирма. Трябваше да знаем къде отиват тези пари и с кого поддържаше той връзки.

— И ти разбра ли? — попита тя.

— Нямах достатъчно време.

— Искам да ти кажа нещо — рече тя. — Андрю ми харесваше. Беше много мил човек. Сега е мъртъв, и струва ми се, никога през живота си не съм изпитвала по-голяма мъка. Ако бях от цивривите, очите ми щяха да изтекат.

— Той беше симпатяга — каза Марк, — но обичаше да рискува. И рискуваше безразсъдно. — Той я прегърна през рамото и я погали по бузата. Влезе весникарче с първото вечерно издание на „Ел Сол.“ и Марк купи един брой и хвърли поглед на заглавията да види колко души е покосила смъртта този ден.

— Скоро ли ще напуснем този ужасен град? — попита Линда. — Можем ли да тръгнем утре?

— Надявам се — каза той. — Ако полицията те пусне, ще вземем следобедния самолет.

Спина знаеше от опит, че главният проблем, когато искаш да подкупиш латиноамерикански политик е да намериш посредник, чрез когото да предадеш парите. В Хавана това ставаше лесно и беше известно: отиваш направо в данъчното, плащаш в аванс предполагаемия годишен доход и още там искаш да ти уредят среща със секретаря на онзи министър, когото искаш да подкупиш. Тъй като данък в аванс; плащаха само онези, които си бяха наумили да подкупят някого, не ставаха никакви недоразумения. В общината Спина проследи с възхищение как дребният чиновник с посивяла коса сложи плика с петдесетте стодоларови банкноти, които той му даде, в детска касичка, после влезе в една вътрешна стая, откъдето скоро долетя слаб звън, означаващ вдигането на слушалката от вилката.

От общината Спина отиде с такси до Министерството на вътрешните работи, където го чакаше секретарят на министъра —

латиноамериканец, който съскаше, когато говорете английски, въпреки че три години бе следвал право в САЩ. Секретарят носеше типичната кубинска риза — безупречно изгладена, с прекалено много басти и копчета, и огромен венчален пръстен на пълничката си ръка; когато се усмихваше, в краищата на устата му проблясваше злато.

— Интересите ни очевидно съвпадат — каза той. — Ние съвсем не бихме искали да се създаде впечатлението, че животът и имуществото на чужденците в нашата страна не се охраняват както трябва.

Спина изпита страшно презрение към този човек. Веднъж заплатил за сътрудничеството, той не виждаше защо да не диктува условията си.

— В печата трябва да излезе подробен репортаж за случилото се — каза той. — По-късно тази тема може да бъде изоставена и забравена. Но искам да видя черновата на репортажа.

Ароматът на кафе надделя над благоуханието на женски кремове, когато келнер от отсрещното кафене влезе при тях с две чашки кафе на табличка. Спина отказа захар, а секретарят вдигна чашката към устата си и ноздрите му затрептяха като на заек, когато гризе прясна маруля.

— Тези младежи вече разбират, че силите им са на изчерпване — каза секретарят, — и точно затова предприемат такива отчаяни и глупави акции. В случая имаме пълни самопризнания, повдигнати са обвинения и срещу много други лица.

— Наистина действате бързо — усмихна се иронично Спина. — Намерено ли е оръжието, с което е извършено убийството?

— Още не, струва ми се.

— Вижте там да го намерят — рече Спина. — До утре, ако е възможно. Погрижете се във вестниците да излезе заключението на експерт по балистика.

— На първа страница ли?

— Не, не, някъде на последната. Кратко съобщение. Тази история не бива да се раздухва.

— Разбира се — съгласи се секретарят. — Разбира се. Оставете това на мен. Смятам, че зная какво точно е необходимо.

Той говореше със спокойния и убедителен тон на шивач, конто обсъжда с клиента кройката на сакото. Секретарят беше човек с железни нерви. Кубинците, които се възмущаваха от злоупотребите на своите управници, говореха, че само за една година той е сложил в джоба си 50 000 долара от обществените фондове, а неговият началник, министърът — четвърт милион.

— Смятате ли, че вашият посланик ще остане доволен? — попита той.

— Защо не? Сигурно ще му направи впечатление бързината, с която бяха извършени арестите.

Секретарят стана да си стиснат ръцете.

— Мистер Спина, повярвайте ми, много съм ви признателен. Много сте любезен. — В гласа му лесно се промъкна подходящият глух тон: — Щях да забравя. Какво ще наредите за тленните останки? Искате ли да бъде погребан в Куба? Предполагам, че в такъв случай вашето посолство ще се свърже с нас да ни даде указания.

— Погребение, в Куба ли? — ахна Спина. — Какво говорите! Той беше влиятелен човек. Той заслужава най-богатото погребение, което може да му организира роднят му град. Ще наемем самолет да го откара в родината. Зад ковчега му ще вървят две хиляди негови съграждани, господин секретар.

Брадли си беше уредил среща с Алистър Фергюсън в едно кафене на открито в Централния парк. Още едно сияйно утро заливаше със слънце градските паркове и кубинците бързаха по своите работи, които като че ли не ги водеха наникъде в този град с цвят на слонова кост и канела.

— Как я караш? Свикваш ли вече? — попита Брадли. Фергюсън вдигна чашата си с пенлив ананасов сок, помириса я и я остави отново на масата.

— Предполагам, че ще свикна — отговори той неуверено. — Много неща тук ме изненадват.

— Точно така се чувствуваше някога и в Палермо — каза Брадли. — Сигурно вече си забравил. А накрая трябваше просто насила да те изхвърлим оттам. Не се тревожи, винаги можеш да разчиташ на мен. Ще наминавам оттук поне веднъж месечно.

Фергюсън направи печална физиономия и Брадли го потупа по рамото. Той се надяваше, че Фергюсън ще се справи със задачата, която му бяха възложили за Куба.

В Сицилия така и не му се удаде възможност да покаже на какво е способен, да изяви онази многообещаваща твърдост и решителност, с която беше спечелил благосклонността на началниците си още в школата. Ако някъде човек можеше да покаже колко струва, тук беше мястото.

— Съжалявам, че трябваше да дойде краят на безметежното ти съществуване — каза той. — Вярвам, че тук ще ти хареса. Градът е покварен, но е и забавен, предлага най-разнообразни развлечения за

всякакви вкусове. — Той замълча и заби във Фергюсън знаменития сицилиански поглед в собствения си леко смекчен вариант. — Тук сега е и арена на международна борба — добави той.

— Да не повярва човек — учуди се Фергюсън. Беше спрял поглед на няколко мършави негри, които, осветени до кръста от слънчевите лъчи, леещи се между царевично-жълтите сгради, търсеха под столовете угарки от пури. Няколко души спяха наблизо върху красивите градински пейки. Някой беше пъхнал карамфил в телефонната слушалка до касата на кафенето.

— Това е Берлин на шестдесетте години — каза Брадли. — Интересите на западния свят тук са поставени на карта, както беше в Берлин, а нашите национални интереси — далеч повече. Куба не е на четири хиляди мили от нас, тя е в нашия заден двор.

Фергюсън вдигна очи към него в недоумение. Докато говореше, Брадли беше унищожил цяла чиния огромни скариди, чистейки ги с невероятна бързина и ловкост. Сега той държеше с два пръста тлъстото розово месо на раковидното и го клатеше почти заканително под носа на Фергюсън.

— Сега обстановката тук е пълна с опасности за всичко, което ни е скъпо, макар че още не познавам човек, който да разбира колко реална е тази опасност. Вчера ми показаха оперативната сводка на собствената ни информационна служба, в която всъщност се твърди, че червените изнемогвали. А истината е, че ние губим тази война. Казвам „ние“, защото тя е толкова наша война, колкото и на кубинците.

Той пъхна скаридата в устата си и задъвка бързо, почти гневно. Изведнъж погледът му взе да блуждае. Той извади от горния джоб на сакото си малък микрофон и промърмори нещо неразбрано в него. Предишния ден, когато разговорът им беше прекъснат по същия начин, Брадли беше обяснил: „Записвам мислите си на тази машинка, която винаги нося със себе си. Работя върху една книга от много години. Опитвам се — повтарям, опитвам се не толкова да събера мъдростта на вековете в една единствена книга, колкото да изложа тази мъдрост на съвременен език за доброто на човечеството.“ По-късно той показа на Фергюсън един куфар с хиляди чисто напечатани на машина страници. „Тук е рецептата, Алистър. Помни ми думата, тук е отговорът на всичко. Догодина, с божия помощ, книгата ще бъде публикувана и светът вече няма да бъде същият.“

Фергюсън си припомни мълвите от миналото. Говореше се, че Брадли е мегаломан, който има собствени рецепти за болките на

човечеството. Но някой, който беше извършил непростимия грях да изтъкне това през главата на Брадли пред някакво началство, беше смъмрен рязко, а по-късно и понижен. Какво от това, ако човек показва, че има вяра в себе си? Всеки има правото да стори това. За него ще съдят по делата му и по нищо друго. Брадли беше отдаден на службата си. Винаги беше проявявал въображение плюс похвална инициативност и никога не оставяше каквито и да е съображения да го отвличат от целта му. Затова оставаше извън обсега на клеветниците, особено на онези с нисък ранг в организацията, с ранга на Фергюсън. Докато Фергюсън вегетираше спокойно в Сицилия, почти го бяха забравили, но щом поиска разрешение да се ожени за някаква местна девойка, молбата му беше отхвърлена незабавно. Оттогава не го напускаше мисълта, че в службата просто го търпят и че една само погрешна крачка ще сложи край на кариерата му.

— Главната цел на нашата среща — продължаваше Брадли — е да те запозная с подробностите около едно произшествие, чието значение е по-голямо, отколкото изглежда на пръв поглед. Преди два дена един човек на име Коболд беше убит на един плаж недалеч оттук. Сигурно си прочел за това.

— Имам изрезки от вестниците.

— Да кажеш нещо по въпроса?

— „Диарио де ла Марина“ твърди, че той вероятно е пречукан от червените, което, естествено, ме наведе на мисълта, че правителството е решило да го премахне по някакви свои съображения.

— Бъркаш. Това убийство е гангстерска работа и аз ще ти обясня за какво става дума.

Брадли се намести в стола си, очисти нова скарида и пусна главата, щипците и черупката в устата на зиналото до него куче. Две великолепни мулатки минаха покрай тях, погълнати изцяло от собствените си кискания. Фергюсън ги проследи с поглед и въздъхна мислено.

— Спина е тук — каза Брадли.

— Чух това.

— Върти търговийка с наркотици за сто милиона долара. Зае се и да постави местната проституция на рационална основа. Коболд оглавяваше група, която се занимава с хотелите и игралните домове.

Брадли се усмихна предпазливо, подготвяйки се за следващата фраза. Напоследък преуморените му лицеви мускули започнаха да губят еластичността си, така че устните му закриха зъбите с известно

закъснение.

— Бедата е там — продължи той, — че тези хора се ръководят от свое собствено разбиране за вярност. Спина беше заинтересуван да премахне Коболд във всички случаи, но някога той е бил съдружник с шефа на Коболд, Винсент Стивънс. Те още са приятелчета, затова, преди да ликвидират Коболд, Стивънс е трябвало да бъде убеден, че Коболд е предател. Възникнал проблем, докато някому не хрумнало да втълпи на Спина, че Коболд се мъчи да го предаде на бюрото за борба с наркоманията. Налагаше се една наистина голяма операция, за да бъде заловен един от леките самолети, които той използва за прехвърляне на наркотиците във Флорида, което между другото означаваше да се наблюдават стотина малки летища из целия щат. Щом успяхме да пипнем самолета, на Спина е било съобщено, че Коболд е уведомил агентите от бюрото за всички подробности около каналите, по които се прехвърля наркотикът. След два-три дена в Хавана пристигна един от първокласните екзекутори. Познай кой?

— Допускаш, че познавам някой от екзекуторите?

— Поне *един*.

— Да не би да е Ричоне?

— Сега Ричардс. Марк Ричардс. Нашият стар приятел от Палермо и никой друг.

— Ричоне, а? Значи в края на краищата той май влезе в работа, както смяташе ти.

— Сигурен бях. Но това все още е дреболия. Някой ден Ричардс ще извърши нещо наистина голямо. Ще влезе в историята. Вярвай ми, Алистър, чувствам това ей тук. — Брадли потупа почтително благоутробието си. — Мисля, че тази операция не е нещо повече от пробен курс. Очакват ни по-големи работи — нещо, което наистина ще е от значение за мира и стабилността в нашия свят.

— Значи Ричоне е убил Коболд?

— Не бих допуснал нито за миг такова нещо. Той не е по тази част. Но подозирам, че той е организаторът. Достатъчно е да ти кажа, че Коболд умря при тайнствени обстоятелства от огнестрелна рана два дена след пристигането на Ричардс в Куба. Вероятно Ричардс се е срещнал със Спина и заедно са скроили тази работа.

Фергюсън си даде сметка, че вече нищо не може да го изненада. Откакто дойде в Куба, животът за него започна да губи едно от измеренията си. Човек не може много дълго да се удивлява на невероятното. Само за няколко дни главата му се напълни с какви ли не кървави басни, които той вече приемаше така, както детето приема

някоя жестока приказка, без да се трогне от нея. След двуседмичен престой в този град убийството загуби за него всякакъв драматизъм.

— Сега остава да се види — продължи Брадли — дали с кончината на Коболд военната обстановка ще се подобри.

— Може би е твърде късно.

— Не непременно, защото тук продължават да се стичат милиони от доларите на Стивънс и други, които следват примера му. Те са влиятелни и съобразителни хора и понеже са вложили сума пари в тази страна, няма да седнат да си вървят палците и да гледат как тя отива по дяволите. Трябва да разбереш, че Спина с всичко, което той олицетворява, ми е толкова неприятен, колкото — не се съмнявам — и на теб, но точно сега той за нас струва колкото ескадрила бомбардировачи.

— Кубинците ще му разрешат ли да остане? Имам предвид, когато ликвидират този бунт.

— Как смяташ? В митницата и в Министерството на вътрешните работи няма нито едно началство, което да не участвува в бизнеса с наркотиците. Не след дълго Спина ще стане още по-могъщ. Винсент Стивънс не е здрав човек и когато той се оттегли или умре, Спина или ще поеме неговите работи тук, или ще сключи някакво споразумение за съдружие с некадърния му син. И в двата случая резултатът ще бъде един и същ, защото този хлапак ще прави онова, което му нареди Спина. Което означава, че след президента нашият приятел ще бъде най-голямата фигура в страната.

— ФБР не се ли занимава с него?

— Едва ли могат да му направят нещо. Той е, кажи-речи, неуязвим. Казаха ми, че за няколко часа във Флорида може да се построи достатъчно добра писта за кацане на „Бийчкрофт“ или „Сесна“. Тези самолети могат да излитат оттук с товар наркотици и да минават под обсега на радара, когато си поискат. Такава ситуация не е по силите на нашите органи, които следят за спазването на законите. Постави се на тяхно място. Дори ако удвоят или утроят силите си във Флорида, те ще оголят с това други опасни места по границата и тогава наркотиците ще започнат да идват от Мексико или Канада. В крайна сметка нещата няма да се променят съществено.

— Сигурно е така — съгласи се Фергюсън. — Значи кубинците трябва да свикнат със Спина и толкоз.

— Като че ли — каза Брадли. — Освен ако не успеят да потушат бунта… В такъв случай — завеса за всички ни, включително и за Спина.

— Авиацията е действала вчера около Ескамбрей обстрелвали са разпределителните гари и са бомбардирали мостове. Впрочем, колко е оттук до Ескамбрей? — попита Фергюсън.

— Съвсем близо. Трябва само да спечелят едно голямо сражение и целият фронт ще рухне. Това, което няма да прочетеш във вестника, е, че армията се е разбягала. Сега между нас и тях има само петдесет стари танкове „Шерман“. Ако се промъкнат покрай тях, ще бъдат тук след два часа, при което Куба, каквато я знаем, ще престане да съществува, а САЩ ще имат в тила си враждебна държава. — По лицето на Брадли изведнъж се разля умора. Под очите му се очертаха торбички, а краищата на устните му се скриха в две тъжни гънки. — От Коболд имаше за какво да се търси отговорност — каза той.

9

Както и преди, двамата пътуваха в самолета на отделни места, за всеки случай. На гишето на „Американ еърлайнс“ в Айдълуайлд[13] Марк купи билет за Индианаполис и го даде на Линда. Беше четири часът след обед, период на затишие, и нямаше много пътници. Марк съжаляваше, че се разделят. Наблизо имаше бар, чийто сумрак предлагаше укритие от студения блясък на летището; той влезе, увери се, че вътре няма почти никой, и й махна с ръка да го последва. Поседяха заедно на чашка, после той я целуна и се обърна да си тръгне; точно тогава се случи нещо, което става веднъж на десет хиляди пъти — една от онези случайности, която го беше тормозила и в миналото. В бара влязоха мъж и жена. Мъжът му беше непознат, но Марк беше виждал някъде жената. Погледите им се срещнаха за миг, после и двамата извърнаха глава и Марк се запъти да хване своя самолет.

Към седем си беше у дома. Взе Тереза в обятията си.

— Мислех, че никога няма да се върнеш. Защо не се обаждаше по телефона?

— Опитвах всяка вечер, безнадеждна история. Телефоните им са ужасни.

— Много се тревожех за теб — каза тя. — Чу ли за Андрю Коболд? Горкият.

— Да — отговори той. — Ужасно. Бях там, когато се случи това. Предишния ден се бяхме видели за малко.

— Жена му е просто съсипана. Говори се, че компанията ще му устрои истинско италианско погребение. Тя не иска и да чуе за такова нещо.

— Не я виня — каза Марк. — Отдавна мина времето на такива погребения. Той си отиде, горкият, защо да се прахосват на вятъра толкова пари? По-добре да ги дадат за благотворителни цели. Къде са децата? — попита той.

— Легнаха си — каза тя. — Обещах да ги водя на цирк утре, затова си легнаха рано. Хайде и ние да си легнем рано.

— Горя от нетърпение — рече той.

Започнаха да се любят на кушетката, после продължиха на пода. Тя знаеше, че селяшката вулгарност — характерна черта на скитащите проститутки от неговото юношество — винаги го възбуждаше, и се постара да им подражава колкото е възможно по-добре.

На закуска сутринта той усети, че атмосферата е някак по-студена. Вместо сицилианското момиче от вечерта пред него стоеше решителна и самоуверена млада американка с идеи.

— Не исках да те тревожа снощи — каза Тереза, — но се носят някои странни слухове.

— Какви слухове?

— За Андрю Коболд. Направил е завещание в деня преди заминаването си.

— Няма нищо странно в това.

— Имало нещо в едно писмо, което писал до жена си. Тя го получила в деня, когато научила за смъртта му. Четейки между редовете, твърди тя, станало й ясно, че той е знаел, че животът му е в опасност.

— Човек няма да сбърка, ако каже, че точно сега животът на всички в Куба е в опасност. Загива маса народ.

— Ти не остана ли с впечатление, че него нещо го тревожи?

— Служебно, може би. Но нищо повече.

— В един вестник пишат едно, в друг съвсем друго. Защо не изяснят нещата? Ненавиждам загадките. Във всеки случай, писмото е у прокурора.

— Съмнявам се дали ще открият какво всъщност е станало — рече Марк. — Пък и дали си струва да се търси истината? Куба е странно място, техните представи за ред и законност са много различни от нашите. Добре че не те послушах да взема теб и децата със себе си.

— Започвам да мисля, че постъпи правилно.

Последва кратко мълчание. Марк гледаше през прозореца, който винаги му се струваше твърде голям. След есенните дъждове поляните зеленееха ярко — сякаш зеленото бе получено по химически начин. Сега чинарите закриваха отчасти дома им от пътя и предлагаха някакво уединение, но след месец листата щяха да опадат и всичко щеше да бъде открито като на длан. Би било добре да огради къщата с висока стена. Преживяното в Куба го изтощи, той се чувствуваше беззащитен и изложен на опасност. Припомни си със завист, че домът на англичанина е неговата крепост, спомни си с тъга каменната утроба на Кампамаро, който беше изграден така, че калканите на къщите образуваха една непрекъсната висока ограда, надупчена само тук-таме от прозорчета в горната част, през които не би могъл да се промъкне неканен гост. В Солсбъри той се чувствуваше беззащитен.

— Имам новина за теб — каза Тереза. Стреснат от тези думи, той

се върна в не особено приятното настояще.

— Каква?

— Канят ме да вляза в току-що създадения комитет за защита на гражданите.

— Какво е това? Дано не е нещо политическо.

— Филиал на дружеството „Кристофоро Коломбо“ — обясни тя. — Състои се от лица от италиански произход, живеещи в града.

— От какво ще се защищавате?

— От мошеничества и всякакви форми на корупция. Трябва да докажем, че италианското малцинство не е по-лошо от другите граждани.

— А необходимо ли е това?

— Да. Наехме една фирма да ни направи някои справки и вече установихме, че италианците, които са десетина процента от населението, притежават повече от половината предприятия в града.

— Спечелили са ги с труд — каза той. — Промяната на темата му напомни за дон Винченте. Той погледна часовника си: след по-малко от час трябваше да бъде при него за доклад.

— Не всички — каза тя. — Някои просто са изхвърлили старите собственици и са се намъкнали на тяхно място.

— В далечното минало може би има такива случаи — съгласи се той, — но времената се измениха.

— Обявяваме война на всички тези кабарета и игрални домове на „Дуайт стрийт“. Искаме подкрепата на Маккларън от „Икзаминър“. Той започва кампания във вестника редом с нашата дейност.

— Трябва да потърсите някой друг — рече Марк. — Маккларън е смахнат. От него няма да имате полза. Недей да мислиш, че не ви симпатизирам, но Маккларън не е подходящ човек.

— Той е искрен, каквото и да говорят за него — каза Тереза. — Комитетът се срещна с него и от идния понеделник той започва поредица от статии с очерк за Винсент Стивънс, така наречения благодетел на нашия град.

Тревогата на Марк се засилваше. Необходим му беше дълъг период на спокойствие зад дебели стени, без телефони, само с някогашни приятели наоколо.

— Мисля, че правите грешка — отбеляза той.

— Защо?

— Защото това писание положително ще бъде нападка срещу него, а дон Винченте, представи си, подписва чека със заплатата ми.

— Значи ли това, че той не може да върши нищо лошо?

— Той се погрижи за нас, когато пристигнахме тук и нямахме никакви приятели. Аз нямах никаква квалификация. Без дон Винченте не бих могъл да намеря работа и като келнер. Какво очакваш да кажа? Как ще пратим Мартин в университета „Нотрдам“, ако съм таксиметров шофьор?

В раздразнението си, което граничеше с гняв, Тереза беше неузнаваема в сравнение с предишната нощ и в този миг на напрежение той прозря каква ще бъде тя в близките години. На лицето й вече личеше онази мъжка енергичност, която тя прихвана като заразна болест от будните и целенасочени жени, с които дружеше. Наблюдавайки я, докато тя се събличаше тази сутрин, огряна от късите лъчи на есенното слънце, той с изненада констатира, че гърдите и бедрата й губят своята заобленост.

— Отричаш ли, че е забогатял от контрабанда на спиртни питиета? — попита тя.

— Не, разбира се — каза Марк. — Той е бил тогава хлапак без бъдеще, който също е искал да живее и който е трябвало да се бори както може. Но с онези дни вече е свършено. Дано твоят приятел Маккларън има поне добрината да спомене, че дон Винченте пожертва четвърт милион долара за новото крило на болницата.

— Нима не разбираш? — възкликна тя. — Всичко това е част от фасадата. Той откраднва десет милиона, после връща четвърт милион да запуши устата на хората. Този град е покварен от горе до долу и всичко това е негова работа.

— Този град е открит за всички, защото такава е волята на неговите жители. Предишният кмет се опитал да поразтреби и те го махнали. Ако не ти харесва онова, което става тук, не вини дон Винченте, а онези, които са избрали Грубшек, сегашния кмет. Гражданите на този град са избрали Грубшек с такова мнозинство, каквото не е получавал никой досега.

— Грубшек и началникът на полицията, как му беше името, са в джоба на Стивънс.

— Те са в джоба на кого ли не.

— Миналата есен, когато този отвратителен син на Стивънс прегазил някакъв човек, баща му уредил с полицията да го пуснат. Как се нарича това?

— Та кой нормален баща няма да направи всичко възможно за сина си?

— За мен това не е нормален баща — възрази Тереза. — Във

всеки случай „Икзаминър“ ще настоява за преразглеждане на делото и при цялата тази гласност бас държа, че то ще бъде преразгледано.

Марк я погледна изумен. В това състояние тя беше готова да се бие с него. Тя стоеше в лагера на противника. Сбъркахме, че дойдохме тук, помисли си той. Трябваше да търпим. Може би трябваше да се преселим в Рим и да се надяваме на по-добри дни.

— Направи ми една услуга — каза той. — Зарежи тази работа.

— Ти нещо не си добре.

— Може би.

— Какво ти е?

Нямаше как да й обясни на английски — не можеше да направи това дори на италиански — обзелото го чувство на обреченост, предчувствията, които инстинктът му нашепваше.

— Sono seccato. Пресъхнах. — Този израз би могъл да означава всичко, зависи как ще го използва събеседникът. Тъй като не можеше да разбере собственото си безпокойство, нямаше начин да обясни на Тереза какво чувствува. Реши да смени темата. — Получих писмо от Паоло. Има си неприятности. Някой се е погрижил новият път за Палермо да заобикаля селото и го натискат да продаде гаража. Астмата му се е засилила много. Май че ще загуби агенцията си.

В такива моменти Марк винаги обичаше да мисли и да говори за живота в родината, в който за него вече нямаше място.

— Открили мед в парцела на братовчед ми Роси. Жалко, че не съм там да го поздравя… В Калтанисета пак са на власт християндемократите. Кандидатът е наш роднина по майчина линия. Зет на моя втора братовчедка… Направили са филм за Месина.

— За бандита ли?

— Да, за бандита. Голям смях паднал… В Сан Стефано се строи хотел за туристи. В такова бунище, представяш ли си?

— Пише ли Паоло нещо за сестра ти? — попита Тереза.

— Мъжът й заминал на работа в Германия. Тя е сама с три малки деца.

— Не е трябвало да заминава.

— А какво да прави? При затворена фабрика и половината град в списъка на чакащите помощ безработни? Ех, защо не съм там. В такива времена Паоло се нуждае от мен, макар че не го признава. Хората там са прекалено търпеливи. Не искат да ме тревожат с неприятностите си. В момента имам чувството, че всичко се разпада.

— Поне все още ти пишат — отбеляза Тереза. — Аз май не

получавам вече никакви писма. От мама нямам вест цели шест месеца. Скарала се е с бакалина, който й пишеше писмата. Може да е болна, а аз нищо не зная.

— Трябва да се върнем — каза той и усети как гърлото му се стегна при тези думи.

— Искаш да кажеш у дома? В Сицилия?

Дали по лицето й не се изписа тревога?

— Точно така. Оставихме там хора, които не могат да свържат двата края. Те се нуждаят от нас, а и ние от тях. Тук сме оставени сами на себе си. — Той търсеше отчаяно разумни доводи в подкрепа на носталгията и на неясните си, необясними опасения. — Хлапаците в този град са много лоши. Скоро ще трябва да изпратим Мартин в интернат, макар че и двамата не искаме това. Ако остане тук, ще го тормозят, защото е католик.

— Решаваш ти — рече Тереза. — Но ако заминаваме, не можем да чакаме повече, трябва да тръгнем веднага.

— Мнозина се връщат — каза той. — Поне половината. Постоят тук четири-пет години, посъберат малко пари и се връщат.

— Говориш за ергените, а не за семействата. Не можеш да изтръгнеш току-тъй едно семейство. Още една година и ние ще сме пуснали прекалено много корени.

Тя иска да остане, помисли си той. Тя вече е американка.

Дори на утринна светлина къщата на дон Винченте в гората изглеждаше мрачна и зловеща. Станала жертва на патологично скъперничество и на религиозна лудост, жена му дона Карлота вече не държеше постоянна прислуга. Завесите бяха свалени за пране и така и стояха незакачени, през стъклата не се виждаше от мръсотия, а октомврийските ветрове бяха посипали алеята с клонки. Един от свещениците, които дона Карлота винаги държеше около себе си, мълчаливо отвори на Марк, сетне се затътри някъде навътре в дома. Дон Винченте го очакваше в претрупаната с викторианска мебел стая, още по-разхвърляна при дневна светлина. Той пададе глава — сякаш го бяха изненадали — от един бял пуловер с висока яка; излишен подарък от жена му, който не само не отговаряше на възрастта му, а го състаряваше още повече. Той се защура като бръмбар и вдигна прах във въздуха, докато местеше мебелите да освободи място, където да седнат по-удобно.

Когато Марк му показа изрезката от хаванския „Пост“, дон Винченте я прегледа внимателно, като клатеше глава, от което

изкуствените му челюсти потракваха леко.

— Четох за това в тукашния вестник — каза той. — Напечатаха доста приличен некролог. Да й е драго на вдовицата да го чете, някак си хем възвишен, хем сдържан. Този път не се разглаголстваха както обикновено. Значи пипнали са юнаците, които извършиха тая работа, а?

— Ченгетата в Хавана действат бързо — обясни Марк. — Ще ги съди военен съд. Обвиняват ги в заговор и убийство.

— Чух по радиото тази сутрин, че намерили оръжието, с което е извършено убийството, под пода на къщата на един от тези юнаци. Това не е твоя работа, нали?

Марк поклати глава.

— Трябва да е на Салваторе — заключи дон Винченте. — Познавам почерка. — Сви пръсти в знак на задоволство, сетне промени тона, което означаваше, че с този въпрос е приключено. Марк не беше очаквал благодарности. Почтените мъже не си разменяха благодарности. Както и арабите, сицилианците от старата школа благодаряха на бога, но никога на човека.

— Чу ли за неприятностите ми с Маккларън? — попита дон Винченте и трепна, сякаш току-що го беше ухапала бълха.

— Тереза ми каза — отговори Марк.

— Иска да пише за мен във вестника си. Не възразявам, нека пише, каквото си иска.

— Тереза каза, че той се канел да иска преразглеждане на онази история с катастрофата на Виктор миналата година — обясни Марк, знаейки кое може да бъде неприятно в нападките на Маккларън.

— Тъкмо щях да тя кажа — подзе дон Винченте. — Може да говори, каквото си иска, само да не закача момчето ми. Злополуката беше опит за злепоставяне от един тип, с когото се карах преди години, и аз не искам Виктор да пострада заради мен. Вик не е лошо момче, трябва само човек да намери общ език с него, и аз не искам никой да се заяжда с него. Марк, ще ми направиш услуга, ако отидеш при Маккларън и му обясниш какво мисля аз. Искам ти да направиш това, защото си дипломат и знаеш как да придумаш човек, без да става нужда да му избиваш зъбите с ритници. — Той се наведе и лекичко прегърна Марк през раменете.

— Веднага ли да отида, дон Винченте?

— Ами ако този очерк, или както му викат там, ща излиза идната седмица, нямаме много време за губене.

— Ще поговоря с него още днес — каза Марк.

— Няма защо да го притискаш много. Тази работа може да се уреди по приятелски, така винаги е по-добре. Нека пише, каквото си иска, само да не набърква Виктор.

— Ще поговоря с него в този смисъл.

Марк отиде с колата до „Икзаминър“, който се помещаваше в сграда от сгуробетон между един молитвен дом от бели дъски и една питиепродавница в някога процъфтяващ, а после западнал квартал на града. Религиозен фанатик, Маккларън понякога четеше проповеди в дома, а веднъж се появи по телевизията с хора на девическата гимназия във Фриймонт и призоваваше народа да се върне към вярата в адския огън и вечните мъки. В намерението си да прочисти атмосферата в града той се ръководеше от две съображения; в тази кампания виждаше лек не само за язвите на обществото, но и за увеличаване на тиража на собствения си вестник. Беше едър, но крехък на вид мъж с безцветни очи и с вдървена стойка, още не стар, но с хрипливия глас на старец. Неуверено, сякаш се крепеше върху протези, той пристъпи и подаде ръка на Марк.

— Вие не ме познавате — каза Марк. — Казвам се Ричардс. Аз съм от компанията „Винсент Стивънс“ и ако можете да ми отделите минутка, бих искал да поговорим за очерка за мистър Стивънс, който ще публикувате идната седмица.

— Седнете, мистър Ричардс — каза Маккларън. — Сигурно сте дошли да ми съобщите, че се отказвате от тази реклама.

Марк забеляза, че едрите, зачервени и с възпалени стави ръце на Маккларън потрепераха. Маккларън ги скри под бюрото.

— Доколкото зная, за такова нещо и дума не може да става. Това не е в стила на мистър Стивънс. Струва ни се, че той би могъл дори да ви съдейства по някакъв начин и да ви помогне да изложите правилно всички факти. Той на драго сърце ще ви съдейства, ако смятате, че това ще ви е от полза.

— Виждате ли, мистър Ричардс, не съм уверен, че тази идея е добра. — Във втренчените воднисти очи на Маккларън проблесна и мигом изчезна предизвикателна искра. — „Икзаминър“ е напълно обективен вестник. Така и трябва да бъде. Нима допускате например, че мога да бъда накаран да махна някои неща?

Сухата правоверна миризма в стаята погъделичка носа на Марк и той неочаквано кихна.

— Мога да ви уверя — и смятам, че с това изразявам мнението и на мистър Стивънс, — че той дори не си е помислил такова нещо. Той само смята, че има цял куп факти около детството му — както в

Сицилия, така и тук, — които положително не са ви известни. И не би имал нищо против да седне с някой от вашите репортери, а може и лично с вас, ако искате, и да поговори за която и да е страна от живота си, ако бихте искали да знаете повече подробности. Като младеж, токущо пристигнал в тази страна, той е попаднал случайно сред тайфа от доста буйни хора — имената на някои от тях вече са познати на всички.

— Сигурно с така — съгласи се Маккларън. — Хора като Маранцано и Шулц Холандеца. Позорът на нашата страна.

— Както е известно, мистър Стивънс е имал късмет да се откъсне от тази среда. Но макар че никога не се е бъркал в престъпния свят по онова време, по някаква щастлива случайност той имал възможност да следи отблизо някои големи операции. Струва ми се, че някои от личните му спомени, публикувани за пръв път от вашия вестник, могат да бъдат крайно интересни за читателите.

— Готов съм да се съглася с вас, мистър Ричардс — каза Маккларън. — Ако можем да поместим нещо ново и от такова естество, за каквото споменахте вие, то положително ще предизвика интерес. — Едрото му отпуснато лице се изопна от напрегнатото мислене. — Такъв материал не се намира лесно.

— При това съвсем достоверен. Никакви празни приказки, само онова, което е ставало зад кулисите. Мистър Стивънс има няколко интересни писма от видни личности и може да се съгласи вие да ги използвате. Не разбирам много от журналистика, но мисля, че такава статия ще бъде препечатана от всички вестници в страната.

— Не е изключено — каза Маккларън, — при условие че материалът съдържа неизвестни неща и е достоверен. — Очите му сякаш се събраха на носа. — При какви условия мистър Стивънс е готов да ни преотстъпи изключителното право да използваме този материал?

— Впрочем, да — каза Марк. — Нещо съвсем дребно. Той би искал в очерка да не споменавате нищо за сина му Виктор.

— Е, при тези обстоятелства бих могъл да направя това — съгласи се Маккларън. — Смятам, че положително ще можем да се споразумеем в тази насока.

— Мистър Стивънс е много привързан към сина си. Една блага дума за това момче и вие сте приятел на Стивънс за цял живот. Естествено, обратното също е вярно.

4

Още от пубертета голяма част от времето на Виктор беше посветена на изучаването на теорията и практиката на изнасилването. Първото физическо насилие той извърши още като ученик във Фриймонтската гимназия. Обикновено жертвите биваха слугинчетата на майка му, а стратегията му се основаваше на удобното разположение на стаите в къщата. На слугинята винаги даваха мансардата в едно крило, отделено с тъмни стълбища и коридори от останалата част на къщата, а спалнята на Виктор — достатъчно далеч от покоите на родителите му — беше на пътя към това крило. Петнадесетгодишният Виктор изчакваше удобния случай да сложи силна доза сънотворно в храната на момичето, след което, без да бърза, се залавяше с безчувственото й тяло. Той беше общо взето свенливо, затворено момче и не можеше да събере достатъчно самоувереност дори и при безчувствена жертва. Но той изучаваше прилежно физиологията и когато не успяваше да обезчести някоя девственица, знаеше как да извърши малка операция с джобното си ножче, за да си улесни работата. По-късно с нарастването на увереността и потенцията той загуби вкус към пълната пасивност и измисли начин да сплашва момичетата, за да ги накара да капитулират: в гредите на мансардата скриваше малък високоговорител, от който се разнасяха зловещи звуци, записани на скрития в един шкаф отвън магнетофон. Щом преценеше, че страхът е омаломощил достатъчно жертвата, той почуквaше на вратата и предлагаше закрила. Слугините бяха все пуерториканки от бедни емигрантски семейства, понякога и сираци, които едно католическо дружество изпращаше за къщна работа в семейства, чиято порядъчност се установяваше предварително чрез най-внимателна проверка.

Сегашната слугиня, заменила предишната, която месец преди това изведнъж си отиде със зачервени очи, без да каже дума, беше петнадесетгодишно момиче на име Елвира. Седмица след като пристигна, Елвира се събуди една нощ от странни шумове в стаята. Тя се завя презглава и полежа така няколко минути с разтуптяно сърце; после, когато шумът заглъхна, стана от леглото да запали малката лампа, дадена й от дона Карлота. Но Виктор беше изключил тока в тази част на къщата и стаята остана тъмна. Изведнъж нещо невидимо над главата й забълбука и закряска, Елвира се втурна към вратата, издърпа резето и изскочи в коридора, където я чакаше Виктор.

За нещастие Виктор, който се напиваше лесно, този път беше безпаметно пиян и в боричкането с нея загуба всякакъв страх от възможните последици и прекали с насилието. При дефлорацията той разкъса не само химена, но и вътрешната стена на влагалището. Когато най-после я пусна, Елвира се втурна гола и ужасена по стълбите надолу, прикрила половите си органи с ръце, а между пръстите й струеше кръв. На виковете й притича дон Винченте, който предпочете да не вика линейка, а загърна девойката с одеяло и сам я откара в болницата, където взе да пъха стодоларова банкноти в ръцете на когото му попадне.

На другия ден безмълвието на къщата беше нарушено от полицейския началник Хенри Вайсман, който мълчаливо връчи на дон Винченте куп снимки. Вайсман беше обхождал улиците петнадесет години като обикновен полицай, докато изведнъж преди година новият кмет Джордж Грубшек го повиши. Бавно, но сигурно професията на този човек беше изваяла от мекия овал на лицето му един квадрат от мускули и кости; от двете страни на носа към краищата на устата му се спускаха дълбоки бръчки, издълбани от суровото всекидневие на професията му.

Дон Винченте се взря в недоизсъхналите, увиващи се лъскави снимки: фотографът беше заснел отблизо с почти неестествена яснота разпокъсаната окървавена тъкан, драскотините от нокти по корема и бедрата, сърповидните отпечатъци от зъби по гърдите. Устата му се напълни със слюнка, за миг той не беше в състояние да проговори и с мъка преглътна.

— Кметът може ли да се оправи с това? — попита той накрая.

Вайсман поклати глава в знак на отрицание. По лицето му — обикновено барометър за гняв, сега личаха, макар и едва забележимо, загриженост и смущение. От устата му се носеше сладникав дъх на уиски, от който на дон Винченте му се догади.

— Едва ли. Един от докторите в болницата се ребчи. Ако не вземем мерки, ще извика щатската полиция.

— Какви мерки?

Вайсман сви рамене, в погледа му се четеше нерешителност и несигурност.

— Кой е правил тези снимки?

— Нашият фотограф. Не знаеше кой е замесен в тази работа.

— Можеш ли да вземеш негативите?

— Мога, разбира се, но когато фотографът на щатската полиция се залови да щрака, снимките ще бъдат същите.

— Нямаше ли някаква уговорка щатската полиция да не се занимава с нашия град?

— В случай на дребни нарушения, да. Но това е голяма история, мистър Стивънс. В някои щати за такова нещо изпращат на електрическия стол. Всеки съдия, който види тези снимки, ще осъди сина ви поне на десет години.

— Слушай, Вайсман, а кой ти каза, че моят син е извършил това? Не е синът ми. Тук има нещо нагласено. — Обзет от гняв, дон Винченте почти повярва на думите си. Виктор беше изнасилил малолетно момиче, той знаеше това, но нищо не можеше да го убеди, че синът му е нанесъл тези рани, показани на снимките. Какво целеха тези хора? Какво им пречеше да извадят от полицейските архиви набор снимки от някое дело за изнасилване и да използват сегашните му неприятности, за да го изръсят? Дон Винченте знаеше всичко за Вайсман, по-специално това, че всяка седмица е събирал по пет долара от всяка проститутка в Солсбъри. Той беше от онези хора, които дон Винченте просто не можеше да търпи, макар че беше принуден да прибягва до услугите им.

— Вземи тези снимки и се махай оттук, Вайсман — каза той. — Ако стане така, че някой ден синът ми го изправят пред съда и излязат наяве снимки като тези, на другия ден ти се връщаш там, откъдето започна — ще биеш крак по улиците.

Дон Винченте позвъни на кмета Грубшек.

— Джордж, този конски задник Вайсман беше при мен с куп снимки. Знаеш ли за какво става дума?

— Подочух нещо — отговори Грубшек. — Не звучи много приятно. Нещо за сина ти и за някакво малолетно момиче.

— Имаше си някаква неприятност с момичето, което прислужва у нас. Някаква хлапачка от Пуерто Рико. Нали ги знаеш какви са. Разправят, че сега всички те пафкат опиум. Ако тя или семейството й имат някакви оплаквания, готов съм да ги изслушам. Можеш ли да се свържеш с тях? Предпочитам да оставя това на теб. А за Вайсман какво да ти кажа — нещо не ми харесва у този човек. Може би трябва пак да го направим обикновен полицай. Добре ще е да се свържеш колкото се може по-скоро със семейството на това момиче, Джордж, и да уредиш нещата така, както намериш за най-добре. Ще направиш ли това и да ми кажеш какво става?

— Разбира се. Винсент. Ще ти позвъня, щом науча нещо.

— И кажи на Вайсман, че ако чуя пак за тези снимки, лично ще му подпаля задника.

— И това ще направя. — Грубшек се сети нещо. — Къде е сега Виктор?

— Излезе да се поразкара с колата — каза дон Винченте. — Тази история доста го разтревожи. Казах му да излезе, да иде някъде и да се поразведри.

— Може би ще е по-добре да не се мярка навън през следващите няколко дни — рече Грубшек. — Тези хора са разстроени, а момичето сигурно има братя. Някои от тези пуерториканци са доста буйни.

През двадесетте години бащата на Грубшек, полски емигрант, работеше в ужасния завод за костено брашно на чикагската кланица с двадесет и три долара седмична заплата. Синът му сега беше собственик на шивачница с осемдесет работника, в която дон Винченте имаше скромен дялов капитал от 20 000 долара. Грубшек живееше в най-голямата къща на „Шамплейн авеню“, имаше малка яхта и очакваше до края на мандата си — още близо три години — да натрупа някъде към един милион долара от рушвети и от това, че държеше здраво в ръцете си шефа на плановия отдел в градския съвет. Сега Грубшек беше жертва на една дилема. Слуховете и собственото му тънко обоняние му подсказваха, че дон Винченте може би изживява последните си дни като фактор в Солсбъри. Говори се, че той бърза да разпродаде тукашните си имоти и прехвърля капитала си в чужбина, а хората, които само формално бяха собственици на заведенията по „Дуайт стрийт“, признаваха в частни разговори, че вече не получават нареждания от дон Винченте. От друга страна, не се знаеше до каква степен дон Винченте държи още в ръцете си избирателния апарат, затова Грубшек се опасяваше, че ако в този критичен момент не помогне на най-видния гражданин в Солсбъри, шансовете му да бъде преизбран ще бъдат нищожни.

Семейство Касалс живееше на последния етаж в един блок на „43-та“ улица. Мъжът с жената и две малки деца живееха в една-единствена стая с два дюшека на пода, три стола, един скрин, готварска печка и куп счупени играчки. Когато Грубшек започна да обяснява какво го води тук, Касалс на бърза ръка експедира семейството навън и покани кмета да седне в едно изпокъсано кресло. Грубшек остана изненадан, че Касалс е съвсем млад човек с гладко лице, умни очи и огромно чело, над което стърчаха снопчета преждевременно побеляла коса. Беше един от последните топли есенни дни; притиснат между високите сгради, въздухът не помръдваше, а писъците на играещите на двора деца, усилени от

акустиката, долитаха като крясъци на първобитни ловци. Над една трета от мръсния прозорец висеше накриво — като просната да съхне рибарска мрежа — кафяво перде. Във въздуха се носеше тежката неприятна миризма на евтин полурафиниран зехтин.

— Говоря ви не толкова като мъж на мъж — каза Грубшек, — а като баща на баща. Аз самият имам пет деца. — Той се разсмя с дълбок гръден смях, усъвършенстван в радиостудиото. — И шестото е на път.

Касалс слушаше с мрачно, напрегнато изражение. Досега не беше казал нито дума. Закриваше често устата си с ръка, като че ли очакваше пристъп от кашлица — признак за лошо здраве в миналото.

— Фактът, че дойдох тук като кмет — продължи Грубшек, — изразява тревогата на обществеността в нашия град от тази злощастна случка, да не говорим за ужаса и мъката на онези, конто са пряко засегнати.

Искрените очи на Касалс следяха Грубшек над свитата ръка, която той отново вдигна към устата си.

— Простете, не чух името ви — каза тихо той и отпусна ръката.

Боже мой, попита се Грубшек, нима той не разбира за какво, по дяволите, му говоря?

— Казвам се Грубшек. Кметът Джордж Грубшек — обясни той. — Ще ми бъде приятно, ако ме наричаш Джордж.

— Роберто Касалс — представи се пуерториканецът. Той скочи, поклони се и седна отново.

— Преди да продължим, искам да разбереш, че не съм дошъл да оказвам какъвто и да е натиск върху теб, Роберто — каза Грубшек. — Ти можеш да вдигнеш голям шум около тази история, дума да няма. От друга страна, може да не искаш. Много зависи от теб, но аз съм уверен, че ти си такъв човек, дето ще премисли два, дори три пъти, преди да предприеме нещо, което може да доведе до не много приятни последици. Прав ли съм?

Касалс кимна бавно и пак поднесе ръка към устата си.

— Преди всичко — продължи Грубшек — трябва да вземем под внимание интересите на твоето момиченце. Трябва да се помъчим да забравим личните си чувства и да мислим първо за нея. Как, каза, е името й?

— Елвира.

— Елвира. Боже мой, какво хубаво име! Аз самият имам три дъщери. Та, представи си, ако работата стигне до съд й това момиченце бъде принудено да дава показания — а това е

неизбежно, — трябва да помислим преди всичко какви ще бъдат психологическите последици за нея. Не си прави илюзии, Роберто, това би било тежко изпитание за всяко девойче.

— Не искам Елвира да страда повече, преживяното й стига — рече Касалс.

— Разбира се, че не искаш: кой истински баща ще иска? Ще се опитам да ти обясня какво я чака в съда. Ще трябва да се изправи в оная ложа и да разкаже най-подробно какво й се е случило, а може и няколко пъти, и то пред цял куп чужди хора — журналисти и просто любопитни, отишли там, защото са мръсни типове.

— Значи, ще трябва да опише всичко?

— Боя се, че е така. И ще я подложат на кръстосан разпит. Бил ли си някога на кръстосан разпит? Това може да травматизира човек. Някои от адвокатите прибягват до много груба тактика — мъчат се да шашардисат свидетеля, да го принудят да си противоречи и да го изкарат лъжец. Представи си момиче от прилично семейство да бъде изложено на такава гавра — на такова публично обсъждане на всички подробности за онова, което се предполага да е станало.

— Предполага ли се, мистър Грубшек?

— Това е просто юридически термин Роберто. Не че аз мисля така. Всяка простъпка е под въпрос, докато не бъде доказана. Юридическа тънкост. Нека сега да погледнем на тази работа от друга гледна точка. Дори ако Елвира се реши на такова тежко изпитание, има вероятност всичко това да е напразно. Три от всеки четири дела за изнасилване дори не стигат до разглеждане в съда. Причината, както ми обясняват мои приятели юристи, е в юридическата презумпция, че всяка здрава и читава млада жена е в състояние да защити честта си от един нормално развит мъж, стига някой да не му помага. Ако я ударят по главата или започнат да я душат, това е друга работа. В останалите случаи винаги има известно съмнение и според мен повечето съдебни заседатели никак не са склонни да признаят някого за виновен.

Лицето срещу Грубшек изведнъж се състари, краищата на устата се свиха. Грубшек знаеше, че пуерториканците лесно ги избива на плач, а той се боеше от сълзи. Зад провисналото перде той забеляза раздвижване в сградата отсреща. На всеки от трите прозореца, които гледаха насам, се появи по една черна лъскава глава.

— Мистър Грубшек, какво според вас трябва да направя? — попита Касалс.

— Какво да направиш, Роберто? Нищо сложно, уверявам те. Според мен ние и двамата искаме да спестим излишните страдания. В

известен смисъл горкият младеж е колкото за порицание, толкова и за съжаление, защото тази ужасна история ще тежи на съвестта му цял живот. Но аз се тревожа повече за неговите родители. Бащата и майката са всъщност най-свестните хора, които познавам. Всички в нашия град не само ги уважават, а направо ги обичат. Да се окаля доброто им име — от това нито Елвира, нито който и да било ще има полза. Помъчи се да се поставиш на мястото на мистър Стивънс. Този скандал ще го довърши. Винаги съм казвал, че заедно с виновните страдат и невинните. Целта ми е да ви срещна двамата. Те са наистина прекрасни хора, и аз случайно зная — но това само между нас, — че мистър Стивънс, бащата, е готов да жертва много, ако му се даде възможност да изглади вината на сина си.

Дали този човек разбира за какво става дума? Това е въпросът. Нямаше и следа от някаква неприязън, както се опасяваше Грубшек; не му се вярваше също, че Касалс просто изчаква да види колко може да го одере. Започваше да мисли вече, че Касалс е просто тъп, за което можеше да се съжалява, защото току-виж се оказал толкова тъп, че да не си знае интереса. На застиналото в примирение лице на пуерториканеца живи бяха само очите. Ама че място за живеене, помисли си Грубшек. Той нямаше представа, че все още може да има такива условия за живот. Някаква саката смесица от музика, идваща от грамофони и радиоапарати, примесена с далечните крясъци на деца, се носеше в застоялия въздух, а зад тънките стени на жилищата в блока се чуваше като от празен стомах някакво гъргорене и куркане.

— Нашите градове са прекалено големи — каза Грубшек. Отвратителната среда тук му подсказва една идея. — Трябва да се направи нещо за вас. Децата ви имат право, както и всички други деца, да живеят на широко. И да могат да играят в безопасност — на зелени поляни, сред растения и дървета. Слушай, Роберто, хайде да не се преструваме. Мистър Стивънс иска да се погрижи за вас. Останал си без работа поради лошото здраве, той още утре може да ти намери по-добра. А междувременно ще намери за теб и семейството ти жилище, където ще може да дишате истински, чист въздух. Как ти се струва това? — Топ млъкна и промени изражението на лицето си — от весело то стана сериозно. — Не трябва да забравяме и Елвира. Мистър Стивънс е готов да отдели нещо за банкова сметка… няколко хиляди долара… да осигури бъдещето й, нещо като начало на зестра.

Вратата на стаята се пооткрехна и Грубшек видя през процепа мисис Касалс. Тя надничаше като подплашено животно, младото й, изпоцапано лице беше белязано от тревогите на бедността. Просто да

не повярва човек, че тя има толкова голяма дъщеря.

— Моля, влезте и вземете участие, мадам — повика я Грубшек. — Сигурно знаете защо съм тук. Ние с Роберто, като разумни хора, се мъчим заедно да уредим тази неприятна работа и ще сме ви много благодарни, ако ни помогнете с нещо като майка на Елвира.

Мисис Касалс влезе, едва пристъпвайки, сякаш с мъка освободила се от някакви въжета, които я задържаха на площадката на стълбището. Тя затвори вратата и се облегна на нея, готова всеки момент да избяга.

— Идвам от името на мистър Стивънс, бащата на младежа — обясни Грубшек. — Доколкото може да бъде обезщетена дъщеря ви за случилото се, той е готов на всичко.

Свела очи, мисис Касалс прошепна нещо по испански на мъжа си.

— Какво казва тя? — попита Грубшек.

— Иска да знае дали синът на мистър Стивънс е съгласен да се ожени за Елвира — преведе Касалс.

По лицето му Грубшек разбра, че той съзнава колко нереалистично е предложението на жена му.

— Страхувам се, че синът на мистър Стивънс още не е дозрял да поеме отговорностите на брака — каза той. — Мистър Стивънс има предвид, както обясних на съпруга ви, да заплати доста солидна сума… освен това може да уреди Роберто на работа и да ви намери евентуално по-хубаво жилище.

— Но ще искате ли от мен нещо в замяна на това, мистър Грубшек? — попита Касалс. Той приближи жена си, хвана я нежно за ръката, отвори вратата, изтика я навън и пак затвори вратата.

— Почти нищо, Роберто. Нищо по-лесно от това. Зад всичко стои някакъв проклет доктор. Не разбирам подбудите му, но предлагам да му кажеш да не си пъха носа във вашите работи. Освен това нека Елвира се откаже от показанията си пред полицията. Това е всичко. Всичко. Нищо повече. — Той разпери ръце като фокусник и се усмихна.

— Простете, мистър Грубшек. Мъча се да ви разбера, но какво значи „да се откаже от показанията си“? — В изражението му настъпваше някаква промяна, неподвижните дотогава скули се раздвижиха от някакво вълнение, някаква възбуда, която Грубшек не можеше точно да определи.

— Просто казано, Роберто — заобяснява той любезно и прелюбезно, — тя трябва да каже, че всичко е станало с нейно

съгласие. За нея това не е проблем: в полицията са свикнали хората да променят показанията си. Те просто са лудували, стигнало се дотам и тя не казала „не“ — поради наивността си например, просто не е разбирала какво става. Или дори може да обясни, че е направила първоначалните показания от страх какво ще каже баща й. Оставям на теб да решиш. Може да измислиш и нещо по-убедително.

Когато Касалс стана и пристъпи две крачки към него, Грубшек инстинктивно се изправи. И както стоеше така, гъста алена светлина го плисна в очите, а в главата му сякаш се затръшна автомобилна врата. Но всякакъв звук изчезна, когато някакви меки ръце запушиха ушите му и ги напълниха с кънтяща пустота. Той падна в креслото с такава сила, че отскочи. Всички предмети в стаята, включително лицето на Касалс, чиито очи го следяха с изпитателен поглед, застинаха в онзи пиянски световъртеж, който предшества повръщането. През потрепващите му устни изхвръкна един зъб, който за миг увисна, на кървавата слюнка, сетне падна в скута му. От главата му изчезнаха всякакви мисли, остана само изумлението.

— За кво? — изхриптя тон. — За кво?

След една седмица младият лекар, който пръв прегледа Елвира и по-късно се заинтересува от нейния случай, беше повикан в канцеларията на председателя на управителния съвет на градската болница. Началникът му бързо мина към същината на въпроса.

— Джон, зная какво мислиш по тази история с Касалс, но не одобрявам идеята ти да започнеш нещо като кръстоносен поход в нейна защита. Дори от гледище на собствените ти интереси това е неуместно, защото могат да те обвинят, че търсиш евтина популярност. А освен това — нека бъда съвсем откровен — по този начин може да навредиш и на интересите на болницата.

Председателят зачака да чуе какво ще каже младият гинеколог, но отговор не последва. Искаше да приключи разговора бързо но не знаеше как да стори това.

— Стивънс е най-щедрият патрон, който нашата болница е имала, и надали ще има друг такъв — продължи той с подчертана твърдост. — Тази година трябва да преобзаведем рентгеновото отделение и аз много се надявам, че пак ще мога ла се обърна към него.

— Разбирам, сър.

— Нещо повече, почти съм убеден, че полицията ще е много доволна да се отърве от тази история. Момичето на Касалс е много

непоследователно в показанията си, чувам, че имало големи несъответствия. Та мисълта ми е, ако дойдат пак при теб, добре, но ако не дойдат, на твое място бих престанал да се интересувам. И прави, каквото правиш, но стой по-далеч от печата. Никой не може да ме убеди, че тези работи не се уреждат по-добре извън съда, а да вземеш да пречиш на такова уреждане значи да навредиш на всички заинтересувани.

Стиснал устни, младият гинеколог се видя принуден да се съгласи. Ако се възпротивеше на началника си, нямаше да го уволнят, но сигурно щеше да се наложи да напусне, а дори да не навредеше на кариерата му, този инцидент едва ли щеше да му бъде от полза. Лекарското съсловие беше твърдоглаво и закостеняло и не беше благоразположено към младежите с чепат и независим характер.

Стана така, че с щатската полиция не последваха никакви усложнения. Един ден капитан Уилбър Харт — когото също смятаха за млад човек с голямо бъдеще — завари жена си да разопакова пакет, в който се оказа визонено палто. Липсваше името на изпращача, макар че Харт се досещате кой е той, но това го лиши от възможността да демонстрира прочутата си неподкупност, като върне палтото. Семейство Касалс продължаваше да упорства с беднотата и гордостта си, а след като в „Икзаминър“ бе съобщено, че полицията се отказва от делото срещу Виктор Стивънс, усилията да бъдат придумани вече нямаха никакъв смисъл.

Веднага след това Виктор получи първото от няколко писма със закани за убийство: недодялана и неграмотна работа с надраскана сякаш от дете рисунка — две човечета, които бият и мушкат с нож трето. Дон Винченте погледна сериозно на писмата. Негови приятели, бегло запознати с престъпния свят в Ню Йорк и Ню Джързи, му бяха казали за появата на бандитски шайки от пуерториканци, които по жестокост и дори по организация не отстъпвали на сицилианците от „Унионе Сичилиана“ от предишното поколение. Следователно не беше изключено семейство Касалс, решени да си отмъстят, да са се обърнали за помощ към някоя от тези шайки. Пред дон Винченте стоеше трудната задача да държи сина си у дома, докато преминат неприятностите.

Прилъган за кратко време при публикацията на очерка за дон Винченте, „Икзаминър“ беше принуден под натиска на общественото мнение — изразил се в рязкото падане на тиража му — да промени отново позицията си.

При този завой всички грехове на не дотам видни граждани, за

които дон Винченте нямаше никаква вина, бяха приписани на него. В неделните си проповеди Маккларън ломотеше несвързано за нови Содом и Гомора, а всеки понеделник минаваше към енергични действия, като разпращаше репортерите си из хазартните бърлоги, свърталищата за облози и публичните домове в Солсбъри да търсят разкаяли се курви и скъсали с уродливото си минало комарджии, които да се присъединят към новия кръстоносен поход и да разобличат покварата на градските управници. Той извади на показ много случаи на шантаж, като гледаше да скрие от читателите факта, че повечето от тях бяха станали в далечното минало. Дребни търговци например, намерили живота непоносим, бяха се продали на по-могъщите си конкуренти. Веднъж някакъв гараж, чиито собственици се възпротивили на натиска да го продадат, бил унищожен при експлозията на една бензиноколонка. Когато една компания за камионен превоз упорствала в желанието си да работи самостоятелно, само за една седмица на три нейни коли изхвърчали колелата. Такива разкрития станаха сензационно четиво и увеличиха временно тиража с около хиляда броя, но тези истории бяха вехтория с десетгодишна давност, макар че малцина забелязаха това.

Възбудени от разкритията, по улиците започнаха да действат „граждански отряди“. Те се състояха предимно от дами на средна възраст от методистката или лютеранската църква, но имаше един отряд от млади жени, ръководени от Тереза. Те обграждаха съмнителните заведения, скандираха лозунги, разпространиха дванадесет хиляди позива, счупиха един прозорец, заляха с мастило роклята на някаква дама-благотворителка, която бяха взели погрешно за съдържателка на публичен дом, представиха петиция в кметството с искане за оставката на кмета и накрая се разотидоха.

Изтекоха няколко седмици. Младият гинеколог съумя да обърне гръб на неотдавнашните неприятности и работата отново го погълна. Грубшек, чиято разточителност го държеше непрекъснато във финансови затруднения, току се тревожеше, че не може да продаде изгодно яхтата си, а за идния сезон беше поръчал нова четиридесетфутова.

Мисис Уилбър Харт все мереше визоненото си палто, но не смееше да се покаже с него. В стремежа си да увеличи тиража на вестника Маккларън изравяше нови и нови скандали. Пострадал от тази кампания, дон Винченте се раздели с останалите си активи в Солсбъри. Компанията му за продажба на недвижими имоти мина в други ръце, но Марк запази поста си като управител на вече

отслабената от липсата на връзки с общината компания. Дон Винченте и дона Карлота продължиха да вярват, че синът им по начало е добра душа. А съпрузите Касалс понякога оплакваха съдбата на дъщеря си, която след завръщането ся от болницата се облече цялата в черно и изобщо не излизаше.

За Марк нещата се влошиха. Разбра, че майка му е болна от тумор, което обясняваше мълчанието й, а от писмото на нейния лекар не ставаше ясно има ли изгледи тя да се оправи напълно след неизбежната операция. Паоло го уведоми с кратко писъмце, че е загубил агенцията си. Писмата до сестра му оставаха без отговор, а след като изпрати телеграма с платен отговор до кмета на Сан Грегорио — градчето в Катания, където тя живееше със съпруга си. — Марк разбра, че тя е хукнала с някакъв търговски пътник от Торино и е взела със себе си и децата. Кметът не беше успял да разбере къде е отишла тя. Междувременно някаква голяма минна компания беше лишила с измама братовчед му Роси от всякакви права над медните залежи в неговата земя.

Тези хора се нуждаят от мен, казваше си Марк, а аз седя тук, откъснат от тях. Първата безусловна заповед за всеки член на Почтеното братство е да се грижи предано, каквото и да му струваше това, за благополучието на своето семейство и приятелите си. В едно-единствено интервю за печата дон К., шефът на братството в Сицилия, неотдавна беше заявил открито: „Живея, за да служа на другите. Това е смисълът на живота ми.“ И тези думи бяха напълно искрени. Сегашните неприятности на дон Винченте накараха Марк да се привърже още повече към него; семейството на дон Винченте замени собственото му семейство, почти изцяло лишено сега от неговата закрила.

След месец Марк получи вестта за смъртта на майка си. Мъката му се засилваше и от това, че неотдавнашните събития помрачаваха все повече отношенията му с Тереза.

— Нима ти наистина вярваш, че той изобщо не я е нападнал? — попита тя. Лицето й пак беше замръзнало в това ново изражение на гняв и мъжка решителност.

— Зависи какво разбираш под „нападнал“. Говорих в клуба с Вайсман. Тя положително го е насърчила, макар че може да не е очаквала нещата да стигнат толкова далеч.

— Той от години върши такива безобразия и все му се разминава.

— Защо мислиш така?

— Всички говорят това.

— Хорските приказки не са доказателство. Този момък е италианец като нас. Маса хора в този град все още с готовност вярват на всичко лошо за италианците. Точно като кампанията, която води „Икзаминър“. Стивънс е италианец, значи дай да му пришием всички хулиганщини в този град.

— Достатъчно е да го погледнеш, за да разбереш, че е психопат.

— За теб може да е така, за мен не е. Познавам Виктор много добре. Половината му беда е, че родителите му са го родили късно. Той страда от прекаленото треперене над него и от липса на самоувереност. Отнасяй се с него както трябва и ще видиш, че е разбран.

— Ти винаги ще го защищаваш, каквото и да стане. Какъв смисъл има да говорим за това?

— Защищавам го, защото вярвам, че заслужава защита.

— Той си е жив гангстер. Ти знаеш ли, че е свързан със Спина?

— Със Спина?

— Да, Спина, стария ти приятел от Сицилия. Човекът, който уреди да дойдем тук. Виктор Стивънс миналата година е ходил в Насау, за да се срещне с него.

— Това е ново за мен — каза Марк. — Откъде имаш тези сведения?

— От Хана Коболд.

— Жената… по-точно, вдовицата на Коболд! — Марк беше удивен. Втората от заповедите, от която Коболд би трябвало да се ръководи в живота си, повеляваше потайност и мълчание, най-вече в присъствието на жени. — Аз дори не знаех, че е женен, докато ти не ми каза онзи ден.

— Той не говореше много за нея — обясни Тереза. — Тя е еврейка. Някои италианци от второто поколение тук са си все същите, дори онези, които са завършили колеж. Впрочем, тя иска да поговори с теб, когато имаш време.

— С мен? За какво?

Само жена, живяла с него десет години, би могла да долови тревогата и раздразнението в равния му глас.

— За Андрю. Тя търси някое частно детективско бюро, което би се заело да разследва обстоятелствата около смъртта му, и смята, че ти можеш да я насочиш.

Още преди Тереза да му отговори, той знаеше какво го чака. Малкото безлично нищожество, това еврейче от дълбините на Коболдовия живот, излизаше на сцената с твърдото убеждение, че

правосъдието и законът са вечни. Сега тя щеше да действува търпеливо, неуморно, подготвена за всякакви разочарования и пречки по пътя към целта й. Защо ще пита точно него за детективско бюро! Всеки знае как и къде може да се намери такова бюро. Хана Коболд по този начин го предупреждаваше, че го следи.

— С частни детективи не се занимавам — отсече той. — Само ще хвърля пари на вятъра, но защо не се обърне към бюрото на Пинкертон? Кажи й, че може да намери телефона в указателя.

11

Виктор избягваше старите си любими свърталища и прекарваше повечето от времето си у дома, докато не секнаха заплашителните писма и тайнствените обаждания по телефона, чиято цел сигурно беше да се проверява дали е в къщи или навън. На дванадесети декември беше двадесетият му рожден ден. Дон Винченте му беше подарил нов светлокафяв „Тъндърбърд“ в замяна на колата, която той разби малко преди историята с Елвира, и рано следобед Виктор тръгна с приятеля си Джони Вентура, китарист в един рок състав, към ресторанта „Дофен“ край езерото Машапог на петдесетина мили от града.

При Стърбридж те излязоха от магистралата и хванаха шосето за Уилбър Крос. Беше прекрасен ден в началото на зимата: под кристалното небе се стелеше равна плодородна земя с педантично планирани и оцветени сгради като изпипани играчки на някое милионерско дете; петна от скреж като сив мъх се таяха в сенките, където чакаха падането на нощта, за да плъзнат отново навсякъде. Към „Дофен“, масивна фермерска къща в сдържания местен стил, чието очарование беше нарушено от пристройките от жълтеникави тухли, се стигаше по черен път, който се отклоняваше от път № 197 след гората Нипмък. Ресторантът се посещаваше от млади художници от Устър и Спрингфийлд, които срещу безплатна храна бяха нашарили стените му с неразгадаемите си картини.

По пътя Виктор и Джони спираха два пъти да пийнат нещо и пристигнаха в ресторанта малко преди три часа, когато обедната суетня вече беше свършила. Покрай едната стена на ресторанта имаше сепарета, а отсреща — дълъг бар. Сепаретата още бяха заети и те седнаха на една маса в средата на ресторанта. Специалитетът на заведението беше пържола на дървени въглища; един от готвачите с бяла шапка прие поръчката им и се върна в края на ресторанта при скарата, над която се стелеше синкав дим. Напитки им сервира момиче в унгарска носия. Гърмеше рок музика. Пиха бира, после мартини с водка. Виктор тъкмо допиваше втория си коктейл, когато четирима дребни мургави мъже влязоха и седнаха на съседната маса.

— Ето го — каза един от тях на останалите, прикривайки с ръка устата си.

На Виктор му направи впечатление само това, че четиримата някак си не пасваха на обстановката. Бяха твърде дребни, твърде тихи и твърде сплотени като група. Младите художници и техните

почитатели, които идваха тук, защото храната беше евтина и можеха да хапнат и на кредит, имаха нещо общо по външност и държане, което у тези хора липсваше. Те приличаха на келнери в почивния си ден, лишени от професионалното самочувствие. Келнерката прие поръчката им за напитки от един от тях, който се обърна към нея с почтителност, на каквато тя не беше свикнала, и с нервна усмивка й се извини, че приятелите му много дълго избират. Той седеше с лице към Виктор, който обърна глава, сетне пак погледна към него, по-скоро чувствайки, отколкото виждайки с периферното си зрение, че този човек не сваля очи от него. Човекът му се усмихна като на стар познат.

Виктор зарови в паметта си, като се мъчеше да си спомни къде е виждал това лице с добре оформени, стегнати черти, малки очи и черна гъста коса, която започваше едва ли не от веждите. Не можа да си припомни. Джони подхвана разговор за един мач на отбора „Ред сокс“, който бяха гледали заедно през лятото. Когато келнерката мина покрай тях, Виктор протегна ръка така, че тя, ще не ще, трябваше да я докосне с бедрото си. Нещо пак го накара да обърне глава; онзи още го следеше с поглед, все така усмихнат. Той каза нещо, но то потъна във внезапно нахлулите от близката врата шумен говор и рок музика. Озадачен, Виктор се наведе към човека, очаквайки да затихне глъчката.

— Мръсно копеле — изруга онзи, все тъй усмихнат. Или поне нещо такова.

— Кво каза? — попита Виктор. Може би така му се чу, или пък онзи беше пиян.

— Мръсно копеле — повтори човекът, този път съвсем ясно.

Лицето на Виктор пламна и той стана, клатушкайки се след трите бири и четирите мартини. В такива случая много му се искаше да може да гледа с онзи прословут поглед, който за баща му в началото на кариерата му е бил по-добра защита от всякакъв револвер. Но в погледа на дон Винченте искреше увереност в собствените сили, която той не можа да предаде на никой от синовете си. Вместо това Виктор прибягваше към ругатни.

В ресторанта настъпи тишина. Джукбоксът замлъкна и всички обърнаха глави към тях.

— Ако някой се интересува — каза човекът, — мога да ви представя мистър Виктор Стивънс. Прочутият мистър Виктор Стивънс, всички сте слушали за него. Когато няма кого да изнасили, прибягва до ръчната индустрия.

— Който сега май си е наумил да вдига патърдия или нещо

такова — намеси се втори от компанията. Той побутна чашата си, подпря се с ръце на масата и стана.

— Да се измитаме оттук — зашепна Джони. Но до Виктор вече бяха застанали и го държаха за ръцете двама колежани, които действаха като пазители на реда в съботните вечери, когато ставаше прекалено оживено, а иначе работеха в кухнята.

— Не чухте ли как този ме оскърби? — попита Виктор.

— Чухме, мистър Стивънс, и ще помолим и него, и компанията му да напуснат. Но струва ни се, във ваш интерес е вие и приятелят ви да тръгнете първи.

— Пуснете ми ръцете. Трябва да платя.

— Всичко, което сте консумирали тук, е за сметка на заведението. А сега да тръгваме, мистър Стивънс, ще бъдете ли така добри? Колкото по-скоро се махнете оттук с приятеля си, толкова по-малка е вероятността да пострада някой.

Виктор и Джони излязоха, седнаха в колата и запрашиха по черния път към шосето. Джони предложи уж по-пряк път, но той ги изведе до някаква ферма и трябваше да обръщат. Едва върнали се до кръстопътя, един „Скайларк“, в който седяха четиримата, ги настигна и ги притисна към края на пътя. Като ги видя да излизат от автомобила, всеки стиснал по една дръжка от кирка, Виктор изскочи от колата и хукна обратно към ресторанта, сподирен от четиримата. От ресторанта го деляха две мили, той имаше малък аванс пред преследвачите си, но след толкова седмици, прекарани главно пред телевизора в пиене на бира, той не беше във форма и знаеше, че няма да им избяга. Продължи да тича, защото не му оставаше нищо друго, ала четиримата дребни мъже бавно, но сигурно го настигаха. Отдясно видя някаква занемарена овощна градина с чепати, болнави ябълкови дръвчета и се втурна през ниския жив плет с надеждата да се скрие някъде. Но дръвчетата бяха хилави и далеч едно от друго, а безлистните им клони не предлагаха убежище.

Когато първият почти го настигна, той се завъртя около едно дърво и хукна обратно, мятайки се бясно като обкръжен от кучета елен, без да мисли какво прави. Накрая го сгащиха. Опрял гръб в едно дръвче, той дишаше тежко с широко отворена уста, а по брадата му се стичаха слюнки. Те не бързаха, сами не можеха още да си поемат дъх, но се хилеха един на друг, малко неуверени какво да правят по-нататък.

С настъпването на вечерта животът замираше и наоколо цареше ужасна пустота. Разпокъсани облаци се точеха по изсушеното небе.

Чайки, долетели от крайбрежието по течението на реката до езерата около Уебстър, се реeха обратно към брега. Виктор виждаше през плета червената светлина на колата си някъде в далечината, но Джони Вентура беше изчезнал — той се влачеше по черния път към „Дофен“ да търси помощ, а дотам му оставаше още цяла миля. В низините легнаха сенки, а лицата на оградилите го пуерториканци жълтееха на чезнещата светлина. Сега като че ли ги беше обзело смущение, почти срам. С помътен от страх разсъдък Виктор търсеше думите, които можеха да ги умилостивят, оправданието, което би го извинило, подкупа, който да отсрочи изпълнението на присъдата.

— Слушайте, момчета, просто нямаше как… — Това беше всичко, което му дойде наум.

Водачът на пуерториканците, който така упорито се усмихваше, сега стана сериозен и сякаш размисляше над молбата, като се мръщеше и потрепваше нервно. Той стоеше широко разкрачен, стиснал с две ръце сопата, докато другите започнаха да се оглеждат неспокойно.

— Anda, хайде — обади се един от тях. Макар че гореше от нетърпение да действува, той беше плах човек и извърна поглед встрани. Досега те стояха като група хора, срещнали се случайно на ъгъла, които не знаят какво да си кажат и чакат някой пръв да наруши мълчанието.

— Защо не вземете колата ми, момчета? — попита Виктор с хрипкав и жаден, но лишен от надежда глас.

Забил поглед в обувките си, плахият пуерториканец каза:

— Мистър Стивънс, трябваш ни ти, а не лайнарската ти кола:

— Màtalo — обади се друг. Por que estamos esperando[14]?

— Tu primero[15].

Заспориха шепнешком, сякаш се страхуваха да не ги подслушват, и размахваха дръжките за кирки. Въпросът като че ли беше кой трябва да започне.

— No, tu[16].

Първият колеблив, слаб, нерешителен удар, удар на родител, който трябва да накаже обичното си дете, нанесе пуерториканецът, който беше престанал да се усмихва. Виктор отби удара с дясната си ръка, но в този момент пристъпи плахият пуерториканец който размаха дръжката над главата си и го халоса с все сила. Ударът счупи челюстта на Виктор на две места. После друга дръжка се изви като лястовиче крило, порещо маранята, и се стовари като чук върху дясната му скула. Той усети как костта хрусна като стъкло, окото му се

разфокусира и светът за него се разпадна в двойни образи от навъсени лица и вдигнати ръце. Пулсът му затрака бавно като метроном в ушите му. Той се свлече на колене, подпирайки се на здравата си ръка, и въпреки болката успя да стигне до мисълта, че ако сега се отпусне на земята, повече няма да стане. Би се молил, ако можеше да си припомни думите на която и да е молитва, но не можа и призова майка си. Последният удар му счупи няколко ребра, парче кост прониза дроба му. Той вече не можеше да говори, макар че устните му, запенени от бликащата от дроба яркочервена кръв, все още се мъчеха да произнесат думата „майчице“. Като на умиращ на арената бик ректалните и пикочните му сфинктери излязоха от строя.

— Я! Тоя се напика! — възкликна един от пуерториканците.

Виктор се свлече по хълбок в локвата пикоч на заскрежената трева, а пуерториканците се запътиха мълчаливо към колата си.

Виктор прекара три месеца в болницата и мина през няколко от седемте възрасти на човека, от мяукащото и повръщащо пеленаче до твърде ранната сенилност, от която — с изчезването на пораженията и възстановяването на нервите — излезе с все още крехко здраве.

Дон Винченте сподели мъката си с Марк.

— Горкото момче, по цял ден седи у дома. Половината време спи, а вземе ли да бълнува, подмокря се. Не му се ще да разговаря с никого.

Дон Винченте не каза направо „направи ми една услуга“, но мисълта му беше такава и Марк се почувствува задължен да задоволи неизказаната молба.

— Защо трябваше да идва тук? — попита Тереза.

— Просто защото тук има по-добри възможности да се погрижим за него. Във всеки случай, аз предложих това. Знаех, че се надяват на мен. Това е най-малкото, което мога да направя.

— Колко време ще остане у нас?

— Колкото иска.

— Лошо е за децата.

— Не — възрази той, — не е лошо. Дори е добре. Той играе с тях, доколкото му позволяват силите. Те го обичат.

— Тръпки ме побиват, като се вторачи в мен.

— Не може да гледа сега другояче. Трябва да минат още шест месеца, докато почне да затваря повреденото си око.

— Колкото пъти го погледна, спомням си за ужасната история с онова девойче — каза Тереза.

— Не е направил нищо ужасно на никого — каза Марк. — Нали делото беше прекратено?

— Защото подкупиха полицията.

— Защо говориш така? Три от четири дела за изнасилване отпадат поради липса на достатъчно доказателства. Отпадат, защото няма никакво изнасилване.

— Като баща, би ли помислил да оставиш Луси самичка с него?

— Защо не?

— Да оставим настрана това, че правиш нещо за човека, който може би ти е помогнал някога — каза Тереза. — Но просто не мога да разбера защо обичаш това момче. Какво точно ти харесва у него?

— Той има характер — каза Марк.

Тази типично сицилианска похвала я вбеси.

— Би ли ми обяснил какво точно значи това?

— Да. Той не хленчи. Предан е. На път е да стане мъж.

— Почтен мъж. Като теб.

— Надявам се.

— Почтените мъже уважават жените — отбеляза тя.

— И той уважава жените.

Тереза се предаде.

— Не можем да останем сами напоследък — каза тя. — Противно ми е да търпя чужд човек у дома.

— Като се пооправи, ще излиза по-често и ще го виждаш по-рядко. А дотогава вярвам, че ще направиш всичко той да се чувствува като у дома си.

Предпазните мерки, взети по настояване на Марк, вбесиха Тереза. Бяха повикани хора от една специализирана фирма, които инсталираха алармена система срещу крадци; по препоръка на фирмата поставиха решетки на всички прозорци откъм двора на първия етаж, а вратата на задния вход обковаха със стоманена плоча и сега я запречкваха и със заключен с катинар железен лост в добавка към обикновената брава. Нощем силни лампи осветяваха моравите пред и зад къщата.

— Съседите… — заоплаква се тя.

— Да вървят по дяволите — каза той спокойно.

Марк купи въздушна пушка, която държеше в един шкаф в спалнята. Където и да отидеше Виктор, той го придружаваше. Всеки ден ходеха в градската болница където раздвижваха пръстите на лявата ръка на Виктор, и в една клиника, където психиатърът се мъчеше да възстанови паметта му и да разсее маниакалните му страхове.

Двамата се разбираха добре. — Виктор беше признателен за това, което правеха за него, а раздялата със семейството му подейства добре

във всяко отношение. Той полагаше безнадеждни усилия да накара Тереза да го приеме, куцукаше из градината и вършеше с готовност всичко, което тя му поръчваше. Играеше неуморно с децата, направи им грубовата колибка за зайци, учеше кучето на разни номера и с часове изрязваше снимки на коли от списанията и ги лепеше в албуми. В някои отношения външността му се подобри. Лицето на разглезеното дете изведнъж стана мъжествено. В изражението му — в клепача на нараненото око, с който той се мъчеше да мига, и в лицевите мускули около устата, която отново трябваше да се научи да се усмихва — личеше някакво достойнство. Повредената му челюст го караше да гълта някак думите, но лекарите твърдяха, че с време това ще се оправи. Нямаше вече и следа от пубертетния изрив, изчезна някогашната му склонност да фучи и да ругае и сега говореше спокойно.

На Марк му се струваше, че Виктор не проявява никакъв интерес към женския пол. Освен това той страдаше от параноя и Марк трудно го убеди, че лекарят, който масажираше и раздвижваше китката на лявата му ръка, за да възстанови стисъка, не е преоблечен убиец.

Един ден, като оправяше леглото на Виктор, Тереза намери под възглавницата полицейски пистолет с късо дуло, тридесет и осми калибър.

— Какво очакваш след всичко, което му дойде до главата? — каза Марк. — Разбира се, че носи оръжие.

— Вече не мога да издържам — заяви тя с разтреперан глас, граничещ с истерия. — Време е да избереш кой да си отиде: той или аз.

Марк я изгледа сурово, сетне омекна.

— Предстои му още един преглед в болницата идната седмица. Да се договорим така: нямам намерение да го гоня, но ако лекарят разреши, ще се опитам да го изпратя някъде за няколко седмици. Ако реши да се върне, негова работа, но така поне ще можеш да си поотдъхнеш.

ЧАСТ ТРЕТА

1

Един разкошен ден през зимата на 1959 година въстаниците влязоха в Хавана. Градът беше превзет толкова спокойно, дори безгрижно, че жителите едва ли осъзнаха какво ставаше. Предишния ден из града се перчеха свирепите полицаи на президента, готови всеки момент да натиснат спусъка, а на другия ден те изчезнаха, за да бъдат заменени от хиляди учтиви дребни селяни в униформа, чужди на всякакви крайности — ако не се смята, че за двадесет и четири часа пресушиха целия запас от кока-кола в Хавана. Е края на пистата на летището Ранчо Бойерос чакаха самолети, с които трябваше да емигрират президентът, близките му приятели и видните членове на правителството и на които беше разрешено да излетят. Общо взето, този развой на събитията беше посрещнат с радост и облекчение. Ресторантите и кафенетата бяха пълни както винаги, а масите в кабаретата трябваше да се запазват от предишния ден. Съвършено непознати хора се здрависваха и се радваха, че са живи и здрави. Проститутките, най-добродушните и най-безкористните в света, работеха както обикновено. Самолетите и параходите продължаваха да стоварват туристи, които и сега играеха свободно в казината. Всяка нощ стотина от тях се напиваха до безсъзнание и биваха прибирани от новите отряди за охрана на реда, които се грижеха за тях, поеха ги с черно кафе и ги връщаха почтително в хотелите. Войниците, селяни от глухата провинция, играеха в захлас на топчета по гладките, застлани с красиви плочки тротоари на Хавана, и канеха чужденците и местните жители да участвуват в играта.

Атмосферата на вежливост и търпимост, създадена от новото кубинско правителство, не изненада Салваторе Спина: той не се и съмняваше, че зад здрависванията и усмивките се крие твърда решителност. Разбирайки по-добре от мнозина други накъде духа вятърът, той беше убеден, че победата на въстаниците е неизбежна, и остана изненадан само от бързината, с която рухна старото правителство.

Дори и тогава неговото изключително, пословично щастие не му измени. В деня, преди да падне Хавана, в пристанището влезе „Голфо ди Поликастро“, който му докара от Неапол най-голямата партида хероин, достигала някога западното полукълбо. Спина беше закупил в Турция деветдесет процента от всичкия произведен за годината опиум и подминавайки традиционния френски посредник и лабораториите в

Марсилия, беше уредил преработката му в един стар гараж за автобуси в Порта Нуова, предградие на Палермо. „Голфо ди Поликастро“ возеше двеста и петдесет килограма хероин в седем обикновени, здрави куфара, поверени на помощник-капитана на кораба; това означаваше, че срещу 130 милиона долара този хероин щеше да предложи поне на пет милиона души кратката измамна забрава на всякакви болки, отчаяние, глад, страсти, самота и страх.

Когато малко след разсъмване Спина се качваше на кораба, съпровождан от началника на митницата, който подтичваше по трапа до него, той дочу пушечната стрелба в източните предградия, където останките от правителствените войници стреляха безразборно и нервно по всичко, което се движеше, а после захвърляха оръжието и се прибираха на автостоп по домовете си. Спина изпи по едно капучино с помощник-капитана, който му се падаше далечен роднина, благодари му и го освободи от седемте куфара; сетне Спина, началникът на митницата и няколко моряци пренесоха куфарите до кадилака му, който ги чакаше на кея.

В тази мека тропическа утрин, огласяна от тракането на лебедки, крясъците на виещите се над, отпадъците от корабите чайки, звънът на църковните камбани и приближаващата стрелба, за Спина настъпваше краят на цяла една епоха. Мислено той вече виждаше началника на митницата като затворник на остров Пинос. Предишната вечер беше позвънил на директора на затвора с молба Боначеа Леон да бъде прехвърлен в крилото за политическите затворници, а всички негови документи да бъдат оформени на името на друг затворник, държан там без съд и присъда по някакво доста неясно обвинение, че бил опасен за режима, който беше пред рухване. В замяна директорът щеше да получи гостоприемство или пари в Маями, но шестото чувство на Спина му подсказваше, че този човек, известен с жестокостта си, изобщо няма да доживее наградата.

Минаваха седмици и всичко вървеше нормално. Жадната за всякакви поводи за празненства Хавана се втурна да празнува. Спина, както и всички други, ходеше по улиците, размахваше знаменце, когато му го пъхаха в ръката, и винаги беше готов да се спре и да прегърне първия попаднал му брадат млад войник. Не му оставаше нищо друго, освен да се отпусне и да се забавлява, защото новото правителство, на пръв поглед толкова безгрижно, се оказа удивително компетентно, когато се стигна до въвеждането на контрол по пристанищата и летищата; наложи се да бъдат прекратени доставките на хероин за Съединените щати, докато не се измислят нови начини и

средства за преодоляване на контрола. Почти всички от предишните връзки на Спина сега бяха в затвора, а неколцина вече бяха разстреляни в сухия ров до вътрешната стена на крепостта Кабаня, където последната гледка, която осъдените виждаха в земния си живот, беше грамадната, осветена от прожектори статуя на Христос, извисяваща се над контурите на крепостта.

Вече месец седемте куфара стояха в хранилището в кантората на Спина. Чужденците оставаха незасегнати от неприятностите, с които се сблъскваха някои кубински граждани, но неговият инстинкт отново му подсказа, че рано или късно нещата ще се влошат; ще отворят сейфовете в банките, ще започнат обиски, ще вземат да разследват защо някои богати чужденци още стоят в страната, въпреки че източниците за печалби наглед са секнали. За да не привлича вниманието, той се залови с дребен износ на крокодилски кожи за някаква фиктивна компания в Щатите.

Идеята за подходящо място за героина хрумна на Спина една вечер, когато гледаше през прозореца на кантората си гробището „Колумб“. То сякаш беше макет на голям град с тринадесет авенюта, пресечени от седемнадесет улици: величествено гето на мъртвите, в което семействата на богатите и властните бяха намерили покой във великолепни гробници — често миниатюрни копия на разкошните вили, заемани от тях приживе. В Хавана култът към мъртвите едва ли отстъпваше по нещо на същия култ в Египет при фараоните. Много от гробниците бяха обзаведени със скъпа вносна мебел и с такива удобства като телевизори, а в някои имаше дори климатична инсталация и асансьори. Гробището не беше и безлюдно, както са повечето гробища; кубинците отделяха доста време за посещения на гробовете и по добре осветените улици се тълпеше народ, особено в края на седмицата и в празнични дни; положили свежи цветя на гробовете, хората намираха, че гробището е приятно място за вечерна разходка, и не бързаха да се разотиват.

На другия ден Спина отиде на гробището и откри, че сред многото добре поддържани и пребоядисвани през последните години гробници имаше няколко, които изглеждаха изоставени и дори занемарени. Той поговори с главния пазач, който потвърди, че за някои гробници никой не се е грижил вече десетилетия наред; тези гробници му създавали затруднения, добави той, защото били откупени завинаги и сега не можело да се направи нищо те да не загрозяват общия вид. Администрацията на гробището би се радвала, ако такива занемарени гробници, бъдат преоткупени и подновени,

затова с удоволствие биха свързали Спина с комисионер по продажбата. Скоро Спина се добра в едно провинциално градче до някаква немощна старица, наследила една, гробница от свой далечен роднина, чието име вече не помнеше, и тя с радост се съгласи да му я продаде. Сделката беше уредена веднага. Спина получи ключа и скоро след това беше заведен като собственик в гробищния регистър под името Артуро де Баеса. В гробницата бяха погребани осем възрастни и единадесет деца; срещу малка сума администрацията уреди прехвърлянето на костите им в общата костница. Спина не пожали пари за ремонта на гробницата отвън и отвътре, а когато всичко беше готово, там внесоха три нови ковчега с медни плочки, на които бяха изгравирани имената Луиза, Симон и Педро де Баеса, заедно с хероина в сандъци с надпис „мебели“. Сам Спина прекара няколко часа в гробницата, прехвърли хероина в ковчезите, а после ги намести в три от нишите, където преди това бяха другите ковчези.

Годините, преобразили дон Винченте от американец на средна възраст в стареещ сицилианец, не бяха пощадили и гласа му: когато той позвъни на другия ден, Спина едва го позна. Нямаше го някогашният говор, характерен за Мълбъри Бенд; от другия край на лошата линия долиташе немощен грак и Дон Винченте говореше почти на диалект.

— С Виктор станаха лоши работи. Смазаха го от бой още през декември.

— Боже мой, Вин. А аз нищо не зная. Какво е станало?

— Сбил се с тайфа от пуерториканси хулигани. Млатили го с дръжки от търнокопи. Горкият, лежа два месеца в интензивното отделение. Челюстта му още се крепи с тел.

— Madonna troia! Пуерториканци, казваш?

— Точно така. Кълна се в паметта на сестра ми, която умря девственица…

Спина търпеливо изслуша докрай клетвата за отмъщение, която дон Винченте произнесе.

— Какво да се прави, Вин? Какво да се прави? Те вече надушиха организацията. А си вдигнал аларма, а са ти подпалили чергата.

Жизнерадостен по природа, Спина изведнъж се почувствува стар и го налегна мъка. Просто не му се вярваше, че е дошло времето, когато банда смрадливи латиноамериканци могат да набъхтят сина на сицилианеца, от който някога трепереше цялото източно крайбрежие, и никой не си помръдва пръста да го защити или да отмъсти за него.

— Момчето при теб ли е сега? — попита тоя. Тънкият сенилен глас на дон Винченте долетя през пращенето по линията:

— Живее при Марк Ричардс и жена му. Искам да кажа, Ричоне… онзи момък, който ти ми изпрати. Няма да повярваш, като чуеш защо. Някой — не е важно кой — е платил на тези пуерториканци да очистят Виктор, а когато разбраха, че той все пак не е пукнал, изпратиха писмо, че ще го причакат, щом излезе от болницата. Решихме, че за него ще е по-безопасно в града, където Ричардсови ще се грижат за него, отколкото при нас в гората.

— Боже мой! Ужасна работа, Вин. Никога не съм мислил, че ще доживея деня, когато тайфа имигранти ще ни се качи на главата.

— За себе си мога да се погрижа, Салва, знаеш много добре, но не мога да си позволя никакви рискове с Вик. Те не само размазаха лицето му, засегнат е мозъкът му. Говори сега като осемдесетгодишен старец. Както ми обясниха, в черепа му се образувала някаква течност. Не може да стои прав, заваля се. Първите две седмици край леглото му денонощно имаше две болногледачки, поддържаха живота му със системи и с разни тръби в носа му. Когато свалиха превръзките и ми разрешиха да го видя, помислих, че е станало грешка. „Сигурни ли сте, че това е синът ми?“ — попитах аз. Той само бръщолевеше нещо неразбрано. Плаках като дете.

— Сигурно си се чувствал ужасно. Бих искал да помогна някак, Вин.

— Впрочем, надявах се на това. Виктор засега е при Ричардс, но нещо ми говори, че нещата там не са както трябва. Ричардс е славен момък, но жена му не се трае и май не е много привързана към момчето.

— Защо не го пратиш при мен за един-два месеца, Вин? А и Ричардс може да дойде с него. Виктор ще се попече тук на слънце, ще отпочине, ще набере сила. Между другото, в тази страна не обичат много пуерториканците, така поне разбрах.

— Надявах се, че ще помогнеш, Салва. Може би ще се възползвам от предложението ти. Щом като е в състояние да пътува, а? Само за месец-два. Да не му се случи нещо.

— Виктор е умно момче — каза Спина. — Понякога се чудя дали имаш представа колко умно е това момче. Ще се радвам да ми погостува.

Виктор пристигна три дена по-късно, придружен от Марк Ричардс, и Спина го настани на безопасно място в едно ранчо в Пинар дел Рио, собственост на негов кубински приятел. Тук Виктор спеше до

късно, упражняваше се в стрелба с пистолет, като стреляше мишелови, вечер ходеше на кино или на бой с петли и за удивление на домакините, не обръщаше внимание на хубавичките девойки, които сами посещаваха бара и други заведения. В спокойния отморяващ тропически климат той започна бързо да възстановява силите си. След няколко дни се сприятели със собственика на един гараж в близкото село, който му разреши да извършва от време на време дребни ремонти по колите на негови клиенти.

Марк ангажира стая в хотел „Севиля“, а няколко часа по-късно Спина го покани в кантората си, която гледаше към гробището. Когато стисна ръката на Спина, Марк почувствува как по собствената му ръка пробягна тръпка.

— Дон Салваторе — промълви той.

— Стига с това „дон“ — каза Спина и прегърна Марк през раменете. — Добре че дойде така бързо, Марк. Какво мислиш за Вик?

— Ще бъде окей — отвърна Марк.

— Разбира се. И да ти кажа още нещо. Този пердах му беше нужен, от него ще има само полза. И мен ме натупаха, когато бях колкото него. Единадесет счупени кости, но ми подействува добре. Знаеш ли какво? Станах малко философ по този начин, а това никак не вреди. — Мургавото лице на Спина се набръчка в усмивка, когато си спомни с гордост и умиление как го бяха изхвърлили от колата в някакво празно място, смятайки го за мъртъв. Раните зараснаха, болката отдавна беше забравена, но тази преживелица беше го инжектирала с една неуморима способност за съпротива, която не бе му изневерила и до днес.

— Как мислиш, ще излезе ли нещо от него? — попита той.

— Всичко ще бъде окей — повтори Марк.

— Престани, за бога, с това „окей“! — ядоса се Спина. — Защо непрекъснато трябва да дърдориш като американец? Искам да зная какво наистина мислиш.

Марк покорно изреди в ума си по италиански качествата на Вик, сетне изложи заключенията си на английски:

— По ум той се е метнал на баща си и в крайна сметка ще стане добър организатор. Предпочитам да се опра на него, отколкото на който и да било друг. Вече не е самохвалко, но още не умее да се владее. Това е, което трябва да научи.

— Каза ми всичко, което трябва да зная — рече Спина. Така си го представям и аз. Човек би могъл да разчита на него. Чувам, че жена ти не се е зарадвала от престоя му у вас. Какво става с Тереза

напоследък? Дон Винченте смята, че вече май не се погаждате.

— По някои неща не сме на едно и също мнение — рече Марк.

— Жалко. Тя беше приятно момиче. Помня каква беше, когато ви изпратих тогава от Генуа. Мила и някак свенлива.

— Тя пак си е такава, но ни е трудно да живеем на новото място. Тереза иска да се приспособи и полага прекалено много усилия за това.

— Всичко е от промяната на климата — каза Спина. — В Солсбъри е доста студено през зимата. Жените не издържат, имат си разни женски неприятности. Така беше с дона Карлота. Тровеше живота на дон Винченте, докато не хвана религията.

— Можете ли да си представите: жена ми влезе в комитета за защита на гражданите? — попита Марк. — Мотае се с група еврейки и участвува в протестни митинги и демонстрации пред общината.

По покритото с мрежа от бръчици лице на Спина се изписа истинско съчувствие. Позорът на приятеля беше и негов позор.

— Трябва да я махнеш оттам и да отидете на друго място — каза той.

— Нали работя в Солсбъри — отговори Марк. — На врата ми виси дом, който е твърде голям за нас. Трябва да се плащат и сметките.

— Можеш да се наредиш по-добре, сам знаеш — рече Спина. — По мои сведения дон Винченте фактически се е оттеглил. Защо да стоиш в Солсбъри? Вземи Тереза и идете на друго място, където тя ще бъде по-доволна, а и ти ще се наредиш по-добре.

— Може и така да направя, ако се открие възможност.

— Чудесно. Ето това исках да чуя. Точно сега имаш такава възможност. Искам да работиш за мен. Нужен ми е persona di fiducia[17].

Спина прекоси стаята и отново прегърна Марк. Марк стана, протегна ръка нерешително, колебаейки се дали да отвърне на прегръдката му. — Искам да работим заедно — ти и аз — продължи Спина. Това прозвуча като заповед.

Марк погледна дребното съсухрено лице и усети на раменете си хищните лапички. Той прикри смущението си с усмивка.

— Щом брадатият се махне — каза Спина, — трябва да бъдем готови да вземем в свои ръце работите в този град. Това е отлично място. — Той посочи през прозореца белите кули и небостъргачите на фона на далечното море и пищните гробници долу. Там беше дошла някаква компания с флейти и китари да прави серенада на мъртвите. — Пак ще потече голямата пара. Искам да включиш и Виктор в играта, затова исках да чуя какво мислиш за него. Може би ще успеем да се договорим с дон Винченте да прехвърли хотелите на него. След година

младежът може да стане най-големият собственик на казина в Куба.

— Каква ще бъде моята роля в това? — попита Марк.

— Нужен ми е тук човек, на когото мога да вярвам. Не някакъв дръвник, а човек с ум и въображение, който би могъл да решава наистина сериозни проблеми. Марк, започнал съм тук голяма работа. Предполагам, че вече знаеш с какво се занимавам.

— Подочух нещичко.

Тънкият пронизителен кикот на Спина прозвуча като далечен грак на врана.

— Все същият diplomatico[18], а? Знаеш много добре, че търгувам с наркотици, и, струва ми се, винаги си знаел това. Интересува ме как гледаш на това.

— Разправят, че съм старомоден — отвърна Марк.

— И аз чух такова нещо. Какво имаш против?

Марк потърси оправдание за онова, което сега и на него му се стори като глупав личен предразсъдък.

— Където съм се родил, с наркотици не се занимаваха. Това е всичко. — Усети да го обзема слабост и страх да не загуби престижа си в очите на Спина. — Работех за дон Винченте, а той не обичаше хората му да се бъркат в такива каши. Думата му беше закон.

— Светът се промени — каза Спина. — Днес половината континент пуши марихуана, гълта или си инжектира наркотици. Аз само задоволявам съществуващото търсене. Положението е същото, каквото беше в дните на сухия режим. Ако ние не дадем на хората онова, което търсят, някой друг ще стори това. Както и да е, пука ли ти какво ще стане с тях?

Това беше възможност да си върне загубените позиции. Съдбата на наркоманите вълнуваше Марк не повече от съдбата на жителите на Венера, ако там имаше такива.

— Ни най-малко — отвърна той твърдо.

— Хората от нашия край са прекалено умни, за да гълтат наркотици. Ако тези животни искат да се тровят, какво ни засяга? Не аз създадох този пазар, той съществуваше и преди мен.

— Струва ми се, че сте прав — каза Марк. Наркоманите бяха глупаци и той изпитваше към тях такава антипатия, каквато други изпитват към нарушителите на закона. Каквото и да е възмездието, те си го заслужават.

— Е, и какво ще кажеш?

— Още трябва да преустроя живота си. Позволете ми да помисля няколко дни.

Спина кимна с разбиране, но Марк почувствува властната му воля. Стареещият глава на мафията сега излъчваше някаква тайнствена сила — като онези странстващи илюзионисти, които идваха по празници да мамят планинците в Калтанисета. Тези дрипави нищожества подчиняваха тълпите на своята воля, опиняваха ги с безумни надежди, заслепяваха ги с видения на феникси и ангели, които се изпаряваха на разсъмване.

— Мисли колкото искаш — каза Спина. — Сега е спокойно и мога да се оправя сам, но може би скоро ще ми потрябваш, а тогава бих искал да съм сигурен, че мога да разчитам на теб.

Марк кимна. Какво по-сигурно от това, помисли си той, че когато го призоват, той ще бъде принуден да се подчини.

От кантората на Спина Марк отиде в новосъздаденото Министерство на националното възстановяване, за да обсъди бъдещето на капиталовложенията на дон Винченте в хотелите с един чиновник от отдела, който се занимаваше с конфискуваното имущество на чужденците. На този етап национализацията не беше завършена още юридически, останалите в Хавана чужди капиталисти се мъчеха с всевъзможни доводи и уговорки да отложат окончателната катастрофа с надеждата, че ако новата власт падне, онези предприятия, които още не бяха национализирани, ще започнат отново да функционират без юридически усложнения, свързани с прехвърлянето на собствеността. Както и всеки друг представител на чуждестранния капитал, Марк беше готов да се хване и за сламка, от това нямаше да загуби. Имаше няколко свободни дни, защо да не използва времето да направи в крайна сметка нещо за стария си работодател.

Щом Марк излезе, Спина заключи кантората, взе такси до края на „Прадо“, където го освободи, и свърна в улица „Анимас“, най-любимата му улица в света. Вървеше бавно в топлия благоуханен въздух под чуруликането на хиляди невидими птици, които никога не можеха да заспят от шума на Хавана. Множеството кубинки, излезли на вечерна разходка, му приличаха на танцьорки от някакъв мюзикъл, които всеки миг можеха да изпълнят някой танцово-музикален номер. Той се сля с върволицата красиви жени, които с изразителни жестове обсъждаха събитията на деня и насищаха въздуха с мириса на плътта си. Ветрила шумяха меко над мозаечната настилка на улицата, а изящна плетеница от сенки трепкаше като листак, когато ветрецът

разлюляваше окачените на синджири улични фенери.

Спина беше на път за „Буена Сомбра“, най-известния публичен дом в града, който беше позакъсал, и Спина успя да го купи съвсем евтино. Към наркотиците го бяха подтикнали чисто икономически съображения — нали трябваше да се живее, а иначе у него имаше естественото влечение към всичко, свързано с нежния пол. Обичаше компанията на жени, а там те като правило откликваха на ухажванията му и му отговаряха със симпатия. Най-лекият начин да влезе в живота на колкото се може повече жени беше организираната проституция; от негова гледна точка оттам падаха малко пари, но огромно развлечение.

В това отношение Хавана предлагаше изключителни възможности. Красиви и нуждаещи се жени колкото щеш, безграничен пазар, но организацията беше примитивна. Публичните домове на Хавана бяха в такова състояние, че туристът трябваше да бъде мъртвопиян, преди да го примъкнат вътре, за да не вижда помещенията, облицовани с плочки като обществени клозети, вещиците, които прибираха парите, и да не усеща миризмата на антисептичните средства и на мръсните пешкири. Подобни места се посещаваха от простолюдието.

Богатите възможности на туристическия пазар оставаха неизползвани поради тези лоши условия и именно тук Спина разгръщаше способностите си. Той купи шест такива заведения, махна плочките, обезшуми клозетните казанчета и инсталира уютни американски барове с меко осветление, комплектувани с приятни бардами, конто кацаха на високите столчета и пиеха оцветена вода. Те вземаха от клиентите пет пъти повече отпреди.

Данните от едно проучване убедиха Спина в огромните възможности на системата за продажна любов. Той остана изумен, когато разбра от хора, които знаеха на пръсти местния плътски пазар, че почти всяка втора жена в Хавана е готова при случай да се продаде за не повече от пет долара и че това не прави никому никакво впечатление. Увериха го, че с това се занимават дори иначе почтени съпруги, когато мъжете им оставаха без работа и без пари, както и зле платените продавачки, чистачки и перачки, за които подобна сума беше непреодолима съблазън.

Затова в свободното си време, когато някой би се отморявал с дърводелство или с отглеждане на орхидеи, Спина започна да организира този податлив материал и състави каталог с адреси, телефони, физически данни и снимки на разположение на хора, които работеха на комисиона във всеки хотел. Деветдесет процента от

жените бяха цветнокожи — „карамелени задници“, както ласкаво ги наричаше Спина, — но някои клиенти предпочитаха бели и за да задоволи това търсене, той се сдоби с „Буена Сомбра“. Специалитетът на заведението, управлявано от културна възрастна аристократка, бяха бели девойки от обеднялата буржоазия, но сега то беше сериозно засегнато от новия повей и от това, че мнозина богати кубинци не се доверяваха на новата власт и започваха да напускат страната.

Входът към „Буена Сомбра“ беше незабележим — тясна врата между магазин за обувки и банка. Спина натисна звънеца и бе въведен от прислужницата, чевръсто мулатче с огромни очи. То тръгна да съобщи за Спина, но той извика след него:

— Хей, зъркел, ела тук. Говориш ли английски? Как се казваш?

— Динора, сър. На вашите услуги.

— На вашите услуги, а? Много мило. На колко си години?

— Тринадесет, сър.

Спина извади с два пръста петдоларова банкнота от джоба на претрупаната си с басти риза и й я подаде. Стана му драго, когато момичето направи реверанс.

— Някой те е възпитал много добре, Динора. Окей, върви да кажеш на сеньората, че съм тук.

Заведението плаче за нова метла, помисли си той. Къщата беше мрачна и старомодна, с вътрешен двор, с твърде много потъмнели огледала и изподрани маслени платна. Плискащият в центъра на двора фонтан привлече вниманието му и той забеляза, че дори златните рибки, които лениво кръжеха в басейна, изглеждаха някак безцветни и стари. Твърде много гербове и почти никакъв живот, светлина и музика. Мадам — стара вещица с жълта перука и с безброй замазани с пудра бръчки, уж внучка на някакъв генерал — беше превърнала приемната, която трябваше да вдъхва бодрост и увереност у клиентите, в бърлога с изпотрошена мебел. Но най-лошото нещо в заведението бяха дванадесетте котарака на сеньората. Спина не понасяше котки, противни му бяха дори загладените, охранени галеници, които се срещат в повечето американски домове, а кубинската порода — мършави, проскубани, дългокраки, с големи тестиси и зли муцуни — го изпълваше с погнуса. Още при първата им среща Спина беше показал ясно отвращението си.

— Никакви котки тук, сеньора!

— Сеньор Спина, те са моето семейство. Трудно ще ми е да се разделя с тях.

Спина запуши носа си с кърпичка.

— Ще бъда откровен. Тук вони. Можете да отглеждате птици. Вземете си куче, ако щете. Ако държите на котките си, ще трябва да ги гледате на друго място.

— Добре, сеньор Спина. — Тя се обиди, но нямаше как. Беше известна като честна и делова жена, а ето че й показаха кой тук е господарят.

— Готов съм да пооживя заведението, сеньора, ако изпълнявате нарежданията ми. Изхвърлете котараците на улицата, където им е мястото, вижте някой да почисти добре къщата и оставете отворени прозорците. След ден-два ще мина да видя какво става.

Този път не се виждаха никакви котки и Спина заговори за плановете си.

— Времената се менят — отбеляза той, след като сеньората го поздрави и му предложи чашка кафе, — а ние трябва да вървим в крак с тях. Доходите ви пак са паднали този месец. Трябва да направим нещо да увеличим клиентелата.

— Заведението трябва да мисли за реномето си — възрази тя. — Клиентелата ни е консервативна. Твърде големи промени може да предизвикат недоволство.

Спина подуши въздуха.

— На какво мирише?

— Парфюмиран аерозол, сеньор Спина. Наредих да почистят къщата, както поръчахте. Аерозолът премахва мириса на застояло.

— Стори ми се, че още вони на котки — каза той. — Да се върнем към клиентелата, сеньора. Трябва да разберете, че аристокрацията на този остров загива. Колко клиенти, например, имахте днес?

— Понеделник никога не е хубав ден. Но бяхме удостоени с посещение на маркиз де Санта Ана.

При произнасянето на това име сеньората сниши гласа си до почтителен шепот.

— И колко време стоя маркизът?

— Почти целия следобед.

— Мога ли да зная колко му взехте за посещението?

Тя обясни кротко:

— Тук не говорим за такса. Клиентът може да остави толкова, колкото сметне за необходимо.

Тя вдигна чашката му и оправи изящно извезаната батистена покривчица под нея.

— Това вече е беда. А колко сметна за необходимо да остави

клиентът в случая?

— Двадесет и пет долара.

— Едно време доста пари — отбеляза Спина, — а днес нищо. На този остров идват като туристи някои от най-големите тузове в света. За времето, което е прекарало със Санта Ана, вашето момиче би могло да забавлява трима-четирима от тях. — Той подбираше думите си внимателно, стараейки се те да не звучат обидно. Беше човек, който с усмивка на уста можеше да поднесе лоша вест.

Сеньората се овладя с лек унил жест, сякаш пропъждаше дим от себе си; отвращението, което породи у пея вулгарното предложение на Спина, не пролича зад мрежата от бръчки.

— Страхувам се, че младата дама, която беше с маркиза, не би се съгласила да забавлява, както се изразихте вие, трима-четирима туристи за един следобед.

— Извинете, сеньора, не разбирам. — При тази съвсем непривична за него ситуация Спина едва се удържа да не избухне в смях. — Не е ли това въпрос на чест за фирмата?

— Всички момичета в заведението имат такъв шик и маниери, които привличат благовъзпитания човек — отговори тя.

— Мога ли да видя снимка на предпочитаната от маркиза?

— Разбира се.

Тя отдели една снимка от купчината, от която клиентите правеха избора си.

За Спина имаше нещо познато в снимката.

— Виждал ли съм я преди?

— Не, сеньор Спина.

Фотографията беше ярка и неконтрастна — от онзи вид, който беше излязъл от мода още преди двадесет години. На светлия, леко замъглен фон лицето би могло да бъде ликът на някоя киноактриса от тридесетте години, например Джийн Харлоу.

— Изключително момиче — каза сеньората — с трагична съдба. Загуби съпруга си при революцията. Опрели го на една стена и го разстреляли по бързата процедура. Това се случи на мнозина. Тя говори английски перфектно.

— Само с такива снимки ли разполагате? — попита той. — Клиентите не очакват ли да видят нещо голо?

Устата на сеньората — безжизнена цепка в маската от гущерова кожа — потрепна, но тя не каза нищо.

— Ще ми се да поговоря с това момиче — каза Спина. — Повикайте я. Може да почетем стихове заедно. — Това лице от

миналото го заинтригува.

— Ще й телефонирам да разбера дали е свободна — каза сеньората. — Сега може да не е удобно; иначе тя ще бъде тук след половин час.

— Добре. Да поговорим за бъдещето. Както намекнах вече, тук всичко трябва да се промени. Каня се да разпердушиня този приют и да започна отначало. Ще направим козметична операция на „Буена Сомбра“ — музика, свестен бар с бардами, дансинг, приветлива атмосфера. Може би на маркиза няма да му допадне, когато завършим всичко това, но туристите от корабите ще проправят пътека до тази врата. Ще трябва да видя всички момичета във вашия списък и лично да ги огледам, за да съм сигурен, че са подходящи за такова заведение, каквото имам предвид. Ако реша да ги наема, трябва да запомнят само едно: че това е професия. С нея те ще си изкарват прехраната, следователно трябва да работят както всички други. Сеньората слушате, втренчила поглед в схванатите си от артрита пръсти.

— Къде е моето място в тази нова схема, сеньор Спина?

— Както казах. Надявам се, че ще можем да работим заедно. Ако е така, толкова по-добре. Ако не… е, трябва ли да ви казвам…

Тя кимна покорно. Една сълза се отърколи изпод клепача и мигом изчезна в релефа от бръчки.

— Ако останете, ще трябва да свикнете да стоите зад кулисите — каза Спина. — Може да ви отделя канцелария на горния етаж. Тази стая ще ни е нужна. Ще трябва да преместите всички тези вехтории на друго място.

Срещата на Сипна с Мария де Мора, звездата на „Буена Сомбра“, не мина успешно. Макари все още жизнен и полово активен на петдесет и пет години, той все по-често търсеше възбуда в младостта, а Мария, която никак не приличаше на носталгичния си портрет, вече не беше така млада. Тя беше слаба и скована, с изящни безчувствени черти, тъжни очи и замислен вид. Приливът на кръв в слабините на Спина секна, когато тя се изправи пред него. Той хвана Мария за ръката, безжизнена като гипсова отливка, и я поведе към посочената стая, а сеньората тръгна след тях с ужасната си усмивка, кткайки насърчително.

Стаята му напомни най-добрата спалня в четвъртокласен хотел в Нови Орлеан: креват с балдахин, тежка, разнебитена мебел, пропит от меланхолия интериор и едва прикрит от аерозола мирис — почти сигурно — на котарак. Мария седна на края на леглото, с ръце в скута, замислена, с невиждащи очи. Когато малката прислужница Динора,

потръсквайки самонадеяно младата си гръд, им донесе кафе в малки чашки и шафранени сладки, Спина я ощипа по бузата и я потупа по задника, преди тя да си тръгне.

Той направи всичко възможно да предразположи Мария.

— Хубаво момиче си. Хубава коса, хубави очи. На колко години си?

— Двадесет и шест.

— Сеньората ми каза, че си загубила съпруга си.

— Убиха го при революцията.

— Жалко. Сигурно животът ти е труден. Семейство имаш ли?

— Само майка. — Тя упорито отбягваше погледа му и отговаряше на въпросите му безучастно, едва ли не с негодувание.

— Слушай, Мария — каза Спина, — по една случайност аз съм собственик на този вертеп, но сега можеш да ме смяташ просто за клиент, който е видял снимката ти и те е харесал. Хайде, дръж се с мен като такъв.

Нищо по извърнатото й встрани горестно лице не показваше, че е чула думите му. Струваше му се, че ако беше изтръгнал ръката й, то пак нямаше да трепне.

— От сеньората разбрах, че днес вече са те търсили веднъж. — Той отпусна ръка на коляното й. Тя реагира мигновено, като в самоотбрана.

— Не идвам тук често. Човекът, с когото се видях днес, е стар приятел. Решихме да се срещнем тук, защото така ни е по-удобно. — Говореше през зъби, почти без да движи устните си.

— Госпожо — каза той, — аз съм клиент, който иска да спи с теб. Аз съм някой си, който има пари за пилеене. Насам ме насочи добър приятел от домакинството на туристическия кораб, който току-що влезе в пристанището. Работя в „Бетлъхем Стийл“, имам жена и семейство в родината. Никога преди не съм кръшкал, но сега търся малко любов — преди да е станало много късно. Нужно ми е насърчението на една топла любвеобилна жена. Дори и да ти действам дяволски потискащо, длъжна си ла намериш начин да не го показваш.

— Искате да се съблека ли? — попита тя.

— По дяволите, да, Мария, или ме подтикни аз да сторя това. А то сега ме караш да нервнича. Струва ми се, че ако само те докосна, ще ми завъртиш шамар.

Тя стана със застинало лице, обърна се и засъблича роклята и комбинезона си с тромави, непохватни движения. Когато остана само по пликчета и сутиен, тя се присви плахо като плувец, който се готви

да скочи в студено море. Оглеждайки тялото й с вещината на познавач, Спина реши, че то рядко е било излагано на показ. Ако някога са галели тези бедра, това е ставало на тъмно. Имаше нещо призрачно в кожата й, а когато я пое и разтвори бедрата й, тя се сгърчи. Какво, по дяволите, правят тези кубински богаташи, когато лягат с жена? — почуди се той. Пренасят се в миналото. Като преди един век.

След десет минути Спина беше пак при сеньората.

— Не искате ли да останете с нея?

— Не — отвърна той, — пък и едва ли някой друг освен маркиза би искал.

— Сеньор Спина, кажете, моля, какво има.

— Стаята вони — каза той. — Толкова вони на котки, че ми идеше да си запуша носа.

— Не мога да разбера — заоправдава се тя. — Всичко беше измито много грижливо.

— Някакъв гаден котарак се е разписал под всички мебели. Освен това вашата приятелка е дама, а дамите не подхождат за такова заведение. Тук е необходимо не само желание за работа, а и малко жар, дори да ви липсва.

— Сеньор Спина, ще повикам друга. Едно много мило момиче, много по-младо от Мария. Ще наредя да бъде тук след десет минути.

— Достатъчно — каза той. — За днес ми стига едно такова приключение. Не бих искал второ от този род.

— Тази е съвсем друга. Нещо, което никога няма да забравите. Още ли сте в „Севиля“? Ще ви я пратя там.

— Друг път, може би.

Ще трябва да я махна, помисли си той, няма да е зле да й кажа още сега. Обмисляше как най-деликатно да й каже това, когато сред хаоса от мебели нещо зашава около краката му и една огромна сива котка рипна в скута му. Той скочи на крака и изкрещя от погнуса. Котката за миг остана увиснала на ноктите си, сетне тупна на земята и Спина я запрати с ритник в другия край на стаята.

— Окей, сеньора — процеди той, прикривайки обзелия го бяс с ледена усмивка. — Струва ми се, това решава въпроса.

Тя разбра, че с нея е свършено, и към презрението, което вече изпитваше към него, сега се прибави и омраза. Понечи да го изпрати до вратата, но той я отблъсна и тя се свлече в стола си; видя как ръката му опипа крадешком тялото на Динора, докато малката прислужница му отваряше вратата. Именно при тази гледка в главата й се зароди план за отмъщение.

Мекият като мляко нощен въздух обля лицето на Спина. Мозаечната настилка беше осеяна със отъпкани угарки, наоколо се издигаха сякаш изваяни от слонова кост сгради и пъстрееха реклами за безалкохолни напитки и цигари. Успокоен, градът се готвеше за голямата схватка със сънищата, просяците стояха застинали като часовои на поста си, победената армия от продавачи на лотарийни билети се разотиваше под знамената на непродадените билети, а бездомниците вече спяха в напуснатите от ваксаджиите столове.

Като организатор Спина се беше научил да цени и да обича реда и тънко развития усет за време на изтънчената съвременна цивилизация. Хавана му предлагаше удоволствията си като кошница отбрани плодове. Бунтовниците бяха дошли с намерението да унищожат симетрията на този строй, но той вярваше, че нанесените от тях щети ще бъдат временни в крайна сметка те ще бъдат победени. Той трябва само да си опича ума, да се спотайва, да отстъпва кротко и с готовност пред властите и да избягна неприятностите. В края на краищата сладкият живот ще се върне, а когато това стане, Куба ще принадлежи не на онези, които проливаха кръвта си, за да си я възвърнат, а на синдикатите начело със самия него. За него кратковременното захлаждане не беше лошо — то вече прогони дребните гангстери, надошли тук от Флорида, и сега те бяха готови да продадат капиталовложенията си на хора от неговия калибър, които смятаха, че ще издържат до края.

Вече виждаше светлината в края на тунела. При едно от неотдавнашните си кратки посещения в Турция той си беше осигурил правото да изкупи по-голямата част от произвеждания в страната опиум за следващите три години и се канеше да разшири операциите см в Далечния Изток, където негови хора вече действаха сред племената в Лаос и Северна Бирма. Спина винаги бе вярвал — може би подсъзнателно, — че рано или късно ще поеме в Куба империята от хотели и казина на дон Винченте, и тази увереност придоби по-конкретни очертания след нещастието сполетяло Виктор. Той знаеше, че Виктор го боготвори, а по думите на дон Винченте занапред той щял да се подчинява на неговото ръководство с още по-голяма готовност.

Беше доволен и от това, че сключи, както той смяташе, негласен съюз с Марк Ричардс. Той беше усетил у Марк онази потребността се посвети в служба на човека, който предизвиква у него възхищение, каквото изпитваше самият Спина за непоклатимата преданост на човек като Ричардс. Вече виждаше как Марк лека-полека поема грижата за

всички подробности по организацията, която възнамеряваше да създаде, а това щеше да му даде възможност да отдаде силите си на големите удари, които ги очакваха. В случай на затруднения с правителството на САЩ биха могли да привлекат тайнствения Брадли. Спина така и не беше успял да разбере що за птица е този Брадли; но макар и да не вярваше на честите намеци, че президентът се вслушва в Брадли, нямаше съмнение, че той е реална сила. Спина знаеше, че някой ден Брадли ще представи сметка за оказаните услуги.

По ъглите стояха вестникопродавци с последните вечерни издания. Той купи „Пост“, но го пъхна в джоба си, без дори да си направи труд да види заглавията, затова не разбра, че в този ден новото правителство беше обявило решението си да поведе борба с проституцията. В района на „Прадо“ той поспря да се ръкува с две кривокраки войничета, които се прибираха късно след някаква забава с кока-кола. Взвод момичета в зелени милиционерски униформи, които той беше видял през деня по време на строева подготовка под командата на черен като въглен сержант, сега се качваха в автобуса, за да се разотидат но домовете си. Това беше още едно знамение на времето — на неблагоприятното време. Но то щеше да мине.

Спина беше нает в „Севиля“ апартамента, където преди беше отседнал Коболд; още щом мина през въртящите се врати на хотела, той забеляза, че само за един ден работите се бяха влошили. Огромната картина в маслени бои на кораба „Мари Селесте“ на фона на замъка Моро беше свалена и подменена с пропаганден плакат срещу неграмотността, а половината от залата за хазарт беше преградена и бяха сложили там чинове и черна дъска — персоналът на хотела щеше да има уроци по математика. Хубавичко момиче му подаде позив, който го канеше да помогне при събирането на кафето, за което не обещаваха друга награда освен похвала. Той се усмихна и й се поклони. Макар че ядеше и пиеше умерено, Спина обичаше чашка коняк преди лягане, затова отиде в бара и си поръча „Реми Мартен“. Барът беше пълен с брадати офицери, окачили по вратовете си верижки със сребърни куршуми. Те бяха приветлива тайфа и както винаги, той се ръкува с тях и почерпи всеки, който прие да пийне. Сетне отиде да си легне.

В дванадесет и половина, тъкмо се канеше да позвъни долу за перачката, когато на вратата се почука и на прага се появи Динора, съпровождана от пиколото. Тя не показваше ни най-малки признаци на стеснение. Чудесно хлапе, помисли си той, готово на всичко и нежно. Обзе го бащинско чувство, но не задълго. Знаеше не повече от

десетина испански думи, но доколкото разбра от казаното и от живата й мимика, тя му беше изпратена като подарък от сеньората. Хитра стара вещица, помисли си той, сякаш това ще й помогне.

Но когато след малко пристигна отрядът от нравствения отдел на милицията, той разбра, че старата сеньора все пак го беше надхитрила. Младата инспекторка нареди на Динора да се облече и я отведе в един изправителен център, където щеше да прекара цяла година. На Спина дадоха половин час да събере личните си вещи, след което двама полицаи го придружиха до летището.

Хладнокръвен и решителен при критични обстоятелства, Спина рядко губеше самообладание. Единственият човек, който би могъл да го спаси сега, съобрази той, беше Брадли, но когато набра дадения му от Брадли номер, обади се Фергюсън, който отсече, че Брадли е напускал Куба.

— Ще бъда в Насау — каза Спина. — Кажете му да ме потърси в „Къмбърланд Хаус“.

Фергюсън окачи слушалката.

Двамата полицаи правиха компания на Спина през следващите шест часа в чакалнята на летището. Закусиха заедно, като приятели, при което двамата упорито упражняваха английския си с американеца и усърдно записваха нови думи и изрази. В девет сутринта самолетът излетя. Това беше провал, но Спина не падна духом. Ако преди беше готов да се погоди с режима и да чака някой друг да го свали, сега той си даде дума да съдейства лично за това. Беше скътал пет милиона долара в една банка в Насау за непредвидени обстоятелства.

3

След няколко дни, прекарани на Бахамските острови, Спина се прехвърли в Антигуа, спретнат и спокоен остров, предан на американските туристи и техните долари. Тук, седмица по-късно, към него се присъедини Виктор.

Наеха стаи в хотела-казино „Галеон Бей“, където Спина можеше да отпочине в обстановка, възможно най-близка до обстановката на любимата му Куба. Казиното действаше по установения кубински образец с най-разнообразни мошеничества: жени, които раздаваха белязани карти по масите за игра на „двадесет и едно“, подпълнени с живак зарове, „техника“ за контрол над различните операции, докарани от Нова Англия проститутки, които минаваха за скучаещи богаташки дъщери, „утешители“ — специалисти по психологията на загубата, — които можеха да успокоят жертвата и да я върнат у дома в Грейт Нек[19] зашеметена, но все още усмихваща се. Спина, страстен играч, който знаеше всички тънкости на нечестния хазарт, губеше пари при тези игри по същия лесен начин, както и хипнотизиралите магнати, примамени тук „да се повеселят“; много от проститутките, доведени тук да ухажват смелите прахосници и да ги тласкат надолу по пътя на разорението, го вземаха за наивник.

Седмиците се нижеха приятно. Спина поддържаше жизнеността си с раци, стриди и сурови яйца с коняк, забавляваше се с проститутки почти всяка нощ и губеше на игралните маси по хиляда долара на ден. Всеки ден плуваше по малко за здраве в топлото море и печеше на благодатното слънце кожата си, вече сбръчкана като кората на стара киселица. Нае една 160-тонна яхта с екипаж от девет пияни холандци и я държеше в Инглиш Харбър. През вечер организираше забави за свободните от работа момичета от казиното, на които канеше и всяка харесала му „плажна мацка“, както ги наричаха на острова. Виктор оставаше безразличен при предлагания му богат избор от компаньонки за леглото, които биха възбудили всеки паша.

Спина се разтревожи от това.

— Какво става, Вик? Да не са те кастрирали?

— Просто нещо съм поизморен. Още две седмици и ще се оправя.

Виктор действително се оправяше. Нервността и параноята намаляваха всеки ден. Вече не се оплакваше от това, че когато влиза някъде, хората се подбутват и го зяпат. Чукането в главата, което го тормозеше месеци наред, спря, престана да вижда двойно. Говорът му

стана по-ясен, ръцете вече не трепереха, а куцукането личеше само когато беше уморен.

Терзан от самота, Спина се привърза истински към Виктор и тази симпатия се основаваше не толкова на наблюдения, колкото на интуиция, която според него никога не му изневеряваше. Достатъчни му бяха само пет минути с някой човек, за да го приеме или отхвърли. Никога не би могъл да изрази с думи какво именно му харесваше у Виктор, но с животинския си инстинкт той смътно усещаше сила зад външната слабост на Виктор, способност за преданост и желязна воля.

— Какво искаш да правиш днес, Вик? — питаше той. Отговорът обикновено беше един и същ:

— Да не би да ти се играят карти или нещо такова, Салва!

— По дяволите, не. Всичко в това бунище е предрешено. Писна ми да ме скубят тези мошеници.

— Тогава може да се поразходим с кораба.

Такава беше представата на Виктор за удоволствие. Те събуждаха капитана, нареждаха му да събере екипажа от пивницата „Адмирал“, сетне плаваха с яхтата по крайбрежието. Често ги следваше стадо делфини; тогава, седнали в столове на кърмата, те стреляха по тях с Викторовия полицейски пистолет. Спина беше лош стрелец и рядко улучваше, но струите кръв, които изведнъж рукваха и се оттичаха във водата зад подскачащите, лудуващи животни, показваха, че куршумът на Виктор е попаднал в целта.

Състоянието на Виктор продължи да се подобрява и това личеше от обнадеждващия факт, че все повече не го свърташе на едно място.

— Салва, ще ми се да правя нещо, за да си изкарвам прехраната. Може да поработя за теб. Защо не организираме някоя игричка някъде, че да пооберем парите на тия ливади?

— Това, дето го виждаш тук, е нищо — каза Спина. — Дребна работа, скука. Тези типове си скъсват задниците, за да смъкнат няколко хиляди седмично. — Трябва да се мисли с милиони. Не се вълнувай. Вик. Ще дойде и нашето време.

— Ще ми се да почна нещо. Както се чувствам напоследък, мога да правя всичко.

— Имай търпение — каза Спина. — Почивай. Казах ти вече, двамата започваме работа, щом обстановката в Куба се промени. А защо пък да не ти кажа: май ще имаме трети съдружник — не кой да е, а нашият стар приятел Марк Ричардс.

— Не се занасяй.

— Не се занасям, момчето ми. Съвсем сериозно. Говорих с него

по една работа оня ден. Трябва да уточним още едно-две неща, но той май е на път да се съгласи. Как ти се струва?

— По-хубаво от това, здраве му кажи! Марк е чудесен. Слушай, Салва, да знаеш, че няма друг като него.

— Не познавам по-сигурен човек, когото да имаш зад гърба си, ако играта загрубее.

— Знаеш ли, Марк не говори много, няма да го чуеш да дърдори, но пък върши работа. Действува.

— И още как, момчето ми, и още как! Както съм обмислил работите, след месец-два ти, аз и Марк се връщаме пак в Куба и ще поразчистим терена.

— Щом брадатият падне, а?

— Щом го махнат. Ще се качим на първия самолет от този остров за Хавана. Викторе, вярвай ми, момчето ми, ще преобразим този град. Това, дето го виждаш тук, пет пари не струва. Лас Вегас няма да може да се мери с Хавана, след като см свършим работата.

— Не виждам каква полза ще имаш от мен, Салва, но аз наистина ще се постарая.

— Зная, и ще бъдем страшен екип. Но слушай какво ти казвам: имай още малко търпение, трябва да сме сигурни, че си окей, преди да се развъртим там.

— Аз и сега съм в ред — възрази Виктор. — Никога не съм се чувствал по-добре.

— Ще повярвам, когато те видя да хванеш някоя за задника — отсече Спина. — Да се поразходим ли с яхтата следобед?

— Непременно. Да вървим да чукнем някой и друг делфин.

При тази разходка с яхтата имаше малко приключение. Напоследък Спина вземаше със себе си наред със сандвичите едно хубавко и глуповато цветнокожо момиче — бивша стюардеса, която предишната година беше достигнала до първото пресяване в конкурса за „Мис Свят“. Един от холандците, младеж от Лайден, който беше втори механик в машинното, се беше влюбил наивно в тази, както я виждаше той, пленница на бели робовладелци, и се мъкнеше пиян цяла седмица.

Докато яхтата излизаше в морето, Спина, седнал в стола си на палубата, се възхищаваше от красотата на залива и галеше разсеяно по задника момичето, което току-що му беше донесло лимонов сок. Нечии неуверени стъпки нарушиха спокойствието му — по трапа се изкачваше безумно влюбеният холандец.

— Хей, ти, мръсен жабар! Не пипай момичето! — развика се той,

пръскайки слюнки от ярост и размахвайки бирена бутилка.

Спина прекъсна съзерцанието си и извърна леко глава към клатушкащия се срещу него холандец. Момичето се опита да се изплъзне, но той я стисна здраво за ръката.

— Чу ли кво казах, мистър?

Холандецът се приближаваше, вдигнал бутилката над главата си, а. Спина стоеше спокойно и го гледаше с любопитство. Когато ги деляха само три крачки, между тях застана Виктор. Холандецът понечи да замахне към главата на Виктор, сетне отпусна ръка. Виктор го гледаше мълчаливо, с ръце в джобовете, докато морякът отстъпи.

— Май все пак си поприхванал нещо от характера на стария — подхвърли по-късно Спина.

Денят не беше добър за делфини поради вятъра и вълнението, но накрая намериха жива цел в един бял рибояд, който се спусна от пухкавите облаци и кацна на мачтата. Спина, у когото беше пистолетът, се прицели, присви лявото око, стреля и го рани в крилото; птицата се преметна и падна в морето. Тя зацапа във водата, като влачеше простреляното си крило, а Спина подаде пистолета на Виктор, който я довърши с точен изстрел в гърдите от двадесет ярда. Ветрецът грабна валмо пух, преди стегнатото грациозно тяло на рибояда да се превърне в куп подгизнали пера. Спина се разсмя доволен.

По-късно, след като подремна в шезлонга на палубата, той тръгна да търси Виктор и го намери в незаключената кабина заедно с конкурсната красавица, която драсна гола към гардероба. Спина беше вън от себе си от радост. Нищо не би могло да докаже по-добре, че Виктор се е оправил напълно.

На другата сутрин от Куба пристигна очакваният пратеник на Брадли и след дълъг разговор с него. Спина се съгласи на една забележителна сделка.

— Така ще изпълните един патриотичен дълг, мистър Спина — уверяваше го Фергюсън. — На колко оценявате въпросната стока?

— В Куба, дето е сега ли? По дяволите, де да знам. Доставена в САЩ, десетина милиона долара по цени на дребно при бърза продажба.

— От които сте готови да пожертвувате половината — тоест пет милиона — за фонда на кампанията „Да спасим Куба“?

— Точно така. Но ако мистър Брадли ми даде гаранция. Аз съм не по-малко заинтересован от него Куба да бъде спасена. С тези пари вашите приятели могат да си купят няколко реактивни самолета.

— Да се надяваме — каза Фергюсън.

— Трябва ми помощта на Брадли, за да измъкна стоката. Тя не ми върши никаква работа там, в Куба.

— Уверен съм, че мистър Брадли ще може да ви помогне. — На широката жизнерадостна усмивка на Спина той отговори със спокойната полуусмивка, която вече му беше навик и която напомняше на Брадли за гримасата на дете, страдащо от запек. „Ето, значи, къде се корени злото — мислеше Фергюсън. — Този любезен, сбръчкан мъж, когото толкова много хора около него хвалят за великодушието, му, за дружелюбието, за свойственото му меко и вежливо отношение към подчинените, за смелостта и стоицизма, с конто посреща несполуките“.

Фергюсън сега изповядваше будизма на „малката колесница“, или хинаяна, в който потърси утеха, когато повече не можеше да се примирява с предателството и лъжата в професията си. Беше станал вегетарианец, спеше на дъска и щадейки живота на всяко живо същество, не позволяваше на слугата си да използва дори флайтокс в квартирата му. Макар и да не беше обявил още това, след няколко месеца възнамеряваше да напусне ЦРУ и да започне да странства из онези страни в Далечния Изток — Бирма, Лаос, Цейлон, където будизмът бе съхранен в чистия си вид. Но преди това възнамеряваше да даде своя особен принос за благополучието на човечеството — а тъй като през цялата си подготовка беше изучавал методите на конспирацията и лукавството, планът му можеше да бъде осъществен само чрез тези познати нему методи. Фергюсън се канеше да унищожи съюза между Спина и своя шеф, като използва при необходимост коварство, двуличие и всякакви уловки и трикове.

Спина, още не си беше съставил определено мнение за Фергюсън, но му беше ясно, че той нямаше да направи кариера. Беше му отказал всичко: ядене, пиене и сърдечната покана да остане няколко дни и да се убеди в щедрото гостоприемство на хотела-казино „Галеон Бей“.

— Този вертеп привлича курвите като мухи — уверяваше го Спина. — Луди са по гангстерите, дето въртят големите игри. Ако се интересуваш, всичко е за сметка на заведението. Бели, черни, все едно. Хареса ли ти нещо, достатъчно е да свиеш пръст и да споменеш името ми.

— С голямо удоволствие бих се възползвал от това предложение — каза Фергюсън, — ако не бързах толкова. — Безкрайното търпение, на което учеше хинаяна, изключваше всякакви емоции, камо ли проява на презрение. Фергюсън се беше научил да изпитва само състрадание към хора като Брадли и Спина, чиито души,

попаднали под жестоката власт на един върховен закон, бяха обречени на превъплъщение в някоя низша животинска форма, например плужеци или плъхове. — При друг случай, с удоволствие — добави той учтиво.

— Тогава, като дойдете другия път — каза Спина. — Сигурен съм, че ще се върнете скоро.

— Искрено се надявам на това, мистър Спина.

— Да смятам, че се разбрахме.

— Разбира се — потвърди Фергюсън. — Сега ще докладвам веднага на мистър Брадли и не се съмнявам, че той ще задвижи работите. Ако възникнат някакви дребни проблеми, ще се видим пак.

— Радвам се, че се запознахме, Фергюсън — каза Спина. — И не забравяйте: поиска ли ви се да прекарате весело някоя вечер, винаги можете да направите това тук.

4

— Просто да не повярваш — каза Брадли. — Значи всичко мина добре?

— По-добре не би могло и да бъде — отговори Фергюсън. — Да ти налея нещо. Искаш ли пресен ананасов сок?

— Чудесно.

— Сигурно си капнал от пътуване.

— Може би леко замаян от дълго седене в самолетите. Хубаво е да си пак в Хавана. Този град още ми харесва.

Фергюсън наля от каната чаша ананасов сок и му я подаде. Брадли се канеше да отпие от сока, но забеляза, че в него плава някаква мушичка, и остави чашата.

— Тук май е пълно с мухи.

— По това време на годината са малко досадни. Мъча се да не им обръщам внимание. Комарите също са проблем. Вечер гъмжи от тях.

— Нехигиенично. Мухи навсякъде — отбеляза Брадли. — Нямаш ли стомашни болки?

— Малко диария от време на време — разсмя се тихо Фергюсън. — Нищо страшно.

— Що се отнася до новината — подхвана Брадли, — по-хубава не съм чувал от години. Започвам да виждам светлина в дъното на тунела. След тази дълга, тъмна нощ. А как ти се видя великият Спина? Помня, че отдавна искаше да се запознаеш с него.

— Съвсем обикновен — каза Фергюсън. — Винаги съм смятал, че убиец като него трябва да изглежда като убиец, но той няма такъв вид. Съвсем обикновено човече, което е в плен на плътските си желания.

Брадли го погледна развеселен.

— Пада си по момичетата, нали? Въпреки напредналите години. Важното за нас е, че държи на думата си. Ако каже пет милиона, толкова ще бъдат. Парите ще получим, щом изпълним нашата част от уговореното.

— Не ти ли се струва странно, че престъпникът май повече държи на думата си, отколкото хората, които обикновено спазват законите? — попита Фергюсън.

— Често се случва така. Хора като Спина са много трудни за разбиране. Във всеки случай, досега всичко върви добре. Сега бих искал да ти прехвърля останалата част от операцията. Работата е там,

че утре трябва да се върна в Гватемала с онези каубои от игралните домове. С надеждата, че всичко ще изкараш до успешен край, аз задвижих тук подготвителните работи, така че не ти остава да вършиш кой знае какво. Попълних документите още преди да заминеш, сега остава само да ги представиш в митницата. Щом получиш разрешителното от митницата, просто отиваш в гробището Колумб, искаш среща с шефа, който при това ми е личен приятел, и му даваш пълномощното и ключа от гробницата. За останалото ще се погрижи той, включително за превоза до летището.

— Не трябва ли да се поинтересувам за самолета?

— Не е необходимо. Впрочем колкото по-малко шум, толкова по-добре. Задачата ти приключва, щом предадеш пълномощното и ключа.

— Можем ли да сме сигурни, че митницата ще пусне етиката да мине толкова лесно?

— А защо не? — Няма никакви основания за подозрения. Редовно превозват трупове и в двете посоки. В Щатите има около два милиона кубински семейства. Тия хора имат особено отношение към покойните и съвсем естествено е онези, които вече са се заселили за постоянно и не мислят да се връщат — да поискат останките на родителите им да бъдат изровени и прехвърлени при тях. Същото правят и кубинците, които пристигат в Куба от Щатите. Митницата не отваря стари ковчези.

— Струва ми се, че не правим кой знае какво за тези пет милиона.

— Прав си — съгласи се Брадли, — но сега ние тук сме единствената връзка на Спина. Изборът е: това или нищо. Той знае също, че няма да го измамим.

Канеше се да добави още няколко уверения за лесninата и сигурността на операцията, когато изведнъж забеляза, че някаква буболечка зашава на пода около левия му крак. Взря се и видя огромна хлебарка. Повдигна обувката си и я спусна внимателно с надеждата да смачка насекомото, без да замърси пода. То изпука под подметката, но в един отчаян изблик на жизненост под смачканата си броня хлебарката заприпка по плочките, оставяйки след себе си розова следа. Брадли я настъпи пак и този път я размаза. На няколко крачки от него изпод един стол изпълзя друга, чудовищно голяма хлебарка, и той скочи и се запъти към нея.

— Мога ли да те помоля да не правиш това, Роналд? — обади се Фергюсън.

Брадли се засмя виновно, сетне сви устни и седна, а хлебарката пропълзя и се скри под канапето.

— Прощавай — каза той. — Съвсем забравих. Та прегърна будизма, нали?

— Правилно — каза Фергюсън.

— Работата е там, че човек обикновено свързва тези неща с някаква особена одежда и бръсната глава. А ти нямаш такъв вид, Алистър. Виждам, че дори си престанал да носиш сандали.

— Не е нужно да рекламирам вътрешното си душевно състояние — тросна се Фергюсън. Той веднага се самоупрекна за неволния изблик на гняв, лицето му пак стана спокойно и на него цъфна леката усмивка, която в очите на Брадли изглеждаше толкова идиотска.

— Като будист ти не би убил дори хлебарка, нали?

— Не — призна Фергюсън с подкупваща искреност. — Защото убитата хлебарка може да се окаже, например, дядо ти в друго превъплъщение.

Брадли сподави в себе си желанието да обърне всичко на шега. Човекът говореше съвсем сериозно.

— Приложа ми от това, което току-що направи — обясни Фергюсън. — За мен това е преднамерена намеса, все едно да хвърлиш гаечен ключ в някаква удивително сложна машина.

— Беше много глупаво от моя страна — призна Брадли. — Боя се, че не си дадох сметка какво правя. Всички ние по различни пътища се стремим към един и същ далечен идеал. Винаги съм проявявал дълбок интерес към религиозните убеждения на другите. Нещо повече: те ме вълнуват, ако са искрени. Дори да не ги споделям. Ако имам някакви възражения, що се отнася до теб Алистър, те са, че поради убежденията си ти ядеш по-малко и от коте. Станал си кожа и кости. Фергюсън кимна — явно прие това като комплимент.

— Теглото ми е добро за ръста, може би фунт-два по-малко. Постенето прояснява ума.

— И намалява плътските желания, а?

— До известна степен. Което никак не е лошо.

— Прощавай за хлебарката. Значи ти си истински будист, Алистър, и не би отнел живота на никаква твар, ако можеш да избегнеш това. Знаеш ли какво? Всичко ми изглежда някак си фантастично. Сега дори не ми се вярва, но някога се говореше, че те подготвят като звяра на випуска. Когато чувах, че се интересуваш от нравите на Изтока, мислих, че става дума за нещо като карате.

— Методите за самоотбрана действително помагат да се, разбере мъдростта на Изтока. Известно време се интересувах от джудо и бой

със саби, но тези интереси скоро избиха в други насоки. Струва ми се, че това е естествен развой при мен.

— Кажи ми, не ти ли е трудно да съчетаваш личните си убеждения с изискванията на нашата работа?

Фергюсън се замисли сериозно над този въпрос.

— Сега не. Преди като че ли имаше такова нещо. Трябва да призная, че ме измъчваха съмнения.

— Все пак, намерил си някакво задоволително разрешение на въпроса.

— Струва ми се, да. Доколкото изобщо е възможно.

— Как го постигна, Алистър?

— Това е нещо твърде сложно, тъй че не е лесно да се отговори. Мръсотията съществува навсякъде. Не винаги е възможно да избегнеш допира с нея. Въпросът е да не се окаляш.

Брадли се разсмя.

— Не зная изобщо как да разбирам това. Откровено казано, бих се разтревожил, ако тези нови за теб религиозни убеждения започнат да изместват верността ти към професионалния дълг, защото в такъв случай няма да ти остане друго, освен да се оттеглиш. Нашата професия е такава, че изисква всеотдайност и своеобразен религиозен плам. Религия в религията, както понякога се изразявам аз.

— Съгласен съм — каза Фергюсън.

— Съгласен с какво — че трябва да се оттеглиш?

— Да.

— А можеш ли да ми гарантираш, че си готов без никакво колебание да изпълниш докрай тази наша задача?

Фергюсън се поколеба, чувствуваше как Брадли го наблюдава.

— Готов ли си, Алистър?

Лъжата го унизяваше като личност, връщаше го далеч назад по дългия път, изминат от цели поколения към постигането на крайното съвършенство, запращаше го извън циклите на превъплъщението, но моментът му диктуваше да понесе това наказание.

— Струва ми се, да — каза той.

— Докрай?

— Да.

— Добре, така се чувствам къде по-добре. Успокои ме.

5

Спина позвъни на Марк, усети някаква предпазливост и нежелание у него и се постара да ги преодолее.

— Слушай, Марк, хлапакът си върна разсъдъка, държи се нормално и пак подгони мадамите. Пратих го на преглед при един тукашен доктор и той ни даде зелена улица. Това ще му помогне да участвува в онази работа. Сега трябва да действува, да носи отговорност, да знае, че прави нещо в този живот. Само че не бива да го оставяме да действува самостоятелно. Някой трябва да стои до него да го упътва. Сам бих сторил това, но знаеш как стоят нещата. Ако свършим тази работа и бутнем мангизите на нашите приятели, смятай, че всичко е наред. Ще могат да купят всякаква железария, каквато им трябва там.

— Какво трябва да правя? — попита Марк.

— Искам да го посрещнеш на летището в Маями. Той ще ти каже накъде ще тръгнете след това. И помни, за теб няма никакви проблеми. Стоката е опакована. От момента, когато я изпратят от острова, докато ти я поемеш, всичко е уредено. След това ти ще й береш грижата. Не мога да ти кажа къде трябва да я доставиш, защото не зная. Вик ще ти даде един телефон, на който да се обадиш, щом сте готови да тръгнете. Няма никаква опасност нещо да се объркa, шансовете за това са едно на милион.

Марк се обади с равен, безизразен глас:

— Аз ли ще получа парите?

— Не. Ще ги преведат на нашия общ приятел чрез банката. За това ще се погрижат хората, които приемат стоката. Няма за какво да се безпокоиш. Предаваш стоката и си отиваш. Това е всичко.

— Добре — каза Марк. — Ще го чакам на летището. Има ли още нещо?

— Не се сещам друго, може би трябва да внимаваш само за едно. Вик вече, не избухва, та съм спокоен с него, но внимавай за онова негово желязо — за всеки случай, а? Знаеш какви са младежите. Сега носи със себе си тая играчка, ще му кажа да я остави, но нали знаеш — малко предпазливост не пречи. Гледай да не купи друга в Маями или другаде, без да го усетиш. Всичко става.

— Разчитайте на мен — каза Марк. — Ще го държа изкъсо.

— Когато се нахвърли на онзи карамелен задник, рекох си: няма

страшно — каза Спина. — Щом един мъж може да яха, значи не е в лоша форма.

— Ще ми се да я видя пак, когато се върна — каза Виктор. Той сметна, че не е зле да затвърди убеждението на Спина, че си е възстановил мъжествеността. — Надявам се да е още тук.

— Къде ще иде? Ще седи и ще те чака. Ще излезем с яхтата още в деня, в който се върнеш. Мисля да се поупражнявам с този твой пистолет, докато те няма.

— Важното е да знаеш как да го държиш — обясни Виктор, малко горд от възможността да посъветва великия Спина по такъв въпрос. — Всичко можеш да направиш с такъв пистолет, стига да го държиш както трябва.

Трябва да го чувстваш като част от ръката си. Прицелваш се така, като че ли сочиш с показалец.

— Разбирам, зависи как го държиш — съгласи се Спина. — Как ти лежи в ръката.

На път за летището минаха през село Ол Сейнтс, осеяно с екзотични дървета и с изоставени разнебитени коли. Със скорост осемдесет мили в час удариха някакво куче и то отхвръкна през оградата в една градина. Виктор едва се задържа на седалката, докато Спина изправи колата.

Сипна беше налучкал верния тон помежду им. Усмивка разтегли подобното му на череп лице.

— Колата май е като пистолета, Вик. Ти и машината трябва да сте едно цяло, нали?

Някакво задръстване в Паръм ги изненада — попаднаха сред негри, които ги зяпаха от двете страни на пътя. По-нататък разпердушиниха една кокошка, която опръска с кръв предното стъкло, и Спина пусна пръскалката и чистачките.

— Ще пристигнем много рано — каза той и намали скоростта. Виктор с облекчение отпусна мускулите си и разтвори стиснатите си юмруци. През последните пет минути чувствуваше как слепоочията му пулсират.

— Трябва да поговорим — каза Спина. — Марк е в беда. Може би още не знае това, а може и да знае. Трябва да му кажеш нещо, което не можех да му кажа вчера по телефона. Има слухове, му кажи, че много скоро ще искат да говорят с него по онази история с Коболд. Той знае за какво става дума. Говори се, че някаква курва май го е наклепала.

— Андрю Коболд ли?

— Разбира се, Андрю Коболд, кой друг? Онзи негодник, дето работеше при баща ти. Носят се слухове, че се канят да му се нахвърлят.

— Така си и мислех, Марк е очистил Коболд.

— Нямаш право да мислиш нищо — отсече Спина. — Никой не ти е дал право на мнение по въпроса. Полага ти се да знаеш само, че федералните са се заинтересували от случая. Не разбирам само какво ги е спирало досега. Може би се канят да го изнудват. Кажи му, че според мен най-добре ще е да изчезне. Кажи му, че това е още една причина, поради която трябва да успеем с кубинската сделка, защото от Куба няма да го екстрадират. И още едно нещо — помни, че каквото каже Марк, това е. Той е шефът.

— Разбира се, Сал.

Спина погледна през прозореца към небето. Блестейки на слънцето зад телефонните жици и редкия шумак, самолетът от Маями се снижаваше за кацане, като влачеше след себе си черта от мръсен дим. Той почака малко, сетне се обади:

— Имаш ли въпроси?

— Само едно нещо — каза Виктор. — Какъв смисъл има да се мъкнем чак до Седж Бей за тези ковчези? Не можеха ли да ги стоварят в някое място като Бискейн или Форт Лодърдейл, където човек може да иде, без да му се схване задника в автобуса? Струва ми се, че е глупаво да ги мъкнем от единия край на щата до другия.

— Имат си съображения — обясни Спина. — На хората, които се занимават с наркотици, тези дни им се привиждат призраци. Нали чу как Бюрото за борба с наркоманията миналата есен е проследило онзи кораб от Франция?

— Това беше работа на синдиката от Ню Джързи, нали?

— Същото е и сега. Синдикатът има клон във Флорида. В момента три от техните момчета излежават присъди от осем до петнадесет години в Латуна. Трябва да се очаква, че ще бъдат предпазливи. Ти трябва само да наемеш катафалка до Форт Пиърс, след това да се свържеш с тях и да правиш, каквото ти кажат. Може да ти се наложи да променяш маршрута два-три пъти. И сигурно така ще стане. Тези момчета просто искат да опекат така работата, че да са сигурни, че няма да станат храна на лъвовете заради някаква шибана грешка от твоя страна.

— Няма да има такова нещо — увери го Виктор.

— Дано, момчето ми. Заради всички мас. — Спина натисна педала за газта. Озеленената магистрала на Антигуа свършваше в едно

кафяво парче пустиня, където самолетът на „Пан Американ“ очакваше пътниците си.

6

На летището в Маями беше оставена бележка за Марк да позвъни на дон Винченте.

— Слава богу, че Тереза знаеше къде мога да те намеря. Слушай, Марко, стегни се: имам лоши новини. Вчера са убили брат ти. Току-що ми позвъни едно лице от Палермо.

— Паоло? — възкликна Марк. — Паоло ли са убили?

— Да, убили са го.

Думите в упътването за използването на телефона изведнъж се завъртяха пред очите на Марко и се подредиха в безсмислени изречения, сред които изпъкна една единствена неуместна италианска дума: Timballo. Timballo — прочете той. Барабан. Какъв барабан? Думата изчезна, не остана нищо освен хаотичен английски текст. Гласът на дон Винченте дърдореше и писукаше някъде в пространството. Марко притисна отново слушалката към ухото си.

— Дон Винченте, какво се е случило? Не разбирам.

— Казвам, че сложили бомба в колата му и я взривили.

— И Паоло хвръкнал с колата?

— Да, заедно с колата — натърти дон Винченте и за миг в сериозния му тон се промъкна нотка на раздразнение. — Сложили в багажника голям заряд, парчета от колата се разлетели на стотина метра.

— Може би е някаква грешка. Там, където живеехме, имаше поне петнадесет-двадесет Ричоне. Може би бомбата е била за някой от тях.

— Няма грешка — каза дон Винченте. — Докопали са брат ти, горкият, дето държеше гаража. Убили са го тази сутрин. Ако те интересува времето, малко след седем. Брат ти е мъртъв. Това е.

Неверие и убеждението, че го е сполетяла трагедия, за миг съжителстваха в ума на Марк. Сетне неверието рухна.

— Той беше кротък човек — каза Марк. — Никога не е имал неприятности.

— Така е. Но един друг, когото знаем, имаше Те чакаха дълго.

— Нищо ли не е казал? Не са ли викали свещеник?

— Казах ти три пъти — събирали са го по цялата улица. Няма го. Вече нищо не може да го върне, Марк. Трябва да приемеш фактите.

Марко беше разтърсен като човек след ампутация. В живота му цъфна кървяща рана.

— Не е страдал — промълви той за самоуспокоение.

— Какво каза?

— Беше добър човек. Казвам, че не е страдал.

— Разбира се, че не е. Та как би могъл? Нямаш време да страдаш, когато се разлетиш на късчета.

— Дон Винченте, прощавайте. Не зная какво би трябвало да кажа в такъв момент. Не забравяйте, че Паоло ни отгледа след смъртта на татко, аз тогава бях още дете. Струва ми се, че би ми било по-леко, ако го бях видял, преди да издъхне.

— Зная това, Марк. Слушай, имам една идея. Ако искаш, мога да уредя да заминеш за погребението.

— Трябва да отида, каквото и да стане.

— Нищо няма да стане, нищо. Вече говорих с онова лице и то обеща да се погрижи за всичко. Ще задържат погребението до пристигането ти. Можеш да отидеш за един ден и да се върнеш. Няма и да забележат, че си там. Един вид примирие. Някой ще те посрещне и ще се навърта около теб, докато отлетиш. Но останеш ли повече от двадесет и четири часа, ще те върнат в ковчег.

— Ще взема първия удобен самолет. Благодаря ви за всичко.

— Няма защо, Марко. Ти си член на моето семейство, това важеше и за брат ти. Трябва да направя, каквото мога. Ще се свържа с Палермо, та да знаят, че пристигаш. Как мислиш, колко време ти трябва да стигнеш там, от където си сега?

— Не зная. Всичко зависи от връзката между самолетите. Може би седемнадесет-осемнадесет часа. Не по-малко.

— Ще те чакат — каза дон Винченте.

Час по-късно Марк посрещна Виктор със самолета от Антигуа, намериха на летището ресторанта „Хауард Джонсън“ и се настаниха в един празен ъгъл. Ръкостискането на Виктор беше яко, походката му — наперена, но под външната самоувереност все още прозираше — като при двойна експонация — някаква сянка на отчаяние.

— Уф, радвам се да те видя пак, Марк.

— Аз също се радвам. Изглеждаш екстра.

— Така се и чувствам — ухили се широко Виктор. Беше се научил да прикрива с усмивка напрежението и смущението, но усмивката беше изкуствена и някак неуместна.

— Добре ли прекара в Антигуа?

— Чудесно. Слънце, море, мадами, пиячка. Всичко колкото ти душа иска.

— Разправят, че било много хубаво място — каза Марк. — Имаш

хубав тен.

Всъщност Виктор навсякъде беше загорял великолепно, но на фона на загара малките светли белези изпъкваха по-ясно, отколкото при естествено бледата му кожа.

— Живот на открито — обясни Виктор. — Там така я карат, че забравяш всички грижи. Живееш, кажи го, ден за ден.

— Хубаво, стига да падне такова нещо — каза Марк. — Как е Салва?

— Ударил го е на живот. Ще ти кажа нещо за Салва: у този човек има живец. — Усмивката се появи и изчезна, оставяйки за миг впечатлението за униние.

— Тук си прав — каза Марк. Вече се беше овладял напълно — монарх, който управляваше империята на спокойствието. Келнерката в баварска носия изпълни поръчката им и той й кимна приятелски.

— Как са Тереза и децата?

— Добре са.

— Страшни хлапета имаш. По-забавни са от стадо маймуни. Много ми хареса у вас, всяка минута беше удоволствие.

— И ние ти се радвахме, Вик. Децата все за теб говорят.

Настъпи мълчание. Голямата стрелка на часовника над главата на Виктор се премести на 1,45. В 2,30 Марк трябваше да тръгва.

— Ето ни пак заедно — каза Виктор. — Готови да тръгнем на път заедно. Знаеш ли, Марк? Страшно се радвам, че ще ти помагам в тази работа. Чувствам, че поне веднъж в живота си ще бъда полезен. Кога тръгваме?

Марк сложи равна лъжичка захар в кафето си и замислено го разбърка.

— Има промяна в плановете — обясни той. — Съжалявам, Вик, но се налага да обсъдим някои неща.

Тревога осени лицето на Виктор, от което то доби по-интелигентен вид.

— За бога, Марк! Какво е станало?

— Току-що разбрах, че са убили брат ми Паоло.

— Какво? Убили брат ти Паоло? Шегуваш се.

— За съжаление, не. Убили са го там, в Сицилия. Току-що ми каза баща ти. Ще го погребват утре и аз трябва да бъда там.

Потресен, Виктор затърси по лицето на Марк някакъв признак на вълнение, по напразно.

— Боже мой, Марк. Не разбирам. Убили брат ти, а ти седиш тук и разговаряш с мен, като че нищо ме е станало. Наистина ли брат ти

Паоло е мъртъв?

— Взривили го с колата му — каза Марк. — Ще се наложи да ти обясня по-подробно, отколкото трябва, иначе няма да разбереш нищо. Имах неприятности с някои хора в родината. Те чакаха десет години да си разчистят сметките, както обичайно. Тъй като не можаха да докопат мен, пречукали са него. Затова трябва да отида там. Не приятно ми е да те оставя, но виждаш как са работите. Би трябвало утре мен да погребват, а то него погребват. Може ли да го заровят в земята, а мен да ме няма там?

— Разбира се, че не може, Марк. Просто не мога да ти опиша какво изпитвам, но сигурно се досещаш, разбрах, че малко са добрите хора като Паоло. Тереза непрекъснато ми разправяше за него. Мисля, че тя страшно го обичаше, както и всички други.

— Бяхме много привързани — обясни Марк. — Не искам да преувеличавам, но за мен той беше повече баща, отколкото брат. Чул си, че беше две години в един английски лагер, а когато се върна при нас, ребрата му се брояха. Той затова и не се ожени, трябваше да се грижи за нас. Нямаше как да изхрани жена и деца.

— Тереза ми разправяше. Говореше с възторг за него.

— Всички говореха така — каза Марк. — Той беше необикновен човек.

Образът на брат му, който досега той помнеше само с меката, неопределена доброта, беше придобил със смъртта нови измерения. В живота той беше незначителен човек, но тази смърт в резултат на вендета незабавно го извиси. И в Кампамаро за него щяха да си спомнят вече така, както си спомнят за онези, които са извършили ужасни престъпления или велики благодеяния. В краткия човешки живот мястото му в паметта на народеца беше осигурено; quella benedetta anima — тази благословена душа.

— За да хвана самолета за Рим — продължи Марк, — трябва да взема самолет оттук след половин час. Разбрах от Салва, че сте подготвили всичко. Знаеш ли какво остава да се направи?

— Няма нищо особено — каза Виктор. — Съгласно плана трябва да отидем в Седж Бей и да вземем стоката, която е изпратена в три ковчега на едно местно погребално бюро. За всичко е помислено. На всеки два часа оттук тръгва автобус за Седж Бей. Остава ни само да вземем ковчезите и да наемем катафалка за превоза им. Трябва да звънна на един телефон от Седж Бей, щом сме готови да тръгнем.

— С колко време разполагаме за тази работа? Искам да кажа, може ли да почака, докато отида до Сицилия и се върна?

— Салва каза, че доставката трябва да стане до три дена.

— Добре, проверих разписанията и връзките и ако всичко върви добре, ще се оправя за два дена.

— А аз какво да правя през това време — попита Виктор.

— Ще вземеш стая в хотела на летището и ще ме чакаш там. — Той погледна часовника. — Сега е два след обед, понеделник. Да се уговорим така: ако не се върна до четири след обед в сряда, действай сам. Какво ще кажеш?

— Ще се оправя, Марк. Остави тази работа на мен. Няма да има никакъв проблем.

— Не се съмнявам. Знаеш, че предпочитам да съм до теб, и ще направя всичко възможно да се върна навреме, но ако не успея, сигурен съм, че няма да провалиш мен и Салва.

След няколко минути извикаха пътниците за самолета на Марк. На бариерата Марк и Виктор си стиснаха ръце и се прегърнаха.

— До скоро виждане — каза Марк. — И помни: ако не успея да се върна, запази хладнокръвие. Каквото и да стане, не губи самообладание. Имаш мозък, използвай го!

7

По време на дългия полет през Атлантика от Ню Йорк до Рим Марк стигна до едно решение: ще се възползва от това посещение и ще се опита да преговаря за връщането си в Сицилия. Тъй като деловите му връзки с дон Винченте почти бяха прекратени, животът в Нова Англия не предлагаше кой знае какви перспективи. Нямаше особен талант или стремеж да се занимава с дребни сделки по продажбата на недвижими имоти, а и чувствуваше, че семейството му бавно се разпада под влиянието на новия начин на живот. Впрочем дон Винченте го беше подпитал вече какво мисли за кубинския проект, но първоначалният ентусиазъм на Марк беше поизстинал.

— В Солсбърн няма никакво бъдеще, Марко, дори и да искаме да останем тук. Грубшек няма да го преизберат, а щом той си отиде, онзи конски сурат Вайсман ще забие отново крак по улицата. Не че сега имам от тях кой знае каква полза. Но трябва да приемем фактите: щом като тези латиноамериканци могат да идват тук и да ни пердашат, значи времената са се изменили. Въпросът, който ме интересува, е: имаш ли някакви лични планове?

— Не бих казал такова нещо.

— Струва ми се, че трябва поне да помислиш за кубинския проект. От нашия човек там знаем, че това е сигурна работа. Имам предвид Брадли. Предполагам, че го познаваш по-добре от мен. Услужих му преди няколко години, когато още действахме заедно. Мога да ти кажа, че именно той надуши какво вършеше Коболд.

— Тръпки ме побиват от Брадли — каза Марк. — Инстинктивно не му вярвам.

— И мен ме побиват тръпки от него, но той е полезен. Това ново правителство е на път да си отиде, просто плаче някой да го свали. Аз рискувах тридесет милиона в Куба и сега има изгледи да си върна част от тях.

— Ще си върнете всичко. Имате много приятели, които работят за вас. Вие дори не сте виждали повечето от тях.

— Тогава защо да не се присъединиш към нас? Защо да не задвижим пак стария синдикат? — За миг надежда и плам позачервиха жълтеникавите страни на дон Винченте, а уморените му очички заблестяха. — Е, Марко? Какво ще кажеш?

— Ще трябва да поговоря с Тереза, дон Винченте. Имаме проблеми с децата и с училището. Не зная как тя ще погледне на една

нова промяна на обстановката. Идеята май не е лоша, но да видим какво ще каже тя. Знаете как е — жените са консервативни.

— Все пак, помисли, Марко. Ако решиш да дойдеш, с радост ще те приемем. Винаги можеш да разчиташ на това.

В Рим нямаше директна връзка, а на всичко отгоре самолетът излетя с три часа закъснение, тъй че Марко кацна в Палермо едва в десет часа сутринта във вторник.

Там всичко се беше променило. Годините не само го бяха откъснали от познатия пейзаж, нарушен сега от огромни нови сгради, но той беше забравил и как изглеждат съотечествениците му; мъжете, които щъкаха като раци по лъскавите помещения на летището, му се сториха по-дребни, а ведрите някога лица на жените сега изглеждаха празни и апатични.

Посрещна го дребно спретнато човече със загоряла от слънцето кожа и с черна пура в ъгъла между тънките, едва забележими устни.

— Аз съм Джо Фоска, приятно ми е.

— Радвам се, Джо.

— Хубаво си е човек пак да поговори английски — отбеляза Джо.

— Да не би да си живял в Щатите? — попита вежливо Марк.

— Знаеш ли шестдесет и девета улица на изток? Държах апартамент там осем години. После за известно време въртях италианската лотария в Бруклин. Изгониха ме едновременно със Спина. Заедно се върнахме. Сега съм пак в пущинака, в Калстелнуово. — Той направи гримаса. — Изкарвам колкото за яденето.

На паркинга на летището ги чакаше червена „Алфа Ромео“. Седнаха и Фоска включи двигателя.

— Накъде? — попита Марк.

— Казано ми е да те откарам в Кампамаро, да остана с теб, докато свърши погребението, и да те върна пак тук.

— Искам да отида в Пиопо да видя тъщата — каза Марк. — Искам да посетя и родниците си в Калтанисета и Сан Стефано.

— Няма да го бъде — отговори Фоска. — Ще те следят през цялото време, докато си тук, и ако не правиш това което е наредено, ще те пречукат.

— Чии нареждания изпълняваш? На един, който се казва Джентиле… или на някой, свързан с групата на Джентиле?

— Не изпълнявам ничии нареждания. Това е приятелски жест от моя страна. Правя услуга, като се надявам, че и ти някога ще ми

помогнеш. Искам само едно: да не ме забършат и мен, ако вземеш да правиш някакви номера.

— Защо не ме закараш тогава до дон К.? Няма да се отклоним кой знае колко много.

— От вчера е на легло след нов сърдечен пристъп. Не може да те приеме.

— Познаваш ли Таляфери?

— Познавах го. Умря през юни миналата година. Ти май губиш връзките си. Така става, когато си далеч.

— Ами Креспи? Онзи, когото избраха за депутат от Калтанисета в листата на християндемократите. Той ми е братовчед.

— Виж, това е друго нещо. Разправят, че той ще влезе в новото правителство. Само че повечето време той е в Рим.

— Трябва ми траурен костюм — каза Марк.

— Добре, можем да спрем пътем в града.

Спряха пред магазин за готови дрехи на една улица зад черквата „Санта Мария Нуова“, където продаваха евтино облекло. В Палермо само работниците купуваха конфекция и обикновено костюмите бяха скроени така, че в тях човек добиваше скромен, дори раболепен вид. Но в кройката на траурните костюми имаше известен шик. Най-тържествените случаи в живота на бедните бяха свързани с обичаи, съпътстващи смъртта. Вталеното сако на избрания от Марк костюм с широки ревери и ватирани рамене сякаш бе кроено за някакъв адмирал. Марк се огледа в зацапаното огледало и разбра, че траурът му отива. Зад гърба му Фоска цъкаше одобрително. Някакъв мълчалив човечец, влязъл след тях в магазина, пробираше евтините вратовръзки, закачени на въртящата се стойка, и не обърна внимание на доближилия го продавач. Когато Марк и Фоска излязоха, той се повъртя още миг край стойката и после тръгна след тях.

Растящото отчаяние внесе известен ред в мислите на Марк. Той се сети за някакъв телефонен номер, който беше записал в бележника си.

— Може ли да се обадя по телефона?

— Защо не? Стига да съм до теб, докато разговаряш.

Отбиха се в съседния бар, Марк купи жетон, влезе в кабината и набра един номер в Палермо Обади се някаква жена.

— C’e l’avvocato Crespi?[20]

Гласът й прозвуча укорително:

— Vuol parlare con l’Onorevole?[21]

— L’Onorevole. Si. Scusi tanto. Mi sono dimenticato.[22]

Обади се нетърпелив мъжки глас:

— Pronto. Chi parla?[23]

— Джовани, аз съм, Марко. Братовчед ти Ричоне. Говоря английски да не би да подслушват тук телефоните.

— Марко, радвам се да те чуя. Много време мина, а? Цели десет години. Кога можем да се видим?

На Марк не му се вярваше, че говори с човека, който преди едно десетилетие беше длъгнест, вързан в езика семинарист, който се канеше да обърне гръб на църквата и да стане юрист.

— Слушай, Джовани. Тук съм за кратко време и работата е малко сложна. Ще ми се да те видя. Знаеш за смъртта на брат ми Паоло. Може би ще бъдеш на погребението, тогава ще се видим там и, надявам се, ще можеш да ми помогнеш.

— Марко, просто нямам думи. Съболезнованията нищо не значат. Четох за Паоло и ми е мъчно, че няма да мога да го изпратя в последния му път. Той беше прекрасен човек и смъртта му е трагедия за мен. Как погребението не беше някой друг ден! Може би си чул: хората в Калтанисета решиха да ме изберат за свой представител и оттогава вече нямам личен живот. Впрочем чиста случайност е, че ме намираш тук. Дойдох от Рим вчера, утре заминавам обратно, а трябва да говоря на три събрания.

— В такъв случай ще си зает. Да, разбирам, изключено е.

— За голямо съжаление. Таксито вече ме чака, иначе бих ти предложил да прескочиш да се видим.

— Нищо. Разбирам. Зает човек си.

— Неприятно е, че се разминаваме така, Марко. Слушай, защо не спреш в Рим на връщане? Ще се радвам да те приема у дома и да те поразведа из града.

— Тук съм само за един ден. Довечера трябва да взема самолета за Щатите.

— Много жалко, Марко! Но това е, какво да се прави? Както и да е, имаш адреса ми. В Рим ще ме търсиш чрез Камарата на депутатите. Е, просто да се надяваме, че ще се видим скоро. Винаги съм готов да направя всичко за теб, Марко, помни — всичко.

В колата Фоска каза, сякаш четеше мислите му:

— Май си позагубил ориентирите тук. Мога да те разбера, сам съм го изпитал. Когато се върнах от Щатите, никой не ме бръснеше за нищо. Пък и нямах никакви разправии с разни Джентиле.

Бяха вече в предградията и отпред, зад черно-сребристите кубове на новите заводи, се показа Рочела. При светофара ревът на ауспуха на

колата премина в мъркане, но беше заместен от оглушителния шум на индустриалния район.

— Подразбрах това-онова за теб — обади се Фоска. — Твоят случай ме заинтригува. Доколкото разбирам, тук си градил солидна база от привърженици, но котка ти е минала път. Щом си офейкал, цялата организация се е разпаднала като къщичка от карти. Онези две добри любезни момчета, които са работели за теб в Калтанисета — как бяха, Сарди и Лобрано? — не са оцелели и месец. Торят маргаритките сега. Мата се изхитри и мина на страната на Джентиле. Джордано го подхлъзнаха и сега излежава петгодишна присъда в Учардоне. Закрилата изчезна яко дим. Дон К. трябваше да се съюзи с тайфата на Джентиле, за да се справи с конкуренцията в наше лице — новопристигналите.

— Ти познаваше ли брат ми? — попита Марк.

— Зареждах един-два пъти колата си на неговата бензиностанция, но не си спомням да съм го виждал. Съдено му беше да го пречукат рано или късно, защото теб те нямаше. Разбираемо е. Той май нямаше никакви връзки. Могли са да го пречукат, когато им скимне.

— Кого са натоварили с убийството?

— Някой от главорезите на Джентиле. Скоро ще узнаеш, но каква полза от това? Там, където отиваме, няма и помен от цивилизация. Живеят в миналото.

Когато завиха по пътя за Багерия, Марк се обърна: оттук Палермо изглеждаше като прояден зъб, който едва се подава от челюстта на хоризонта. Големите промени бяха настъпили само в градовете; извън тях се меняха само годишните времена. Изгорелият от слънцето пейзаж изглеждаше сив и зърнест като стара кинолента. Волове теглеха ралата, които чегъртаха малките парчета земя между скалите. От колибите към тях зяпаха селяни, замаяни от пагубния труд.

— Тук е доста спокойно сега — каза Фоска. — Когато се върнах, пет години се води гражданска война. Не им беше леко на онези, които се връщаха от Щатите. Повечето от нас подкрепяхме Джони Ла Барбера, но не умряхме от скръб, след като някой вдигна във въздуха братята Ла Барбера. Който и да е бил, с това той въведе нова мода. Днес решат ли да пречукат някого, вдигат го във въздуха с колата му.

Марк усети някаква горчилка в гърлото си и преглътна.

— Така сигурно не страдат — каза той.

Кампамаро беше почти неузнаваемо. Жителите му бяха вложили парите, получени от спекулациите и дребните мошеничества от следвоенните години, в строеж на всякакви грозотии, каквито можеха

да си позволят. В старанието си да не изостават от градовете бяха започнали — и зарязали наполовина — един площад, набразден като бойно поле с ровове за дренажни тръби, които така и не бяха поставили; виждаха се също четири циментови пейки, пълен със зеленясала тиня шадраван и обществен клозет, който още не бяха свързали с водопровода. В опушената селска кръчма, където някога старците бяха почели Марк с поканата да играе карти с тях, сега имаше джукбокс, висеше реклама за пепси-кола и седяха младежи от новото поколение. Нито едно познато лице. Старците не се виждаха — заедно със свещеника и с дон Карло Маня ги бяха изгонили оттук да чакат смъртта далеч от хорските очи. Слабоумната дъщеря на дон Карло, която някога предлагаха на Марк за невеста, беше отдавна омъжена и беше народила няколко слабоумни като нея деца, а някогашните момичета, които той мечтаеше да обладава, сега носеха маската на наближаващата средна възраст. Вече беше трудно да се познае в коя от селските съборетини, сега облицовани еднакво с шлакови блокчета, го бяха замлъкнали да се гаврят с него мароканците и кои от засадените със зеле лехи бяха наторени с праха на африканците. Само планините бяха останали такива, каквито ги помнеше — като огромни купчини каменна сол, които хвърляха кристални отблясъци под безжизненото небе.

Паоло беше построил гаража си до старата им къща, Експлозията — станала, когато след едно обаждане по телефона той седнал в камиона и включил двигателя, за да отиде някъде да оправи нещо — беше предизвикала поразителни разрушения. До неузнаваемата купчина от разкривен метал между изгорелите бензоколонки бяха оставени радиаторът, две колела, бронята и регистрационната табелка, събрани по дворовете и покривите, където ги беше запратила силата на взрива. Върху останките на камиона беше положен венец от няколкостотин вече жълтеещи кали. Къщата беше изподраскана от разхвърчалия се метал, и почерняла от пожара. Единственият прозорец на първия етаж беше счупен; превързани с креп палмови клонки красяха сега балкончето, а широки ленти от черен сатен с бели букви „Паоло“ бяха забодени във вид на огромен кръст на фасадата — знак, че смъртта е поразила този дом.

— Дон К. разреши погребението и нареди всичко да бъде първокласно — обясни Фоска. — Поръчахме ковчег от тиково дърво. Би било добре да видиш брат си за последен път, но трябваше да заковем ковчега. Досещаш се защо.

Марк знаеше. При такива трагедии, когато от жертвата не

оставаше почти нищо, една погребална фирма от Палермо изпращаше восъчна кукла; в ковчега поставяха тази кукла, облечена в празничния костюм на покойния, а на мястото на лицето залепваха увеличение от някоя неотдавнашна снимка. В такива случаи не беше прието да държат ковчега отворен, за да се простят скърбящите с покойника.

— Поръчахме около хиляда кали и доведохме три оплаквачки — продължи Фоска. — Вече не се намират оплаквачки в наши дни. Не искат да идват в такива селища, ако не ги докараш с някой лъскав автомобил и не им обещаеш богата кльопачка. Зор видяхме, докато ги намерим.

Марк слезе от колата и се огледа. По всички прозорци откъм улицата бяха застинали забулени фигури, по-нататък, в края на селото, чакаше старата катафалка, а около нея стояха мълчаливо онези, които щяха да носят ковчега, и наетите от Фоска три жени, които щяха да дерат дрехите си и да вият. Това беше драма, каквато селянинът едва ли би могъл да види повече от един-два пъти в живота си; обичаят предписваше точно каква роля да играе всеки от многото актьори, а на Марк беше отредена главната роля. Правилата изискваха всички да се държат така, като че убитият е починал от естествена смърт, а чак накрая една от оплаквачките трябваше да обяви, че той е жертва на вендета.

Селските първенци се струпаха пред Марк да стиснат ръката му и да изкажат съболезнованията си. Злощастието го беше откроило ярко от останалите. Първо го обсеби един дребен свещеник с птиче лице; последва го учителят — млад интелигент, от когото струеше доброжелателство; след него собственикът на един завод за цимент, после един „почтен мъж“ с рязко издълбани черти, а след тях цяла тълпа от бакали и касапи, които представяха местната буржоазия. За миг му се стори, че сред тях зърна лицето на човека, който го последва в магазина за дрехи.

Един по един влязоха в къщата и се наредиха около ковчега, затрупан с планина от венци. Дори къщата му се стори непозната; Паоло беше пристроил тази стая и всичките му спестявания бяха отишли да я натъпче с евтина, лъскава мебел. Между две напукани огледала от стената ги гледаше стара фотография. Полуувехналите кали изпълваха стаята с почти животинска миризма, която се смесваше със спарения мирис на дрехи, държани в ракли и проветрявани само в случаи като този.

Свещеникът изблея някаква молитва на латински, сетне главната оплаквачка Мария Ла Скадута — епилептичка с мъжки черти, с

надупчени от шарка бузи и с нисък, гърлен глас, който беше на път да я наложи като народна певица в телевизията в Палермо — започна да нарежда. Никой не я разбра какво говореше, защото в всъщност тя декламираше някаква старинна погребална ода, която нямаше нищо общо нито с живота на Паоло, нито с обстоятелствата около неговата смърт. Тя произнасяше неправилно стародавните думи и ги кълчеше дотам, че те губеха всякакъв смисъл, но макар тя да дърдореше безсмислици, събралите се реагираха нервно на интонацията.

Когато дойде време да се обяви, че Паоло е бил убит, хората вече бяха на границата на истерията. Ла Скадута беше успяла да забрави името на убиеца и се наложи да й го подскажат шепнешком. Сетне тя отметна глава назад и произнесе: „Джузепе Джентиле. Era lui chi ha mandatu i sicariu“[24]. Разнесоха се възклицания на ужас и почуда. Втората професионална оплаквачка нададе див вой и увисна в ръцете на „почтения мъж“, симулирайки припадък, а третата, стенейки, внимателно одраска бузата си колкото да пусне капчица кръв. Дребният свещеник се повдигна на пръсти, прегърна утешително Марк през рамото и изцитира нещо за смирението от Стария завет. След това всички се изнизаха на улицата.

Старата катафалка вече беше дошла на заден ход на уреченото място, носачите изнесоха ковчега, плъзнаха го в катафалката и отрупаха покрива й с венци. Шофьорът, с фрак и черни очила, метнал черна дамаска на коленете си, включи двигателя и прекара катафалката зад стария водач от братството „Сан Роко“, който чакаше с барабан в ръце да оглави шествието. След него се наредиха свещеникът, клисарите с хоругвата на светеца и момченцата, които щяха да пръскат светена вода.

По знак на свещеника барабанът задумка, катафалката с грохот включи на първа и рязко потегли, а трите оплаквачки зад нея се загърчиха и запищяха. Марк вървеше сам, следван от Фоска и от първенците на Кампамаро, които забъхтиха из прахта в редици по шест. Дълга нестройна опашка от работници от циментовия завод, на които местният „почтен мъж“ беше наредил да присъстват, и няколко изполичари и козари завършваха шествието.

Марк беше впил поглед в ковчега, покрит с пурпурно кадифе, от което висеше черен шнур с пискюл. В ковчега нямаше нищо от брат му, към гробището возеха кукла с ново копринено бельо и с празничния костюм на Паоло и неясно увеличение на лика му от една групова снимка, правена преди седем години при някакъв излет на членовете на клуба „Ротари“. Това бе известно на всички, но то

нямаше значение, защото според народните поверия пискюлът на черния шнур олицетворяваше душата на покойния, която сега беше с тях и която щеше да отлитне едва след като заровят тялото. След няколко минути, когато започнеха да спускат ковчега в гроба, щеше да настъпи най-драматичният момент от погребението — Марк беше длъжен пред очите на всички да вземе пискюла в ръка, без никаква дума или жест, с което щеше да поеме върху себе си целия дълг на отмъщението. В това отношение Кампамаро не беше навлязъл във века на пепси-колата и машинките за еспресо.

Шествието продължаваше да се мъкне нестройно под съпровода на барабана към ниската каменна църква в края на селото. По покривите бяха накацали жени и деца; черковната камбана биеше, сирената на невидимия оттук завод за цимент виеше тъжно в знак на траур, професионалните оплаквачки хлипаха високо и късаха дрехите си. Наближаваше заветният, свещен миг. Миналата година в Бомпенсиере, от другата страна на планината, бяха избутали някакъв четиринадесетгодишен хлапак да поеме съдбоносния пискюл, а шест месеца по-късно той бе намерен убит от засада с ловджийска пушка.

При входа на гробището катафалката изскърца и спря, носачите измъкнаха ковчега, шествието се прегрупира и отново пое, сгъстено от тясната, лъкатушеща между гробовете пътека. Край гроба Марк го притиснаха от всички страни. Положиха ковчега на земята, без да свалят кадифето, и черният шнур с пискюла сега се беше намотал отгоре му като змия. Всички гледаха Марк очаквателно в тишината, нарушавана само от далечните гласове на жените и децата, които бяха слезли от покривите и припкаха по улицата към гробището. Всички гледаха и чакаха. Всички те смятаха, че щом е дошъл тук, той трябва да изиграе отредената му роля. Така смяташе свещеникът с молитвеника в ръка, чиито дълбоко хлътнали очи придаваха мъртвешки вид на лицето му. Така смятаха Фоска, „почтеният мъж“ и всички дребни служители и бакали от селото. Интелигентният млад учител беше оставил за по-добри времена прогресивните си идеи и сякаш настояваше Марк да остане верен на миналото. Ла Скадута и двете й помощнички бяха показали на какво са способни и сега очакваха и той да стори същото. Работниците от циментовия завод, козарите и изполичарите очакваха от него да зачете традицията, с която всички те бяха родени. Той чувствуваше силата на тяхната воля, решителния им мълчалив натиск. У него се бореха желанието да се противопостави на това масово внушение и атавистичният порив да грабне пискюла и да го стисне в ръката си пред очите на всички; от

тази вътрешна борба ръцете му затрепераха. Той затвори очи и помисли за жена си и децата си.

В дълбоката, смутна тишина свещеникът разтвори молитвеника и зачете.

Сега всички лица, които с такава надежда гледаха Марк, се извърнаха от него. Той разбра, че се е откъснал завинаги от Кампамаро.

8

Мъглата, която падаше на талази върху Айдълуайлд в продължение на тридесет и шест часа, наруши разписанието на самолетите в половината от големите летища в света. Единственият шанс на Марк да се върне в Маями в четири след обед в сряда зависеше от почти идеалната точност, с която той трябваше да се прехвърля от самолет в самолет, но самолетът на „Алиталия“ от Ню Йорк пристигна в Рим със закъснение от пет часа; Марк се качи в него, но по обратния път наредиха на самолета да измени курса и да кацне в Бостън. Марк изпусна Виктор за двадесет минути: докато слезе от самолета и стигне до телефонната кабина в залата за транзитни пътници, Виктор беше освободил стаята в хотела и вече беше в таксито на път за автобусната станция на компанията „Грейхаунд“.

Към седем вечерта, след две прехвърляния, Виктор пристигна в Седж Бей. По това време той вече не беше във форма. Последните часове в Маями беше се изтормозил, очаквайки завръщането на Марк, а сега нервната лабилност, за която предвидливо не беше споменал нито пред Спина, нито пред Марк, премина в мъчителна мигрена. Той влезе в мъжката тоалетна в станцията, изми се със студена вода, отби се в бара да пийне нещо набързо и събрал сили, тръгна към града. Беше хубава вечер в началото на пролетта, гаснещата дневна светлина сякаш се отцеждаше бавно към сияещия в зелено хоризонт, светлините на града мигаха колебливо покрай далечната брегова линия, а последният катер прокарваше нетрайна бяла черта при тъмнеещия вход на пристанището.

Виктор взе такси до погребалното бюро, собственост на някой си Едуин Акс, което беше досам морския бряг. Тъй като Акс беше единственият собственик на погребално бюро в Седж Бей, Виктор се надяваше, че щом се върне от Рим, Марк ще намери номера в телефонния указател и ще уведоми собственика на бюрото кога ще пристигне.

— Вашият приятел сигурно не е успял да се свърже с нас — каза Акс. — Вчера буря повреди някои тукашни линии.

— Кога ще ги оправят? — попита Виктор. — До довечера ще стане ли?

— Съмнявам се. Вероятно утре. Централата ни тук е доста първобитна работа. Не зная защо, но извън чертите на града телефонът работи идеално.

Акс беше едър, жизнерадостен, приказлив човек с невероятно игриви очи на тъпото си лице, но самият той се движеше — може би под влиянието на постоянната близост с морето — тежко и отмерено като рибар с високи ботуши. Говореше с удоволствие за работата си.

— Това някога беше хладилник за риба — обясни той. — Пипнахме го, щом го обявиха за продажба. Тук никой вече не се занимава с риболов. Изкарваме поминъка главно от града, но при нас попадат маса хора и отвън.

Виктор се чудеше какво да прави. Да почака ли още, или да тръгва веднага? Акс нямаше как да знае какво всъщност има в ковчезите, но въпреки това той някак си притесняваше Виктор. Имаше нещо отблъскващо в този човек, който си изкарваше прехраната от трупове.

— Поддържаме доста оживени връзки с Бахамските острови — продължи оживено Акс. — Там май хвърлят топа по-често, отколкото на други места, където не водят толкова бурен живот. Търсят ни, защото сме къде по-евтини от погребалните бюра в големите градове. Бизнесът ни с Куба по-рано вървеше оттук натам, но сега става обратното. За втори път тази година получаваме стока от там. Сигурно е знамение на времето. Толкова много кубинци идват тук. За нас е добре, че там не държат да ги заравят в земята. Искам да кажа, че не се налага да се занимаваме с ковчези, които са престояли дълго в земята и са поизгнили.

Излязоха от канцеларията на Акс и тръгнаха към близката варосана сграда със следи от скорошен ремонт.

— Вижте — продължи Акс, — при цялото ми уважение към мистър Баеса трябва да кажа, че кубинците не умеят да се грижат за покойниците си. Обикновено те наемат ниша в гробницата за някоя и друга година, а после, ако вноските прекъснат, останките просто ги измъкват и ги хвърлят безцеремонно в така наречения fosa comun — общ гроб. Това би било оскърбително за повечето американци. Дълбоко религиозен човек трудно би оправдал такава практика. Прав ли съм?

— Прав сте — съгласи се Виктор.

— Ковчезите обикновено са от най-евтин материал, а и много често са толкова тесни, че едва побират покойника. — На безизразното му лице изведнъж се изписа гримаса на неподправена погнуса. — Налага се да прибягват до хитрини, за които по-добре да не говорим… Е, стигнахме.

Той отключи вратата от полирано дърво, дръпна встрани

вътрешната стъклена преграда и запали яркото осветление. Виктор се озова в помещението, което би могло да мине за току-що построен супермаркет, в който още не са доставили стоката. Вътре имаше доста много големи бели емайлирани шкафове, подобни на хладилници за дълбоко замразяване. В тях държаха ковчезите. Във въздуха се носеше лек мирис на парфюмиран аерозол.

— Мисля, че ще намерим онова, което търсим, в онзи ъгъл — каза Акс. — Да, тук са. Три ковчега от Куба, изпратени — ако не се лъжа — от някой си мистър Фергюсън. Ще ви ги извадя. Не разбрах дали сте осигурили някакъв превоз?

— Бих искал да наема катафалка от вас, ако е възможно.

— Разбира се, защо не? За къде?

— Форт Пиърс. Мистър Баеса възнамерява да се засели там. И иска родителите му да бъдат погребани в местното гробище.

— Естествено. Форт Пиърс. Хубаво място е. Сума кубинци сега купуват места в този район. Лично аз смятам, че там е влажничко, но това явно не тревожи нашите кубински приятели. Свикнали са, техният климат също е влажен.

— Бих искал да тръгна с катафалката, ако не възразявате.

— Защо не, пътят е приятен. Ще видите много повече от този край, отколкото ако пътувате с влак, а той заслужава да се види. Тръгвате утре, предполагам?

Виктор най-после взе решение.

— Искам да потегля още тази вечер. — Не зная дали ще е възможно — каза Акс. Игривите му очи зашариха и Виктор си въобрази, че долавя в погледа му любопитство.

— Работата е там, че нямам много време.

— Малко трудно ще е да намерим шофьор толкова късно. Форт Пиарс е далеч. Страхувам се, че ще трябва да заплатите двойно, ако изобщо успеем да склоним някого да тръгне. — Акс вдигна глава нагоре, сякаш проследяваше ято птици. Така той прикриваше смущението си, когато се опасяваше, че може да поставят под съмнение ефикасността на неговото предприятие. — Хората, които съм принуден да наемам — продължи той, — не обичат да им заповядват. Тоя занаят изглежда привлича хора, които предпочитат да си гледат спокойствието.

— Съгласен съм да заплатя двойно — каза Виктор. — Ако искате, и тройно. Важното е да потеглим.

Акс отпусна глава и погледите им се срещнаха, а Виктор затърси по лицето му нови признаци на любопитство.

— Какво да кажа на вашия приятел, ако позвъни? — попита Акс.

— Кажете му само, че съм тръгнал — отвърна Виктор.

— Да му кажа ли да ви потърси във Форт Пиърс?

— Може.

— На кой номер да ви търси?

— Той знае.

— Много добре — каза Акс. — Лично аз смятам, че със същия успех бихте могли да тръгнете и рано сутринта. Готов съм да ви приютя, ако нямате нищо против да преспите в скромното ми жилище. Жал ми е за парите ви.

Тупането в слепоочията влудяваше Виктор и той започна да губи търпение.

— Много мило от ваша страна, мистър Акс, но утре ме чака маса работа. Ще ви бъда много признателен, ако успеете да намерите шофьор отнякъде.

— Ами да опитаме — каза Акс. — Ако никой от моите хора не склони, тук наблизо има агенция за коли под наем. Почакайте за минутка, ще прескоча дотам да видя могат ли да ни помогнат.

Той тръгна, а Виктор започна да оглежда внимателно ковчезите. Огледа главите на винтовете по капаците. По потъмнелия метал не се виждаха малки лъскави драскотини, каквито остават след използването на отвертка.

Акс още го нямаше и колкото повече време минаваше, толкова повече се опъваха нервите на Виктор. След двадесетина минути Акс се върна, като стъпваше тежко по пода и въртеше очи — същински докер, който гази в мокър пясък.

— Е, провървя ни все пак. Случих много добър човек, и сигурен. Няколко пъти съм прибягвал до услугите му в такива екстрени случаи. Добре че го заварих у дома, след малко ще дойде. Ще кажа на секретарката ми да подготви документите и квитанцията, която ще подпишете.

Шофьорът приличаше на онези индианци от племето Су, които Виктор беше гледал по филмите. Мършав човек, познал немотията още в майчината утроба, с рязко изсечени скули и челюст и с остър нос.

— За колко време ще стигнем? — попита Виктор.

— До Форт Пиърс ли, мистър? Откъде искате да минем? Шосе №1 или магистралата?

— По магистралата.

— Повечето хора предпочитат шосе №1. Пътуването по

крайбрежието е приятно. Има хубава гледка към морето.

— Нощем едва ли.

— Сега е пълнолуние. В морето се виждат светлините на рибарските лодки. Някои от тези градчета като Юпитер и Стюарт нощем са много красиви. Ако тръгнем по шосето, ще минем през Палм Бийч.

— Нищо, карай по магистралата.

— Ако искате по магистралата, ще стигнем за три часа и половина.

— Три и половина часа! Боже мой, какво е разстоянието?

— Някъде към сто и четиридесет мили.

— И ще ги вземем за три и половина часа?

— Не по-малко. Тази таратайка е износена, не вдига повече от шейсет. Мистър Акс не обича да хвърля пари за катафалките си — от време на време ги позацапа с боя и толкоз. А и пътят оттук до Китс Холоу не е много добър. Чак там се излиза на №1.

— Да тръгваме тогава.

— Както кажете. — Шофьорът беше недоволен и това пролича както по мрачното му лице, така и по тона му.

Туптежът в слепоочията на Виктор се засили, а когато се размърда на неудобната седалка, усети бодежи по местата, където имаше спукани или счупени кости. Той отдаде това на рязката промяна на климата. Бяха вече в запуснатите окрайнини на града, където около паянтовите къщурки се мотаеха по долни ризи мършави, сякаш болни от треска мъже; когато шофьорът спря да поздрави някакъв свой приятел, някъде отблизо долетя жабешки кряк и свирене на щурци.

Пътят беше разкалян.

— Вали ли много тук? — попита Виктор.

— Сега му е времето, мистър.

— Ще намерим ли скоро някой телефон, който работи?

— Сега поправят мрежата в този район.

— Спри до тази пивница — каза Виктор. — Трябва да се обадя.

Той влезе в пивницата, поръча чаша уиски и халба бира и от автомата избра един номер в Маями. Телефонът даваше заето. Виктор излезе от кабината и се върна до входа. От другата страна на улицата, под ошмулените от вятъра палми, две дървени къщи се подпираха една друга; ситен дъжд дупчеше черната локва, чиито очертания напомняха картата на Южна Америка. Крайслерът катафалка, клюмнал до тротоара със замъглените си стъкла и стичащите се по страните му струйки вода, се вплиташе идеално в пейзажа, сякаш винаги е бил там.

Виктор почака пет минути и отново избра номера. Този път му отговори детски глас.

— Обажда се Виктор — каза той. — Кажи на татко ти, че Виктор иска да говори с него.

Отговор не последва и той помисли, че са ги прекъснали; после долетя мъжки глас.

— Кой е?

— Виктор. Поръчано ми е да ви се обадя. Току-що пристигам.

— Откъде се обаждаш?

— От автомата в някаква пивница.

— Караш ли стоката?

— Да.

— Слушай, я ми дай Ричардс.

— Той не е с мен. Не успя да дойде.

— Как така не успя да дойде? Знаем, че той се занимава с тази работа.

— Забавиха го някакви семейни неприятности.

— Това не ми харесва. Ние разчитахме, че Ричардс отговаря за това.

— Можех да го изчакам, но ми казаха, че стоката ви трябва до три дни. Да го изчакам ли?

— Не, идвай ти. Сам ли си?

— Има и шофьор.

— Познаваш ли го?

— Откъде да го познавам? Тук съм за пръв път в живота си. Дадоха ми го заедно с колата.

— Аха. Добре, слушай сега: научи името и адреса му. Всичко, каквото можеш да разбереш за него — възраст, що за човек е. И най-важното откъде е. Искаме да знаем всичко за него.

Виктор остави слушалката до апарата и вече отиваше към вратата, когато жената, която му беше сервирала напитките, се показа иззад мънистената завеса.

— Слушайте, не задържайте много телефона. Тук чакат още двама, и те искат да се обадят.

Той махна с ръка и излезе навън. В катафалката шофьорът седеше сгърчен, със затворени очи, сякаш беше получил сърдечен удар, докато чакаше.

Виктор го сграбчи за рамото и го разтърси.

— Как се казваш?

Човекът отвори очи и с мъка се окопити.

— Питам как се казваш?

— Еди.

— Второто име?

— Мистър, има ли значение това?

— Току-що говорих с един приятел, който разправя, че те познавал.

— Името ми е Еди Морено. — В гласа на шофьора прозвуча сдържана гордост. — Морено. Тъмен, по испански.

— Да, разбирам. И живееш в Седж Бей, а?

— Работя в Седж Бей, а живея в Ню Ривър Инлет. Чували ли сте за Ню Ривър Инлет?

— Не.

— Така си и мислех. Това е малко селище. Преди живеех в Саймън Дръм. Знаете ли? Според мен вашият приятел сигурно е сбъркал. — Той се захили лукаво и отметнал глава назад, изгледа косо Виктор.

— Ще ида да му обясня — каза Виктор. — Искаше да те поздрави.

Жената стоеше до телефона с ръце на кръста и се махна едва когато той я изгледа свирепо.

— Не се бавете много, мистър, моля ви — изхленчи тя.

— Казва се Еди Морено — съобщи Виктор по телефона. — Живее в Ню Ривър Инлет, преди това е живял в Саймън Дръм. Възраст около тридесет и, пет, тегло към сто и четиридесет паунда. Може да е от индиански произход.

— Добре, приятелю. Ще проверим всичко това, но ще трябва време. Обади ми се пак след един час, само че на друг номер. Запиши: Копървейл, осемдесет и осем, петдесет и три. Продължавай по шосе 107, но позвъни пак, преди да стигнеш в Китс Холоу. Може да ти дадем друг маршрут.

— Добре, ще се обадя пак.

— И още нещо. Я ми кажи това-онова за Ричардс. Как е малкото му име?

— Марк. Приятелите му го наричат Марко.

— Що за човек е? Как изглежда?

— Около тридесет и пет. Възнисък. Слаб. Черна коса, прошарена по слепоочията. Остър нос. Прилича малко на Джордж Рафт в първите му филми. „Сега проверяват мен — помисли си той. — Нещо май не им харесва.“

— Да знаеш случайно откъде е родом?

— Някъде около Калтанисета. Нещо друго?

— Няма. Време е да тръгваш.

Виктор излезе на улицата, влезе в катафалката и затръшна вратата. Шофьорът включи двигателя и те потеглиха с грохот. След няколко минути последните бордеи в покрайнините на Седж Бей изчезнаха зад мрачната палисада от дървета покрай пътя.

— Намали скоростта — каза Виктор.

— Мислех, че бързате.

— Не мога да понасям люшкането на тази таратайка. Повдига ми се.

— Както кажете.

— Намали още. Карай с тридесет.

— Мистър, трябва да ви кажа, че така ще се влачим цяла нощ.

— Колкото по-дълго пътуваме, толкова повече ще вземеш. Какво те тревожи?

— Бъркате. Парите са едни и същи, времето няма значение. А мен ме чака жена ми. Тя не обича да закъснявам вечер. — Той мърмореше с раздразнение и хапеше устните си като старец.

— Как се нарича тази местност?

— Всичко това тук е Евърглейдс. А ей там, виждате ли, започва блатото Биг Сайпръс.

— Пустичко е тук, а, Еди? Няма много движение по този път.

— Има, но по-рано. По него минават момчетата от химическия, завод, които се връщат в Кларксвил и Стан Крийк. Но те са се прибрали преди час-два.

Виктор усети да му се схваща дясната ръка, чиито сухожилия и хрущяли бяха пострадали от първия удар със соната, който беше отбил. Той задърпа ръчката на вратата, за да оправи вдървения си палец. Крайниците му започнаха, да изтръпват с намаляването на прилива на кръв към пръстите на ръцете и краката. Опита се да отклони вниманието си от тези симптоми — лекарят го уверяваше, че те заедно с мигрената са колкото от физически, толкова и от психически характер — с похотливи мисли за познатата на Спина стюардеса, която не успя да обладае, защото загуби всякаква потентност в критичния момент. Опитът беше неуспешен: не можа дори да си представи разкошното, податливо тяло на момичето.

— Колко остава до Китс Холоу?

— При тази скорост, четиридесет минути.

— Карай по-бавно. Не се чувствам много добре.

— Това е от ресорите — обясни шофьорът. — Отпред олеква. —

С товара отзад тежим два тона. Искате ли да спра за малко?

— Не, карай — каза Виктор. Досадната зеленина, която се стелеше под светлината на фаровете, го хипнотизираше. Виеше му се свят, повдигаше му се. Недоверието му към шофьора се засили.

— Много ли пътуваш, Еди?

— Разбира се. Повечето време съм зад волана.

— За кого работиш? За мистър Акс?

— Не, той ме наема от дъжд на вятър. По-често работя за фирмата за дървен материал в Седж Бей, а през туристическия сезон — за „Хърц“.

— Това тук карта ли е? Я да я видя. Сигурно познаваш отлично този край, Еди. Докъде пътуваш най-често?

— Нейпълс, Аркейдия, Канал Пойнт, Пунта Горда. Кажи-речи навсякъде.

— Фирмата за дървен материал, казваш? — Виктор разглеждаше подробната карта. — Знаеш ли къде е езерото Истокпога например?

— Разбира се.

— Как се стига дотам?

— По шосе 98. На север от езерото Окичоби.

— Съвсем убедителен си, Еди. Положително прекарваш много време зад волана.

— Мога да ви кажа пътя до всяко място във Флорида, мистър, вярвайте ми.

Вниманието на Виктор изведнъж бе привлечено от квадратче светлина, която за миг блесна на предното стъкло и изчезна. Той се извърна. Фаровете на някаква кола проблеснаха на един завой на стотина ярда зад тях.

— Карай по-бързо! — нареди той на шофьора. Морено натисна газта и стрелката на спидометъра бавно допълзя до цифрата 65.

— По-бързо не можеш ли?

— Най-много толкова, мистър.

Светлините зад тях изостанаха, но не много.

— Добре, сега по-полека. Намали до двадесет — каза Виктор.

Колата зад тях също намали скоростта, а след една миля зави вляво.

— Тази кола зад нас накъде ли отиде? — попита Виктор.

— Сигурно към Джексън Понд. В завода работят няколко души от Джексън Понд.

— На мене ми се стори, че ни следяха. А на тебе?

— Не. За какво пък ще ни следят?

— Защо оня ускоряваше и забавяше заедно с нас?

— За да се движи с нас. Сигурно акумулаторът му е изтощен и е искал да използва нашите светлини.

— Да, може би е така, възможно е. Просто генераторът му е кофти и оня го е страх да не се загуби в пущинака. Слушай, трябва да се обадя на човека, на когото караме тези трупове, и да му кажа, че ще закъснеем. Къде е най-близката телефонна будка?

— Имаше една до бензиностанцията край пътя недалеч оттук. Ако не са я прибрали, когато бензиностанцията изгоря.

След пет минути спряха до изгорялата бензиностанция. Мястото между обгорелите помпи беше обрасло с татул до колене, а дивата лоза придаваше на останките от сградата вид на вековна развалина.

Телефонът работеше. Часът беше 20,55. Виктор почака пет минути, сетне пусна десетцентова монета и избра номера в Копървейл, но никой не отговори.

— Зает — обясни той на шофьора. — Трябва да почакаме.

— Има друг телефон в Хъни Майл.

— Този тук работи. Да не рискуваме.

— Ще стигнем във Форт Пиърс чак след полунощ — замърмори Еди.

Виктор изрита встрани парче обгоряло дърво.

— Какво е станало тук?

— Човекът се разорил и докарал от Маями някакъв спец по палежите. Докато пристигне пожарната от Селд Бей, всичко изгоряло.

— Как му е името на този спец? — попита Виктор.

— Фостър. Бенедикт Фостър.

— Откъде знаеш всичко това, Еди? Как се извъди толкова отракан?

— Чета вестници както всички.

— И имаш добра памет, а?

Виктор отново избра Копървейл и този път телефонистката му каза да пусне четиридесет цента, когато го свърже. Обади се същият глас.

— Слушай внимателно, приятелю. Искам да зная къде си, но не споменавай самото място. Само ми кажи горе-долу колко мили измина по пътя, откакто се обади предишния път.

— Тридесетина.

— Тридесетина, а? Добре, сега слушай, имаш ли карта?

— Да.

— На около пет мили преди града, към който се движите, вляво

се отклонява друг път. Тръгваш по него.

— Нещо друго?

— Да. Този тип с теб. Проверихме и на двете места, които ти ни каза, никой не е чувал за него. Откъде ти хрумна да го помъкнеш със себе си? Мислехме, че ти и Ричардс идвате сами.

— Не ставаше иначе. Сами ще се убедите.

— Да си забелязал някой да се е лепнал зад теб?

— Мисля, че не, но е възможно.

— Трябва веднага да разбереш това със сигурност.

— Как?

— Просто отбиваш някъде по пътя, спираш и изчакващ малко. Ако трябва да се отървеш от този дръвник, можеш ли да се оправиш сам дотук?

— Сигурно.

— Добре тогава, провери го внимателно и ако забележиш нещо подозрително, отърви се от него.

— Добре.

— И се обади пак след един час. Хендерсън, осемдесет и четири, тридесет и едно. Дръж ни в течение. Може би ще изпратим някой да те посрещне.

Отпред луната изгряваше иззад дърветата и предметите в кабината започнаха да се различават на слабата й светлина. Бързо и безшумно Виктор бръкна в чантата си, извади пистолета „Берета“, който беше купил в Антигуа, без Спина да разбере това, и го пъхна под ризата си във висящия през рамото му кобур.

— Да карам ли по-бързо? — попита Еди.

— Продължавай така. Нещо ми се гади. На завоите така люшка, че ми се обръща стомахът.

— Сигурно сте изморен, мистър. По-добре да се опитате да подремнете.

— Не ми е до сън, Еди. Имам да мисля за сума неща. Мисля си за теб. Ти си индианец, нали?

— Баща ми беше индианец — каза Еди и по навик потрепна и се усмихна виновно. — Семинол. Едно от местните индиански племена.

— Чувал съм за семинолите. Индианците от блатата, а? Когато бях в Корал Гейбълс, там показваха селище на семиноли — туристическа атракция. За пет-десет цента може да снимаш индианка, която кърми бебето си. Баща ти също ли живееше в Ню Ривър Инлет… или, може би, в Саймън Дръм?

— В Саймън Дръм. Преди няколко години там още живееха две-

три индиански, семейства. Трябваше да се преселим заради децата. Най-малката е болна от паралич. Там не можеха да я лекуват както трябва, та се преместихме в Инлет и сега два пъти седмично я водим в Бискейн.

— Как е тя сега?

— Доста добре. През последните няколко години почнаха да се справят с тази болест.

— Паралич, а? Лоша работа.

— Докторът каза, че пет години трябва да се занимаваме само с нея. Специални грижи. Детето не беше стъпило в училище до миналата година. Всичките пари отиваха за лечение. През всичкото време все за нея трябваше да мислим. — В гласа му се промъкнаха плачливи нотки. Виктор усети, че нещо го е изплашило. „Сигурно е видял пистолета“, помисли той.

— Да, това е истинска беда, Еди. Като те слушам, доста привързан си към семейството. Най-скъпото нещо за човека, изглежда, е семейството. Човек все гледа да се върти около семейството, доколкото е възможно, нали? Само едно ме смущава в теб и в тъжната ти история, Еди, и понеже искам да съм спокоен по този въпрос, не е зле да запалиш лампата и да ми подадеш шофьорската си книжка.

Шофьорът включи осветлението в кабината, извади книжката от джоба на ризата си и му я подаде. Виктор я разгледа.

— Снимката е хубава, Еди, но тук пише, че живееш в Йехо Джънкшън. Защо?

Еди всмукна бузите си, после лицето му застина в глупава, мазна усмивка.

— Живял съм там три месеца и по това време извадих книжката, това е всичко.

— И не си се потрудил да смениш адреса, когато си се преселил в Ню Ривър Инлет. Какво пък толкоз. А сега това твое семейство живее в Инлет?

— Да.

— Но ти каза, че трябва да се прибереш у дома при жена си в Седж Бей. Съвсем ме объркваш, Еди. Не зная какво да мисля за тези твои истории, една с една не се връзват.

— Това беше просто оправдание, мистър. Исках да се прибера по-рано и казах първото нещо, което ми хрумна.

— Звучи правдоподобно, предавам се. Но кажи ми само още едно нещо, Еди. Задоволи любопитството ми: колко ти плащат за тази работа?

— Да ви закарам до Форт Пиърс?

— Щом така ти харесва повече. Да, да кажем за това.

— Седемдесет и пет. По-малко от обичайната тарифа. Мистър Акс не плаща извънредни за нощна работа.

— Е, макар и малко, но помага да покриваш разходите.

— И още как.

— Тези черни пътища вдясно, които подминаваме, накъде водят?

— Сигурно надолу, към някоя река. Не зная. Тук е пълно с реки.

— Свърни в следващия. — Виктор пъхна ръка в ризата и стисна пистолета, без да го изважда.

— Това пък защо? — попита Еди.

— След малко ще разбереш — каза Виктор. — Прави, каквото ти казвам.

Морено отби катафалката в следващия просека и в същия миг Виктор се пресегна и изключи фаровете. Изненадан от внезапния мрак, шофьорът натисна рязко спирачката, после изви волана, за да изправи колата, която занесе по калта в страничния път. Той се стесняваше по нанадолнището, ограден от двете страни от плътна маса ниски бодливи палми. Морено намали съвсем скоростта и превключи на първа.

— Спри тук! — изкомандува Виктор. Колата спря с подплъзване.

— Излез!

Морено като че ли не чуваше. Той продължаваше да стиска волана с дясната си ръка, а с лявата бърникаше в жабката.

Когато Виктор, без да откъсва поглед от предното стъкло, извади пистолета и го насочи към гърдите му, Морено вдигна бавно ръце до ушите си като новопокръстен при обред на религиозна секта. Виктор се пресегна, отвори жабката и измъкна отвътре стар автоматичен колт.

— За какво ти е това желязо? — попита той. — Боиш ли се от нещо?

— Два пъти вече ме ограбват. Шофьор, който не носи патлак в днешно време, е направо луд.

Виктор размаха беретата под носа му.

— Да се връщаме на пътя, Еди. Струва ми се, че ще се случи нещо интересно.

Морено излезе от колата и Виктор му даде знак да върви отпред. На лунната светлина той изглеждаше съвсем дребен с детската си глава върху тесните, отпуснати рамене. Минаха обратно петдесетте ярда до пътя, а там Виктор го изблъска пред себе си в ниските храсти.

— Няма да нервничиш, Еди. Няма да вдигаш глава, слушай ме и

всичко ще бъде наред.

— Мистър, няма ли да ми кажете защо е всичко това?

— Когато му дойде времето, Еди, когато му дойде времето. Ще почакаме тук малко да видим дали няма да се случи нещо, което да потвърди растящите ми подозрения.

След пет минути сред тихите нощни звуци в околиите гъсталаци Виктор долови съскането на автомобилни гуми по асфалта. Секунди по-късно покрай тях, по посока към Китс Холоу, бавно мина буик със загасени фарове. Колата пропълзя в петнистата сянка на дърветата, пърпорейки с ауспуха, и след малко сивата й маса се сля с дърветата.

— Май пак нечий акумулатор се е изтощил, а, Еди? — обади се Виктор. — Добре, а сега да се поразходим из гората.

Поеха обратно по черния път, Морено малко пред Виктор; подметките им затъваха във влажната мъхеста почва, а те вдишваха тъмния ухаещ въздух на Евърглейдс. Бакърената месечина беше изгряла над блатото и осветяваше безформената водна площ между стволовете на кипарисите. Дебела разпокъсана пелена от мъгла се стелеше над водата. Виктор вървеше с насочен в гърба на Морено пистолет, а слепоочията му пулсираха. Откъм блатото в низината долиташе тихият съсък на насекоми, сякаш някъде далеч изпускаха пара; няколко чапли, сгушили се в шубраците, пропляскаха крила, сетне се стаиха отново.

— Тихо място — каза Виктор. — Може да прекараш цял месец тук и да не видиш жива душа.

— Долу има някаква къща — подхвърли Морено през рамо.

На едно хълмче край блатото се очертаваше призрачна старинна сграда с портал и те заслизаха към нея по стръмния склон. Изящното някога стълбище, вече протрито и прогнило, водеше към веранда, от която беше останал само сивият гредоред. На портала, висок и широк, нямаше врата, липсваха и стъклата на прозорците, от които боята се беше излющила отдавна. Някъде в тъмата се разкиска кукумявка.

— Било е къща — каза Виктор. — Когато мене още ме е нямало на този свят. А и тебе.

Той напрегна слух. В тъмнината отвред долитаха тих цвъртеж и нощните призиви на животните, близо до тях нещо прошумоля в тревата. Сърцето му се сви. Изпитваше ужас от влечуги.

— Там има привързана лодка — обади се Морено. През последните няколко минути страхът беше поизтънил гласа му, а и дъх не му достигаше. Той отри с пръсти потта от дълбоките бръчки по лицето си. — Тук често идват ловци, ловят нощем алигатори.

— Вече не идват — възрази Виктор. — Не идват в Евърглейдс. Дори аз зная това. По такива пущинаци се мотаят само туристи. И то през лятото, не през март. — Той остави за миг Морено, отиде до лодката и се върна. — Тази твоя лодка е продънена и пълна с вода. Струва ми се, че сега на няколко мили около нас няма жив човек. Сами сме. Еди, как мислиш, защо този буик ни следеше?

— Защо пък трябва да ни е следил, мистър? Бога ми, сигурно са били някои с мадами и са търсели къде да спрат.

— Със загасени фарове?

Морено сви рамене.

— Да ти кажа ли какво мисля аз? Мисля, че това е същата кола, която зави преди към Джексън Понд. Щом сме отминали, той се е върнал на шосето. Луната беше изгряла, фаровете вече не са му трябвали. Когато спряхме да се обадя по онзи телефон, и той е спрял. Чакал е там, някъде на двеста ярда зад нас, но нямаше как да го видим.

— Ако тази кола наистина ни е следяла, мистър, аз нищо не зная за това.

— Тук трябва да помислим хубавичко, Еди. И да решим дали е така. А сега ще взема да пребъркам джобовете ти, та затова дръж ръцете си нагоре, искам да разбера що за птица си.

Морено вдигна ръце, Виктор отиде до него и изпразни джобовете му, в които се оказаха няколко монети, халка за ключове, фенерче и оръфан портфейл. Виктор запали фенерчето, за да разгледа съдържанието на портфейла.

— Няма кой знае какво тук, Еди. Две банкноти по десет долара и три по един. Известие за просрочена застраховка, изпратено на твоя адрес в Йехо Джънкшън. Квитанция от гараж. Сметка за пет и деветдесет и пет от ресторанта на мотела „Фламинго“ в Имокали и религиозна брошурка „Гответе се за среща с Всевишния“. Знаеш ли какво? Всичко у теб — оръфаната ти риза, панталоните с кръпка на коляното, обувките, дето само що не са паднали от краката ти, и тези боклуци по джобовете, да не говорим за онова, което ми разказа за себе си — създава впечатление, че си доста беден човек. Вярно, носиш оръжие, но кой ли пък не носи в тия времена? И ето че пред мен е човек, който се трепе кажи-речи ден и нощ, за да може да изпраща всяка седмица по няколко долара на обичното си семейство в Ню Ривър Инлет. Трябва да ти призная, Еди — много си падам по хората, за които жената и децата са всичко. Ето с какво ми правиш впечатление. Но, Еди, една дреболия разваля хубавата ти фасада. Я ми кажи коя е тази Анди? Гледам тук снимка на една прелестна млада

фльорца, явно твоя позната. „С обич на Еди, чудесния човек. И благодаря за Рено. Анди.“ Така пише на снимката. Благодаря за Рено, а? Какво си правил в Рено, Невада? Не си ми разправял за това.

— Бях мухоловка в едно от тамошните казина.

— Преди два месеца, ако се съди по датата на снимката. Мухоловка в казино в Рено, а? Виж, това променя представата ми за теб. Защо не ми разказа за Рено?

— Беше ме страх.

— Но от какво, Еди, от какво? Защо дишаш така? Трябва да престанеш да пушиш една от друга тези душегубки. Какво те изплаши толкова?

— Не знаех какво ще си помислите. Може ли да си сваля ръцете?

— Не, дръж ги както са. Я да поговорим за тази твоя прелестна млада мадама. Това се казва курва! Май се е наконтила с визон. С обич на чудесния човек. Бас държа, че си им взел ума там. Ти в смокинг, подръка с това сладурче. Твоят старец в Саймън Дръм би могъл да се гордее с теб.

Изведнъж Виктор ръгна Морено в чатала с дулото на пистолета. Той изскимтя като куче.

— Слушай, Еди, нали тук си държиш яйцата? Давам ти три секунди. Ако не проговориш, от тях нищо няма да остане. Това — като начало. Ти си някакъв частен копой, нали? От онези, за които пишат в книгите. Слушал ли си някога за мафията, Еди? Всеки ще ти каже, че няма такова нещо, но сега може би имаш работа точно с нея. — Той махна предпазителя. — Първи въпрос, Еди. За кого работиш — за Бюрото за борба с наркоманията ли?

— Махнете пистолета и ще ви кажа всичко. Виктор отдръпна пистолета.

— Е?

— Да, нещо такова. Трябваше да се съглася, защото парите все ми не стигат. От бюрото ми подхвърлят по нещо от време на време. Бяха изпратили двама специални агенти от Маями, които ви чакаха, но днес след обед катастрофираха с колата. Други двама са тръгнали от Мелбърн; затова Акс ви е карал да пренощувате у него. Когато сте настояли да тръгнете веднага, той не е имал друг избор, освен да извика мен, защото там само аз имам разрешително за частен детектив.

— Значи Акс знаеше за тази работа?

— Нямаше как да не знае. Хората от бюрото по необходимост са го предупредили. През последните две седмици там се мотаеха агенти всеки ден. Пратката от Куба се забави по някаква причина. Пристигна

едва преди два дена. От Куба им бяха съобщили, че е потеглила.

— Предупреждение от Куба, а? Ето какво било! И извадиха всичко и на негово място сложиха торби с варовик или нещо подобно, така ли?

Морено постепенно си възвръщаше самообладанието, дишането му се успокои и той беше готов да се впусне в подробности.

— Не. Един от тях настояваше за това, но другите решиха, че не е много умно. Искаха чрез вас да стигнат до онзи, който ще приеме стоката, и се страхуваха да не би да спрете някъде и да проверите. Решиха, че не е необходимо да вадят стоката, нямаше да загубят нищо от това. Сложиха ви опашка, имат патрулни коли по всички пътища оттук до Маями. Тази катафалка бие на очи. Неприятно ми е да ви кажа това, мистър, но няма да са измъкнете.

Виктор го гледаше, преценявайки всички възможности. В държането на Морено, в изражението му вече се прокрадваше наглост, възвръщаше се самоувереността му. Очевидно той по-скоро се радваше на тази развръзка, отколкото да се бои от опасността, която го грозеше.

— Много скоро онези в патрулната кола ще разберат, че са ви изпуснали, и ще поискат по радиото да се блокира пътят при Китс Холоу, а после ще се върнат и ще огледат всички тези странични пътища.

У Виктор се засилваше чувството, че е попаднал в капан. Бяха му устроили капан и преди, в онзи зимен ден в Чипнук, когато едва не го смазаха от бой, а ето че сега се повтаряше същото; докато осъзнаваше това, обзеха го опасенията и фобиите, които психиатрите така и не успяха да излекуват докрай. Защо, по дяволите, Марк не е тук сега, когато наистина му трябва? Нещо зашава в нозете му: две огромни чифтосали се жаби пропълзяха на осем крака покрай обувките му.

— Как мислиш, има ли тук змии нощем? — попита той ни в клин, ни в ръкав.

— Точно нощем излизат. Водни и гърмящи змии. Мой приятел умря миналата есен от ухапване. Сега гъмжи от тях. В болниците имат серум, но човек трябва да иде навреме. — В гласа на Морено се прокраднаха весели нотки, сякаш смъртта на приятеля му беше нещо забавно.

— Тук ли стана това?

— В този район. На пет-десет мили оттук.

— То е все едно тук. Как се нарича това място?

— Гус Флат.

— Гъмжило от гърмящи и други отровни змии. Боже мой, нищо чудно, че никой вече не живее тук!

Чувството, че е попаднал в капан, извика на живот всички стари симптоми. Плъзналите по тялото му тръпки говореха, че не всичко е излекувано докрай: изпокъсаните нервни влакна, блокираните вени, инертната тъкан на зарасналите рани, която пречеше на възстановяването на клетките. „Бях добре, докато нямаше какво да ме тревожи — помисли си той. — Тези копелета наистина ме подредиха за цял живот.“

— Къде е най-близкото селище в тази посока? — Виктор посочи към застиналата между дърветата водна повърхност, започнала да блещука в тропическата нощ.

— Най-близкото селище ли? Копър Слау, струва ми се. На десет мили по права линия. Ако мислите да тръгнете в тази посока, имайте предвид, че натам са все обрасли с кипариси разливи, които бъкат от алигатори. Нима да се измъкнете жив.

— Лоша работа, а, Еди? Знаеш ли какво? Виждал съм алигатори само в зоологическата и не искам да ги срещам другаде.

— Аз съм бил в Бразилия — каза Морено. — Чували ли сте за Мато Гросо? Мато Гросо е нищо в сравнение с това, което ви чака там. За да стигнете оттук до Копър Слау, ще ви трябва един от онези речни булдозери, с които горските си проправят път през мангровите дървета и кипарисите. А и да успеете, там вече ще ви чакат. Слушайте, мистър, защо не поразмислите и не се предадете? Каквото и да правите, рано или късно ще ви пипнат и тогава ще ви приберат задълго. Все още имате възможност да направите нещо за себе си. Както стоят нещата сега, очакват ви осем до петнадесет, най-малко, но лично ви гарантирам, че ако се предадете, ще ви осъдят на половината.

— Осем до петнадесет, казваш? — отекна Виктор. — Осем до петнадесет е много време, Еди. Доста време, казвам ти.

— Още сте млад. Боже мой, няма да сте и на средна възраст, когато излезете. Ако искате да живеете спокойно, трябва само да престанете да създавате трудности на властите. Затруднявате ли ги, те непременно ще ви смажат, с всички средства. Това е най-голямата пратка хероин, която някой се е опитвал да вкара в страната. Попаднете ля на някой строг съдия, ще ви закопае. Ще има да седите в затвора, докато ви изпадат зъбите.

Виктор притисна с лявата си ръка стомаха, защото изведнъж болка проряза червата му. Знаеше, че това е началото на стомашно разстройство на нервна почва — най-острото и най-необузданото от

всичките му стари психоматични заболявания. Струваше му се, че някой му беше бръкнал в корема и изтръгваше вътрешностите му. Зрението му пак се разфокусира — двойният образ на Морено сега го наблюдаваше с любопитство. Глупавото, гузно индианско лице беше добило буден, умен вид. През болките на Виктор му хрумна, че ако Морено сега му се нахвърли, а той натисне спусъка, нищо няма да излезе. Автоматичните пистолети са несигурни, на тях не може да се разчита. „Макар и дребен, як е като биче — помисли си Виктор. — Знае всякакви хватки, а на мен ми е зле.“

— Слушай, Еди — каза той. — Трябва да се изкензам. Дръж ръцете горе и не мърдай. Мръднеш ли, пречуках те. — „Аз мога да го задържа на разстояние, докато си свърша работата, няма страшно. Реши ли да ме нападне, сега е моментът.“

Разхлаби колана с лявата си ръка и клекна, като държеше дулото на пистолета, насочено срещу Мореновия пъп. Тънката рядка струйка не облекчи никак болката. Не можеше да контролира изобщо мускулите на дебелото черво и да му помогне да се освободи от съдържанието си.

Под меката светлина на луната Морено се взираше в него и по лицето му пробягваха презрение и подигравка. Спазмата премина. Виктор си даде сметка, че следващият проблем е да говори ясно, без да смърмолечква думите.

— Зле ли ви е, мистър? — попита Морено. — Може би сте яли нещо развалено.

— Нищо ми няма — каза Виктор. — Ходеше ми се още когато тръгнахме от Седж Бей.

През сфинктера му сякаш премина натрошено стъкло и огън и той стисна зъби да не изохка, когато болката го прободе отново и обхвана целия корем.

— Струва ми се, че сте доста зле — каза Морено. — Май сте се отровили с нещо.

Виктор изцеди още една струйка, болката отслабна и той можа да си поеме дъх.

— Къде, казваш, ще ме съдят?

— Не съм казвал нищо за съд. Сигурно ще ви съдят в Талахаси за нарушение на федералните закони.

— И най-малко от осем до петнадесет?

— Или от пет до осем, ако се спогодим. — Тук, на юг, италианците май не ги обичат много както черните и индианците. Как се чувствува индианецът в такъв край, Еди? Не много добре, а?

— Ако се държиш добре с тукашните, и те се отнасят добре, няма значение дали си италианец, индианец или някакъв друг. Хората не обичат да им създават неприятности, така е навсякъде. Когато си загазил, няма смисъл да усложняваш живота на другите. А ето че ти, приятелче, си натясно. Единственият изход е да се предадеш. Признай се за виновен, ще полежиш малко и толкоз.

Изведнъж огънят във вътрешностите на Виктор угасна и с отминаването на болката мозъкът му се проясни отново. Той се изправи, вдигна панталоните и затегна колана, като все още държеше пистолета, насочен в слънчевото сплитане на Морено, усмихна се доволно.

— Хрумна ми нещо по-добро, Еди. Току-що реших, въпреки всичко няма да се предам.

— Правиш голяма грешка, момче, това мога да ти кажа.

— Ти сам каза, че в катафалката лежи най-голямата партида хероин, която някога е внасяна в страната. Е, добре, аз не искам да се разделям с нея. Ще кажеш защо? Не съм виждал по-добро скривалище от тези гори за партида наркотик. Трябва само ние с тебе да пренесем ковчезите до някое сигурно местенце сред дърветата, да ги позакрием с папрат и готово.

— Ще ги намерят, където и да ги скриеш — възрази Морено. — При този обрат гласът му отново стана неуверен.

— Защо мислиш така?

— Близко до ума е. Ще тръгнат по следите ни, после ще почнат да търсят наоколо. Тези ковчези тежат цял тон. Те ще се досетят, че няма защо да търсят надалеч.

— Да, Еди, разбирам те. Но няма, да има никакви следи. Ние с теб ще ги заличим за пет минути на този чакъл. Няма да намерят и никаква катафалка. От теб сега искам само да тръгнеш обратно към катафалката, като не забравяш, че пистолетът е насочели в гръбнака ти, и да разтовариш ковчезите.

Морено се обърна и се заизкачва по склона. Той влезе в кабината, натисна едно копче на контролното табло, с което се отваряха задните врати на катафалката, и първият ковчег се хлъзна навън по ролките. След пет минути и трите ковчега бяха стоварени и замъкнати в сливака встрани от пътя. По сливака се виеше пълзящо растение, чиито големи сърцевидни листа закриваха и най-малката пролука. В сянката на шубрака просветваха само светулки.

— Никой няма да намери тези ковчези, Еди, освен ако ние не им покажем къде са.

— Какво ще правиш по-нататък, момче? — попита Морено.

„Трябва да му дам някаква надежда, иначе ще ми се нахвърли — помисли си Виктор. — Трябва да го убедя, че има шансове. И това да стане без много суетене.“ Още не можеше да разчита на силите си; пак виждаше двойно, главата му кънтеше, страх го беше, че всеки миг пак може да го присвие стомахът.

— Мисля да изхвърля катафалката.

— Къде?

— Долу в блатото. Къде другаде?

— Коритото на реката е далеч. Водата тук е плитка — само два-три фута. Не върши работа.

— Два-три фута вода и два-три фута тиня под нея. Тази таратайка тежи колкото един локомотив. Ще потъна цялата. Всякакви следи от нас трябва да изчезнат, Еди, а ти лично трябва да вземеш важно решение. Преди малко ти казах, че лодката е пробита. Не е. Трябва само да изгребем водата от нея и лодката ще плава. Искам да ти дам възможност да останеш жив. Ти знаеш как да се оправяш по тези реки. Ако искаш да ми помогнеш, заповядай. Дръж се разумно, от тази работа можеш да изкараш сума пари. Този хероин принадлежи на най-големия синдикат в югоизточните щати и ако кажа на моите хора, че си ми помогнал пратката да стигне до тях, мисля, че ще ти се отблагодарят, както му е редът. Макар че от време на време го удряш на живот в Рено, Еди, бас държа, че сто хиляди долара няма да ти навредят — моите приятели знаят как да се отплащат за всяка услуга.

— Защо трябва да вярвам на всичко това, приятелче? Сега говориш така, но знам ли какво ще ти хрумне, когато слезем от лодката?

— Еди, трябва да ми вярваш, защото нямаш друг изход. Държа те под прицел с пистолета. Смятам да се измъкна, но ако си наумиш да ми попречиш, ще ти пръсна главата. Предлагат ти сделка, поразмърдай си мозъка и приеми, без да спориш. Дори да ме изправиш пред съда в Талахаси, в крайна сметка ще загубиш, защото щом дадеш показания, синдикатът ще изпрати двама главорези да те ликвидират.

— А какво ще ти попречи да ме пречукаш, когато стигнем, където трябва?

— Чувствата, обясни Виктор. — И аз като всеки друг имам чувства. Знаеш ли, взех, че се привързах към теб, Еди. Доста умен ми се виждаш, сече ти пипето. Ако се оправим с тази работа, може и съдружници да станем. Значи, нямам интерес да те пречукам.

— Сто хиляди казваш?

— Точно така.

— Ще трябва да се пръждосам оттук, поне докато се слегне пушилката. Как мислиш, къде да отида?

— В Мексико, Еди. Може да вземеш и онази мацка с визона. Казват, че Акапулко е хубаво местенце.

— Да, сигурно не е лошо.

— А сега трябва да направим нещо, за да прикрием следите си, и не е зле да почнем със засипването за следите от гумите.

Виктор премести пистолета в лявата си ръка и откърти две сухи клонки, които висяха над главата му. Подаде едната на Морено и за няколко минути заравниха плитките колеи, издълбани, когато Морено спря рязко в калта.

Виктор се изправи, захвърли клонката и проследи с поглед черния път чак до самия бряг, където той се губеше под храсталак от блатна мирта, посребрен от мъглата.

— Стръмно, а? — обърна се той към Морено. — Как според теб са слизали и са се изкачвали хората, които са живели някога тук?

— С мулешка талига — отговори Морено. — Тогава всяка къща е имала такава талига. Добър впряг мулета може да изтегли дотук талига колкото къща.

— Ти всичко знаеш, Еди. С какво ще гребем, когато седнем в лодката?

— Отпаряме две дъски от къщата, поодялваме ги и ето ти гребла.

— Ами тези мангрови дървета и блатни кипариси? Ще можем ли да се промъкнем през тях?

— Ако знаеш пътя, може. Не е толкова трудно.

— Значи преди малко ти преувеличаваше, Еди.

— Нека е така. Просто трябва да държим широките протоци. Нищо друго.

— Е, ние май сме готови за голямото пътешествие — каза Виктор. — Остава само да потопим този сандък. Трябва да седнем в него, да го засилим и да скочим.

— Или да го бутаме — предложи Морено. — Защо да не подпрем по едно рамо?

— Защото трябва да съм сигурен, че ще се скрие под водата. Трябва да върви с петдесет, когато полети във водата. Превключваш на втора, издърпваш смукача докрай, отпускаш съединителя и скачаш.

— А ти какво ще правиш?

— Ще седя вътре до теб. Оставяме вратите отворени и щом се понесе към водата, скачаме.

— Защо не разкараш този пистолет? Щом аз ти вярвам, и ти трябва да ми вярваш.

— Вярвам ти, Еди, ще го скрия, щом седнем в лодката. Ще станем приятели, както си му е редът. Нас двамата ни чака голямо бъдеще. Може дори да ти предложат да влезеш в синдиката.

Морено се колебаеше, гложденха го съмнения, чувстваше инстинктивно скритата лудост на човека пред себе си. Впил поглед в дулото на пистолета, насочен сега в дясното му око, той се мъчете да отгатне какви процеси в мозъка на Виктор сменяха широката му усмивка с гримаси и скърцане на зъбите.

— Сядай и пали, Еди.

Морено седна зад волана и включи двигателя, а Виктор се качи до него.

— Отвори ли вратата, Еди?

— Разбира се.

— Добре, дай още газ.

Морено издърпа смукача и моторът изрева. Готов за скок, Виктор провеси десния си крак през вратата. Държеше пистолета до слепоочието на Морено.

— Добре, Еди, тръгвай.

Катафалката подскочи. Виктор натисна спусъка и пистолетът рипна в ръката му като животинка, попаднала в капан. От рязкото дърпане на колата целта се беше изместила. Той видя черното петънце на бузата на Морено почти до ухото; секунда, преди да загуби съзнание, Морено пусна волана, за да се хвърли встрани, а Виктор се изтърколи от вратата, тупна на пътя, претърколи се през глава и се изправи навреме, за да види как катафалката цопна в блатото. От двете й страни се вдигнаха водни стълбове, които се извиха като крилата на голям сив гълъб, който се готви да кацне. После залепилият се водовъртеж се сключи над покрива, от който секунди по-късно забълбукаха мехурчета. Те се появяваха и се пукаха дълго време, сетне секнаха. Надигналата се като мехур вода се слегна, а дървесните жаби, замлъкнали за миг, продължиха да крякат. Виктор се изправи, пъхна пистолета под ризата си и се запъти към гъсталака. Навалиха го всички онези безразсъдни страхове на беглеца. Струваше му се, че го следят, в главата му се загнезди нелогичната мисъл, че Морено някак си е успял да избяга.

Почака десетина минути, сетне запристъпва леко сред листака, като се промъкваше от храст до храст, заобикаляйки огрелите от бялата лунна светлина места. Стигна до брега на блатото и между

палмовите листа взе да се взира към водата: не можеше да се отърве от мисълта, че рано или късно, загубил само малко кръв и изтощен, Морено ще се покаже от водата и със сетни сили ще се добере до брега. „Може би куршумът му е изкъртил само някой и друг зъб — мислеше той. — Дребничък е, но е як. А може би е успял да скочи от колата, преди тя да падне във водата, и сега се крие някъде и чака да се махна.“

Отново се ослуша дали някакво движение или звук няма да издадат спотайващия се Морено, после приклекна, сякаш се готвеше да нападне някого из засада от храсталака, и хукна към разрушената къща. Мушна се вътре през някакъв процеп в стената. Джунглата на Евърглейдс беше нахълтала през прозорците в първите две стаи. Взетото от Морено фенерче освети по оголените греди пълзящи растения, дървесни гъби и прилепи. Виктор не беше подготвен за чистотата в третата стая, където беше разтребвано. В правоъгълника лунна светлина на преметения под се виждаше стол-люлка със счупено облегало. В ъгъла висеше рибарска мрежа, а в бюфета с увиснала на пантите вратичка имаше празна бутилка от уиски и тенекиени кутии, вероятно за брашно, захар и сол. На мястото на някогашната камина четири тухли ограждаха въглени. Тухлите бяха още топли и в стаята миришеше леко на тютюнев дим. Пак го обзе чувството, че го следят; и този път то беше толкова силно, че той опря гръб в стената и извади пистолета. В къщата се чуваха някакви скърцания, под прозореца изведнъж изтопурка нещо. Той отиде до прозореца и погледна навън, но не видя друго освен осветения от луната листак в края на блатото. „Някой живее тук постоянно — помисли си той. — Някакъв скитник. Може би е видял всичко и просто е офейкал. Трябва да тръгвам.“

Първо трябваше да намери нещо, от което да направи гребла. Полуизгнилият бюфет като че ли предлагаше най-доброто разрешение на проблема и той откърти една от полиците. „Но как да я оформя като весло? — помисли си той. — Какво да използвам за нож? Може би все пак трябваше да взема със себе си индианеца и да се отърва от него в Копър Слау.“ Трябваше да тръгва. Върна се през пълните с пълзящи растения стаи и излезе на лунния светлик. Ускори ход, а после хукна към лодката, по калта, в която обувките му залепваха. Тази капитулация отвори клапана на страха. Въображаемото се сля с действителността и го подгони със заплашителни шумове, движения и сенки; струваше му се най-вече, че го гони някакво злокобно същество, хем човекоподобно, хем свръхестествено — самата смърт.

9

Марк беше казал на Тереза, че сигурно ще отсъства три-четири дена, но тя нито се изненада, нито се зарадва при внезапното му завръщане и дори не го попита защо е толкова потиснат.

— Мислех, че си още в Маями. Какво искаше ди Стефано?

— Търсил ме е да ми каже, че брат ми е мъртъв — отговори Марк с извърнато лице.

Маската на безразличие, която Тереза носеше грижливо като елегантна рокля, мигновено падна. Тереза открай време имаше слабост към Паоло.

— Madonna! Какво е станало?

— Автомобилна катастрофа. Бях там за погребението.

Тя мълвеше нещо неразбираемо с побелелите си устни, а той напразно чакаше онзи изблик на помрачение и озлобление против тържеството на смъртта, на който тя беше способна.

— Къде го погребаха? — попита тя тихо и спокойно.

— В Кампамаро. В гроба на баща ни и майка ни.

— Бог да го прости.

Тереза не го попита нищо друго. Очевидно не я интересуваха никакви подробности от престоя му в родината им, нито новини за приятелите им.

— Опитах се да ти се обадя от Маями — каза той, — но никой не отговаряше.

— Излизах често — каза тя.

Изведнъж той си спомни, че децата бяха във ваканция и че ги бяха пратили при приятели.

— Виктор обажда ли се?

— Не, когато съм била тук.

— Трябваше да се обади в понеделник. Тревожа се за него.

— Ако е чул моя глас, сигурно е затворил телефона. Впрочем, веднъж някой позвъни и направи точно така.

Марк се мъчеше да пробие стената на явното й безразличие, за да я накара да разбере колко съдбоносно се оказа за него това посещение в Сицилия и как то го беше довело до кръстопът в живота му.

— Там вече нищо не ми остана. Мама и Паоло са мъртви. А защо да не съм реалист — едва ли някога ще видя сестра си или ще получа вест от нея. Креспи ми даде да разбера, че не желае да ме види… Останалите приятели също, никой не се обади — те са ме отписали. За

мен това е край.

Тя беше отишла в кухнята и той я завари там да си играе машинално с циферблатите на новата перална машина.

— Често съм си мислил да направя още една крачка и да извадя документи за гражданство. Струва ми се, че вече няма никакъв смисъл да отлагаме това. Дълбоко в душата си винаги съм се надявал, че някой ден може да се върнем. Но сега смятам, че вече нищо не ни свързва със Сицилия.

— Отдавна трябваше да извадиш тези документи.

— Не бях сигурен тогава, но сега съм. Въпросът е решен.

Пак се помъчи да се пребори с нейното безразличие и мълчание.

— Получих едно предложение. Можем да се измъкнем оттук, да отидем в Куба и да започнем отново. Какво ще кажеш?

Изведнъж стената на безразличието рухна. Тя го изгледа с гняв, който я състари с двадесет години и изкриви до неузнаваемост лицето й.

— За бога, не ми говори за Куба! Той се отказа от нови опити.

— Мисля, че разговорът ни тази вечер няма да доведе доникъде. Изморен съм, а сигурно и ти. Да поговорим утре.

На другия ден, когато той се върна от кантората, тя го посрещна със свити устни.

— Виктор да се е обаждал случайно? — попита той.

— Не, не е звънял. Идва някакъв детектив днес, искаше да говори с теб.

— От полицията ли?

— Не, от някакво бюро.

— Видя ли картата му?

— Трябваше ли да му я искам? Той беше много учтив. Някой си мистър Смит, работи за някаква фирма в Бостън.

— Частният детектив е длъжен да си покаже картата — каза Марк. — Как иначе човек ще знае с кого си има работа? Тези типове знаят как да се намъкнат. Запомни, че не си длъжна да разговаряш с тях, нито да ги пускаш в къщата. Каза ли какво иска?

— Нещо за Куба. Впрочем, не искам да чуя вече за тази страна. Остави визитната си картичка и помоли да му се обадиш.

— Не виждам защо — каза Марк. — Появи ли се пак, дай му моя телефон в кантората; ако не съм зает, ще поговоря с него. Нещо друго да е станало днес?

— Да — каза Тереза. — Видях Хана.

— Хана ли?

— Хана Коболд.

— Да, съвсем забравих. Тя се беше свързала с някакво детективско бюро, нали? Може би посещението на този човек има връзка с това.

— Възможно е — каза Тереза. — Щом се отнася до Куба. Хана изхарчи за частни детективи половината от парите, които й остави Андрю.

— Без особен резултат, струва ми се.

— Така беше до преди няколко дни, но сега има нещо ново. Тя нито за миг не прие, че той е загинал така, както я уверяваха, и сега се оказва, че е права.

— Искаш да кажеш, че не са го убили студенти-революционери?

— Не, убил го е или някакъв американец, или някой, който е бил нает от американец. Бюрото изпратило свой човек в Куба и той останал там три месеца, за да изясни случая. Кубинците му оказали голяма помощ и доста неща излезли наяве. Едно от типичните за синдиката убийства.

— Каква е разликата между такова типично за синдиката убийство и всякакво друго убийство?

— В грижливото обмисляне, в подготовката. Синдикатът знае как да заличи следите си. Ако могат да намерят начин да натопят невинен човек, правят точно това. Всички очевидци като правило биват убивани. Този път са застреляли някакъв кубински рибар, който видял какво е станало. Няма такива революционери, които ще вземат да убиват бедни рибари.

Марк забеляза растящото й възбуждение и някаква непозната, рязка нотка в гласа й. Почувствува се като животно, което дебнат и го тикат към скрития капан.

— Откъде знаеш всички тези неща? — попита той.

— Същото беше и в Сицилия. В Пиопо, когато бях малка, „почтените мъже“ избиха осемнадесет души. Убиха чичо ми, а в затвора изпратиха за десет години невинен човек.

— Никога не си ми разказвала за това.

— Мога да тая в себе си разни неща не по-зле от теб. Убиха чичо ми, защото започна да се съди за някаква земя, а в Прочида[25] изпратиха човек, който не беше сторил никакво зло нито на него, нито на когото и да било. Така действаха там, така сега действат и тук — само че тук ги наричат синдикат. Толкова хора отидоха в затвора за убийства, които не са извършили! Както и този студент-революционер, на когото са подхвърлили оръжието, с което беше убит Андрю Коболд. Само

„почтените мъже“ биха се сетили за такова нещо.

— Като жена виждаш само едната страна на нещата — отбеляза Марк. — А има много други неща, които ти просто не можеш да разбереш.

— Слушала съм това и преди — възрази тя. — Бузите й пламтяха от възбуда, от нещо като ликуване. — Но ако мълчех, това съвсем не значи, че не съм знаела какво става. Ти искаше да повярвам на версията, която пуснаха за убийството на Андрю, но аз не повярвах нито дума. Андрю беше убит, защото се вдигна срещу контрабандистите на наркотици в Куба.

— Той е мъртъв, няма го вече, не е важно защо. Каквото и да открият, няма да могат да го върнат. Той беше съпруг на жена, която дори не ти е близка приятелка. Защо това те интересува толкова много?

— Интересува ме, защото засяга мен и децата ми.

— По какъв начин? — попита той, привидно спокоен, но вече усещайки хладната сянка на тона, което щеше да последва.

— Когато са убили Андрю, с него е било някакво момиче на име Линда Уотс. — Някаква злоба изостри чертите на лицето й. Той никога не беше я виждал такава.

— И какво?

— Кубинската полиция твърди, че е възможно да са я използвали като примамка.

Чувството, че се отдалечава от самия себе си, което винаги изпитваше в кризисни мигове, го обзе и сега. Изчезна усещането за собственост „аз“ — скоро щеше да види себе си като трето лице в тази схватка.

— Участвала е в стриптийзни номера в някакво кабаре тук в града. Проститутка — добави Тереза, произнасяйки тази дума внимателно и неуверено, сякаш беше чуждица. — Пристигнала е в Куба три дена преди смъртта на Андрю и е отпътувала на другия ден след смъртта му.

— Не виждам тук някаква драма. Нима не е имал право да покани там своя приятелка?

— Тя не му е била приятелка. Кубинската полиция е успяла да провери почти всяка нейна стъпка в Хавана. Тя не е спала с Коболд. В хотела, където е отседнала, е дала някакъв адрес в Бостън и те вече са намерили съквартирантката й, с която е живяла, преди да дойде в Солсбърн. След като е отпътувала от Хавана, изчезнала е някъде три месеца, после се появила в Бостън да прибере някои вещи оттам.

Разказала на приятелката си, че някакъв мъж я взел със себе си на екскурзия в Куба и че там имала големи неприятности. Знае се, че след това е променила името си, но още не могат да я намерят. Сега казват, че това е въпрос на дни. — Задъхана от този словесен водопад, тя зачака неговия отговор.

— Още не си ми казала какво общо имаш ти с тази работа — каза той.

— Имам общо, защото ми се падаш съпруг. Ти си завел Линда Уотс в Хавана.

Беше безсмислено и недостойно да отрича факт, който сигурно е бил проверен и потвърден от добросъвестното бюро в Бостън. Той мълчеше и наблюдаваше лицето й, по което негодуванието като че ли започна да отстъпва място на някакво странно облекчение.

— По-добре да ти кажа всичко. Установили са, че ти си пътувал с нея до Куба и обратно. Хората от бюрото са показали на Хана снимка на трима ви в някакво нощно заведение. Видели са те да я прегръщаш в Айдълуайлд в деня, когато ти се върна. Впрочем, последното сведение не е от бюрото. Съобщи ми го човек, който смята, че не заслужавам да съм толкова щастлива, и направи всичко възможно да науча това дълго преди случаят да се разчуе.

Марк обмисляше грижливо проблема.

— Това, което ми разказа — започна меко той, — не хвърля никаква светлина върху смъртта на Андрю Коболд. С него е имало момиче, когато са го убили. Предполагам, че това е нов елемент, но той едва ли има някакво особено значение. Защо трябва да е използвана за примамка? Ако полицията гради хипотезата си върху факта, че тя е избягала и е сменила името си, това е неубедително. Такива момичета винаги се сблъскват с неприятности и никога не им липсват причини да искат да излязат от обръщение.

— Хипотезата за примамката е на полицията, не е моя. Те са убедени, че Андрю е бил убит от американец или от гангстер, нает от американец, и че момичето е послужило за примамка. Както и да е било, ще узнаем истината, щом намерят момичето, а това ще стане скоро.

— Говорила ли си с някога по този въпрос? С когото и да било?

— Не — каза тя. — Направих всичко, което се очаква от една добра съпруга сицилианка. За последен път.

Той се вгледа в лицето й с любопитство, сякаш я виждаше за пръв път.

— Трудно ми е да повярвам, че ти си същата онази жена, за която

се ожених — каза той.

В миг лицето й се беше скрило под маската на отчуждението, както беше ставало и в миналото. Но сега гой разбра, че безценните качества — мълчанието и покорството — се бяха стопили заедно с младостта й. През последните няколко години всичко се беше променило толкова бързо и така изцяло. Децата, някогашните сицилианчета, вече бяха истински американчета — твърде самостоятелни за годините си, някак отчуждени от родителите си, както ставаше в Америка. Семейството се разпадаше, не беше вече едно цяло. „В Сицилия — спомни си той — се държехме заедно, за да се борим с врага, да не го допускаме у дома.“

Настъпи време за признания.

— Каквото съм правил, правил съм го за всички ни, а не можех да избирам какво да правя.

— През целия си живот си бил член на братството — каза тя и замлъкна, поразена от собственото си безразсъдство, сякаш се страхуваше, че той ще я удари.

Марк се взираше в това ново, неузнаваемо лице и клатеше глава в недоумение.

— Хората от братството са чудовища — продължи тя. — Чудовища с по двадесет ръце и с по десет глави. Никой от вас няма личен живот. Никога не сте били свободни да живеете като другите хора. Първо това беше дон К., после Винченте ди Стефано. Кой ще дойде след Ди Стефано. Ти си човек, който само изпълнява чужди заповеди. Не ти се разрешава дори да мислиш самостоятелно.

Хладнокръвно Марк се питаше откъде знае тя всички тези неща, как е получила тези опасни познания, забранени от обичая за жените. Може би всички съпруги знаят в крайна сметка, може би навикът на жената да се преструва е толкова дълбоко вкоренен, колкото и навикът на мъжа да пази тайна.

— Ще те напусна — каза тя. — Не сега, не веднага, защото още не съм обмислила всичко, но щом успеем да уредим нещата помежду си. Не искам развод, но ако ти искаш да се разведем, ще направя всичко необходимо, за да те освободя. Иска ми се да намеря някаква работа. Видях в „Глоуб“ обявление, че търсят хора за работа в социалната област. А може да се хвана в някоя болница, да ме обучават за милосърдна сестра.

Той остана спокоен, защото не й повярва. Такава закана от католичка и майка никога не би могла да бъде осъществена.

— А децата — попита той. — Какво ще стане с тях?

— Ще обсъдим това — отговори Тереза. — Няма защо да бързаме. Мартин може да се запише в Чоут. Ако имаш средства за това. А за Луси е подходящ и някой манастирски колеж.

— Никога не сме мислили да пращаме децата на училище в друг град.

— Никога не сме предполагали, че ще се случи това. Щом хората на Хана Коболд завършат разследването, тя ще предаде материалите на прокурора. Когато стане това, децата трябва да бъдат някъде, където няма да видят тукашните вестници и другарчетата няма да им се подиграват заради баща им.

— Мога да направя така, че да не споменават името ми при никакви обстоятелства — предложи Марк.

— Съмнявам се. Дори ако хората в града не знаят какъв си, поне им е известно, че си свързан с Ди Стефано. А Маккларън само чака такова дело. Ще те разпъне.

Той вече излизаше от стаята, когато тя го повика. В ръката си държеше писмо.

— Прощавай — каза тя. — Това писмо пристигна, докато те нямаше. Донесе го един от кантората ти. Вчера забравих да ти го дам.

Той отиде в съседната стая, разряза плика и извади писмото.

Скъпи Марк,

Извини ме за безпокойството, но се налага да ти пиша. На времето ти говореше много убедително по един въпрос, но след като мислих дълго, видях, че не мога да приема обясненията ти. Миналата есен разбрах, че някой иска да говори с мен, затова реших, че не е зле да се преместя на друго място. След като дойдох тук, постъпих в едно религиозно дружество и това преобрази живота ми, а напоследък един добър човек ми направи предложение за женитба. Сега научавам, че отново се повдигат някои въпроси. Марк, това сигурно е последната ми възможност да заживея щастливо. Пиша ти това писмо, за да те помоля да не намесваш моето име каквото и да се случи — ако ти е възможно, разбира се. Ако ли не и се стигне до най — лошото, аз пак ще вярвам в теб и ще бъда на твоя страна.

Л.

Той пъхна писмото в джоба си, после заразглежда плика от обратната му страна, но ясните очертания на печата не му подсказаха нищо. „Интересно дали го е отваряла — помисли си. — Всеки на нейно място би го отворил“.

10

Все още в Хавана, Брадли действаше неуморно за свалянето на новото, ляво правителство и непрекъснато досаждаше на Белия дом, за да се добере до президента, пред когото да изложи собствения си план. Накрая Хауард Спрингфийлд, човек от секретната служба и както се говореше, съветник на президента, биде изпратен в Куба да поговори с него.

По телефона Брадли предложи на пратеника да се срещнат в клуба „Маирамар Бийч“.

— Всяко такси ще те докара до клуба. Там можем да поплуваме, ако искаш, и да се поразговорим за едно-друго.

Клубът, последната покупка на дон Винченте в Хавана, напоследък бе иззет от правителството. Спрингфийлд, който произхождаше от такава среда, че познаваше само провинциалните голф-клубове в родината си, остана поразен от разкоша на „Маирамар Бийч“ — от мрамора, от полираното тиково дърво, от маслените платна и бюстовете на големи захарни магнати, били президенти в миналото, които гледаха спокойно новите посетители на клуба — половината от тях негри.

Спрингфийлд взе срещу заплащане бански костюм и хавлия и остави на рецепцията бележка за Брадли да го търси на плажа. След отлива едрозърнестият и бял почти като захар пясък беше осеян с малки медузи. Морето беше тихо и тук-таме леко замъглено — като огледало, на което някой току-що е дъхнал. Към брега то зеленееше и светлината трепкаше и играеше по повърхността му, но по-навътре беше мъртво и безцветно, а на хоризонта, подобно на синкав белег, се очертаваше далечна буря. Пеликаните летяха толкова ниско, че докосваха с криле отраженията си във водата.

Спрингфийлд влезе в морето и едва направил няколко маха, ята от ситни сребристи рибки се втурнаха към повърхността и започнаха да го гъделичкат. Това усещане беше неприятно, а водата — толкова топла, че не му подействува освежително. Той излезе и легна на пясъка. От клуба излетя сюрия деца, водени от учителката, и смехът им огласи целия залив. Те започнаха да градят огромен пясъчен замък, като работеха по план, който разгънаха и затиснаха с четири камъка на пясъка. Русата учителка, по бански костюм и с прическа в класически гръцки стил, която удължаваше великолепно лицето й, ги остави за малко и поцапа в морето, вдигайки искрящи пръски вода.

Спрингфийлд чу зад гърба си стъпки по мекия пясък и когато се обърна, видя Брадли, препасан през кръста с хавлиена кърпа от клуба.

— Здравей, Хауард.

— Добро утро, мистър Брадли.

— Радвам се, че дойде — каза Брадли. — Успя ли да ми уредиш среща с президента?

— Не успях.

— Доколкото разбрах, през изтеклата седмица той е бил в Палм Бийч — отбеляза Брадли.

— В момента е на остров Скуо.

— Мислиш ли, че мога да се видя с него там?

— Съжалявам, той е на почивка. Но вече има уредена среща с Редпат, тъй че Редпат може да изложи вашите искания.

Спрингфийлд беше работил при Брадли в ЦРУ и въпреки че оттогава бяха изминали цели три години, все още се боеше от него. Макар и вече далеч от обсега на неговата власт, той и сега продължаваше да му говори в учтива форма и дори си помисли, че е проява на неуважение да се изтяга така на пясъка в присъствието на Брадли и да не скочи на крака.

— Много съм огорчен от това — каза Брадли. — Беше ми дадено да разбера, че ще мога да се срещна с него. Мистър Редпат много държеше аз лично да изложа мнението си, тъй като съм най-добре запознат с нещата.

Саринггфийлд полагаше всички усилия да не преиграе, да не би едно твърде рязко държане да издаде липсата му на самочувствие.

— Лично президентът ме изпрати тук — каза той. — Нося подписано от него пълномощно, с което той ми възлага да изслушам всички поверителни сведения, които искате да изложите.

— *Ти* носиш пълномощно, подписано от президента! — каза Брадли, като в това фамилиарно „ти“ успя да вложи цялото си презрение. Употребено с такъв тон, местоимението означаваше, че президентът е извършил глупава грешка, като е дал на Спрингфийлд такова пълномощно.

В този миг Спрингфийлд усети да го напушва кихавица. В миналото сблъсканията му с Брадли винаги оказваха такова въздействие. Колко глупав е този човек, каза си той за стотен път, но това пренебрежително отношение не можеше да заличи напълно страха му от Брадли.

— Точно така — отвърна Спрингфийлд решил да запази спокойствие.

— Ти работиш в разузнаването доста отдавна и не може да не знаеш, че някои неща се казват само на президента. Аз вече отказах да говоря пред Съвета на началник-щабовете.

— Можете да откажете да разговаряте и с мен — каза Спрингфийлд. — Аз съм натоварен да се срещна с вас, за да обсъдим всички въпроси, които бихте поставили. Ако не желаете да разговаряте, то си е лично ваша работа.

Брадли клекна до него и заби в пясъка кривите пръсти на нозете си. Спрингфийлд усети върху себе си погледа му и дори леката усмивчица, изразяваща хем презрение, хем безсилие.

— Доколкото схващам, Хауард, ти си един от способните, предани млади хора, с които се е оградил президентът. Новата августовска епоха, както е казал поетът. Просто да не повярва човек.

— Да, от ваше гледище — отвърна Спрингфийлд.

— Кажи ми как я караш с това ново обкръжение. Да не би случайно да си се отдал на абстрактна живопис?

Сърбежът в носа на Спрингфийлд се усилваше. Ако имаше носна кърпа, щеше да се издуха. Той обърна глава с надежда да отвлече вниманието си от този сърбеж. Някаква платноходка с триъгълно, опърпано тъмночервено платно влизаше в пристанището и той се загледа в нея.

— В края на краищата ти не си учил в Харвардския — продължи Брадли. — А това, за съжаление, е най-важното за тази среда. Покани ха ли те на годишния прием на клуба „Гридайърн“?

Спрингфийлд не бе канен на този прием.

— Ако нямате да ми кажете нещо конкретно, може би ще трябва да приключим този разговор — каза той.

— Той симпатичен ли ти е като човек — имам предвид президента?

— Мистър Брадли, по-добре да не ми задавате такива въпроси. Нямам желание да споделям с вас личното си мнение.

— Но ние сме работили заедно цели три години. Аз очаквах да срещна повече разбиране от твоя прана.

— Предлагам да отидем до гардероба и да ви покажа пълномощното — каза Спрингфийлд. — Ако то не представлява интерес за вас, можете да напишете на него „не важи“, а после всеки от нас да си върви по пътя.

Още малко и ще пратя по дяволите това копеле, помисли си Спрингфийлд. Той се измести така, че профилът на Брадли изчезна от зрителното му поле. Децата вече бяха завършили внушителния

пясъчен замък и чакаха да видят какво ще каже хубавата учителка. Изправена над тях, тя започна разбор на работата им. Някога пясъчните замъци се строяха както падне, а сега този е подчинен на определен план и логика. Някои от учениците получиха похвала, работата на други бе коригирана. Ето, ъгълът ни тази кула трябва да се оправи, а тук е нужно да се сложи една мидена черупка. На края на една от кулите бе забито и се развя малко национално знаме. Каква спокойна атмосфера! Трудно беше да се повярва, че всички седели върху вулкан, както се мъчеха да убедят Спрингфийлд.

Като се завъртя на деветдесет градуса, Брадли отново се натрапи на погледа му и с помирително движение на ръката, сякаш подреждаше цветя, каза:

— Всъщност не са нужни много приказки. Това, което предлагам, е просто и сигурно разрешение на един проблем, тегнещ не само на любимия ни президент, а и на всички нас. Предполагам, знаеш не по-зле от мен какво става през тези дни във Флорида и Гватемала.

— Сигурно говорите за шапката разбойници, които събирате от кръчмите, за да извършат нашествие в Куба. Да, чух за това, та кой ли вече не е чул?

— Аз лично не съм много съгласен с този план, въпреки че Редпат напълно го одобрява — каза Брадли. — Има опасност маса хора да бъдат избити. Дори при най-добро стечение на обстоятелствата можем да очакваме от две до десет хиляди убити и ранени.

— При най-добро стечение на обстоятелствата?

— Именно. В противен случай тази цифра може да бъде пет пъти по-голяма. Положението е такова, че тая операция ще ни струва сто милиона долара — по петдесет милиона на седмица, ако тя продължи две седмици, както се предвижда. Но какво става, ако продължи, да речем, шест месеца или повече? Освен това какви ще бъдат международните последици? Колкото и да убеждаваме хората, че това е дело на кубинци, никой няма да ни повярва.

— В такъв случай какво е сигурното разрешение, което предлагате?

— Да изпратим група спецове, които да отстранят брадатия.

— Очаквах нещо от този род — каза Спрингфийлд.

— Аз проучих по-издълбочко нещата и мога да те уверя, че положението е идеално: тук няма мерки за сигурност. Те просто не съществуват. Брадатия се разхожда, където му хрумне, и никой и не помисля да го пази. Накарах моя помощник да следи къде и как се движи и установихме, че той все пак спазва определен режим. Можем

да дадем на съответния спец всички необходими данни.

— Имате ли конкретно предвид някой, който да свърши тази работа?

— Имам, разбира се. Истински майстор.

— Ясно — каза Спрингфийлд. — Само че някои неща в този план ме смущават.

— Казвай.

— Какво ви кара да мислите, че с отстраняването само на един човек режимът ще падне?

— Ами това е еднолична власт. И смятаме, че ще можем да се спогодим с приемника му, който и да е той. Вече разговаряхме с един от членовете на кабинета и той ни увери, че единствено Брадатия държи юздите.

— Преди малко споменахте нещо за международни последици — отбеляза Спрингфийлд. — Представяте ли си как ще реагират латиноамериканските страни, които ни мразят и в червата?

— Това не е проблем. Те може само да се досетят кой има пръст в тази работа, но никога няма да могат да го докажат. Да отстраниш един човек и да финансираш цяло нашествие не е едно и също. Между другото, и Съюзът за прогрес може да свърши нещо. Щом Брадатия изчезне от сцената, няма да е зле да пуснем някой и друг долар, където трябва, нека пак започнат да зобят от нашата ръка.

Спрингфийлд се изправи на крака.

— По този въпрос ли искахте да разговаряте?

— Да, в най-общ смисъл. Но ако президентът благоволи да ми отдели час, час и нещо, готов съм да му изложа всичко в подробности. Ти кога ще се видиш с него?

— Не знам — отвърна Спрингфийлд. Това беше неговият триумф и той му се наслаждаваше. Никога в живота си не бе изпитвал такова удоволствие. — Изложеното от вас не заслужава да го безпокоя и да нарушавам почивката му — добави той. И с това единствено изречение зачеркна всички стари победи на Брадли.

Станал господар на положението, той се запъти към клуба. Брадли, неочаквано сразен, се помъкна до него и раболепно взе да го моли и увещава, но Спрингфийлд почти не го слушаше. „Как се справих с това положение? — питаше се тон. — Надявам се по същия начин, по който биха постъпили Джон, Лестър или Боб: с ледено спокойствие, по без злост.“

Пред прага на клуба Спрингфийлд се спря и се обърна усмихнат към Брадли:

— Чувам, че вас, хората от ЦРУ, все още ви наричат мечтателите на Донован. Но знаете ли какво ще ви кажа? Времената се менят и това налага и ние да се променяме.

Паднал духом от това поражение, Брадли отлетя за Гватемала, където инспектира контингента от мърляви емигранти и наемници, които чакаха знак да нападнат Куба, после, изпълнен с лоши предчувствия, се върна във Флорида, за да се срещне с шефа си — Джулиъс М. Редпат, ръководител на службата за специални операции, който го очакваше във вилата си в Палм Бийч. Това стана в същия ден, в който Виктор се трепеше из блатото.

— Най-после реших, че трябва да се видя с президента — каза Редпат. — Това се дължеше на теб, струва ми се. — Той заклати усилено глава, може би за да подчертае думите си, а може би и от нерви. Редпат беше ипохондрик, човек изтощен и състарен от напрежения, който просто излъчваше песимизъм. — Но ще ти кажа направо: не мисля — и никога не съм мислил, — че може да се работи с този човек. Той явно беше решил да избегне среща на четири очи, но тъй или инак, останах с много лошо впечатление от него. Единственият човек, в чиито съвети е готов да се вслуша по кубинския въпрос, е Хауард Спрингфийлд. Между другото, твоят вариант беше отхвърлен доста категорично.

— Спомена ли се моето име?

— Не, но Спрингфийлд загатна косвено за теб, и то по много обиден начин. Подхвърли нещо за неврастениците, които чували гласове. И при тези думи президентът, представи си, се разсмя.

Редпат седеше нещастен на тръстиковия си стол. Беше се опитал да заличи посърналия си болнав вид с пъстро, ярко облекло — раирани бермуди и риза с цветя, но те само подчертаваха унинието му. На младини беше поел ръководството на най-дръзките хора в управлението, беше насочвал главозамайващи преврати, беше водил тайни войни и беше мамил и месил като глина един или друг от покорните президенти, убеден, че бляскавите крайни резултати оправдават всичко — както го и оправдаваха. Въпреки сбръчкания си, нездрав вид в душата си Редпат все още беше пират.

Като стана дума за сегашния президент, който, уви, съвсем не можеше да се меси като глина, нещо го присви в стомаха.

— Извинявай за миг — каза той, стана, отиде до бюфета, наля си в малка чашка някаква бяла течност и я глътна, мръщейки се при миризмата на мента. После отново се тръшна на стола. — Боя се, Роналд, че повече не можем да разчитаме на Белия дом, нито лично

ние, нито нашето управление. Не ме питай откъде имам тези сведения, но важното е, че след срещата с президента той недвусмислено е дал да се разбере, че не гледа с добро око на нас. Ако не ме лъже паметта, казал е приблизително следното: „Направих грешка, като оставих на служба Редпат. Трябва да се направи нещо с това ЦРУ. Боби си пилее силите в министерството на правосъдието. Но мястото му е там, ако решим да запазим ЦРУ. Понякога се чудя как Айзенхауер се е оправял с тази глутница кучета. Макнамара се справя добре с отбраната, Ръск направи много за Държавния департамент, но няма кой да сложи на мястото им Редпат и ЦРУ. А според мен, господа, тъкмо това трябва да се направи.“ Това са горе-долу думите на президента, да му се не види и президентът.

— Не звучат много обнадеждващо — отбеляза Брадли.

— Тези думи звучат като погребален звън за всички мои надежди. Не мога да повярвам, че като отхвърля твоето просто разрешение на кубинския проблем, той действително приема другия вариант. Колкото и да го одобрява на думи, усеща се, че не е особено въодушевен от него. Той казва „да“ по такъв начин, че то звучи като „не“. Невъзможно е да измъкнеш от него твърдо обещание. Истината е, че не ни достигат хора, пари и оръжие. Не е изключено тази операция да започне полуподготвена и ако стане така, това ще е една от най-големите катастрофи в историята на нашата страна.

— Най-голямата — поправи го Брадли.

— Роналд, сложи ръка на сърцето си и ми кажи: мислиш ли, че аз съм човек, който е в състояние да се заблуждава?

— Какво говориш, Джулиъс? В никакъв случай.

— Благодаря ти — каза Редпат. — Това поне ме успокоява, а аз имам нужда от успокоение. — Клепачите му трепкаха нервно и между тях проблясваше само бялото на очите му. Той изведнъж посегна към саксията с бугенвилията, откъсна клонка и взе да я върти в пръстите си. — Имам чувството, че нашата страна е оставена на произвола на съдбата. Зад кулисите действат някакви тайнствени сили, недемократични сили, над които ние нямаме власт.

— Както знаеш, аз съм на същото мнение.

— И си го изразил така добре в онази глава, която ми показа. Между другото, има ли нещо ново около книгата ти?

— Вече е в издателството. Надявам се скоро да я пуснат за печат.

— Точно сега й е времето. Тя може да ни спаси кожите, Роналд. Ако се провалим с тази кубинска история, знаеш ли какво ще стане? Ще ни погребат.

— Затова не бива да се проваляме и всъщност аз затова дойдох днес тук да поговоря с теб. Доколкото разбрах, пак не ни достигат средства.

— Нищо не ни достига. Откакто дойде новото правителство, не ни е отпуснат пукнат грош. И ни държат сметка за всеки цент от средствата, с които разполагаме.

— А защо да не пуснем шапката? — попита Брадли.

— Пускахме я няколко пъти — отвърна Брадли. — Но е почти невъзможно да стреснеш хората с опасност, която не ги застрашава пряко. Няколко от петролните магнати, наши приятели, казаха, че им трябвало време да помислят. Един-двама души с капитали в Куба — по-конкретно Ди Стефано — проявиха щедрост, но все още сме зле.

— Пет милиона долара оправят ли ни?

— Пет милиона ще бъдат манна небесна.

— Аз знам откъде можем да ги измъкнем. Помниш ли Салваторе Спина?

— Как да не го помня? Нали преди година-две се запознах с него. Такъв човек не се забравя.

— Той е заложил много нещо в Хавана. Сигурен съм, че ще направи всичко, което е по силите му.

— Пет милиона ли каза? Аз вече се чудя какво ще ги правим.

— Можем да купим например седем парчета „Б-26“.

— Я не се шегувай.

— Аз рядко се шегувам, когато става дума за сериозни работи.

Изведнъж Редпат претърпя физическа промяна. Мускулите на лицето му се изопнаха и това придаде нещо дръзко и пиратско на изражението му. Изпитите му бузи добиха цвят и на всяка от скулите се появи силна червенина, сякаш някой неопитен гримьор му беше сложил руж.

— Къде ги? — попита той с твърдост, която прозвуча едва ли не като заплаха.

— Стоят замразени във военновъздушната база Милонга в Сан Хосе.

— И ще можем ли да ги вземем?

— Защо не? Костариканският президент и неговият министър на отбраната само това чакат. От години се мъчат да ги пробутат, но няма кой да ги купи.

— Те нямат право да препродават военни съоръжения, доставени от нашето правителство, без да получат разрешение от Държавния департамент. А той положително ще поиска да разбере в чии ръце ще

отидат тези бомбардировачи.

— Няма какво да разбира. Кой ли вече не притежава старите „Б-26“, а те са и толкова еднакви на вид. Ние имаме девет, нали така? Значи, ще станат шестнайсет.

— Ама ти виждал ли си ги?

— Ей с тия две очи. Седем прекрасни „Б-26“ — ухили се самодоволно Брадли.

— И казваш, ония там са в състояние да продадат държавна собственост и да приберат парата в собствения си джоб?

— Като нищо. Миналата година продадоха една английска фрегата. И досега ядат парите от нея. С президента не съм се срещал, но познавам много добре министъра на отбраната. Той има четиринайсет спортни коли, един реактивен самолет, един хеликоптер и голяма яхта. Дай му само пари и веднага им намира мястото. За него пет милиона долара нищо не са.

— Бог да ги благослови тия корумпирани латиноамерикански политици! — възкликна Редпат.

Седемте бомбардировача „Б-26“, предлагани тайно за продан, не бяха се вдигали във въздуха, откакто бяха купени преди пет години, и стояха в импровизирани хангари, чиито покриви не можеха да ги опазят от поройните летни дъждове. Преди няколко месеца Брадли беше довел един специалист да ги прегледа. Цената, която бяха поискали първоначално, беше 200 000 долара на самолет, а сега искаха половин милион.

— Сума пари сме хвърлили по тях — обясни представителят на Министерството на отбраната.

Специалистът на Брадли поклати глава. Ръждата беше проникнала навред. Картечниците бяха задигнати, липсваха части от уредите, гумите вече не ги биваше и нищо не можеше да накара да се отворят бомбохранилищата на три от самолетите.

Министърът на отбраната нямаше нищо против някоя американска фирма да извърши основен ремонт срещу 35 000 долара на самолет, които да бъдат платени от евентуалния купувач, и в прилив на добри чувства се съгласи тази сума да се смята за депозит, който после ще бъде приспаднат от общата цена. Беше дадено нареждане работата да започне.

След три месеца ремонтът бе завършен и специалистът на Брадли го увери, че самолетите ще могат да летят. И точно тогава долетя съкрушителната вест, че Виктор Ди Стефано не е успял да изпълни

задачата, и това бе потвърдено по телефона от самия Спина. А то означаваше, че няма пари за самолетите.

В Маями Редпат почти не хранеше надежда, че ще може да събере средства отнякъде.

— Няма време — каза той. — Представлението започва само след няколко дни и няма начин да го спрем.

Не се ли снабдим с тези самолети, спукана ни е работата. Не можеш ли да измислиш нещо?

— Мога да ти назова някои имена — отвърна Редпат, — но денят вече преваля. Трябваше по-отрано да потърсим финансовата подкрепа на наши приятели. Дори един петролен магнат не държи милиони под дюшека си.

В отчаяна надпревара с времето Брадли хукна към Тексас, но изпечените бизнесмени, които до болка стискаха ръката му с яките си лапи, не се отнесоха с нужната сериозност към въпроса и той си тръгна само с голи обещания и уверения, че те напълно го разбират. От Хюстън отлетя за Сан Хосе, за да се остави на милостта на своя приятел, министъра на отбраната, който го посрещна с гореща прегръдка и хиляди съжаления, че не може да му даде самолетите на кредит. Условието плаща в брой при доставката оставаше в сила.

В това време Редпат беше вече в Гватемала, където подготовката за нашествието в Куба привършваше. Брадли пристигна там от Сан Хосе, за да докладва на шефа си, че е ударил на камък.

— Видях се с Рикардо Астуриас, министъра — каза той, докато се здрависваха. — Работата с бомбардировачите няма да стане.

Редпат очевидно не се изненада.

— Откровено казано, никога не съм бил сигурен, че ще стане.

— Средства не се намериха, а Астуриас и компания не са съгласни да почакат. Хора без вяра, те нямат вяра на никого.

— Естествено — каза Редпат.

— Ти разбра ли, че трябва да благодарим на Фергюсън за всичко, което се случи? — попита Брадли. — Той се е бил съюзил с нашите врагове. Какъв наивник съм аз. Та ние сме заобиколени от шпиони.

— Не вярвай никому, клетвите за вярност са вятър работа — каза Редпат. — Не знам дали съм разбрал правилно, но той загинал при малко необичайни обстоятелства. Някъде в Далечния Изток, нали?

— В Лаос, по-точно — отвърна Брадли. — Пътувал с някакъв речен кораб, който бил нападнат от бунтовниците. За щастие, той бил единствената жертва.

На лицето на Редпат се изписа униние.

— Знаеш ли, ако беше успял да събереш средства, ония щяха да намерят някакъв предлог да отменят продажбата. Мисля, че те не действат на своя глава, а по заповед — сещаш се откъде. Убеден съм, че президентът се готви да ни измени. Куба ще бъде пожертвувана, а с нея — и всичко, за което сме се борили, Роналд, всичко, за което сме се борили.

Двамата седяха на верандата на фермерска къща, наета за ръководителя на службата за специални операции. На пътя долу някакъв индианец, тръгнал на кон към пазарското градче Реталулеу, теглеше на въже биче, което току рипаше и се дърпаше. В далечината безупречният конус на вулкана Санта Мария изпускаше струйка дим, която се виеше във вид на въпросителна. Откъм градчето, където се обучаваха нашествениците, долетя тръбен сигнал.

— Легионът на обречените — обади се Редпат. — Без необходимата подкрепа от въздуха те ще бъдат избити още на брега, ако изобщо стъпят на сушата. Ние, драги, сме свидетели на саботаж, на най-перфидния и чудовищен саботаж. Това е предварително подготвен разгром, след който президентът възнамерява да обърне гръб на Куба и на всичко онова, което тя символизира.

— И международният комунизъм ще възтържествува — каза Брадли.

— Благодарение на възможността да установи предмостие в самия Бял дом. Ако не ме лъже паметта, това е основната теза в твоята книга.

— Да, преди всичко в Белия дом. Това започва още от времето на първия мандат на Рузвелт и неговия нов курс.

— Най-сетне някой да отвори очите на американския народ. Кога ще излезе книгата?

— Боя се, че няма да излезе — усмихна се горчиво Брадли. — Съюзниците на международния комунизъм се оказаха по-силни от мен. Спряна е.

— Какво говориш, Роналд!

— Да, и то най-хладнокръвно и дипломатично. Понякога човек не може да не се възхити от начина, по който действат при подобни ситуации. Издателите държаха сума време готовия ръкопис, после просто се извиниха и казаха, че нямало възможност.

— Показали са я, предполагам, на някого от вътрешния кръг.

— Положително. Единственото им обяснение беше, че книгата не била достатъчно убедителна. Дори не се опитах да споря с тях, защото много добре знаех, че никога няма да ми кажат истинската причина за

спирането й. Животът, драги ми Джулиъс, ме научи да бъда реалист. Аз вече съм белязан, а струва ми се и ти. В Тексас научих, че на вицепрезидента ще му духнат под опашката през шейсет и четвърта. Той беше последната ни надежда.

— Аз съм дълбоко убеден — каза Редпат, — че предстоящото фиаско ще послужи като повод да ни унищожат. Никой от нас няма да избегне чистката, която предстои, освен ако не сме готови да предприемем крайни мерки — да защитим не само себе си, но да защитим и страната.

— Крайни мерки ли? — учуди се Брадли и се вгледа в мрачното лице на Редпат, мъчейки се да разбере какво иска да каже.

— Нужно ли е да ти обяснявам? Мерки, с които да предотвратим една изключителна опасност. Действия, които в други времена биха били немислими. Чудя се, Роналд, дали изобщо ти е минало през ум каква е истинската цел на това мое посещение в Гватемала. Едва ли.

— Мисля, че дойде тук, за да се погрижиш нашествието да се осъществи.

— Дойдох тук — подчерта Редпат, — за да проуча една забележителна мистерия: убийството преди няколко години на президента Кастильо Армас. — Изведнъж той издаде напред долната си челюст — маниер, в който смяташе, че има нещо наполеоновско — и зачака напразно Брадли да ахне от изненада. — Подложена на обективен анализ — продължи Редпат, — това е една от най-успешните операции от този род. Бърза, чиста и без неприятни последици, що се отнася до общественото мнение. Намерили са изкупителна жертва, която са представили като човек с психическо разстройство и която безшумно са ликвидирали. Истинските подбуди за убийството — политически, разбира се — нито за миг не са излезли наяве. Ако е нужно да се прибягва до убийства, те трябва да се извършват по такъв начин — усмихна се той, доволен от това тържество на смъртта.

— Доколкото си спомням, и самият аз почти повярвах на официалната версия — каза Брадли. — Само дето всичко беше прекалено чисто. Единствено това ме смути.

— А кой, мислиш, е извършил тази операция?

— Предполагам, някой от нашите престъпни синдикати. Изпълнението й говори за сицилиански стил. Вероятно са наели някой спец от мафията, който срещу съответен хонорар е свършил всичко на високо професионално равнище. — Брадли потри ръце, което в случая означаваше, че няма какво повече да каже.

— Твоите догадки и моите изводи съвпадат — каза Редпат. — Е, как мислиш, можем ли ние с теб да извлечем някаква поука от този случай, която да ни е от полза? — попита той и в тъпичкия му глас прозвуча богат подтекст.

Брадли издържа погледа, му, който изведнъж заблестя сред тъмната мозайка на чертите на лицето, после каза някак притеснен:

— Не разбирам накъде биеш, Джулиъс.

— Защо трябва да играем на криеница? Въпросът стои така: ти лично съгласен ли си да капитулираш и да се оставиш да те заколят като овца, или предпочиташ да се бориш заедно с мен за принципите, в които вярваме? Горя от нетърпение да ме увериш в своята преданост.

— Нима някога си се съмнявал в нея? — отвърна Брадли. — Освен това нямам намерение да си сложа главата на дръвника.

— Ти имаш специални връзки. Единствен измежду нас. И винаги си казвал, че рано или късно може да възникне такова трудно положение, което ще ни принуди да се обърнем към тях. Според мен това време вече е дошло. Ясен ли съм?

— Повече от ясен — отвърна Брадли и се изправи на крака. Редпат вече беше станал и двамата си стиснаха ръце.

— Не искам да драматизирам нещата — каза Редпат, — но имам чувството, че съдбата ни зове.

Брадли имаше същото чувство. Той усети гърлото му да пресъхва, както му се случваше понякога, когато слушаше възвишена музика.

— Родината чака дела от нас — завърши патетично Редпат.

Три дена по-късно капитан Перес, кубинец на средна възраст, който командваше военното летище край Хавана, получи призори заповед по телефона да влезе в бой с нашественици, нарушили през нощта кубинските териториални води. Капитанът, смел, но не особено амбициозен човек, получил този чин само благодарение на прослужените години, се намери в чудо. Беше 15 април 1961 година. Предишния ден бяха извършени тайнствени въздушни нападения над всички по-важни военни летища, с което бяха извадени от строя една четвърт от и без това оскъдните въздушни сили на страната, в това число и пъргавият „Т-33“ на капитана, учебен реактивен самолет, който ставаше и за бойни цели, но не можеше да се сравнява с „Миг“, „Мираж“ или „Вампайър“. Така капитанът остана само със стария английски „Сий Фюри“, бавна и тромава машина, която не обичаше. В живота си той не беше убил човек, а и другите двама пилоти, с които

разполагаше — лейтенантите Ферер и Матеос, нямаха никакъв боен опит.

Ферер щеше да лети с един „Б-26“, сглобен от събрани оттук-оттам резервни части, с четири вместо нормалните осем картечници. А за Матеос оставаше втори „Сий Фюри“. Перес, който не бе мигнал през нощта, остави телефонната слушалка, изгълта четиринадесетото си кафе от полунощ насам, написа писмо на жена си — нещо като завещание и препоръки за образованието на децата, и тръгна да се качи на самолета.

Вече се знаеше, че нашественикът е в залива Кочинос, и двадесет минути след излитането трите самолета се озоваха над залива. Перес забеляза, че повечето противникови съдове бяха хвърлили котва на около миля от брега; обаче най-големият от транспортните кораби — „Либърти“, чиято палуба бе претъпкана от въоръжени нашественици, се беше добрал на стотина ярда от сушата и от него спускаха десантни лодки. От три хиляди фута височина тази картина изглеждаше спокойна, но Перес не знаеше, че поради паника и объркване десантът е бил забавен и по грешка се е завързал бой между командосите от корабите и парашутистите, долетели на помощ със самолети от Централна Америка. След тази бъркотия един от батальоните на борда на големия транспортен кораб беше отказал да дебаркира.

Перес хвърли една от двете 250-паундови бомби, която не попадна в целта, и вдигна самолета, надупчен на няколко места от тежкокартечен огън. Реши, че ако иска да удари транспортния, ще трябва да рискува: ще пикира ниско, въпреки че при изтеглянето на самолета нагоре, крилата му може да се откъснат. Макар да имаше усещането, че капилярите в носа му се пръсват, от 1200 фута той насочи самолета с 400 мили в час право към средата на претъпканата с хора палуба и изстреля четирите си ракети. Всичките попаднаха в целта и корабът почти веднага започна да потъва. При второто си нападение потопи малък транспортен съд по-навътре в морето, а после разпръсна с картечницата върволицата от десантни лодки.

Матеос, който по мнението на Перес имаше лошо зрение и не можеше да умери дори планина, удари с 500-паундова бомба кърмата на кораба, който носеше боеприпасите и свързочните съоръжения. Той избухна и само след минути отиде на дъното.

— Най-голямата случайност в историята на бойната авиация — такава бе скромната оценка на Матеос за собствения му успех и макар в себе си Перес да беше съгласен с това, тази случайност обуслови пълния провал на нашествието. В течение на няколко дни

достигналите до брега десантници се мъчеха да се отбраняват, но онези, които следяха иззад кулисите операцията, вече знаеха, че с тези нещастници е свършено. Президента не само го мамеха, но и не му се подчиняваха, а накрая просто го принудиха да разреши една последна бомбардировка със самолети от Централна Америка с единствената надежда, че това ще даде възможност на оцелелите да се изтеглят. Обаче и този план се провали, защото някой не се беше съобразил с разликата във времето: бомбардировачите „Б-26“ долетяха над залива точно един час по-рано от самолетите, които трябваше да им се притекат на помощ от един самолетоносач, и намериха там края си.

Четири дена след фиаското в залива Кочинос последните оцелели нашественици се предадоха и бяха откарани в затвора.

11

— Марк — каза гласът, — тук е Брадли. Да, Рони Брадли, твоят стар приятел. От фирмата, в която работеше преди, ми дадоха телефонния ти номер. Аз съм тук, в града, и непременно искам да те видя. Слушай, дали да не се срещнем при онзи гараж — „Харисън“ ли беше? — на Двадесет и втора улица? След като се видяхме последния път, купих оная таратайка и доколкото разбрах, в „Харисън“ се намират части за стари коли. А пък там е тихо, спокойно място, където човек може да си чуе думата. Имаш ли възможност да се срещнем там след един час?

— Можехте да дойдете у дома, но щом предпочитате навън, аз нямам нищо против — отвърна Марк. Тоя Брадли сякаш никога няма да порасне. Защо е цялата тази глупава секретност, що за театър? Защо да не се срещнат просто в някое заведение?

В Солсбъри имаше една уличка, подобна на Парко дела Фаворита, със складове за старо желязо от двете страни, която не се виждаше от Двадесет и втора улица поради камарите коли, чакащи да бъдат отмъкнати част по част или да бъдат смазани от хидравличната преса. Оставил поршето си в тази уличка, Брадли причака Марк на пътя за „Харисън“ и така стисна ръката му, че едва не я счупи.

— Не сме се виждали цяла вечност, Марк, да знаеш само колко се радвам. Изглеждаш великолепно. Поотслабнал, но все така хубав.

Брадли беше напълнял малко в лицето и веждите му се бяха прошарили, но друга промяна в него нямаше. Носеше най-хубавия спортен костюм, който Марк бе виждал някога, с консервативна английска кройка; но за Солсбъри този костюм беше едва ли не крещящ. Седнаха в колата на Брадли. Близкият кран, който Марк мислено оприличи на богомолка, опипваше внимателно разхвърляната железария, преди да сграбчи в металните си челюсти някоя жертва. Крановикът, плешив, остронос и червендалест, ги погледна с безразличие от кабината си; някъде зачегърта ножовка — като хриплива тропически птица.

— Радвам се да те видя, Марк — повтори Брадли. — Искрено се радвам. Откога не сме се виждали. Колкото пъти съм идвал в този край, толкова пъти съм се отбивал в Солсбъри с надежда да те намеря, но теб все те няма. Ако не ме лъже паметта, последния път ти беше в Хавана. Тази година няколко пъти видях името ти във вестниците. Знаеш ли, когато решиха да оттеглят обвинението в убийство,

почувствувах това като моя лична победа. Щом онова момиче, Уотс, изчезна отново от сцената, разбрах, че за съда това е загубена кауза. Дори преди още да изгубят главната си свидетелка, това дело ми се струваше най-голямата глупост. С какво се занимаваш напоследък? Още ли въртиш търговията с недвижими имоти?

— Работя частно като консултант — отвърна Марк. — Напуснах фирмата, в която работех, наскоро след като мистър Ди Стефано се отказа от нея.

— А как е Дон Винченте? И него не съм го виждал от години. Хора като него са рядкост, винаги съм му се възхищавал. Напоследък, както чувам, нещо не му върви. Особено с този негов син, Виктор. Искрено ми е мъчно за горкия старец. Не стига, че изгуби всичките си капитали в Куба, ами да се случи и такова нещо със сина ли. Едно зло само не идва.

Марк изчакваше, а в това време напрежението вършете своето коварно дело. Той си спомни някогашните похвати на Брадли — игра на котка с мишка.

— На Виктор му нанесоха много лош побой, но предполагам, че вече се е оправил — каза Марк. — Когато го видях последния път, изглеждаше много добре.

— Аз нямах предвид побоя — уточни Брадли. — Нима не знаеш? Миналата седмица са го пипнали в Бонито Спрингс. Ще го съдят за убийството на един агент от Федералното бюро за борба с наркоманията и за контрабанда с хероин — най-голямото количество, което някога е влязло наведнъж в страната. Мисля, че ще отиде на електрическия стол.

— Лоша работа — каза Марк. — Не знаех това. В действителност тридесет и шест часа след залавянето на Виктор той беше научил за случилото се, но искаше да чуе официалната версия и да прецени доколко Брадли я е редактирал в своя изгода.

— Просто невероятно, истинска драма — каза Брадли с широк замах, на който попречи тясното пространство в колата. — Виктор карал хероина с погребална кола. Когато обръчът около него се затегнал, успял да скрие пратката, застрелял агента и потопил колата в някакво блато. Онези намерили някакъв смахнат скитник, приютил се там в полусъборена къща, който видял всичко. Виктор се крил две седмици из гъстаците на Евърглейдс, като се хранел със сурова риба. През това време му покарала брада и той напуснал пущинака и се хванал на работа като келнер в един ресторант за пържени пилета. И именно там го спипали.

— Аз знаех само, че го търсят, нищо повече.

— Той ти беше много близък, нали? — попита Брадли.

— Винаги съм го съжалявал.

— Доколкото разбрах, живял е у вас един-два месеца.

— Трябваше да се погрижим за него след онзи побой. Каквото и да е сторил, в много отношения той е свястно момче.

— Ако даде да се разбере къде е скрил хероина, Виктор ще има голяма полза. Ти също.

— Защо пък аз? Всичко, което зная за тази история, го зная от вестниците и сега от вашия разказ.

— Марк, хайде да не си играем на криеница. Големи мъже сме, познаваме се добре, имаме си уважението. Затова, мисля, че мой дълг е да ти кажа без всякакви усуквания: очакват те неприятности.

— Не ми казвате нищо ново.

— Не говоря само за случая с Коболд; това е само част от бедата. Направо казано, ФББН се готви да те депортира. Ще те пратят там, откъдето си дошъл.

— Стига блъфове, Брадли.

— Прекалено много уважавам твоята интелигентност, за да блъфирам. Те *могат* да те депортират и ще го направят. Да оставим Коболд и Линда Уотс, но ти си много тясно свързан с лицето, внесло в страната хероин на стойност десет милиона долара и очистило един от техните агенти. И още нещо: от момента на пристигането ти в Щатите до преди месец-два си работил за друго лице, окачествено напоследък от „Провидънс Джърнал“ като — цитирам дословно — „един от най-зловещите главатари на подземния свят“.

В краищата на стиснатите устни на Марк трепна презрение.

— О, да, това са вестникарски номера, известни и на двама ни — продължи Брадли, — обаче и те имат значение, когато ще трябва да се обоснове необходимостта от депортиране. Някои казват, че ти си бил дясната ръка на Ди Стефано. Точно в този момент това е предостатъчно. На тях им е ясно, че не могат да повдигнат срещу теб достатъчно аргументирано обвинение, но най-лесното нещо е да те депортират. Не мога да разбера защо — противно на всякакъв здрав разум — повечето от вас не си мръдват пръста да получат американско гражданство. На Бюрото му е достатъчно да посочи някакви причини, че си нежелателен, и те точно това се готвят да направят! Ще станеш жертва на пробуденото обществено съзнание, народът се тревожи от нарастваща употреба на опиати. Неприятно ми е да ти го кажа, но след

две седмици ще бъдеш пътник. Ако това може да бъде утеха, ще добавя, че не си единственият. Ти ще си третият в течение на един месец. Една от техните периодични акции.

Това беше тежък удар за Марк, който напоследък работеше търпеливо и се лишаваше от много неща с надежда да си изгради някакво ново бъдеще, да заживее незабелязван от никого в някой друг град и накрая да убеди Тереза да се върне при него. Сега той си даде сметка, че Брадли не блъфира; глупаво би било да блъфира, защото той знаеше, че с помощта на многото си връзки Марк много лесно можеше да провери какво му готви Бюрото за борба с наркоманията.

— Каква сделка предлагате? — попита Марк. Брадли трепна.

— Тази дума не ми харесва, Марк. Ние с теб сме, тъй да се каже, стари бойни другари. Аз водех самотен живот в службата и имам много малко приятели, но тебе винаги съм те числил към тях. И двамата сме в затруднение, Марк. Обръчът около теб се затяга, а токущо разбрах, че делото, за което цял живот съм се борил, се руши… Трябва да помислим как да си помогнем един на друг. Така гледам аз на този въпрос.

Марк много добре разбираше, че е настъпил решителен час. Независимо от сантименталните бръщолевеници на Брадли фактите бяха факти, неумолими, както винаги. В момента оръжието срещу него беше депортирането и той напълно съзнаваше, че под дулото на това оръжие ще бъде принуден да направи нещо за Брадли. В Сицилия нямаше да го оставят жив и двадесет и четири часа, а Брадли положително знаеше и това.

— Говорете — подкани го Марк. — Няма защо да го увъртаме.

— Тъй да бъде — каза Брадли. — Чувал ли си някога за една личност на име Армас? Кастильо Армас?

— Името ми звучи познато — отвърна Марк. — Преди няколко години вестниците гърмяха за него, за същия ли става дума?

— През 1957, ако трябва да бъдем точни — каза Брадли. — Той беше президент на Гватемала и го ликвидираха по политически причини.

— Не го ли пречука някакъв смахнат тип от охраната на президентския дворец?

— Да, според официалното обяснение, което скалъпиха. Но истинските факти са други, това беше много специално убийство, извършено от… мафията; предпочитам да наричам нещата с истинските им имена. Извинявай, че употребих тази дума, Марк, помня, че я смяташе за обида.

Някога Марк би посрещнал тези думи с каменно изражение. Но сега се засмя:

— Няма нищо, аз само я свързвам с жълтия печат и толкоз.

— Не викай на черното бяло и обратно — казвам аз. — Но както и да е, да продължим: доколкото се простират нашите сведения, убиецът е кубинец, който излежава доживотна присъда. Директорът на затвора трупа парици, като го пуска сегиз-тогиз да свърши някоя работа от този род.

„Колко е малък светът“, помисли си Марк.

— Това не ти ли се струва невероятно? — попита Брадли.

— Не дотам. Не забравяйте, че става дума за Латинска Америка.

— В страната го закарал и после го извел някакъв пилот от синдиката.

— Искате да кажете пилот от мафията?

— Щом предпочиташ тази дума — ухили се Брадли. — Знаем, че е бил върнат в килията само след дванайсет часа. — Той се въодушевяваше все повече и повече и току въртеше изпъкналите си очи. — Каква великолепна организация! Като убиец подставят някакъв кретен, когото после очистват, но край него подхвърлят дневник, в който той обяснява защо е извършил убийството. И накрая доказват, че е бил луд. Всички се захапаха на тая въдица и случаят скоро се забрави. Всяко чудо за три дена.

— Хората са наивни, вярват всичко, което им се поднесе.

— Естествено, след това е трябвало да се доуредят някои неща. Как наричахте вие това? *Риполитура* ли беше?

— *Рипулитура* — поправи го Марк. — С две „у“.

— Извинявай, *рипулитура*. Започвам да го забравям италианския. Та както виждаш, това е било операция от не много голям мащаб, но изпипана докрай. Двайсет-трийсет души, които са знаели повече, отколкото трябва, изчезват. По това време станаха доста автомобилни катастрофи и поне една злополука със самолет, която остана неизяснена. Който и да е замислил тази операция, личи, че, не е пропуснал нито една подробност.

— Майстор, ако се съди по това, което разказвате.

— Да — съгласи се Брадли, — дори бих казал организационен гений. Бедата е там, че ние не можем да намерим този майстор. Затова и дойдох при теб. Мисля, че ти ще можеш да се справиш.

— Какво имате предвид? — попита Марк.

— Искаме да разработиш план за подобна операция. Не се изненадвай, като ти обясня каква е нейната крайна цел. Ако е

необходимо да размислиш, давам ти двайсет и четири часа.

Марк се изненада здравата, но всяка емоция у него предизвикваше собственото му противодействие. Като разбра за какво става дума, той остана спокоен като сфинкс.

— Е, какво ще кажеш? — попита Брадли.

— Загубих всички връзки — отвърна Марк. — През последните пет години се занимавах само с продажба на недвижими имоти.

— Добре, няма да говорим за онова пътуване до Хавана, но какво ще кажеш за предишните години? Говоря за Месина, Сарди, Манкузо, Джентиле и останалите. А кой видя сметката на братя Ла Барбера?

— Какво искате от мене?

— Марк, аз съм може би единственият англосаксонец, който е прекрачвал поне с един крак прага на „Почтеното братство“. Зная много работи.

— Аз бях длъжен да изпълнявам някои задачи и се стараех да ги изпълнявам колкото е възможно по-добре.

— С други думи, изпълнявал си заповедите на вишестоящите, смятайки, че това е твой дълг.

— Нека е така.

— Би ли ми обяснил Как беше убит Месина? Не е нужно да навлизаш в подробностите, аз ги зная. Това, което ме интересува, е стратегията.

Миналото се беше превърнало в далечна история и Марк рядко си спомняше за него. Той посбърчи чело, докато се мъчеше да събере в няколко прости думи епопеята от кръвопролития и предателства. Най-сетне заговори, но бавно и съсредоточено, сякаш обмисляше решението на някаква математическа задача.

— Въпросът беше да го откъснем от приятелите му и да го примамим, някъде самичък. В планините той имаше голямо влияние, но извън тях беше нищо. Щом успяхме да го подмамим да слезе от планините, с него беше свършено.

— Ами Джентиле?

— С него беше същото. Когато се намираше сред обкръжението си, никой не можеше да припари до него. Този човек беше маниак на тема кози. Номерът се състоеше в това, да се устрои разпродажба на кози извън неговата територия, нищо повече. Подробностите са различни, но в общи линии замисълът беше същият. Това се отнася и за Кремона.

— Обаче ликвидирането на Армас е поставило съвсем различен проблем, поне аз така го виждам — каза Брадли. — Това е

политическо убийство, нали така? Следователно не може да не е различно. Трудността в този случай се е свеждала, предполагам, до следното: как да се направи тъй, че гватемалският народ да не разбере истината. Съдя единствено по това, което ми разказахте. И тук вече на сцената излиза жертваният козел — подставеният убиец.

— Идеалното би било да се съчетаят двата способа — каза Брадли.

— Най-сигурната работа.

— От теб се иска да свършиш точно това — настоя Брадли. — Ето такава операция ни е нужна. Снайперист, и повечко *рипулитура*. Майсторство, майсторство, се иска Марк, нали?

— Искате да ви се свали месечината — възрази Марк, но вече съзнаваше, че няма друг изход, освен да се съгласи.

— В замяна — продължи Брадли, сякаш не беше чул последните му думи — ти предлагам моите гаранции, че ФББН ще престане да се занимава с въпроса за твоето депортиране. Освен туй онова момиче, Уотс, може да излезе от укритието си, с което ще се сложи край на слуховете, че си я пратил на оня свят. И ако искаш, мога да ти уредя гражданството. С една дума, ще те оставят на мира и това е най-важното.

— В сделката трябва да се включи още нещо.

— Какво е то, Марк? Мисля, че съм достатъчно щедър.

— Виктор Ди Стефано. Никак не ми се ще момчето да отиде на електрическия стол.

— Не съм сигурен дали мога да ти обещая нещо по този въпрос.

— *Трябва* да ми обещаете. Ще се наложи да включа в играта баща му, а не мога да ида при него с празни ръце.

— Какво ще иска старият? Осем до петнадесет?

— Пет до осем — отвърна Марк. — Най-много! Той има невероятна слабост към момчето.

— Ще видя какво може да се направи. Повече от това не мога да обещая. Ти ме познаваш добре, Марк. Имам някои и други връзки и ще направя всичко, което е по силите ми. Кога ще се видиш с Дон Винченте?

— При първа възможност.

— Отлично. Знаеш ли какво, Марк? Аз не съм по пиенето, но ми се иска да пийнем нещо, за да отпразнуваме този случай. Колко дълго време беше нужно.

— За какво беше нужно дълго време?

— За да се съберем отново, и то с определена цел. Още преди

петнадесет години в Сицилия аз бях убеден, че рано или късно ще се наложи да бъде изпълнена някаква задача, която единствен ти си в състояние да изпълниш, и наредих работите така, че да се съберем един ден. За твое добро, за мое добро и за доброто на тази страна. Много време трябваше да чакам, но сега нещата се нареждат така, както аз ги предвиждах.

На Марк му се стори, че има нещо налудничаво в усмивката и в погледа на Брадли. „Този човек е мръднал — помисли си той. — Трябва да е психопат или нещо подобно.“

— Не разбирам — каза на глас. — Какво значи наредили сте работите така, че да се съберем?

— Помолих Дон К. да те изпрати при мен в Щатите и той изпълни молбата ми. Преди това, когато влязохме в Сицилия, бях се погрижил Дон К. да стане кмет на родния си град. И той много държеше да ми се отплати.

Дъхът на Марк спря. Нещо в съзнанието му, нещо, което още нямаше определена форма, разбърка представите му и извика на живот смътни решения на невъзниквали досега въпроси. Той беше толкова смаян, че изумлението засенчи всички други усещания. После го обзе спокойствие — подобно на онова, което настъпва след обезболяването с упойна на страшна рана. Дъхът му се върна.

— Значи Дон К. ме е хвърлил в лапите на шайката на Джентиле.

— Нямам представа какви са техническите подробности, но аз в никакъв случай не бих допуснал враговете ти да те разкъсат. Дон К. се съгласи с мен, че за един млад човек с изключителни способности като твоите Новият свят предлага далеч по-светло бъдеще от Стария. В онези дни перспективите и за двама ни изглеждаха доста розови, макар че сега не всичко се развива така, както се надявах. Ние с теб възобновяваме деловото си сътрудничество в момент, когато делото, за което съм работил цял живот, е застрашено. Ако някога съм имал някаква амбиция, тя е била да служа на родината си и да подобря участта на човечеството, но ти това не можеш да го разбереш, нали?

„Gli anime, che ti murt, дано бог накаже мъртвите ви души!“, продума Марк на себе си, без да помръдне устни. Дедите му, тези корави мъже, надживели вековете на безнадеждност, не му позволяваха да излива гнева си — така се пилеят напразно сили, — а изискваха да разсъждава и да се владее. Сега за него беше важно едно — да остане в Съединените щати, а после ще предаде Брадли на тайния, вътрешен съд, който ще си каже думата. Ако бъде решено Брадли да заплати с кръвта си за смъртта на Паоло, и това ще стане. Но

врагът не бива да разбере какво му се готви, затова — спокойно, никакви прояви на ненавист.

— Ти си човек, лишен от всякакви страсти — казваше в това време Брадли. — Май не познавам друг като тебе. Дори мускулче не трепна на лицето ти. Не мога да си представя някой, който да посрещне по такъв начин подобна вест. Или имаш железни нерви, или усещанията та са различни от тези на другите хора. Кое от двете?

Марк обърна към него окаменялото си лице.

— Просто съм се научил да гледам философски на всичко.

12

Вечерята у Ди Стефано се оказа чревоугодническа оргия, примесена с мъка. Престарялата Дона Карлота, някогашната кръшна красавица от Кастеламаре Дел Голфо, която сега приличаше на съсухрен старец с женски дрехи, се разпореждаше на масата, отрупана с лакомства, които новата прислужница пуерториканка неспирно принасяше. Това беше вечеря в семеен кръг. Бяха сложени прибори дори за отсъстващия Виктор, но двамата свещеници, чиито зловещи сенки Марк забеляза в коридора, не бяха поканени на трапезата. Дона Карлота беше напудросала и начервосала костеливото си лице. Носеше рокля с ръждив цвят, купена на старо и излязла от мода още преди петнадесет години, и ломотеше непрекъснато, като в промеждутъците между думите пъхаше в устата си огромни хапки, които дъвчеше настървено и преглъщаше толкова трудно, че чак очите й изхвърчаха. Дългите й кокалести пръсти бяха омазнени от ровене в чинията.

— Както виждаш, ние сме в пълно отчаяние — каза тя. — Ridotti alla disperazione. Горкото ми момче! То е истински светец. Кажи ми, Марко, какво се готвят да правят с него?

Дон Винченте седеше приведен над чинията си, пълна с подправен с шафран ориз. Очите му имаха жълтия цвят на шафрана. Ядеше трудно, насилваше се да гълта само защото смяташе, че храната е полезно нещо. Той махна с ръка, чиито свити пръсти напомняха нокти на граблива птица.

— Нищо лошо няма да му се случи, мамичко. Ще го пуснат. Всичко ще се оправи.

— Ти само говориш, но нищо на правиш. Пръста си не помръдваш за родния си син.

В този миг прислужницата донесе в тавичка печено прасенце сукалче в чеснов сос, което прибави към вече сложените на масата талярини, пълнени ангинари, пилешко и телешко. Дона Карлота проследи с поглед тавичката.

— Вземи си от прасенцето — подкани тя Марк. — И няма защо да благодариш, тук си все едно у дома си. — Тя грабна чинията му и сложи в нея бутчето и пет-шест ребра.

Дон Винченте побърза да отвърне поглед от нея. При вида на ядене жена му забравяше всичко на тоя свят. След като си сложи в чинията едната плешка и натъпка устата си с хляб, тя отново се сетя за своята мъка и очите й се наляха със сълзи.

— Това е нагласена работа — отсече тя.

— Нагласена, разбира се — каза Дон Винченте. — Истински заговор. Това наше момче е много наивно. Аз разбрах, че му кроят нещо, още когато се опитаха да го обвинят в изнасилване. На времето си създадох много врагове в Сицилия и сега те си разчистват сметките с мен.

— Изключено е нашият син да се занимава с наркотици — каза Дона Карлота. — Ние сме му дали много добро възпитание. Може би не знаеш, Марко, но той редовно ходеше на черква. Само че баща му… Ma lei non mangia. Защо не ядеш? Ако не обичаш свинско, пилето е много хубаво. Вземи си от него.

Дон Винченте изплакна устата си със сицилианско вино, което имаше цвят на химическо мастило.

— Всичко това беше започнато от оня конски задник Маккларън, но зад него стои друг, който му бута пари, и аз непременно ще разбера кой е той.

— Момчето ни е чисто като кладенчова вода — обади се Дона Карлота. — На мравката път сторва. А те ще ми разправят, че бил застрелял човек. Глупости! — По бузите й се отърколиха две сълзи. — Яж де! — подкани тя Марк. — Porca miseria, извинявай, ама много ми се виждаш отслабнал.

— Когато мистър Труман посети нашия град, тогавашният кмет — холандецът, как му беше името? — ме представи и той се ръкува с мен. Тогава пуснах няколко приказки, където трябва, и Солсбъри гласува за демократите. Сега ми се струва, че съм направил грешка. Труман беше окей, Айзенхауер — също, но, бога ми, погледни какво е сега. Виж какво става. Кои имат полза от сегашната власт? Аз ще ти кажа: черните муцуни, комунягите и разни латиноамерикански отрепки.

— Нашето момче има… как беше тая дума? — намеси се пак Дона Карлота. — Момче, дето се вслушва в божието слово и го разпространява, докато останалите дечурлига играят на топка или бягат от училище.

— Призвание — подсказа Марк.

— Да, призвание. Vocazione. Точно това исках да кажа. Нямаш представа колко добро момче е нашият Виктор. Марко, ти си най-добрият ни приятел, направи нещо да го спасиш, нали виждаш, че баща му пръста си не помръдва.

— Да ти кажа ли какво ми рече Труман тогава? Помня думите му, като че вчера е било. Мистър Ди Стефано, казва — това беше преди да

почнат да ми викат Стивънс, — мистър Ди Стефано, аз високо ценя огромния принос на италианската общност за процъфтяването и благоденствието на нашата нация. Имах възможност да чуя как се изказват за вас хората в този град и за мен беше истинско удоволствие да се запозная с вас и да ви стисна ръката.

— Как няма да я стисне? — обади се Дона Карлота. — Кой изправи на крака този град? Кой направи така, че нито един мъж, глава на семейство, да не се реди на опашките на безработните за лъжица чорба? Кой направи дарение от четвърт милион долара за градската болница? Кой се погрижи за зестрата на двайсет и две момичета от сиропиталището?

— В горния си джоб имах хубава пура — продължи дон Винченте. — Той я измъкна и я прибра за спомен. Знаеше тоя човек как да си създава приятели.

— А сега никой пръста си не мръдна да спре червените, които прибраха всичко, каквото имахме в Куба. Кой ще даде сега двеста пуйки за бедните по случай Коледа? Не Маккларън.

— Конски задник — допълни Дон Винченте. Той отпи още една глътка от тръпчивото вино и се понамръщи. — Всичко затвориха в този град. Трийсет и две здания на „Дуайт Стрийт“ пустеят, безработицата достигна досег процента. Сигурно знаеш, че ако човек рече да поиграе на рулетка, трябва да се разходи чак до Кранстън. А чу ли за бандите от малолетни, които вилнеят по улиците? Не си ли обърнеш джобовете и не им ли дадеш часовника си, пречукват ти краката. И всички тия младоци смъркат опиати. Ти как му викаш на това — прогрес ли, демокрация ли?

— Този град се превърна в джунгла — каза Марк. — И това всеки го знае.

— А как се живееше някога тук — въздъхна Дон Винченте. — Тихо, спокойно. Полицията нямаше друга работа, освен да глоби някого за неправилно паркиране. А за сегашното положение можем да благодарим на Маккларън.

— Quello stronzo — каза Дона Карлота. — Иска да отрие о нас посрания си задник.

Дон Винченте махна с ръка — един вид, не обръщай внимание на нейните вулгарни изрази.

— Не говори такива думи, мамичко. По-добре наречи го фашкия и толкоз… Та ти казвам, Марко, някога аз държех в ръцете си този град. Президентът Айзенхауер ми изпрати снимката си, подписана собственоръчно. Сигурно някой му е прошепнал колко съм отпуснал

за предизборната му кампания.

Просълзена, Дона Карлота задърпа Марк за ръкава.

— Моля те, направи ми удоволствието да опиташ поне от това нещо. Ще попиташ от какво са направени тези кюфтета и когато ти кажа, просто няма да повярваш. Опитай ги и ми кажи вкусни ли са.

— За бога, мамичко, остави човека на мира — повиши глас Дон Винченте. — Не виждаш ли, че не му е до ядене. Толкова главоболия си има.

— Извинявам се. Забравих. Прощавай, Марко, сигурно не ти се говори по този въпрос, но какво става с Тереза? Нещо ми подсказва, че много скоро ще се съберете отново. Не може да не се съберете. Заради децата, Марко, заради децата. В такива времена не бива да мислим само за себе си.

След вечерята Дон Винченте отведе Марко в стаята си, където телевизорът, сглобен от самия него, излъчваше някакви зеленикави призрачни образи, а канарчето — проскубано, защото си сменяше перушината — хвърчеше непрестанно и пръскаше наоколо семе и пясък. Когато Дон Винченте се пресегна да изключи рекламния брътвеж, Марк долови някаква нервност по лицето му, което обикновено беше сънливо и неподвижно.

— Казвай сега. Какво става?

— Дотук всичко е добре — отвърна Марк: — Най-важното е, че успяхме да открием следите на Леон. Оказва се, че Салваторе го е измъкнал от кубинския затвор и го е натоварил на последния самолет, заминал за Маями преди превратa.

— Салва умее да гледа напред — каза Дон Винченте. — Винаги е бил предвидлив. И затова се издигна толкова бързо до върха.

— Казах на Брадли, че ще намеря въпросния човек, но ми е нужно време. Той е уредил нещата с Бюрото — засега да не ме закачат.

— Струва ми се, че играе честно. Знам, че тръпки те побиват от него, но засега нямаме основания да се оплакваме. Разбра ли, че Виктор са го прехвърлили в Луисбърг? Сложили са му телевизор, хранят го с месо и яйца. Казаха ми, че задържаните там стоят по цял ден навън в градина с рози и се радват на живота. Успяхме да отложим още веднъж гледането на делото. Сега остава само да намерим някой свой човек във Вашингтон, за да уреди нещата така, че Виктор да направи предварително пълни самопризнания, да му турят осемнайсет месеца и да го пуснат под гаранция.

— Аз ходих до Маями, като мислех, че за ден-два ще мога да открия Леон. Но се оказа, че сега там има милион кубинци. Пълен

хаос. И ако не бяха там някои наши приятели, щях да се върна със съвсем празни ръце. Няма да е зле да изпратите на Малатеста и на Венециано в Джексънвил някакъв подарък в знак на благодарност за извършената работа. Двамата трябва да са разговаряли с около хиляда бегълци, говорещи испански.

— Винаги е полезно да имаш приятели — отбеляза Дон Винченте. Той бе прекъснат от един петел, който се вмъкна в стаята и падна в краката му. Това беше един от любимците на Дона Карлота. Излюпени в брачното й ложе, тези петли прекарваха живота си на затворено, в къщата, и до един страдаха от рахит. Дон Винченте изпухтя, взе птицата, приглади перата й и я сложи на крака.

— Накрая намерихме името на Леон в списъците на един от комитетите за освобождение, които създават там. Но се установи, че той е офейкал в Мексико още преди няколко месеца. Задържали го в Маями по подозрение, че е подпалил някаква къща, обаче той успял да избяга.

— Палежите ли са му специалност?

— Не, той просто е луд. Убива и пали.

— И, казваш, сега е в Мексико.

— Да. Настанили са го в затворническа болница за невменяеми. Още щом преминал границата, застрелял някакъв мексиканец и щели да го съдят за убийство, но после установили, че е психически болен. Наказателният кодекс в Мексико е много хуманен.

— Ето това е carogna — каза Дон Винченте. — Чудя се как ги търпи господ. — Той се изплю в малкия пиринчен плювалник и обърса устата си с опакото на ръката. — И мислиш ли, че ще можеш да ги склониш да ни го отпуснат?

— Вече съм уредил това. Отидох до мексиканската столица и се видях там с нашия приятел Паскуале. Той ми уреди среща с един човек от управата на затворите, който е заинтересован да събере голяма сума за благотворителни цели. Нужни са сто хилядарки, но сметката плаща Брадли.

— Браво, Марко, това се казва работа! Значи, по всяко време можеш да го подбереш тоя.

— Да. Трябва само да ги предупредя няколко дни по-рано. А докато ни потрябва, той ще си седи в болницата и ще плете там кошници. Можем да го вземем за два-три дена, както направихме в Куба. Така никой няма да забележи отсъствието му.

— Какво друго имаме да правим? — попита Дон Винченте.

— Да намерим пилот.

— А защо да не използваме същия? — Можем ли да го открием?

— Можем. Докато те нямаше, и аз проучих едно-друго — обясни Дон Винченте. — Излезе, че този пилот е не някой друг, а знаменитият Хари Морган, когото Роси от Ню Джързи използва и за отвличането на Калдос.

— Аз мислех, че той вече не е между живите? Не се ли обеси в затвора в Панама или нещо подобно?

— В Доминиканската република — уточни Дон Винченте. — Готвеха се да го екстрадират оттук и затова се наложи да изчезне. Според моите сведения той живее сега там под чуждо име.

Марк помнеше много добре случая с Хари Морган и отвличането на един от видните доминикански бежанци, когото бяха хванали насред Манхатън, упоили и натоварили на самолет. Тогава бяха организирани много протестни акции. И докато траеше този шум, Макларън успя да вдигне тиража на своя вестник с няколкостотин броя, а Тереза се включи в един от комитетите за спасяването на Калдос, образувани две-три седмици след неговото тихо и скромно погребение.

— Това беше нечувана глупост — каза Дон Винченте. — Преди двадесет години, да речем, Роси би дошъл да се посъветва с мен и аз щях да кажа „не“. Но сега никой никого не зачита и не уважава. Навъдили са се едни егоисти, които само създават главоболия на приятелите си. Разчистването на терена след тази операция се превърна в същинска война. Толкова много хора бяха избити. Вярно, приятелите на Роси получиха като награда концесии за игрални домове в Доминиканската република, но какво да кажем за всичките нещастници, които трябваше да платят за това?

— Казват, че в това отношение операцията с Армас е била по-добра.

— Едва ли. Такива работи не носят нищо добро. Дано са си взели някаква поука след случая с Калдос. Винаги съм казвал на моите хора: не си играйте с наркотици и с политика! На всички нас ни е нужен спокоен живот.

— Амин — заключи Марк.

— Колкото до Морган — каза Дон Винченте, — работата стои така: шуреят на Роси, Кардильо, има сега концесия в Трухильо Сити[26]. Той се грижи за Морган и следи да не му се случи нещо, а Морган изпълнява от време на време някои задачки — нали трябва да си заслужи хляба. Но ще ти кажа откровено, Марко, аз вече нямам

влияние върху Кардильо. До преди няколко години беше друго, той слушаше думата ми. — Помътените му очи се изпълниха с тъга. — Нямам вече някогашната тежест, Марко. Навсякъде се говори, че съм се натопил в Куба с трийсет милиона, и хората вече ми нямат онова уважение, което имаха някога. — Той се замисли как по-точно да определи положението, в което е изпаднал, но наум му дойде само един типичен сицилиански израз. — Усещам, че костите ми се разпадат.

— Парите ви не са загубени. До края на годината ние ще се върнем в Куба.

Дон Винченте поклати глава.

— Слушай, Марко, не се оставяй да те лъжат. Няма да се върнем, повярвай ми, и хора като Роси и Кардильо знаят това не по-зле от мене. Затова трябва да ти кажа, че ако искаш да използваш Морган за операцията, която Брадли замисля, аз лично с нищо не мога да ти помогна. Ще трябва сам да се срещнеш с Кардильо. Най-многото, което мога да направя, е да го предупредя, че ще отидеш, и да го уверя, че си човек на място.

— Благодаря, Дон Винченте. Ще замина за там при първа възможност.

— И щом се върнеш, обади ми се. Искам да знам какво си уредил с Кардильо. — Дон Винченте заби поглед в екрана на телевизора, сякаш търсеше в неговите дълбини някакъв знак за онова, което ще му донесе бъдещето. — Нещо не ми харесва в тая работа — каза най-после. — Винаги съм смятал, че ние държим Брадли като резерв, за всеки случай. А излиза обратното. Ще ти призная, че и мене тръпки ме побиват от него. Non è un cristiano[27]. И ако мразя нещо на тоя свят, това са загадките.

13

„Изпрати ни своя снимка, замини за Трухильо Сити, отседни в хотел «Манагуа», където ще те потърсим“ — такива бяха инструкциите, конто Марко получи, когато по нареждане на Дон Винченте се обади на един телефонен номер в Синсинати.

Седмица по-късно той пристигна в столицата на Доминиканската република — странна, потънала в тишина тропическа страна, където тридесетгодишната диктатура бе наложила своя зловещ покой. На граничния пункт, докато подпечатваха паспорта му, той бе заснет със скрита камера, конфискуваха вестника му и му отнеха транзистора с уверение, че ще му го върнат, когато напусне страната. От всяка стена го гледаше втренчено образът на диктатора: плещест човек с дебели бърни, облечен в генералска униформа с четири реда медали; капитан на руля на най-големия кораб в света, държавник в пълни доспехи, поучаващ кроткия си сенат. Той беше дошъл на власт с избори, в които бе събрал повече гласове, отколкото бяха гласоподавателите, после хладнокръвно бе премахнал 30 000 свои политически противници и сега, както се говореше, слагаше в джоба си 75 процента от националния доход.

Марк бе удивен от ярко осветените, но съвсем безлюдни улици на града, както и от раболепието на шофьора на таксито, който го поздрави и му се поклони както когато седна в колата, така и когато спряха пред „Манагуа“. Там портиерът и пиколото също му свалиха шапки и му се поклониха ниско. Страна, където хората, които придружават и обслужват чужденците, имаха строги заповеди да бъдат вежливи с тях.

Марк се настани в хотела и започна да чака, но измина почти денонощие, без нищо да се случи. Убиваше времето както можеше: написа дълго писмо на Тереза, молейки я да му разкаже по-подробно за децата, пък и за себе си. Поплува в басейна на хотела, купи си и прелисти спортни и порнографски списания, които бяха единственото четиво на английски, предлагано на щанда за цигари. На чужденците не бе позволено да напускат пределите на града без специално разрешение от полицията, а единствените забележителности, които обиколката с такси можеше да предложи, бяха три църкви и една западнала зоологическа градина. При залез слънце градът замираше.

През нощта хотелът се превръщаше в шумен оазис сред смълчаната пустош на града, тъй като комарджиите се изсипваха в

казиното и хазартните игри започвала. Марк остана в бара, докато всички с изключение на един от посетителите отидоха да играят. Най-после другият клиент плати сметката си, стана, премести се на масата на Марк и му подаде ръка, добре гледана ръка.

— Вие сте, Ричардс, нали? Казвам се Джони Кардильо. Казаха ми, че сигурно тук ще ви намеря.

Кардильо бе наследил изпитото лице на селянин с вдлъбнати очи, източен нос и малки, недооформени уши, прибавени като че ли по-късно. Беше облечен в сив вълнен костюм, чиято придирчива старомодност издаваше произхода му.

— Американец ли сте или италианец, Ричардс?

— Сицилианец.

— От коя част на Сицилия? — попита Кардильо, недоверчиво вторачен в него.

— Кампамаро. Близо е до Калтанисета.

— А ходили ли сте в Ена?

— На петнайсетина мили е от мястото където съм роден.

По лицето на Кардильо плахо трепна, а после се изписа задоволство.

— Я виж ти! Баща ми е родом от Ена, а майка ми беше от Санта Катерина, по пътя за Калтанисета.

— Баба ми по бащина линия живееше там. Държеше фурната. Умря на деветдесет и четири години.

— В Санта Катерина? Светът наистина е малък, Ричардс. Не можех да си представя, че ще срещна човек от Калтанисета в дупка като тази. Каква случайност, нали, paisano[28]? И докога смяташ да останеш в Трухильо Сити?

— Вероятно няколко дни. Не повече.

— Жалко, Ричардс. Рядко имам възможността да си побъбря със земляк. Добре би било да останеш повечко. Това местенце си го бива. Може би ще успея дори да те включа в играта. Преди да се преместим, се бяхме подредили в Хаити. Бил ли си в Хаити? Там има прекалено много черни, та не е по вкуса на богаташите, които докарвахме от Канзас и Сент Луис. А тук командват белите. Държат чернокожите на мястото им. — Той загаси цигарата си в пепелник, украсен, като всички останали, с малък бюст на диктатора.

— Добродетелят — каза Кардильо. — Сам той е наполовина негър. Може и да не ти харесва — на повечето хора не харесва — и все пак именно той държи юздите на тази страна. Сега, когато изгубихме Куба, трябва да признаем, че южно от Рио Гранде този тип е

единственият, който ни пази от комунизма.

Влязоха двама северноамериканци с типични лица на комарджии.

— Ей, приятелчета, къде е тук играта? — се провикна единият и Кардильо, с жест на човек, който натирва стадо, им посочи вратата в дъното.

— Разбрах, че искаш да се срещнеш с Морган, Ричардс — каза той, когато те се отдалечиха. — Това може да се уреди — иначе не бихме ти казали да дойдеш, — но първо трябва да си поговорим. Смяташ ли да ни отървеш от него?

— Само за около една седмица. След това мислехме да го изпратим обратно. На този етап все още не може да се каже дали планът в крайна сметка ще бъде осъществен.

— Е, да. Ами ако се осъществи, дали не би могъл да го отведеш, а после да не ни го върнеш?

— Не ви ли върши работа понякога?

— Вършеше ни, но вече не. Както вероятно си чул, доста се потрудихме, докато го накараме да се заеме с една задача в Гватемала, но оттогава не си струва труда да го държим. Дойде време да се простим с него. Той е добро, откровено момче. Наистина приятно. Но вече три години е затворен тук и от самотата нещо започва да му хлопа. Готов е пред всеки да разкрие душата си. Някой ден ще се появи ей тук, където сега седим, и ще изплюе камъчето пред първия пияница. Този човек официално е мъртъв, Ричардс. А си губим половината от времето, опитвайки се да му попречим да прави бели, но рано или късно ще ни се изплъзне и когато това стане, ще си имаме ужасни неприятности.

— И затова искате да се отървете от него.

— И на мен ми се иска ти да ни помогнеш, paisano. Лично аз винаги ще ти помогна, стига да мога, и ще ти бъда много задължен, ако в замяна ми направиш тази дребна услуга. Знаеш ли, че този тип писал на някаква мацка в Щатите, за да й съобщи, че всъщност е жив, и да я покани да дойде тук? Трябваше да я очистим с една автомобилна катастрофа. А това са излишни неприятности.

— А защо сами не се отървете от него? — попита Марк.

— Ще навреди на мнението за нас. Един от местните клечки — някакъв генерал от военновъздушните сили — го е взел под крилото си. Ако Морган случайно изчезне, ще се досетят кой е виновен. А скандалът е последното нещо, което бихме искали тук.

— Кога мога да поговоря с него?

— Веднага, стига да искаш. Но запомни едно: ще направим

всичко, за да ти помогнем, но ако той не се съгласи да се заеме с тази работа, не можеш да го принудиш. Ще трябва да намериш някакъв начин да го примамиш: това е единствената ти надежда.

— Обича ли парите?

— Не дотам, колкото обикновено ги обичат. Няма какво да прави с тях. Животът му е, така да се каже, доста затворен.

— А като пилот наистина ли е толкова добър, колкото твърди?

— В лек самолет той е ненадминат. Може да се приземи където поискаш — и после да се измъкне. А и от нищо не го е страх. Знаеш ли какво ще ти кажа? Той трябваше да е сицилианец. Трябваше да се роди в място като Ена, където щяха да го научат да си затваря устата.

Морган живееше в бунгало на две мили извън града по крайбрежието — мрачен бетонен куб, ограден с бодлив тел, чиято врата се пазеше от дребничък, сънлив войник. Заревото над града осветяваше изпосталели кучета, които душеха за отпадъци по брега, и сива плетеница от прилепи на фона на кобалтовите небесни простори.

— Сеньор Лънт — каза Кардильо, после подаде цигара на войника, който им отвори вратата, и натисна звънеца. Едва свалил пръста си от него, вратата се отвори и един мъж, облечен като член на скаутската организация „Орел“, застана на прага в светлината на лампата, озадачен и вежливо усмихнат.

— Това е Хари Морган — каза Кардильо. — Хари, запознай се с Марк Ричардс, много добър мой приятел. Ще ни поканиш ли, Хари? Доведох Марк, защото той иска да ти направи едно предложение, което според мен много ще те заинтересува. Не ми е казал всички подробности, но ми се струва, че такъв шанс се пада на човек веднъж в живота. Искам просто да те уверя, че Марк е сериозен човек. Нали ме разбираш, Хари? Е, сега ще ви оставя да си поговорите, а аз ще се върна в „Манагуа“, където, ако не се лъжа, ме очаква един покер. Марк, обади ми се, когато решиш да се върнеш, и аз ще дойда да те взема.

Морган придърпа малък дървен стол и Марк седна неудобно на него.

— Да ви налея нещо за пиене, мистър Ричардс? — каза Морган. — Колко жалко, че мистър Кардильо си тръгна. Искате ли ром с кола? Тук ромът си го бива — или поне човек свиква. Мога да ви почерпя и уиски, ако искате, но според мен в тази жега уискито не е приятно. Тук имам климатична инсталация, но се развали преди месец и сигурно чакат резервни части. Тук всичко се внася от чужбина — ето

това е проблемът. И след като заговорихме за пиене, нека ви предупредя за леда. Водата не е добра за пиене, трябва да й сложите стерилизиращи таблетки, преди да я пиете. — Усмихна се сънливо. — Но повечето хора забравят.

Марк знаеше, че Морган е тридесетгодишен, но той изглеждаше на двадесет, а и нещо в мекия му, унесен глас му напомни за един пазач на фар, когото някога бе познавал — някакъв негов четвърти или пети братовчед в Сицилия, чийто наряд далеч от всякакви хора на една скала в Тиренско море бе продължил дванадесет месеца без прекъсване.

— Щом няма лед, предпочитам ром с кола, Хари. Ром с кола — чудесно.

Морган отиде до хладилника за пиенето, а Марк огледа стаята. Беше най-обикновено крайморско бунгало, оскъдно обзаведено за летовници, които не оставят никаква следа от себе си, когато го напуснат. Три стола от небоядисано дърво, малка грубовато изработена маса, под от керамични плочки, чиито натрапващи се цветове и замърсена глазура се опитваха да имитират линолеум, една хонконгска гравюра на сламена колиба в пластмасова рамка, редица нови евтини чинии в кухненския бокс и няколко чаши от дебело стъкло на нощната масичка.

— Май имах някъде лимон, но сигурно са го изхвърлили. По-хубаво е с резенче лимон. Получаваме лимони само веднъж месечно през зимата. В най-студените месеци.

Морган беше донесъл питиетата, главата му бе килната встрани, погледът — спокоен, но унесен и Марк си спомни за погледа на един слепец, който се бе научил да усеща препятствията, които не можеше да види. Морган постави чашите на масата и избута встрани разпръснатите отгоре й мидени черупки.

— Когато дойдохте, лъсках миди — обясни той. — Понякога човек трудно запълва времето си. За да ми е по-леко, колекционирам мидени черупки. — Марк си спомни за пазача на фара и как той плетеше чудесни дантели. — Неприятното е, че по тези брегове те не са много разнообразни, така че трябва да търся цветовите разновидности. Имам доста добра колекция от вкаменени дървета, която мога да ви покажа, преди да си тръгнете. Тук, където седим сега, преди хиляди години е имало гора, а след това нивото на океана се покачило и водата я заляла. Важното е човек да се занимава с нещо.

— Не излизате често напоследък, така ли?

— Аз съм, тъй да се каже, орел с подрязани криле — отвърна

Морган. А след това се усмихна с мрачна скромност. — Е, може би не орел. Сигурно знаете защо съм тук. Щом сте приятел на мистър Кардильо, мисля, че мога спокойно да говоря пред вас. Не може да се каже, че съм затворник, и все пак никъде не мога да ходя, освен ако мистър Кардильо или генерал Ромеро не са с мен, а те и двамата са заети хора. Генерал Ромеро се интересува от вкаменелости, но не говори добре английски. При това положение човек трябва да си намира занимания, а аз все някак се справям. Миналата седмица мистър Кардильо ме заведе на кино, но в тази страна се прожектират твърде стари филми. Гледали ли сте Кърк Дъглас и Лорън Бакол в „Младежът с тръбата“? Гледал съм го вече три пъти, в Щатите и тук. Убива времето.

— А не четете ли? Видях „Плейбой“ и „Ескуайър“ на щанда за цигари в „Манагуа“.

— Да ви призная, избягвам да гледам такива списания, защото при живота, който водя, май не е добре да се превъзбуждам.

— Мислех си, че за Кардильо не би било трудно да ви уреди. Доколкото виждам, тук мацките са в изобилие.

Морган изведнъж се нацупи, в погледа му трепна укор.

— Не бих имал нищо общо с момиче, с което не сме поне сгодени, мистър Ричардс. Не съм покварен човек. Иначе нямаше да бъда добър пилот. Имаше едно момиче, по което си падах, но то умря при катастрофа. Добре се разбирахме и съм доволен, че успях да остана верен на паметта й.

— И никой ли не се грижи за вас, Хари? Не ви ли пере някой, не ви ли готви?

— О, да, разбира се. Нямам от какво да се оплача. Една жена — Жозефа, идва всеки ден да чисти и да пере. Стига да искам, и ще ми готви, но онова, което тук наричат храна, не ми харесва кой знае колко. Ще ми се до края на живота си да ям всеки ден пилешка супа и ягодов сладкиш за десерт, но може би си мисля така, защото сега това е невъзможно. Ако помоля Жозефа да ми купи картофи от пазара, непременно ще ми донесе батати. Доколкото знам, тук проблемът със суровините е неразрешим. Така че всъщност преживявам само с яйца. Според мен всичко е навик. Нека ви покажа нещо.

Отвори едно чекмедже на масата, извади папка, натъпкана очевидно с изрезки от вестници, поразрови ги и подаде една на Марк. Снимка на Морган на петнадесет години, когато произнася реч по случай постъпването му в скаутската школа за летци в Бетъл, щата Върмонт, през 1950 година. Униформата бе същата като тази, която

носеше сега.

— В края на следващата година вече пилотирах сам — добави Морган.

Марк забеляза, че като първи скаут в Бетъл Морган носи очила.

— И сега ли имате лошо зрение? — попита той.

— Не. Съвсем нямам лошо зрение.

— Но носите лещи, нали?

Морган кимна.

— Разбира се, че нося, и точно това ме провали. Може да се каже, то ме докара дотук. — Направи гримаса и за миг несломимият оптимизъм на момчешкото му лице бе засенчен от мъка и отчаяние.

— Бях луд по самолетите. Каквото и да станеше, аз трябваше да летя, а никоя компания не вземаше пилоти с лошо зрение, просто им е забранено. Имам съвсем незначителен недостатък, който се оправя с лещи, но това хич не интересуваше компаниите. Направо смешно. Решиха, че съм годен да пилотирам аеротаксита в Канада, където трябва да се приземяваш и да излиташ от вода и да разпознаваш от пръв поглед хилядите най-различни езера. Там нямат никакви навигационни устройства, а теорията ни най-малко не помага.

Навън кучетата вече се биеха за плячката от отлива, после започна гонитба и лаят и скимтенето постепенно заглъхнаха. Възцари се убийствена тишина. „Как понася този човек всичко това, запита се Марк. Аз не бих издържал и седмица.“

— Защо ви отнеха разрешителното, Хари?

— Пренасях наркотици от Куба, мистър Ричардс. Все нещо трябваше да правя. В Канада студовете започват през октомври и чак до май не можеш да летиш. В Куба нямаше трудности, докато не дойдоха червените. Кацахме и излитахме от летище Райчо Бойерос заедно с редовните полети, а след това проникнахме във Флорида, летейки под обхвата на радара. Нямаше нищо опасно, стига да се държиш на разстояние от Ки Уест.

— Познавате ли човек на име Спина? И той се занимавал с тази работа.

— Не, но сигурно защото аз работех само с дребните риби. Направих тридесетина полета, а после някой пусна по петите ни Бюрото за борба с наркоманията. Хората, за които работех, сигурно доста са се изръсили, защото ми дадоха условна присъда, но пък изгубих разрешителното си заради незаконно влизане в Съединените щати.

— И това означаваше, че в Щатите с вас е свършено.

— Ако става въпрос за законна работа, с мен бе свършено навсякъде. После отидох на работа при мистър Уилямсън в Киапас, Мексико. Той измъкваше древни статуи от джунглата, а след това ги продаваше на музеи и колекционери. Индианците очистиха писта със своите качете край някакъв храм, който мистър Уилямсън бе открил, след това я обгориха и аз пристигах със самолета си да вдигам товара. Номерът бе да спуснеш колесара точно в началото на пистата, защото тя бе дълга само тридесет-четиридесет ярда, и не ги ли пуснеш, забиваш се в джунглата на другия край. После, натоварен с няколко тона каменни божества, трябваше да мисля как да излетя, без да отнеса върховете на дърветата. Трябва да ви призная, мистър Ричардс, ето това бе летене. Там можех да покажа на какво съм способен. — Засмя се едва ли не с детински възторг. — Хубаво време беше. Ето това е моят хазарт. Още щях да съм там, ако не бяха хванали мистър Уилямсън. Лепнаха му десет години.

— А после дойде аферата Калдос, така ли?

— Нямах друг избор. Трябваше да приема, каквото ми се предлага, пък и се сприятелих с мистър Роси. Но трябва веднага да ви кажа, че сделката не ми бе изяснена както трябва. Казаха ми, че този Калдос бил замесен в големи обири и поради някакви причини не можел да бъде екстрадиран. Как можех да знам, че се готвят да го убият?

— Как можехте да знаете ли, Хари? А колко ви платиха?

— Не си спомням.

— Не ме занасяйте!

— Не, съвсем не, мистър Ричардс. За моя критерий беше доста тлъста сума, но не си спомням точно колко. След това отидох в Гватемала, но и за това не си спомням колко ми платиха. Нямам голяма нужда от пари. Според мен най-важното в живота е да се изявиш. Изглежда, всички сме устроени еднакво. Да свърша онова, с което се залавям, колкото е възможно по-добре — ето това е важното за мен. Парите идват на второ място.

— За пътуването, което аз ви предлагам, дават сто хилядарки — засмя се Марк. — Но щом разсъждавате така, сигурно не трябва и да опитвам да ви примамвам с пари.

— Мистър Ричардс, за какво са ми на мен сто хилядарки? На Жозефа плащам петнадесет долара седмично. Храната сигурно ми струва още двадесет долара. Тази бърлога е безплатна. Мистър Кардильо каза, че искате от мен да ви закарам някъде, но дори и милион да ми платите, аз пак ще си остана бедняк, защото няма какво

да правя с тези пари. Понякога си мисля, че ще остана тук до края на живота си.

— Ами ако ви уредя да се измъкнете от Доминиканската република?

— Това вече е друга работа.

— Може и да се уреди. Няма нищо невъзможно; това може да бъде едно от условията. Хората, за които работя, са много влиятелни. Вие ще им направите добра услуга, а те от своя страна с готовност ще ви се отплатят. Какво ще им пречи да ви извадят ново пилотско разрешително на името Лънт? Тогава ще можете да се върнете в Канада.

— Лицето ми — отвърна Морган. — Твърде много хора са виждали лицето ми по вестниците. Може и да ви прозвучи странно, но в известен смисъл Канада е малка страна.

— Не сте ли чували за пластичната хирургия, Хари? Ще отидете в клиника и след седмица ще излезете толкова различен, че и родната ви майка няма да ви познае. Ако Канада не ви изглежда достатъчно сигурно място, можете да работите в Австралия като пилот във вътрешността. Или пък приятелите ми могат да ви уредят в някоя редовна товарна самолетна компания в Южна Америка. Това как ви се струва?

— Редовна компания. Господи! Наистина ли си мислите, че е възможно?

— Харесва ви, нали, Хари? Да речем „Аеронавиш ду Бразил“?

— Да ми харесва? Та към това съм се стремял цял живот.

Марк неволно се усмихна при вида на такова въодушевление. Да събужда надежди бе познат елемент в работата му. Никой от „почтените“ не би признал това, но когато някоя жертва трябваше да бъде подготвена за своята участ, практическите съображения винаги се примесваха с известни състрадания. По правило обреченият не трябваше нито за миг да подозира, че дните му са преброени, той трябваше да умре неочаквано и щастлив — както, например, мистър Масерия умря по нареждане на Спина на банкет в негова чест в ресторанта „Скарпато“ на Кони Айланд, със стомах, сгрян от храната и виното, обкръжен от усмихнатите си приятели. На Марк, комуто повечето от себеподобните бяха неприятни, Морган му стана симпатичен, той се възхищаваше от редкия му стоицизъм. Момчето не хленчеше, успяваше някак да се нагоди. Марк нямаше какво друго да предложи на Морган освен розови обещания и затова не ги скъпеше.

— Мислите ли, че някой ден ще мога да се върна в Щатите,

мистър Ричардс?

— Разбира се, защо не?

— Може би след две или три години?

— Е, да речем, най-много пет. С ново лице и нова самоличност. Уилбър Дж. Лънт от Рио де Жаненро, Бразилия. Как ви се струва?

— Всичките ми приятели ме мислят за умрял. Смятате ли, че ще мога да им се открия? Зная, че това трябва да бъде направено дискретно.

— След време, може би. Сега би създало прекалено много неприятности. Но някой ден вероятно ще можем да го направим. Ще трябва да помисля за това.

— Наистина би било великолепно да се върна в Канада за летните полети. Канада е страхотно място през лятото. Под теб се простират хиляди мили борова гора и в тях няма нищо освен мечки и лосове. Човек има чувството, че цялата страна му принадлежи. Мога ли да разчитам, че ще летя догодина в Канада, мистър Ричардс?

— Няма никакво съмнение — отвърна Марк. — Идния юни ще бъдете там и ще оглеждате всички тези хиляди езера, които толкова си приличат.

— Мистър Ричардс, за тази работа, която сега ми предлагате: можете ли да ми кажете за какво точно става въпрос?

Марк поклати глава.

— Не мога да ви съобщя подробности, Хари, тъй като сам не ги знам. Исках да се срещна с вас, за да разбера дали сте съгласен по принцип. Единственото, което засега мога да ви кажа, е, че вероятно ще е нещо като полета до Гватемала. Ако изобщо се осъществи, разбира се, защото още нищо не е окончателно решено. Това е само предварителен разговор, за да видя дали бихте се заели с подобно нещо.

— Разбира се, че бих се заел — отвърна Морган. — Бих се заел с каквото и да е, само и само да се измъкна оттук. — В скованата му усмивка имаше следа от тревога. — Моля ви, не си мислете, че си пъхам носа в личните ви планове, мистър Ричардс. Когато вземете решение, бих искал само да зная колко ще трае полетът, тъй като ако разстоянието е голямо, ще трябва да помислим за допълнителни резервоари за гориво. Повярвайте — интересуват ме само техническите подробности. Останалото не е моя работа. Когато сте готови, трябва само да ми съобщите колко мили трябва да прелетим, а другото оставете на мен.

14

Знаейки, че Марк е намерил необходимите хора, през следващите шест месеца Брадли не губеше напразно времето си. Второто пътуване из Тексас за набиране на средства даде по-добри резултати от първото. Той се обърна за помощ към такива хора, чиято дискретност съперничеше на богатството им, и успя да прехвърли четвърт милион долара в една банка в Трухильо Сити, откъдето Марк бе упълномощен да тегли. „Нужен ни е самолет с далечина на полета до хиляда и петстотин мили — писа той на Марк. — И то такъв, в който да могат да се поставят допълнителни резервоари за гориво.“ Марк уреди покупката на двумоторен „Бийчкрофт“ и Морган, извън себе си от радост, че отново е на щурвала, скоро започна да удивява жителите на Доминиканската република със смелите си акробатически номера в небето.

Марк се завърна в Солсбъри, обяви за продан къщата си на „Шамплейн“ авеню и се настани в един хотел в центъра на града. За бъдещето хранеше предпазливи надежди. Сдържано вежливите писъмца, с които Тереза отначало му съобщаваше, че е получила парите за издръжката на децата, бяха последвани от писма, в които имаше поне някакви вести, както и грижливо прибавени послеписи от Мартин и Луси. Марк се опитваше да сложи ред в работите си в Солсбъри, тъй като възнамеряваше, щом изчезне опасността, да го депортират, да замине — вероятно за Калифорния, където имаше връзки с италианците, производители на вино. Надяваше се, че накрая упорството на Тереза ще бъде сломено и тя ще се върне при него и ще заживеят в нова среда, където никой няма да ги познава.

Очаквайки делото си в затвора на Луисбърг, известен като „пандиз за мафиоти“, Виктор трупаше килограми от първокачествени бифтеци. Тъй като стана ясно, че има влиятелни познати, към него се отнасяха със страхопочитание както затворниците, така и пазачите, а оправдаването му, ако изобщо се стигнеше до съд, се смяташе за несъмнено. Той бе наследил семейната мания по домашни животни и държеше в килията си една клетка с бели плъхове и една мина, която говореше със силен бруклински акцент. Понеже разполагаше със свободно време, пишеше на Марк и Спина почтителни многословни писма, изпълнени с подробности за затворническия живот.

Спина, който чакаше в Антигуа — с все по-слаба надежда — да си възвърне влиянието в Куба, неочаквано бе посетен от Брадли.

Двамата се отправиха към брега, където нямаше жива душа.

— Ти си човек на действието — каза Брадли. — Как понасяш такъв живот?

— Нямам друг избор — отвърна Спина. — Късметът ми ме изостави.

— Все още ли мислиш, че някой ден ще се върнеш?

— Не — докато онзи, който се намърда на топлото местенце, стои в Белия дом.

— Точно затова дойдох да си поговорим — каза Брадли. — Сега се подготвя една операция. Можеш да се измъкнеш от всичко това и отново да заживееш истински живот.

— Я да чуем?

Брадли изясни плана, който щеше да промени съдбините на Америка и да открие пътя за златния век на справедливостта и просвещението.

— И какво накара Ричардс да се включи в играта? — попита Спина.

— Аз му помогнах в аферата с Коболд, пък и успях да направя нещичко за Виктор ди Стефано. Той много обича това момче. Може би по този начин иска да изрази благодарността си.

Устните на Спина се разтеглиха в усмивка, която разкри порцелановата белота на зъбите му.

— Знаеш ли какво ще ти кажа, Брадли? Харесваш ми — винаги си ми харесвал. Де аз да можех да уреждам нещата като теб. А с какво ще ми се отплатиш?

— Като начало ще отменя заповедта за депортирането ти.

— Кажи ми аз какво трябва да направя за теб.

— Да се заемеш с *рипулитурата* — отвърна Брадли.

— С какво? Господи, нима все още се говори за *рипулитура*? Слушай, не можем ли просто да си говорим на английски?

— Исках да кажа с прочистването, което ще последва. Винаги съм смятал, че в това ти си истински специалист, особено откакто мистър Масерия се прости с белия свят.

— Но какво мога да направя аз, след като съм забутан в тази дупка?

Брадли се спря изведнъж и двамата застанаха един срещу друг — Спина, усмихнато, издокарано джудже със сбръчкана загоряла кожа, които хармонираше с плавеите, изхвърлени от водата на брега; Брадли, тръпнещ от възбуда, сякаш по тялото му течеше електрически ток.

— Посветих няколко години на изучаването на твоята житейска

история — каза Брадли. — Вероятно съм открил само върха на айсберга и все пак, струва ми се, научих достатъчно.

— Продължавай — отвърна Спина. — Какво научи?

— Научих как се манипулира с хора — каза Брадли. — Ти беше цар в това отношение. По власт ти съперничеше на президента на Съединените щати.

Споменът за миналото засенчи ироничната усмивка на Спина.

— Да, май наистина имах доста приятели — отвърна той.

— Какво значи „имах“? Ти все още имаш. Във всеки град на Щатите, и сам го знаеш. Хиляди членове на твоята прословута организация ще бъдат много доволни ако могат да ти услужат. И това знаеш, нали? Само пръста си да помръднеш, и те ще дотичат. Каквото и разчистване да е необходимо, те с радост ще го направят за теб.

— Може би, може би. На времето помогнах на някои и сега все ще се намерят двама-трима, които биха ми направили услуга.

Брадли усети, че е на прага на успеха.

— Не мисля, че държиш да живееш в Щатите — каза той, — и все пак не би било зле да знаеш, че стига да поискаш, можеш да се върнеш.

— Наистина ще ми е приятно да се видя отново с някои от момчетата — каза Спина. — Да си призная, старите приятели ми липсват.

В едно приятно есенно утро в Сицилия, на път за дом за безпризорни деца в Палермо, натоварен със сладкиши и играчки, дон К. усети остра болка в гърдите, последвана от силен световъртеж. Спря колата, покатери се на ниския крайпътен насип и приседна там; на фона на притъмнялото небе пред погледа му се поклащаха червените гроздове. Когато шофьорът му се наведе над него и долепи ухо до устните му, Дон К. успя да промълви: „Колко прекрасен е животът!“. Това бяха последните думи на този възрастен човек, който цяло десетилетие бе тайният управник на Сицилия. Погребението му бе най-внушителното след погребението на Гарибалди, а за да се поддържа редът на движението, от Палермо трябваше да бъде извикана моторизирана полиция.

Новината за смъртта на дон К. бе съобщена на Марк от дон Винченте.

— Това променя всичко. Ето защо те повиках. На погребението пискюла е поел дон Джузепе.

— Извинете, Дон Винченте, но какво значение има това?

— Огромно значение: всички мислеха, че ще бъде избран Роко

Джентиле, но не стана така. Джентиле би те пречукал само носа си да покажеш, но Джузепе е мой стар приятел. Като деца играехме заедно. Ако все още искаш да се върнеш, мога да го уредя. Трябва да разбереш, Марко, че тук никога няма да бъдеш щастлив, а за Куба вече и дума не може да става. Не е ли по-добре да се върнеш с Тереза и децата и да се заловиш, да речем, със свиневъдство?

— Мислите ли, че тя ще се съгласи?

— Разбира се, че ще се съгласи: вече говорих с нея. Бостън като че ли не й харесва толкова, колкото очакваше, пък и кръвта вода не става. Ако искаш, ще поговоря с Джузепе, а той може да се срещне с хората на Джентиле и да оправи работата. Е, сигурно ще трябва да се поохарчиш за danaro di sangue[29]. Родът на Джентиле има внуци. Джузепе може да сватоса Амадео или Лучия за някой от тях.

— Моите съселяни се отвърнаха от мен, защото не поех пискюла, когато Паоло бе убит.

— Раздай им befana[30] за децата. Купи на всички момичета говорещи кукли, а на момчетата адмиралски униформи. Занеси им малко лакомства — няколко бутилки „Асти Спуманте“, малко сирене, салам, консерви. Аз ли да те уча? Знаеш не по-зле от мен как стават тези неща. Повярвай ми, скоро ще забравят.

— И кога според вас може да стане това?

— Ще трябва да почакаш три месеца. Ако го помоля, Джузепе ще ми направи тази услуга, но не мога да искам от него да свърши всичко още утре. Но какво значение има това, щом Бюрото за борба с наркоманията не бърза да те депортира? Свърши тази работа с Брадли и можеш да заминеш.

— До две седмици ще бъде свършена. Ще уредя да пуснат Леон, като ги предупредим един ден по-рано, а Кардильо ще изпрати Морган веднага, щом го известим. Важното е, че Салва се съгласи да участвува в тази операция.

— Имате нужда от него. Изглежда, много народ ще бъде замесен и опитът му ще ви е от полза.

— Единственото, което чакаме сега, е нареждане от Брадли.

— Къде каза, че е срещата ви?

— Някъде по мексиканското крайбрежие, около Матаморос. Край границата, на изоставено летище.

— Коя граница?

— Американската.

— Американската граница, така ли? Не те ли учудва нещо в този план? Защото аз съм изненадан.

— Всичко ме учудва — отвърна Марк.

— Какво ти разказа Брадли за подготвяния удар?

— Нищо.

— И ти нямаш представа кой ще бъде очистен?

— Той смята, че това не е необходимо — поне до последния момент. Аз съм просто надзирател на подготовката за тази операция.

— Не става ли дума за Куба? Не е ли всичко това скроено за онзи, брадатия?

— Мястото, което са избрали, не отговаря — каза Марк. — Защо ще се срещаме в Матаморос, ако ще ходим в Куба? Достатъчно е човек само да погледне картата.

— Да, достатъчно е само да погледнеш картата.

— Какво ли означава това? Ще разбера всичко още щом се видя със Салва — отвърна Марк. — Той ще се занимава с прочистването, така че Брадли и приятелите му да излязат от тази работа ни лук яли, ни лук мирисали. Салва сигурно е наясно.

— Напоследък доста си мисля за Брадли — каза Дон Винченте. — И имам чувството, че той и хората от неговата служба — каквато и да е работата им — са ни наблюдавали от години. Мисля, че още в Сицилия те е наблюдавал, а оттогава следи и двама ни. Искал е да научи всичко за начините, по които действаме.

— Той пипа ловко — каза Марк. — Доколкото разбрах, вероятно ще отменят обвинението в убийство срещу Виктор, след като онзи, смахнатият, е изчезнал. Дон Винченте кимна със зловеща радост.

— Пипа ловко, защото ние му показахме всичко, на което нас бащите и дядовците са ни научили. Или почти всичко. Та спомни си за операцията срещу Армас. Преди тридесет години хора като Брадли не съществуваха. И знаеш ли какво ще ти кажа, Марко? Те видяха как нашите управляват Сицилия през главата на краля и дучето, или на който и да е управник, и решиха, че могат и тук да постигнат същото.

В обобщението на Дон Винченте Марк долови някакво предупреждение.

— Сега те може би прибягват до нас за последен път — добави старецът. — Сигурно смятат, че няма какво повече да научат от нас. Обзалагам се, че Брадли ни е включил в тази операция за по-голяма сигурност, защото знае, че ще се справим. След това той ще знае как се организират такива неща. И когато реши да очисти някого, ще може сам да го свърши.

Срещнаха се в хотел „Хамилтън хаус“, отидоха направо в стаята, която Марк бе запазил, и се хвърлиха в леглото без всякакви

предисловия и увертюри. Както в миналото, любовта им бе груба и невъздържана, но и зашеметяваща като непрекипяло вино, изпито в жегата. Тя беше без бельо, също както преди да дойдат в Америка, и изпищя, когато я облада. Видя му се по-стегната.

— Отново си като девствена — каза й после.

— Измина една година от последния път — отвърна тя.

Върнали се бяха всички човешки ухания от миналото и острите, тръпчиви усещания, които постепенно се бяха притъпили и атрофирали с годините и светските съблазни. Възвърнал се бе приключенският дух.

— А сега какво ще правим? — попита Тереза.

— Ще приберем децата от училище и ще се преместим другаде — отговори той.

— Къде?

— Да речем, в Калифорния.

— Няма ли да те депортират?

— Вече не. — Опита се да измисли някакво обяснение, което да не е опетнено от миналото, но не успя. — Този въпрос е уреден — каза най-после.

— Защо в Калифорния?

— Не е речено непременно Калифорния. Може и във Финикс, Канзас или Чикаго, ако предпочиташ.

— Искаш да кажеш място, където имаш познанства.

— Приятели или приятели на мои приятели — отвърна Марк. — Дон Винченте има връзки в повечето големи градове.

— Трябва ли да ги използваме? — попита Тереза. — Не можем ли да се справим и сами?

След като години наред бяха живели заедно без обяснения, сега те трудно идваха наум, макар че бе готов да ги даде.

— По-лесно е с връзки, когато започваш всичко отначало на ново място — каза той. Зад това кратко изречение се криеше страхът на сицилианския селянин — врастнал в костите му и носен до смъртния одър, — страхът от самотата в чужда страна. Този страх, неподвластен на разума като ужаса от призраци, все още караше селяните от Кампамаро, Агриджento и Калтанисета да се прибират вечер уморени до смърт в подобните на крепости планински села, за да избягнат призраците на мародерите — призраци, защото мародерите бяха изчезнали от тези места още преди петдесет, че и повече години. Всеки сицилианец наследяваше този страх от баща си и го предаваше на сина си; всеки сицилианец си създаваше колкото може повече връзки и се

съюзяваше с кого ли не, само и само да се защити от злонамерения свят.

— Ако Калифорния и Средният Запад не ти допадат — каза Марк, — можем окончателно да заминем и да се върнем при хората, които познаваме.

— Искаш да кажеш у дома? Той долови надежда в гласа й.

— Ако решим, това е възможно след три месеца. Може би това е разрешението. Да те депортират е едно, а да си отидеш по своя воля — друго.

— Но нали казваше, че вече изобщо не мислиш да се връщаш, че си загубил всичките си приятели.

— Така си мислех тогава. Случиха ми се лоши неща и бях паднал духом. Имах неприятности, за които не съм ти разправял, но сега всичко ще се уреди. — Притисна я към себе си. — Ние двамата имаме общо около хиляда братовчеди на онзи остров. Трябва само да се върнем и да им кажем кои сме.

— Искам да се върна в Палермо и да живея в жилищен блок с петнайсет-двайсет семейства, да изпращам децата да си играят в Парко дела Фаворита и всяка неделя да ходим в Мондела и да ядем риба както някога.

— Можем да изпратим децата в кварталното училище — каза Марк. Винаги бе смятал, че децата трябва да растат край родителите си. Ето къде беше сбъркал Дон Винченте: беше изпратил в пансион двете по-големи момчета, Марио и Клаудио, и когато изгуби досег с тях, бедите започнаха.

— И ще можем ли отново да се наричаме Ричоне? — попита Тереза. — Не искам вече да съм Ричардс. Това не ни донесе друго освен нещастия. Искам пак да бъда Ричоне.

— Разбира се, можем да сменим името си и Мартин ще стане Амадео, а Луси — Лучия. Ако решим да заминем.

— Аз вече реших — каза тя с въодушевление. И той изведнъж осъзна колко много се е променила. Лицето й бе изгубило предишния си мрачен, безжизнено интелигентен вид и си бе възвърнало наивността и чистотата — също като портрет, изчистен след нескопосен ретуш и възстановен в първоначалната си свежест.

— Как беше в Бостън? Кажи ми истината.

— Ужасно, просто съществувах. Това не беше живот. Имах една-единствена радост — да виждам децата в края на седмицата.

— Не постъпи ли на работа в болница?

— Не ме приеха.

— Но нали щеше да караш някакви специални курсове?

— Нищо не излезе. Успях само да попълня формулярите. Смути ги, струва ми се, родното ми място, пък и нямах необходимия ценз. Единственият ми ценз беше това, че съм живяла в най-заможния квартал на Солсбъри. В Бостън живеех в една квартира с две келнерки от флорентинския ресторант. В него и работех.

— Келнерка! Господи! И въпреки това ми връщаше парите, които ти изпращах.

— Само първия път, но после не — каза Тереза. — Както и да е, въпреки мизерията беше хубаво. И полезно. Научих какво всъщност е животът. Момичетата бяха чудесни. Те са сестри, от Катания, и имат още три сестри в родината; и пестяха и за техните, и за своите зестри. Така и трябва да бъде. Същото трябваше да правя и аз, вместо да водя такъв глупав живот в Солсбъри.

— Някой разбра ли, че си в Бостън и с какво се занимаваш?

— Всички разбраха. Някакъв репортер попадна на следите ми и снимката ми се появи във вестника.

— Такива трябва да бъдат разстрелвани.

— Впрочем това нямаше значение. Момичетата страшно се развеселиха от тази история, а на мистър Аниели, собственика, тя направи такова впечатление, че ми предложи по-добра работа. Ще речеш, че съм киноактриса.

— Вестниците писаха такива гадости — каза Марк.

— „Глоуб“ беше най-поносим — отвърна тя. — Поне в сравнение с останалите. Не зная какво е публикувал „Икзаминър“, понеже още щом го зачетох, започна да ми се повдига.

— Сигурно знаеш, дето Маккларън ме обвини, че съм убил онова момиче Уотс.

Тереза изтръпна.

— Чух такова нещо.

— Писа, че съм я залял с цимент и съм я хвърлил в реката.

— Не исках да говорим за това, не искам дори да мисля, — каза Тереза. — Но бях сигурна, че е поредната лъжа на Маккларън.

— Тази измислица най-много ме вбеси.

— Марк, никога не съм ти задавала излишни въпроси и няма да ти задавам. Но за да е спокойно на душата, кажи ми само едно: какво всъщност се случи с нея?

— Живееше с някакъв човек, който бил светилото в една религиозна секта. Когато работата се разчу, той помолил да го направят мисионер, оженили се и заминали заедно. Сега са при

ескимосите в Аляска или там някъде.

— Готов ли си да се закълнеш.

— В каквото поискаш.

— Не, няма да искам такова нещо, защото никога не си ме лъгал. Тя беше красиво момиче, нали? Едва ли е водила такъв живот, за какъвто пишеше Маккларън.

— Не е. Такива като Маккларън гледат всичко да омърсят. Те имат един драскач от порно-списанията, който ги снабдява с подобни истории по поръчка. Тя направи всичко по силите си, за да не ми създаде неприятности. — Той затърси думи да изрази признателността си и се отчая от бедността на своя английски. Англосаксонското „окей“, с което се изразяваше какво ли не, беше бледо, неубедително. Затова Марк каза: — Era una brava figluola[31].

— Ти беше ли влюбен в нея? — попита Тереза и гласът й изведнъж прозвуча глухо и унило. — Сигурно всеки мъж би се влюбил.

Той остана изумен от този въпрос и искрената му изненада я успокои.

— Такова нещо е невъзможно.

— Но тя беше хубава, нали? А ти току-що каза, че била и добра.

— Но тя беше проститутка — отвърна Марк. — Може би условията са я принудили, но беше. За да се влюби в проститутка, един мъж трябва нещо да не е в ред.

— Защо?

Този път той се сблъска с препятствията не само на езика, но и на мисълта. Животът му, както и животът на Тереза, бе изграден върху предварително и завинаги установени догми. Той вярваше, защото вярваше, и колкото по-древна, атавистична и ирационална, толкова по-дълбока бе вярата му. Плътта на проститутката или на жена, чиято девственост е отнета от друг, е омърсена и да обича такава жена би било престъпление срещу него самия.

— Защо? — повтори Тереза въпроса си.

— L’honore[32] — бе отговорът, който изключваше всякакъв по-нататъшен спор.

Тя кимна с разбиране, но не и в знак на съгласие.

— Eh, già, l’honore[33].

Изведнъж се почувствува щастлива и спокойна. Ако не друго, l’honore я беше закриляла да не претърпи поражение от красотата на една непозната жена. Viva l’honore![34]

— Кога ще заминем? Кога да им кажа, че напускам работа?

Трябва да ги предупредя няколко дни отнапред.

Това, че не беше готова да замине веднага, го изпълни с облекчение. Той се страхуваше да не би тя да настои да се върне с него в Солсбъри още сега.

— И аз имам да уреждам някои неща — каза той. — Знаеш ли дали не е по-разумно да останеш в Бостън, докато се приготвим за път? Можем изобщо да не спираме в Солсбъри, а да приберем децата и да заминем за Флорида или някъде другаде и там да изчакаме, докато дойде време да тръгнем. Може би ще е най-добре да напуснеш след десет дена, за по-сигурно. Дотогава ще съм уредил всичко, ще отидем до училищата да вземем децата и ще заминем.

— Представяш ли си как ще се изненадат? Те нито за миг не престанаха да питат за теб.

— В училище не знаят нищо, нали? — попита той.

— Не, за щастие. Дори да са чули нещо, никой не се е изпуснал.

— Сигурно няма да рониш сълзи, ако не видиш повече Солсбъри.

— Няма — отвърна тя. — Нито сълза. Но къде да те търся, ако се случи нещо?

Тя забеляза как за частица от секундата изражението му се промени под въздействието на някаква мисъл и отново я загризаха съмнения.

— Точно тази сутрин ми съобщиха, че трябва да замина за няколко дни. Няма да можеш да ме намериш, но затова пък аз ще направя всичко възможно да ти се обадя.

— Моля те, кажи ми къде отиваш — настоя Тереза.

— Не мога, защото и сам не зная.

— Значи отиваш някъде, но къде — не знаеш. Аз се надявах, че с тези неща веднъж завинаги е свършено.

— Правя услуга на един приятел — обясни Марк. Усети как необходимостта да се изплъзне го обезсилва. — Това е едно от онези неща, които не мога да ти обясня. — Умолителният му поглед настояваше да не го пита повече. — След една седмица ще ти кажа всичко, което искаш — добави той. — Отново ще бъда господар на себе си.

Тя се извърна, за да скрие сълзите си.

— Сам се залъгваш, но мене не можеш излъга — каза тя. — Сега разбирам, че господар на себе си ти никога няма да бъдеш.

16

На летище Матаморос Спина взе Марк в колата си и двамата се понесоха на юг през пустинна местност, а дъждът се сипеше от облаците, които се кълбеха като дим над главите им.

— Успях да убедя Лупо, Ди Анджелис и Чанфарани от Мемфис — каза Марк. — Трябваше доста да ги увещавам, но накрая успях. Щом те са съгласни да помогнат, предполагам и другите ще се съгласят.

— Младият Лупо — обади се Спина. — Не съм го виждал от години. Той се ожени за племенницата ми. Разбира се, че ще помогне. Та нали аз го направих човек.

— Вече намерихме изкупителна жертва — добави Марк. — И няколко резерви, за всеки случай.

— Някой луд ли?

— Малко чалнат. Участвува в разни движения, пише глупави писма до политически дейци и обича да си играе с оръжие. Брадли го откри. Вече го е използвал за една-две дребни работи.

— Дневник ще остави ли? — попита Спина.

— За това не сме мислили. Във всеки случай трябва да скроим нещо ново. Начинът, по който Кардильо е организирал операцията в Гватемала, е подходящ за малка страна, но сега този тип не бива да бъде премахнат незабавно. Народът трябва да има възможност да види снимката му във вестниците, да разбере колко е бил смахнат. Така всичко ще бъде не толкова загадъчно.

— Напълно си прав.

Спина намали скоростта. Някакъв автобус се беше обърнал в жълтеникавата кал и локви на пътя и той се опита да пощади загазилите пътници — да не ги наплиска допълнително.

— Това е голяма работа — продължи той, заобикаляйки мястото на произшествието. — Трябва да се обмисли откъм всички страни. Върху нашите приятели не бива да паднат никакви подозрения. Трябва да мислим в перспектива. Аз никога не съм играл шах, но доколкото знам, добрият играч отнапред вижда развоя на цялата партия.

— Тук в Мексико някои хора ще знаят повече, отколкото трябва — отбеляза Марк.

— Мда-а, и положението е дори по-лошо, отколкото предполагаш. Оказва се, че онзи твой приятел от управата на затворите е дал част от плячката си на свой другар, който надушил какво става.

Това създава допълнителна работа. Ще трябва да се погрижим поне за двама от откачените в затворническата лудница. Питал ли си се как Леон ще пристигне дотук от столицата на Мексико? Някой трябва да го доведе, нали? А това още повече усложнява нещата. Ами какво да кажем за онзи тип, когото Кардильо е пратил да изпроводи Морган?

— Ако и той трябва да бъде премахнат, краят му се не вижда. А и Кардильо може да се разсърди, оня е член на синдиката.

— За да няма никаква опасност, всички празнини трябва да бъдат запълнени. Ще имам работа с дни в тази страна.

— А приятелите ми в Щатите вероятно ще имат достатъчно занимания седмици наред.

— Ти също, не забравяй! — каза Спина. — И ти също.

— О, не, това не влиза в сделката — отвърна Марк. — Аз съм освободен от акцията по прочистването.

— Ех, защо не съм на твое място. Там, където отиваш, всички са на наша страна. Дори ченгетата. Брадли казва, че е привлякъл и полицията, и аз му вярвам. Ще ти окажат всякаква помощ. Слушай, да не би да искаш да кажеш, че от теб се иска само да подготвиш работата и да даваш указания?

— И още да се погрижа всичко да върви според плана. Такава ни е уговорката.

— Защо се отнасят към теб като към велик консултант? — попита Спина. — Каквото искаш, това правиш. Може би заради аристократичния ти вид.

В дъжда изплуваха очертанията на кирпичената постройка край летището. До преди година тук кацаха самолетите на една местна компания, която едва креташе със своите „ДС-3“, но когато и последният от тях катастрофира, възцари се тишина. Над сградата, която някога приютяваше пътници и багаж, все още се вееха като хоругви на вятъра изпокъсаните реклами за кока-кола и немска бира. Няколко невзрачни мексиканци, прогонени от прогизналата пустиня като бълхи от козината на давещо се куче, клечаха под навеса й, увити презглава с шалове и одеяла, от които надничаха стоическите им безизразни лица. На стотина крачки от тях Моргановият бийчкрофт се бе сгушил между кактусите, почти неразличим от самолетните останки, които обикновено се валят около такива летища.

— Мислите ли, че в такова време ще можем да излетим? — попита Марк.

— Разбира се. Има достатъчна видимост. А това е най-важното — отвърна Спина.

— Дано сте прав — каза Марк. — Морган какво знае?

— Знае къде отива и толкоз. Не задава никакви въпроси. Той ще остане в самолета.

— Този човек ще си остане цял живот на четиринадесет години. Кардильо каза ли ви, че не иска да го връщаме?

— Каза ми. Когато ти си отидеш, ще трябва да помисля какво да правя с него. — Смехът на Спина все повече напомняше на Марк крякането на папагал.

Морган чакаше в празното помещение зад някогашното гише за билети. Вдигна поглед от комикса, който четеше, все още унесен и леко усмихнат, но щом видя Марк, скочи на крака и му подаде ръка.

— Радвам се, че те виждам отново, Хари — каза Марк.

— Забравих нещо в колата — обади се Спина. — Ей сега ще се върна.

— Както изглежда, ще попътуваме заедно, Хари — рече Марк.

Хари застана мирно, стегнат и нетърпелив, с новата си пилотска дреха с три нашивки — отличия за добър пилотаж.

— Не зная как да ви благодаря за всичко, което направихте за мен — каза той. — Не мога да повярвам, че най-после отново съм свободен човек.

— Няма за какво да ми благодариш — отвърна Марк. — Успях да ти помогна, но и ти правиш нещо за мен.

— Горя от нетърпение да поемем — каза Морган. — Доста съм възбуден, струва ми се. Кога смятате да излетим?

— Щом се появи другият пътник.

— Аз познавам ли го?

— Всъщност, да. Спомняш ли си Боначеа Леон, с когото сте били в Гватемала?

Младежкото лице на Морган помръкна.

— Прекалено добре.

— Защо говориш така? Не ти ли е приятен?

— Той едва ли може да бъде приятен някому, мистър Ричардс. Щом се налага, ще го изтърпя, но откровено казано, от него ме побиват тръпки. Напомня ми един тип, когото веднъж гледах във филм на ужасите. Никому не е приятна компанията на ненормален човек.

— Ще трябва да го изтърпиш, Хари. Колко ще трае полетът?

— Пет часа, мистър Ричардс, с толеранс до половин час. Сега духа попътен югозападен вятър, но той скоро ще утихне и ще изгубим малко скорост. Обаче допълнителните резервоари са сложени, така че няма да имаме проблеми.

Той говореше бързо, изливаше порой от думи със словоохотливостта на човек, който дълго време е бил сам. — Можем да очакваме известна турбулентност в този район, и ще прелетим под опасните слоеве. То и без това ще ни се наложи да летим ниско, за да избегнем радарите. Ще гледам пътуването ви да бъде спокойно. Самолетът не е лош, издържа на бури по-добре от „ДС-7“. Времето няма защо да ни тревожи чак толкова. По тези краища септември е лош месец, но мине ли октомври, можеш да бъдеш спокоен. Когато не вали, и ноември е хубав, а декември е просто мечта. Жалко, че не извършваме този полет през декември. Минавал съм над тези места със стоката, за която ви споменах и която изнасяхме от джунглата; гледката е великолепна. Наистина е чудесно отново да управляваш самолет. Днес може би няма да има много добра видимост и все пак надявам се да пътуваме спокойно и приятно.

По мократа настилка навън изсвистяха гуми и миг по-късно Спина им махна от прага.

— Пристигна!

— Извинявай за секунда, Хари — каза Марк.

Той тръгна след Спина към пустата чакалня и видя двама души, застанали с гръб към тях. Единият, нисък и дребничък, с войнишки панталони и карирана риза, беше Боначеа Леон. Другият, дебел и късокрак, със зелено военно яке, беше по-възрастен. И двамата се бяха навели над някаква книжна торба, завързана с канап, който по-възрастният развързваше бавно с удивително тънките си пръсти. До торбата на пейката лежеше кафяв калъф с оръжието.

— Кой е другият? — попита Марк.

— Интимният му приятел, представи си — отвърна Спина. — Току-що един от охраната ми обясни. Не искал да мръдне никъде без него.

— Не разбирам.

— Казах ти, този тип трябвало да е все с него. Били влюбени, така да се каже — допълни Спина и направи гримаса на отвращение.

— И той ли е смахнат?

— Иска ли питане? Но влиза в общата сметка, за него няма да плащаме допълнително.

— И сега какво ще правим? — попита Марк.

— Какво сте се разбрали с приятеля ти в Мексико? Да прати Леон, а аз да се погрижа за връщането му. Изобщо не е ставало дума за още един смахнат.

— Е, сега навън имаме три ченгета и един шофьор, които щом се

върнат, ще разкажат на приятелите и съседите си какво са видели тук, плюс един излишен кретен; всички те трябва да бъдат премахнати, но кога, боже мой, и къде? Нямаше ли Леон жена и дете, към които бил страшно привързан?

— Оставил ги е в Куба.

— А да, спомням си. Той явно е доста любвеобилен. И няма да тръгне без онзи, другия, така че поемаме двоен риск. Ами ако решат да не се връщат в Мексико?

— Едва ли ще се осмелят да останат сами в чужда страна, където ще ги преследват. В Мексико си живеят доста добре. Мексиканците са много внимателни към смахнатите. Не, ще се върнат там, откъдето са дошли.

— Ще трябва да поемем риска, а когато се върнат, ще решим какво да правим с тях — реши Спина.

— Сега е късно да предприемем каквото и да е друго.

— Слушай, онези, които ги доведоха, искат да си тръгват, а на мен ми се ще да ги снимам за всеки случай — каза Спина. — Я ги забаламосай, пък аз ще ги щракна няколко пъти.

Трепересците в тъничките си униформи пазачи се бяха скупчили на входа заедно с шофьора на камионетката и гледаха сивата дъждовна пелена. Единият от тях, с огромни мустаци като на Панчо Виля, държеше белезниците, които бе свалил от Боначеа Леон и приятеля му. Марк извади от джоба си плоско шише, подаде им го и те се ухилиха, разкривайки великолепни зъби. Шишето обиколи всички, грижливо избърсвано с чиста носна кърпа от всеки, който отпиваше последен, и пак се върна у Марк. В това време Спина се въртеше наоколо незабелязан, прилепил един „Минокс“ към очите си.

— Май е време да тръгваме, а? — каза пазачът, който говореше английски. Всички вдигнаха шапки за поздрав и отново се усмихнаха. — Ваш покорен слуга — додаде пазачът и заедно с останалите се отдалечи под дъжда, а шофьорът се втурна да запали мотора на камионетката.

Спина прибра своя „Минокс“.

— Утре трябва да дам тези снимки на Паскуале — каза той. — Дано са излезли. Нямаше достатъчно светлина.

Върнаха се при Леон и приятеля му. Най-после успял да развърже канапа, дебелият отвори бавно пакета, от който се показаха два обемисти мексикански сандвича — хлебчета, натъпкани по средата с резенчета домати, чушки и месо. Той взе единия сандвич и деликатно го подаде с два пръста на Леон, който отхапа единия му край и започна

бързо да дъвче. Приятелят му се бе навел към него, настойнически усмихнат, после изведнъж започна да се кълчоти вулгарно, сякаш играеше кючек. Синкавата му долна бърна бе провиснала, а бузите му бяха намазани с пудра.

Леон, изцапан от домат по космиците в крайчеца на устата, изведнъж усети, че ги наблюдават. Усмихна се хитро, разполови сандвича и подаде неотхапания край на Марк. Очевидно се радваше, че отново го вижда.

— Искаш ли малко тако? — покани го той.

Марк отказа с глава.

— Запознай се с приятеля ми Ернесто — каза Леон. — Мой много близък приятел.

Дебелият се поклони и рече:

— Encantado[35].

— И този тип трябва да снимам — прошепна Спина. — Да отидем към вратата, че там е малко по-светло.

Марк посочи с глава към вратата и четиримата се запътиха натам. Спина направи снимките и в същия миг, сякаш бе натиснал бутон, дъждът спря и се показа мъгливото слънце. С крайчеца на окото си Марк видя Морган, придърпал якето над главата си, да скача през локвите към самолета.

— Май вече можем да тръгваме — каза Марк.

— Да, така изглежда. — В гласа на Спина прозвучаха умолителни нотки. — Ей, защо не се върнеш тук и да ми помогнеш в работата. За тези няколко дни никой в Солсбъри няма да пририта за теб.

— Съжалявам, но имам да уреждам семейни работи — отвърна Марк. — Смятам веднага да отпътувам за Делано. Там имам приятел с лозе. Ако се забавим, ще пропуснем края на гроздобера. На децата много ще им хареса гроздоберът.

— Гроздобер — отекна Спина. — Не съм бил на гроздобер от четиридесет години. И на мен много ми харесваше. — Отстъпи, без повече да упорства. — И все пак, може би ще се срещнем по-скоро, отколкото очакваш. Калифорния ми харесва. Колко време смяташ да останеш там? Ако всичко завърши благополучно, може би не след дълго ще ви изненадам там. Я ми напиши адреса си — човек никога не знае.

Морган бе стигнал до своя бийчкрофт и се бе качил на пилотското място. Отново щастлив, той си подсвиркваше любимата песен „Призрачен ездач в небето“.

17

Залегнал в храстите, Боначеа Леон стреля четири пъти по фигурата в колата, която приближаваше отдолу, изчака секунда, за да осмисли гърчовете на жертвата си, после скочи, втурна се нагоре по тревистата могила и се прехвърли през оградата. Марк се опита да му издърпа снайпера, за да го хвърли в храстите, но Боначеа не го пусна, отскубна се със злобна, маймунска гримаса и побягна между паркираните коли към железопътната кула, под която бяха оставили Форда. Ернесто запрати калъфа под един храст и хукна след него, а Марк ги последва.

Наоколо, броня до броня, бяха паркирани стотици коли, но Леон скачаше ловко като маймуна по бронитe и капаците им. В далечината по надлеза се мяркаха хора, но иначе нямаше жива душа. Покрай улиците, по които щеше да мине кортежът, се бе изсипало цялото население на града, а на места като това господстваха само гълъбите, котките и непривичната тишина. През една пролука между редиците от автомобили Марк видя форда, който се открояваше с полепналата по него изсъхнала кал, и когато го наближи — с лозунга „Голдуотър — президент“, залепен на предното стъкло. Филипс, човекът на Брадли, беше стъпил на бронята и ги чакаше. Марк забеляза ужаса, който се изписа на лицето му, когато Леон се втурна към него, все още стискайки снайпера. Филипс скочи на земята, пресрещна Леон и му го измъкна от ръцете. Огледа се отчаяно къде да го скрие, после го хвърли през прозореца на задната седалка. Беше изгубил самообладание и се суетеше объркан. Ернесто бе изостанал някъде из лабиринта от коли и Филипс взе да размахва ръце и да го вика.

Ето че полицейски сирени нададоха вой по „Елм стрийт“ и Марк видя главите на тичащи хора да подскачат между колите край оградата, където те бяха изчакали приближаването на кортежа. Ернесто се появи задъхан и се строполи на задната седалка до Леон. Филипс запали мотора и сменяйки рязко скоростите, зави със свистене наляво и профуча покрай редицата коли. По-надолу платното бе преградено от камион, оставен там, за да не би да се измъкнат други коли и да ги блокират; щом видя форда, шофьорът включи двигателя и отмести камиона, за да минат.

Марк дръпна Филипс за ръкава.

— По-полека, приятелю, успокой се. Колкото по-бавно се движим, толкова по-добре.

Пред тях полицейски коли и пеши полицаи започваха да нахлуват в района на железопътното депо откъм „Хюстън стрийт“ и минута по-късно фордът бе спрян от един полицай на мотоциклет. Филипс му показа специалния си пропуск и полицаят наду сирената и ги поведе по „Хюстън стрийт“ чак до виадукта, където им махна да продължат и се върна обратно. По пътя, който водеше извън града, нямаше голямо движение и Филипс насочи колата по скоростното платно, а след това по булевард „Замп“ към автострадата „Торнтън“ и излезе от града. Беше стиснал зъби и от време на време преглъщаше с подчертано усилие. Ернесто вече не дишаше така тежко и бузите му отново се бяха зачервили. Той погледна с възхищение Леон, който спеше, и за пръв път се обади:

— Чудесен беше.

До летище Райт в окръга Ван Зенди пътуваха час, като почти през целия път Филипс поддържаше скорост от осемдесет мили. Леон продължаваше да спи, Ернесто си тананикаше някаква испанска песничка, после изведнъж подаде глава от прозореца и повърна. Марк мечтаеше за спокойно бъдеще. На входа на летището Филипс показа пропуска си и излязоха на бетонната настилка пред хангарите. Самолетът стоеше до един хангар двеста ярда по-нататък, но от Морган нямаше и следа. Летището, което се използваше от товарни самолети, аеротаксита и няколко чартърни линии, изглеждаше необичайно безлюдно. Товарните самолети стояха между купищата натрупани на електрокари сандъци, които или чакаха да бъдат натоварени, или пък току-що бяха разтоварени. Виждаше се един електрически стартер, изоставен от обслужващите го. Иззад купчина чували с изкуствен тор се подаде някакъв човек и се запъти към тях, вртейки верижката на свирката си.

— Да сте виждали пилота на този самолет? — провикна се Марк.

— Разбира се, влезе в сградата. Ей сега ще се върне. Какви са новините от Далас?

— Ние идваме от Остин. Току-що пристигаме.

— Чухте ли, че убили президента.

— Чухме нещо такова.

— И жена му убили. А, изглежда, и няколко други, които били в тяхната кола. Някакъв смахнат със снайпер. Това можеше да се очаква. Ние тук не жалим кой знае колко за него.

— Да влизаме вътре — обърна се Марк към Филипс — и да видим какво прави това глупаво копеле.

Влязоха през служебния вход на сградата. Първото нещо, което

Марк видя вътре, бяха трима мъже с бутилки бира в ръка, които се подпираха един друг. Пиянски смях, викове и прегракнало пеене долитаха през вратата на бюфета. Когато влезе, Марк видя някакъв човек да танцува като мексиканец около шапката си, която бе хвърлил на пода. Друг го прегърна и му бутна чаша в ръката. Трети, с едро, червендалесто тексаско лице беше прегърнал бармана. Четвърти държеше плакат, на който се виждаше ликът на президента в анфас и в профил. „ТЪРСИ СЕ ЗА ИЗМЯНА. ТОЗИ ЧОВЕК СЕ ТЪРСИ ЗА ПРЕДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ СРЕЩУ СЪЕДИНЕНИТЕ ЩАТИ“, гласеше надписът. Марк се върна бегом, преследван от смях, напомнящ зловещия грак на тропически птици, и започна да нахълтва от стая в стая. Накрая видя Морган да излиза от мъжката тоалетна. Марк го настигна, хвана го за раменете и се взря в лицето му. Под момчешките му очи бяха избили червени петна, усмихваше се глупаво.

— Къде ходиш, дявол да те вземе? — викна Марк. — Кой ти разреши да напускаш самолета?

Краката на Морган се огънаха и той опря глава на гърдите на Марк. Слюнка потече от крайчеца на устата му и той я сръбна. Дъхът му миришеше на ядене и лош алкохол.

— Досега седях в самолета, както ми казахте. Дори спах. Но после дойдоха някакви хора и ме поканиха да пия с тях. Празнуваха.

— И ти само това чакаше. Колко изпи?

— Две, доколкото си спомням. Ръжено уиски с лед. За да отпразнувам с момчетата. Някой ми обеща да наглежда самолета. — Той се поклащаше вдървено като играчка, която се крепи само защото има олово отдолу.

— Пиян си като свиня — каза Марк. — Дали пък не са ти сложили нещо в питието? Да се махаме оттук. — Той хвана Морган за ръката, за да го крепи, и го измъкна от сградата. — Слушай, за какво си говорихте с тези приятелчета? Какво им каза? Каза ли им нещо за себе си или за нас?

— Нищо. Може да съм им казал, че отиваме в Хюстън, но това е всичко. Не си спомням. Ако някой ме е питал, сигурно това съм му отговорил.

— Това си им казал, а? В дневника на летището отбелязваш Литъл Рок, а им казваш, че отиваме в Хюстън! Първо напускаш самолета, а после правиш такава щуротия! Да не мислиш, че те са глупаци като теб? Още сега някой ще се заинтересува какво е станало тук. И, разбира се, ще се обадят в Хюстън и там ще ни посрещнат с почести.

— Момчетата изобщо не ме слушаха. Убит е президентът и те празнуват. Толкова са радостни — сякаш по-хубаво нещо не им се е случвало. Някой ме попита накъде пътуваме, ей тъй, колкото да подхване приказка, и аз му отговарям от учтивост. Така е, когато пиеш с компания.

— Кретен! — прекъсна го Марк. — Федералната полиция ще ни причака в Хюстън или някъде другаде в щата. Ще вдигнат обща тревога. „Има вероятност едно към четири да се случи точно това“, помисли си Марк. Той се спря и извърна Морган към себе си. — Слушай, ще ти стигне ли горивото, за да летим направо за Матаморос, без да кацаме в Хюстън?

Морган се замисли, сбърчил лице, докато преценяваше разстоянието, горивото и евентуалния вятър.

— Да-а — отговори той чак след минута. — Ще стигне. Ако прелетим направо през Мексиканския залив, а не следваме крайбрежната линия, ще стигне.

„Друг изход няма“, рече си Марк. Той мислеше да остави Морган и другите в Хюстън и да вземе първия самолет за Ню Йорк, но трябваше да се откаже от тези намерения. Е, какво толкова, ще се върне с тях до летището край Матаморос. Разликата е само пет-шест часа. „Каквото и да се случи — каза си, — утре ще бъда в Бостън.“.

Делтата на река Бразос се разстилаше под тях като жилчиците на пеперудено крило. Марк седеше на първото от пътническите места вдясно, зад Морган, който, вече изтрезнял, дъвчеше шоколад и от време на време вдигаше ръка от лоста, за да потърка слепоочието си, където под оредяващата коса се бе появил пърхот. Леон отново бе заспал на мястото зад Марк, а изражението му на безметежна умора сегиз-тогиз се сменяше с измъчена усмивка — като на бебе с колики. Ернесто си тананикаше под носа някаква мексиканска балада сред грохота на двигателите и тракането на разни разхлопани части, което се чуваше от всички части на кабината. Всеки път, когато попадаха във въздушна яма, се кръстеше. Хюстън остана зад тях и пред погледа им се очерта Мексиканският залив. Слънцето, което потрепваше зад замъглените прозорци, се готвеше да се скрие зад хоризонта някъде около Корпус Кристи, където се стелеха като син дим горещите мъгли на пустинята. Всичко като че ли вървеше по план. Когато прелитаха над Хюстън, Морган го успокои, като посочи таблото и вдигна пръст, за да му покаже, че имат предостатъчно гориво.

Това беше краят на операцията, а за Марк — краят на всички

подобни операции. Изведнъж се почувствува празен, като поет, останал без вдъхновение. Някаква съставка, някакво загадъчно вещество в организма му, което до този момент бе имунизирало нервите му против страх, се беше изчерпало. Нямаше я вече хладната възбуда, която бе изпитал, когато уби мароканците, и по-късно, когато лично бе ръководил убийството на бандитите на Месина, и след това, когато бе наблюдавал смъртта на Коболд. В Далас той бе спокоен, но унил — човек, лишен от призванието си. Това бе първият признак за вътрешния бунт в него. Нещо в него се беше прекършило, той вече не беше същият.

Спина, който ги чакаше на изоставеното летище, щеше да остане изненадан, но и доволен, че отново го вижда. Всъщност Спина бе самотник, който се нуждаеше от приятел, който искаше да има около себе си някой близък, докато върши работата си. Навярно пак ще се опита да го увещава, но Марк тактично ще му откаже.

Изпитваше някакво непознато чувство на свобода, но и на празнота и умора. Двадесет години бе спазвал дисциплина, по-строга, отколкото в която и да е армия. Бе войник в ударна част, който изпълняваше безпрекословно заповедите на командирите и беше сляпо предан на делото. Сега беше останал без командири, защото сам се бе откъснал от тях. Връщайки се мислено назад, той си даде сметка, че повратният момент бе настъпил, когато с ужас разбра, че в замяна на някаква услуга Дон К. е бил готов да го продаде на Брадли и е изложил семейството му на опасност от вендета, което и доведе до смъртта на брат му. Едно божество позорно го беше предало, ала отвръщайки се от него, той бе изгубил вяра не само в онзи мъгляв кодекс на честта, за който винаги се бе сражавал, но и вяра в самия себе си.

Спина също беше станал жертва на разочарованието. И двамата, както разбираше Марк, са били сведени до положението на наемници. Онова, което се вършеше, нямаше нищо общо с делото, на което се бяха заклели да служат. Това беше сделка, договор, и то при крайно неизгодни условия. Ролята на Спина беше да накара много гласове да замлъкнат; да наеме специалисти убийци, когато се наложи; да подкупи полицаи, политици и съдии, да подготви една грандиозна измама, в която нацията щеше да повярва. Нека се оправя сам с всичко това. Предстоящата *рипулитура* напомняше на Марк за една статия, която бе прочел в „Рийдърс Дайджест“: как погребали някакъв фараон заедно със съкровищата му, а след това палачът удушил всички, които били свързани със строежа на тайната гробница и накрая сам той бил удушен. *И накрая сам той бил удушен.*

Главата му се отпусна на гърдите. За секунди му се присъни, че се обажда по телефона на Тереза. „Пристигам, Arrivo subito!“[36]

Гласът й звучеше отдалеч, много отдалеч, глух и смазан от мъка. „Tu non arrivi mai. Addio“[37].

Марк трепна и се събуди — все още стискаше слушалката, макар че тя беше замлъкнала. Всички зле закрепени неща в самолета тракаха още по-силно, а Морган се обърна и му посочи с глава предпазния колан.

Докато го закопчаваше, Марк забеляза планина от облаци в късния здрач, чиито розови върхове пронизваха небето пред самолета, който с пълна скорост набираше височина. Грейналите облаци, гладки и розови като моминска плът, се стелеха под тях, но изведнъж небето изчезна и те се понесоха стремглаво надолу през запенен котел, докато накрая самолетът удари в по-плътни въздушни пластове. Колanът на Ернесто се скъса и той излетя от мястото си и едва не проби тавана, върху който се изсипа и целият багаж. Сетне със зинала уста тупна на пътеката. Леон започна да повръща, а Морган, спокоен и с повишен дух от опасното положение, овладя майсторски самолета, направи остър завой, потърси пролука през облаците и успя да проникне в по-спокоен въздух. Под тях морето се простираше като настилка от блещукащ гранит, а мексиканското крайбрежие се очертаваше белезникаво в сгъстяващата се синева на запад.

— Ето, това е то красотата на летенето! — възкликна победоносно Морган, но никой не го чу.

Самолетът се спускаше плавно към Матаморос, чиито трепкащи светлинки вече се виждаха. Марк беше разкопчал предпазния колан, за да се притече на помощ на Ернесто, и точно в този миг някакво скрито устройство, не по-голямо от джобен часовник, избухна в опашката на самолета. То бе нагласено да избухне малко след като заредят в Хюстън, за което бяха предвидени четиридесет и пет минути. Ако бяха оставени десет минути повече, много усилия и находчивост щяха да отидат на вятъра, В ушите на Марк взривът прозвуча не по-силно от хрускане — все едно, че някой беше разчупил сухар. Когато самолетът започна да пада, той се вкопчи в ръчките, мислейки, че пак са попаднали във въздушна яма. Сивото море се втурна да ги прибере.

info

Информация за текста

© 1975 Норман Луис
© 1983 Желяз Янков, превод от английски

The Sicilian Specialist, 1975

Сканиране: Xesiona, 2008
Редакция: didikot, 2008

Издание:
Норман Луис. Специалист от Сицилия
Издателство на БКП, София
Второ издание
Преведе от английски Желяз Янков
Редактор Тодор Вълчев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Сашо Георгиев
Коректор Надя Въргулева
Печат: ДП „Д. Благоев“, София

Свалено от „Моята библиотека“ [http://chitanka.info/text/9304]
Последна редакция: 2008-10-14 00:00:27

notes

1

Не ме забравяй (итал.) — Бел.прев.

2

Селянин (итал.) — Бел.прев.

3

Странноприемница(итал.) — Бел.прев.

4

Службата за обществена сигурност (итал.) — Бел.прев.

5

Поздрав на приятелите! — (итал.) — Бел.прев.

6

Главатар на главатарите (итал.) — Бел.прев.

7

Предатель (итал.) — Бел.прев.

8

Мъртъв, Студент, Полиция. Извадила му очите (исп.) — Бел.прев.

9

Донеси две кафета (исп.) — Бел.прев.

10

И препечен хляб за мен (исп.) — Бел.прев.

11

Негодник (итал.) — Бел.прев.

12

Служебни удостоверения (исп.) — Бел.прев.

13

Сега летище Кенеди в Ню Йорк — Бел.прев.

14

Бий го, какво чакаме? (исп.) — Бел.прев.

15

Ти пръв. (исп.) — Бел.прев.

16

Не, ти. (исп.) — Бел.прев.

17

Човек, на когото може да се разчита (итал.) — Бел.прев.

18

Дипломат (итал.) — Бел.прев.

19

Градец, близо до Ню Йорк — Бел.прев.

20

Може ли адвокатът Креспи? (итал.) — Бел.прев.

21

Искате да говорите с уважаемия депутат? (итал) — Бел.прев.

22

Уважаемият депутат. Извинявайте много. Бях забравил (итал.) — Бел.прев.

23

Слушам. Кой е? (итал.) — Бел.прев.

24

Той е, който изпрати убиеца (сицил. диал.) — Бел.прев.

25

Остров при входа на Неаполитанския залив със стар замък, който използват като затвор — Бел.прев.

26

Сега Санто Доминго. — Бел.прев.

27

Това не е християнин. — Бел.прев.

28

Земляк (итал.) — Бел.прев.

29

Кръвна отплата (итал.) — Бел.прев.

30

подаръци (итал.) — Бел.прев.

31

Беше добро момиче (итал.) — Бел.прев.

32

Честта (итал.) — Бел.прев.

33

Е да, честта (итал.) — Бел.прев.

34

Да живее честта (итал.) — Бел.прев.

35

Много ми е приятно (исп.) — Бел.прев.

36

Веднага пристигам (итал.) — Бел.прев.

37

Ти никога няма да пристигнеш. Сбогом. (итал.) — Бел.прев.